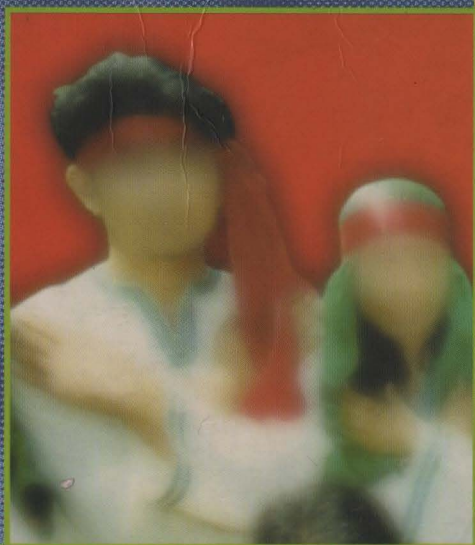

İLHAN SELÇUK

enel hakk'ın hakkı

Cumhuriyet
k i t a p l a r ı

Enel Hakk'ın Hakkı

Yayın Hakları

Çağ Pazarlama A.Ş.

Eylül 1998

Yazan:

İlhan Selçuk

Genel Yayın Yönetmeni:

Üstün Akmen

Yayın Kurulu:

Alpay Kabacalı

Ataol Behramoğlu

Üretim Müdürü:

Önder Çelik

Yayın Koordinatörü:

Naci Özdağı

Kapak Tasarımı:

Ali Sinâ Özüstün

Dizgi ve Sayfa Düzeni:

Serpil Ünay

Düzeltili:

Erkan Ünlücan

Satış ve Pazarlama:

Derya Ayyıldız

Dizgi:

Yenigün Haber Ajansı

Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı:

Çınar Ofset

Matbaacılık, Cilt, Ambalaj, San. ve Tic. Ltd. Şti.

Yayımlayan ve Dağıtan:

**Cumhuriyet
kitap kulübü**

Çağ Pazarlama, Gazete, Dergi, Kitap Basın ve Yayın A.Ş.

Türkocağı Cad. 39/41 (34334) Çağaloğlu-İstanbul

Tel:514 01 96

İLHAN SELÇUK
ENEL HAKK'IN HAKKI

Cumhuriyet
k i t a p l a r ı

ÖNSÖZ YERİNE

Elinizdeki kitapta okuyacağınız yazılar, otuz beş yılı aşkın bir zaman diliminde, Cumhuriyet gazetesinin ‘Pencere’ köşesinde yayımlandı; çoğu yazı yaşamla iç içedir, olaylarla haşır neşirdir, savaşınların ürünüdür, insan haklarının gereğidir, özgürlüklerin savunusudur; bir bütünlük oluşturması doğaldır.

Kitabın omurgasını oluşturan yazıların toplanıp düzenlenmesi, arkadaşımız Miyase İlknur’un çalışmasıyla gerçekleşti.

Miyase İlknur’a teşekkür ediyorum.

Bu kitap onun sayesinde oluştu.

Reform’un önderi Martin Luther 1513’te Almanya’nın Wittenberg Üniversitesi’nde ders verirken Yavuz Sultan Selim tahtta ilk yılını dolduruyordu.

Padişah durumunu sağlama bağlamak için babasını, kardeşlerini, yeğenlerini öldürmüştü.

Luther’in ise kafasında ‘Reform’u hayata geçirecek fikirler uç vermeye başlamıştı.

1517’de Martin Luther ‘Reform’u açıklarken, Yavuz Mısır Seferi’nde El Mütevekkil’den aldığı halifeliği padişahlığına ekledi.

Avrupa'da 'Aydınlanma' 16'ncı yüzyılda tohumlanırken Anadolu uzun sürecek bir karanlığın yoğunlaşmasını yaşıyor; Osmanlı, Sünni mezhebini devlet dini olarak benimsiyordu; artık Aleviler ölümlerden ölüm beğenmek zorunda kalacaklardı.

Batı, 'Aydınlanma Çağı' için 18'inci yüzyıla değin bekleyecek, Türkiye iki yüzyıl daha gecikecektir.

Bu, doğal sayılmalıdır.

Çünkü 1789 Devrimi'nin ilk ışınları, Rönesans ve Reform'la karanlığı delmeye başlamıştı; Türkiye'de ise ancak 1839 Tanzimat Fermanı bu yolda bir gösterge sayılabilir. Avrupa'da inanç ile aklın ve din ile devletin birbirinden ayrılması hiç de kolay olmadı; devrimler gül suyu ile yapılmadı, çalkantı 19'uncu yüzyıla dek sürdü.

Osmanlı Padişahı Sünnilerin halifeliğini benimsedikten sonra Aleviler Şeyhülislam fetvalarıyla "katl-i vacip Kızılbaşlar" olarak nitelendirildiler; köylerde ve dağlarda içe kapalı bir gizemli yaşamı sürdürmek zorunda kaldılar.

Hristiyanlara hoşgörüyle bakan Osmanlı, Aleviye horgörüyle baktı.

Bir Mustafa Kemal çıkıncaya kadar devlet düzeni Alevi'yi dışladı.

Ulusal Kurtuluş Savaşı ile Cumhuriyetin kuruluşunda, Alevi-Bektaşî topluluğu, Mustafa Kemal'i sonuna dek destekledi. Cumhuriyetçilik, devletin gözünde Sünnilik ile Aleviliği eşit duruma getiriyordu. Tarihte ilk kez Aleviler tek partili cumhuriyet döneminde bir soluk alma olanağına kavuştular. 1923 Devrimi'yle gerçekleşen laik cumhuriyetin erken döneminde, hangi dinden ve hangi mezhepten olurlarsa olsunlar yurttaşları eşit sayan yasalar yapıldı.

"Çok partili rejim" çoğu kişinin gözünde "demokrasiye geçiş"tir.

Bu bakış açısında gerçek payı elbette vardır; ancak, çok partili rejimin Türkiye'de "karşı devrim" içeriğinde algılanıp yaşandığı da doğrudur.

1950'de siyasal iktidarı ele geçiren tutucu ve gerici güçler, devleti Sünnileştirmek yolunda epey yol aldılar. Bu eğilim zamanla azgınlıktı. Devlet desteğini arkalarına alan Sünnilerin Anadolu'daki en bağnaz kesimleri, Alevilere doğrudan ölümcül saldırılara girişmekte gecikmediler.

Aydınlanma devrimine ve laik cumhuriyete karşıdevrimin demokrasi sayıldığı bir yanılgı yaşıyordu.

İmam okulları meslek okulu niteliğinden çıkarılmış, temel öğretim kurumlarına dönüştürülmüştü. 1960'larda imamlar devlet memuru sayıldılar. 12 Eylül 1980'de okullara zorunlu din dersleri kondu. Sünnilik resmi devlet dini gibiydi. Yıllardan beri süregelen yatırımlar meyvelerini vermekte gecikmedi.

Sivas'ta 37 aydının diri diri yakılması ortalığa korku saldı.

Refah'ın iktidara tırmanması, bardağı taşıran son damla oldu.

Türkiye'de şeriat devleti mi kuruluyordu?..

Türkiye İran mı olacaktı?..

Cezayir mi?..

Çok partili rejimde Sünni irticanın Alevilerin üstüne yürümesi yalnız bir din, mezhep, inanç sorunu olarak görülemez.

- 1) Bu her şeyden önce bir devrim ve karşıdevrim çatışmasıdır.
- 2) Sağ-sol hesaplaşmasıdır.
- 3) Laiklik sorunudur.
- 4) Demokrasi davasıdır.

Aleviliği çökertmek ve Alevileri Sünnileştirmek isteyen irtica, laikliğin toplumda önemli bir dayanağını yok ederek şeriatçılığın yolunu açmak stratejisini kırk yıl sabırla uygulamıştır.

İrticanın Aleviliğe saldırısının içeriğinde, Atatürk'e düşmanlığın tarihsel özü yatıyor; çünkü bu yolda kazanılacak başarı, Mustafa Kemal'i tarihsel bilinçle sevip benimseyen önemli bir topluluğun çöküşü olacaktır.

Elinizdeki kitap, bu uzun savaşımın -deyim yerindeyse- “hayat-ı hakikiyye”den çıkarılmış örnekleri var. Güncel olaylarla somutlaşmış bir uzun savaşımında “tekrarlar”ın olması doğaldır; bu “yinelenmeler”e ilişmedim.

“Fikr-i takip” savaşımın doğal yasaıdır. Çoğu yazıda sorunu okurlara açıklayabilmek için Aleviliğin ve Sünniliğin içeriğine ilişkin bilgiler üstüste yinelenerek verilmiştir; ama, bu yöntemi kullanmasaydım, sorunu geniş çevrelere duyurup anlatmak olanağı kalmayacaktı.

Ancak zaman içindeki gelişmeler, Aleviliğin özündeki felsefeye ilişkin dünya görüşünü saydamlaştırmak yolunda fırsatlar yarattı.

“Enel-Hakk” felsefesinin insanlığın yaşadığı serüvende yerini, yolunu, yordamını saptamak amacıyla yazılanlar, bir ömür boyu yaşadığımız kanlı çatışmaların nedenlerini daha derinden sergiliyor.

Bu bakımdan “Enel Hakk’ın Hakkı”nı daha başlangıçta okurlarıma sunmak istiyorum.

Evren üç boyutludur.

İnsan, zaman kavramında dördüncü boyutu da yakalamanın peşinde...

Okyanusta seyreden bir geminin nerede bulunduğunu saptamak için enlem ile boylam yeterlidir.

Uçakta işin içine yükseklik de giriyor.

Ya hız?..

Uçak hızla yer değiştiriyor, enlem boylam, yüksekliğin yanı sıra hızı da bilmek gerek!

Hız ise zamanla yarışmak demek.

Hızla zaman arasındaki bağıntı, kişiyi yeni ufuklara doğru çekiyor; beyinsel bir ürpertiyle geçmişi geleceğe bağlayan gizemin çözümlenmesine yöneliyor insan, ses duvarını aştı ya, ışık hızını da solayabilecek mi?..

Zaman duvarını da yıkan bir insanın ulaşabileceği doruk neresi?..

İnsanın beyinsel dünyasındaki yolculuk **Hazreti İsa**'dan kaç bin yıl önce başladı?..

İnsan düşünen hayvandı.

Nasıl?..

Düşünmenin koşullarını mantıkla keşfetmeye çalışan insanın önermesi, başlangıçta zamandan soyutlanmıştı. Buna “*biçimsel mantık*” dendi. An'ın fotoğrafını çeken, zamanın sinemasını dışlayan bir düşünce biçimiydi bu!.. “*Bu kadın güzeldir*” diyen kişi, bugün gerçekten güzel olan kadının yarın çirkinleşebileceğini öngörüyorsa, değişimi hesaba katmıyordu. Kadın gençliğini yaşıyordu, ama zamanla yaşlanacak, sonra ölecek, toprağa karışacak, evrendeki sürekli değişimin yasalarıyla bütünleşecek, bir ağaçta yaprak olacak ya da çiçeklenip polenlerini rüzgâra savuracaktı.

Evrendeki değişimi binlerce yıl önce sezen insan, **Heraklit**'in özdeyişiyle “*Kişi aynı suda iki kez yıkanamaz*” demişti; ama bu yol da tökezledi. Çünkü toplumu hiç değişmeyecek yasalarla yönetmeye kalkışan egemenler türedi. Düzen nasıl değişebilirdi ki?.. Yukarıda çatık kaşlı, korkutucu, ürkütücü, cezalandırıcı bir Tanrı vardı; kutsadığı düzeni değiştirmeye kalkışanı, “*cehennem*”in alevlerinde yakardı. Tanrı buyruğuydu toplumda geçerli yasalar, hiçbir zaman değiştirilemezdi.

Zaman sanki dondurulmuş, değişim buz tutmuştu.

Oysa evrendeki değişimle gerçekleşen birliğin özünü sezen bilgeler, kullarını cezalandırmak için insanın tepesine binmiş bir uzak Tanrı'dan söz açmıyorlardı.

Tanrı ile insan birdi.

Çünkü evren birdi, canlılar ve cansızlar, değişe dönüşe, durasavrula, al gülüm ver gülüm yaşıyorlar; zaman içindeki süreçlerde

yelpaze gibi açılıp kapanıyorlar; doğarken ve ölürken birbirlerine kavuşuyorlardı. Tapanlarla tapılanın bütünlüğünde sevgi üretiliyordu. İnsan sevgisinde başlayıp bitiyordu her şey; yaratılanı yaratan-dan ötürü hoşgörmek gerekiyordu.

Bilge insan, kaç yüzyıl önce dile geldi:

“Enelhak!..” dedi.

Söyleyenin derisini yüzdüler, ama bir söz bir kez söylendi mi dünya değişir; artık hiçbir şey eskisi gibi olamaz.

İslam dünyasında *“Enelhak”* töresi, göreneği, geleneği, düşüncesi, felsefesi, kapalı bir dünyanın inancı gibi görülüyor; ama bu bakış açısı *“1923 Aydınlanma Devrimi”*nin tarihsel kökenindeki toplumsal dayanağın zaman içindeki önemli bir boyutudur.

İlhan Selçuk

Bademler Köyü

Bademler, Urla ilçesinin bir köyü... Belki adını işitmişsinizdir; çünkü basınıımızda epey sözü edildi. Tiyatro sanatına yakınlığı ile tanıdığımız bu köy, aydınlık ve çalışkan insanların toplumdur.

Nereden geliyor bu ışıık Bademler'e, diye merak eder dururdum. Anlattılar: 1930'larda köye **Atatürk**'ün ateşlerini taşıyan **Mustafa Anarat** adında bir ülkücü öğretmen atanmış... Ve tam on bir yıl Bademler'e emek vermiş... Öğrencilerine okuma zevkini aşılamış. Öylesine ki, onun yetiştirdiği çocuklar okulu bitirdikten sonra da okuma zevkından çözülemezlermiş.

Ama kolay olmamış bu işler... Köyün ağasından dayak bile yemiş Mustafa Anarat... Bundan on beş yıl kadar önce köy halkı **Cevat Fehmi**'nin "*Paydos*" piyesini sahneye koydukları zaman eski öğretmenlerini de davet etmişler. Oyunun sonunda ağlaya ağlaya sahneye çıkmış yaşlı öğretmen:

– Emeklerimin boşa gitmediğini görüyorum... diye gözyaşı dökmüş sevinçten.

Mustafa Anarat şimdi yaşamıyor. Kimbilir nerelerde yatıyor bu Atatürk'ün meçhul askeri? İşte size gerçek bir roman ki, romantizmin sınırlarını da zorluyor.

Bademler bir Alevi köyü. Başlangıçta, ağalı mağalı, yobazlı mobazlı, klasik köy.. Bu kadarla kalsa gene iyi... Çevredeki köyler, Bademler’de yaşayan Alevileri hor görüyorlar. Köy halkı fakirliğin ıstırapı içinde, ışsız, amaçsız, yarısız öteki köylerin topraklarına ortakçılığa gidiyorlar. Çünkü kendilerinin toprakları da yoktur.

Fakat bakınız Mustafa Anarat’ın, öğrencilerin kafasında yaktığı ışık nasıl aydınlatıyor köyü? Şimdi Bademler’de ağa yok. İki tane kooperatif var, bir Atatürk kitaplığı var, ortaokula giden otuz, liseye giden on kadar öğrencisi var. Üniversiteyi bitirmiş iki-üç çocuğu var. Köyde piyesler tertiplenir. İleri fıkırlıdır köylüler... Kadınlar, kızlar sahneye çıkarlar. Onların diliyle:

– “Hangi evin kız çocuğu olsa, gerektiğinde piyeste vazife alır.”

Bademler’in hamlecı günü yakın köylere bile sirayet etmiş. Artık “*Alevidir*” diyerek hor görülmüyor Bademler Köyü... Yakın köyler de çocuklarını ilkokuldan sonra okutmaya heveslenmişler.

Bademler Köyü’nün gazete okuyucusu en çok Cumhuriyet’le Milliyet’e düşkün... Ama hele **Fikret Otyam**’ın “*Hü Dost*”undan sonra Cumhuriyet’e gönül bağlamışlar:

– Elleri dert görmesin... diyorlar Fikret için, dosdoğru yazıyor.

Köylüler açık fıkırlı:

– Yobaz adam Alevide de vardır, diye açıklıyorlar, biz böylesinin eline pabucunu veririz yallah... Bir ağa bozuntusu vardı öğretmen Anarat’ı döven, o da defoldu gitti..

İşte size bir Atatürkçü köy... Pırıl pırıl Atatürk Kitaplığı ile, okuyan çocukları ile, Tarım Kredi Kooperatifi ile, İstihlâk Kooperatifi ile...

Nasıl açmışlar İstihlâk Kooperatifi’ni?

Bakmışlar ki köyde önüne gelen kişi bakkal dükkânı açmaya hevesleniyor. Büyük şehirden al, köyde pahalıya sat! (İşi biraz büyüttünüz mü, Amerika’dan, Almanya’dan al, Türkiye’de pahalıya sat!) Mustafa Anarat’ın çocukları:

– Olmaz böyle şey... demişler, İstihlâk Kooperatifi kuracağız.

Hemen bir açıkoturum, bir kurucu heyet. İstihlāk Kooperatifi başlamış çalışmaya... Her şeyin en ucuzu, en sağlamı! Aracıların kâ-rını kaldırmışlar, aracıları üretim gücünü artıracak işlere yöneltmişler. Köyün öğretmeni:

– Evvelce dört yüz liraya geinirdim; kooperatif kurulduktan sonra üç yüz liraya düştü aylık masrafım... diyormuş.

Ama bu kadarı da yetmiyor. Bademler Köyü bir de İstihsal Kooperatifi kurmak istiyor. Söylendiğine göre bu, Türkiye’de ilk Tarım İstihsal Kooperatifi olacak... Ama karşısına dikilen engellerin başında kim var biliyor musunuz?

Bir devlet teşekkülü!

Bademler’in İstihsal Kooperatifi hikâyesini ve devletin bunun karşısındaki tutumunu yarınki yazımızda anlatacağız. O zaman Türkiye’yi bugünkü batağa sürükleyen zihniyeti, elle tutulur gibi karşımızda göreceğiz.

17 Ekim 1963

İmam-Hatip Öğrencilerine!

İmam-hatip okullarına para yardımı yapan adama:

– Oğlunuzu niçin imam yapmıyorsunuz? diye sordum.

Şaşırdı.

– Niçin imam-hatip okuluna göndermiyorsunuz da koleje yol-luyorsunuz?

İmam-hatip okullarının koruyucusu görünen herkese aynı soru-yu yöneltmenizi dilerim. Ve öncelikle imam-hatip okullarının gen-cecik öğrencilerine öğütlerim: Kendilerine pek yakın görünen, ken-dilerine para yardımları yapan, kendilerine Ramazan günü yirmi bin lira sarfedip iftar veren ve iftarlarda nutuk atan zenginlerimize sor-sunlar:

– Peki, siz neden çocuklarınızı bizim okulumuza yollamıyorsu-nuz da Amerikan, Fransız, Alman, Avusturya okullarına yolluyorsu-nuz? Daha da ötesi Avrupalara, Amerikalara gönderiyorsunuz?

İmam-hatip okulu öğrencilerinin yüzde 99'u Anadolu'nun fakir aile çocuklarıdır. Öğrenim programlarının ağırlığı bellerini bükmüş-tür. Çoğunun zengin istidadı toprak altındaki hazineler gibi içlerine gömülü kalır. Kendilerine eğitimde eşitlik imkânı verilseydi, bu ço-cuklar, en iyi okullarda okutulmuş olanları fersah fersah geride bira-

kıp memlekette en önde gelen kişiler olacaklardı. Şimdi nasiplerine düşmüş olan köy imamlığına razı olacaklar; razı olmakla da kalmayacak başka işler yapmak için politikaya zorlanacaklardır.

Hangi politikaya zorlanacaklar? Gayet açık: Kendilerinden sonra yetişecek fakir köylü kardeşlerinin de nasipsız, yoksun ve çorak kalmaları için adaletsiz düzenin olduğu gibi sürmesi gerekmez mi? Bu düzendeki sömürücüleri baştacı edenlerin ellerinde yetişen imam-hatip okulu öğrencileri, memleketin iktisadi gerçeklerinden uzak kalacaklardır. Kendilerine aşılana öğrenimin temel ilkesi:

– Hakikatlere giden yol, akıl yolu değil Şeriat yoludur.

Ve akıl yolunu kapayıp da Şeriat yolunu seçen imam-hatip öğrencisi sömürücü takımının aleti olmak için yetiştirilecektir. Öğullarını, kızlarını gâvur mekteplerinde okutup, dans eden, flört eden, sosyete dedikodularında başrole çıkanlar, elbette bu durumun sürmesini isteyecek:

– Memlekete din diyanet gerek efendim, daha da imam ve hatip yetiştirmeli diye bağıracaklardır.

İmam-hatip okulu öğrencileri eğlenemeyecekler, dans edemeyecekler, kızlarla arkadaşlık edemeyecekler, gençliklerini futbol topundan bile uzak geçirecekler, ama bütün bunları en âlâ tarafından yapan ve kendi çocuklarına yaptıranların politikasına alet olacaklardır. Kırık, ezik ve bezgin bir hayatın, yılmışlığın, dövülmüşlüğün psikolojisinde yaşarken zaman zaman hırslanacaklar. Kendilerine din düşmanı gibi tanıtılanlara dış bileyecekler, İslamı ve Tanrı'yı savunduklarını zannederek şairlere ve yazarlara:

– Komünistler! .. diye kızacaklardır.

Anadolu'nun has çocuklarının uyanması zamanı çoktan gelmiştir. İmam-hatip öğrencileri memleketin iktisadi konularına kafa yormak ve bütün İslam dünyasının niçin bu kadar geri kaldığını çözümlemek zorundadırlar. Bugün İslam dünyasının bir yanı uyanış içindir; ama bir yanı da kapitalist Hristiyanların kölesi halindedir.

İmam-hatip öğrencisi düşünmelidir ki din, insan içindir. Öyley-

se fakir, geri ve köle insanların ülkesinde İslamiyetin durumu nedir? İran'da petrol gelirini Hristiyan kapitalistleriyle kırıyıp kendi halkını geri bırakanlar kimlerdir? Kuveyt'ten başlayarak bütün Arap dünyasında Hristiyan kapitalistleriyle ortaklaşarak kendi halkını sömüren ve kendi kaynaklarını yabancılara peşkeş çekenler kimlerdir?

Ve imam-hatip adayları düşünmelidirler ki:

Hiç kimse Tanrı'yı elimizden alamaz. Hazreti Muhammed'i alamaz, ama petrollerimizi alır, madenlerimizi alır, milli kaynaklarımızı sömürür. Bu sömürücülükte yabancılara eşlik edenler kimlerdir?

Petrol davasında yabancılardan Türkiye'deki temsilciliğini kimler benimsemiştir?

Madenlerimizi yabancılara peşkeş çekmek için kimler tertiplere girişmişlerdir?

Dava nereden kazanıldığı soru işareti gibi zihinlere takılan paralarla iftar verip halk çocuklarının gözlerini bağlamak değildir. Davası, Türkiye'nin kurtuluşu için gerçekleri ortaya döküp konuşmaktır.

Türkiye, milli bağımsızlığını yabancı ipoteklerden kurtarmak mücadelesi içinde bulunmaktadır. Ve bu mücadelede Anadolu'nun has çocukları kendi kurtuluşlarının ışığını da bulacaklardır.

3 Nisan 1965

Kısa Çöp, Uzun Çöp...

Demiş ki Yunus Emre:

Gitti beyler mürveti

Yediği yoksul eti

Binmişler birer atı

İçtiği kan olmuştur.

Demiş ki Karacaoğlan:

Bu dünyada âdem oğluyum dersin

Helâli haramı durmayıp yersin

Yeme el malını ergeç, verirsin

İğneden ipliğe sorulur bir gün

Demiş ki Sıvash Âşık Serdarî:

Sefil ireçberin yüzü soğuktur

Yıl perhizi tutmuş içi koğuktur

İneği davarı iki tavuktur

Yoktur bundan gayrı malımız bizim

Zenginini yediği baklava börek

Kahvaltıda eder keteli çörek

Fıkara sordum size ne gerek

Düğölcek çorbası balımız bizim

Serdarî halimiz böyle n'olacak

Kısa çöp uzundan hakkın alacak

Âşık İhsanî demiş ki:

Nutuk çeken adaylardan birine
Seni çok dinledik otur yerine
Memlekette senin gibilerine
Oy verenin iki gözü kör dedi

Dur daha bitmedi söyleyecek çok
Sor bakalım hangimizin karnı tok
Koca köy ağanın, birimizin yok
Ne bir öküz ne bir karış yer dedi.

Âşık Ali İzzet demiş ki:

Zulüm var hürriyet göğe çekildi
Bakımsız köylünün beli büküldü
Şer tohumu yeryüzüne eskidi
Cinayetin hakkı kenarı yoktur

Ali İzzet nidersin keyfiyet malûm
Doğruyu söylersen ederler mahkûm
Hırsızlar bu yurтта sürüyor hüküm
Harabe çoğaldı imarı yoktur

Âşık Ruhsati demiş ki:

Bir vakte erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil

Adalet kalmadı hep zulüm doldu
Geçti şu baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acayip oldu
Koyun belli değil kurt belli değil

Pir Sultan Abdal demiş ki:

Gelin canlar bir olalım...

Ve Türkiye İşçi Partisi **Pir Sultan Abdal**'ın bu deyişini yayımladığı bir seçim broşürüne isim yapmış. Yukarıdaki parçaları o bro-

şürden derledim. Halk şairleri halkın içinden gelen sosyal adalet duygularını söylemişler.

Peki halk, halk, diyoruz... Ne demek halk?

Halk kavramı genellikle bir toplumun içinde varlıklının ve elit zümre dedikleri azınlığın dışında kalan çoğunluğu ifade eder.

Peki demokrasi nedir?

Üstünde birleşilmiş bir güzel tanımı var demokrasinin:

– Halkın halk eliyle halk yararına yönetilmesi.

Bizim Meclis'te halktan bir tek kişi bulunmadığına göre, demek içinde bulunduğumuz yönetim, bütün şamatasına rağmen demokrasi değil, halk idaresi değil.

Gerçekten bugün 450 sandalyeli Meclis'te 41 sanayici - tüccar, 47 büyük toprak sahibi, 263 serbest meslek erbabı vardır. Geriye kalanlar da devlet memuriyetinin yüksek katlarından gelmedir.

Türkiye'deki soyut demokrasi bir küçük ve mutlu azınlığın idaresidir. Halkı gittikçe fakirleştiren, zengini gittikçe zenginleştiren bu yönetim, Türk halkının giderek ezilmesine, medeniyete kavuşacak yerde medeniyetten uzaklaşmasına sebep olmuştur.

Bu gidişin önüne muhakkak geçmek gerek.

19 Eylül 1965

Gerçek Din Adamlarına!

Devrim şehidi **Kubilay**, öldürüldüğü zaman yedek subaydı. Ama esas mesleği öğretmenlikti. Yobazlar, Kubilay'ın başını kesip isyan bayrağının kargısına taktıkları zaman bir taşla iki kuş vurmuş gibiydiler. Gerçi onlar cezalarını çektiler, ama laik cumhuriyetin öğretmene ve subayına duydukları sonsuz hınç, o günden bugüne azalmamıştır, artmıştır.

Konya İmam-Hatip Okulu'nda yürürlüğe konan bir olayı anlatmadan önce, din adamı ile yobaz arasında beyaz ile siyah kadar büyük ayrılıklar bulunduğunu söylemek isterim. Din adamı hoşgörü (tolerans) sahibidir; yobaz taassubun temsilcisidir. Gerçek bir din adamı ile **Atatürk** cumhuriyetinin devrimci öğretmeni arasında çatışma olamaz. Yobaz, yirminci yüzyılda devlet hayatına dini egemen kılmak isteyen, ümmetçi, milliyetsiz, komprador uşağıdır. Kurtuluş Savaşı'nda **Mustafa Kemal** ve arkadaşlarına karşı duranlar yobazlardı. Kurtuluş Savaşı'na katılanları komünistlikle itham edenler, Mustafa Kemal'i darağacına göndermek için fetva verenler yobazlardı. Kurtuluş Savaşı'na bütün yürekleriyle ve Mustafa Kemal'in yanında katılanlar ise gerçek din adamlarıydı.

Şimdi Konya İmam-Hatip Okulu'nda yobazların çıkardığı hadi-

seden söz açacağım. 15 Ocak 1966'da bir sabah gazetesinde özetle şöyle bir haber çıktı:

*"Konya İmam-Hatip Okulu öğretmenlerinden **Bilhan Uluçay**, bugüne kadar girdiği bütün sınıflarda Türkçe derslerinde Hristiyanlık propagandası yapmaktadır."*

İmam-hatip okulunda Hristiyanlık propagandası yapmak gibi akıl almaz bir davranışı haber veren bu haberin ciddiyetle bir ilişkisi bulunamazdı. ama gazete okuyucusunun aklına gelebilirdi ki öğretmenler arasında dengesiz bir öğretmen de bulunabilirdi. Acaba bu öğretmen hanım, Hristiyanlık propagandası yapmak için yerini yanlış seçmiş bir deli miydi?

Ama haberi veren sabah gazetesinin arkasından kapağında yazılı olduğu üzere Şevval 1385 (Şubat 1966) tarihli bir dergide çıkan yazı, olayı biraz daha aydınlatıyordu. Dergi sıradan bir yayın organı olsa belki yaptığı yayının önemi yoktu. Ama Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti'nin yayın organı idi bu dergi... Türkçe öğretmeni Bilhan Uluçay'a sayfalar dolusu yazıyla hücum ediyordu. Bu hücumlardan bir parçayı Cumhuriyet okuyucularından özür dileyerek köşeme alıyorum. Çünkü olayın gerçek yüzünü aydınlatmak bakımından lüzumludur.

Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti'nin dergisinde Türkçe öğretmeni hanım hakkında şu satırları okuyoruz:

"Bazı iffetsizler kalkmış Konya İmam-Hatip Okulu'nda Hristiyanlık propagandasına başlamış... Mukaddes kitabımızı, insan muhayyilesinin icatkerdeşi, işlenmemiş cinayetlerin, irtikâp edilmemesi günahların tablosu romanlarla mukayeseye yeltenmiş. Bre iffetsiz kadın!.. Sana kadın derken bütün Müslüman-Türk anasından özür dilerim. Çünkü kadın iffetin timsali, hayânın heykelidir. Sana iffetsiz diyeceğim. Çünkü sen okutmak için teslim ettiğimiz çocuklarımızı kırk yıllık orospu hayâsızlığı içinde kendin gibi yüzüsu dönmüş arsızlar sınıfına sokmak için onların pantolonunu aşağı indirtiyorsun. Utanmayı tarif edemeyen körpe yavruya böyle davranacağına, diz-

lerinden yukarı çıkmış olan eteğini biraz daha kaldırsaydın senin bu hareketinden kulaklarına kadar kızaran masum çocuklarda hayânın ne olduğunu görürdün. Ruh berraklığı nâsiyelerinden okunan tertemiz çocuklara “Yerim seni” gibi umumhane sözlüklerinde bile rastlanmayan şehvet ifadelerini çekinmeden söyleyen sen iffetsizin yeri, öğretmenlik kürsüsü değil, kerhane yataklarıdır”.

Okuyucularımdan tekrar özür dilerim. İşte, Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti dergisinin yazısı, dili, seviyesi, ölçüsü, endazesı...

Konya imam-Hatip Okulu’nda Türkçe öğretmenliği yapan hanımın eşi de Konya Karma Ortaokul İngilizce öğretmenidir. Karı-koca, yapılan hakaret ve tecavüzleri göğüslemeye çalışmaktadırlar. Ama davalarını savunmak için avukat gerekmektedir. Bana verilen bilgilere göre okul idaresinin 440 öğrenci arasında yaptığı tahkikatın ardından bakanlık müfettişlerinin araştırmalarında Türkçe öğretmeni Bilhan Uluçay hakkında ileri sürülen bütün iddiaların asılsız olduğu ortaya çıkmıştır. Ama yobazlar, öğretmen karı-kocanın yaşadıkları çevreyi cehennem haline getirmişlerdir. Gerçekte Türkçe öğretmenin kabahati, öğrencileriyle şöyle konuşmak olmuştur:

– *Bana selâmünaleyküm diye selam vermek yok; günaydın diyeceksiniz. Üstünüz, başınız, eliniz, yüzünüz pislik içinde olmasın. Temizlik imanın yarısıdır. Sırf bir din bir milleti kurtarmaya yetseydi, Araplar yeni kazandıkları bağımsızlıklarını muhafaza edebilirlerdi. Dünya işlerini çok iyi bilmek ve anlamak zorundasınız.*

Ve böyle konuşan Türkçe öğretmeni bir de “*Din dersi öğretmeniz yulbaşında eğlenmek günahıdır dedi*” diyen öğrencisine:

– “*Noelde eğlenmek belki günah olabilir, ama yulbaşının bu işle bir ilgisi yok...*” diye cevap verince Hristiyanlık propagandası yapıyor.

Manzara budur. Ve biz şimdi Türkiye’de imam-hatip okullarından mezun gerçek din adamlarına sesleniyoruz:

Hoca efendiler! Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemi-

yeti'nin dergisinde çıkan yukarıdaki yazıya katılıyor musunuz? Bu, sizi temsil ettiğini iddia eden bir yayın organında ve sizin adınıza yayımlanmış bir yazıdır. Eğer katılmıyorsanız sesinizi yükseltin. Yoksa Türkiye'de imam-hatip okullarının yukarıdaki yazıyı tasvip edecek biçimde yobaz yetiştirmekten başka bir işe yaramadığına yüreğimiz yanarak inanmak zorunda kalacağız.

23 Şubat 1966

İslam Diye, İslam Diye...

Türk törelerinde terbiyenin yeri büyüktür. İnsanlar arasındaki ilişkiler Türk-İslam geleneklerine göre çok sıkı kurallara bağlanmış tır. Çoğu insanımız, babasının yanında sigara içemez, ayak ayak üstüne atıp oturamaz, kötü laf söyleyemez. Küfretmek, iftira etmek, terbiyesizlik etmek kesin biçimde yasaklanmıştır.

Hatırlayacağınız gibi, Konya İmam-Hatip Okulu Türkçe öğretmeni **Bilhan Uluçay** hakkında bir fıkra yazmıştık. Bu sayın öğretmene “*Türkçe derslerinde Hristiyanlık propagandası yapıyor*” diye iftira edilmişti. Bakanlık ve okul idaresinin yaptığı tahkikat sonucunda Bayan Uluçay temize çıkmıştır. Ama yobazların düşmanlığını üstüne çekmiştir bir kere...

Ve İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti’nin dergisinde Bayan Uluçay hakkında yayın yapılmıştır. Derginin imzasız başyazısında bayan öğretmen için şu dil kullanılmıştır:

– “*Bre iffetsiz kadın!.. Sana kadın derken bütün Müslüman-Türk anasından özür dilerim. Çünkü kadın, iffetin timsali, hayanın heykelidir. Sana iffetsiz diyeceğim. Çünkü sen okutmak için teslim ettiğimiz çocuklarımızı, kırk yıllık hayâsızlığı içinde kendin gibi yüzşuyu dökülmüş hayasız arsızlar sınıfına sokmak için*

..... aşağı indirtiyorsun. Utanmayı tarif edemeyen körpe yavruya böyle davranacağına sen iffetsizin yeri öğretmenlik kürsüsü değil dır.”

İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti dergisinin, suçsuz ve saygıdeğer bir öğretmene karşı kullandığı bu dil, insanı dehşete düşürmektedir. Nitekim biz de bütün imam-hatip okulu mezunlarından sormuştuk:

– Hoca efendiler! Sizin adınıza yapılan bu yayını tasvip ediyor musunuz? Susarsanız, bu yayına sizin de katıldığınız anlamına gelecektir...

Aradan üç hafta geçti. Aldığımız yalnız bir tek mektuptur. Urfa'nın Halfeti Müftüsü **Veysel Durdu**, medeni cesaret göstermiş, sesini yükseltmiştir. Sayın Veysel Durdu şunları yazıyor:

“Haberin kaynağından pek emin olmamakla beraber, eğer propaganda yaptığı ileri sürülen öğretmene karşı makalede böyle bir ifade tarzı kullanılmışsa, bir imam-hatip okulu mezunu olarak bundan sadece üzüntü duyduğumu bilmenizi, böyle bir ifadenin katiyetle mensuplarımız arasında tasvip görmeyeceğinin bilinmesini rica ederim. Burada propagandanın olup olmadığı bahis mevzuu değildir. Fakat yapıldığını kabul etsek dahi bu şekilde kaleme alınmış bir makalenin tasvibine imkân yoktur. (...) Meslektaşlarımdan böyle bir durumda ahlaki umdeleri sonuna kadar muhafaza ederek mücadele edeceklerine inanıyor ve böyle bir hadiseye pek ihtimal vermiyorum. Durumun tavih edilmesini istiyorum.”

Müftü efendiye açıklamasından ötürü teşekkür ederiz. Şüphelerini gidermek için de yazıyı okuduğumuz dergiyi tanıtalım: Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti adına çıkarılan *“İslamın ilk emri oku”* dergisi. Sözü geçen yazı, derginin şubat ayındaki 54'üncü sayısında çıkmıştır.

Ama ne yazık ki imam-hatip okullarından mezun binlerce kişi arasında sesini yükseltmek cesaretini bir tek Halfeti Müftüsü göstermiştir.

Müslümanlık, nerede bayağı politika oyunlarına alet edilmişse orada dejenere edilmiştir. Türkiye’de Müslümanlık yirmi yıldan beri koltuk kavgasına, oy goygoyculuğuna vasıta edilmektedir. Bunun içindir ki, saf düşüncesinden uzaklaştırılmakta, bazı kirli politikacıların ayda 3500’ü cebe atması için maşa yapılmaktadır. Gerçekte hangi politikacı Müslümanlığı ağızına alsa gerçek Müslümanların o politikacıya:

– Efendi, mademki Müslümanlık aşkı ile bu kadar yanıp tutuşuyorsun, politikayı bırak, gel! İşte camiler seni bekliyor. Ve ibadet seni bekliyor. Ömrünün sonuna kadar kendini dine vermen için hiçbir engel yoktur... demeleri gerekir.

Ne politika kürsüsü vaaz yeridir ne de caminin mimberi miting kürsüsüdür. Müslümanlığı politikaya ve politikayı Müslümanlığa karıştıranlar, Türkiye’de din eğitimini de yozlaştırmışlardır. Gerçek din adamlarının bu büyük tehlikeye karşı uyanmaları zamanı gelmiştir.

Tevfik Fikret:

– Kanun diye, kanun diye kanun tepelendi... diye yakınıyordu. Oy goygoycularının islam diye, islam diye yaptıkları nedir ki!..

13 Mart 1966

İşte Belgeleri!

Urfa'nın Halfeti Müftüsü'nün kulakları çınlasın! Bugün hem ona hem Türkiye'deki gerçek din adamlarına hem de bu memleketin Atatürkçü ve devrimci güçlerine, Türkiye'de müftülerin nasıl yetiştirildiklerini ve nasıl yetiştiklerini belirten birkaç vesika sunmak istiyoruz.

Türkiye'de din adamlarını yetiştiren kaynak imam-hatip okulları ve yüksek İslam enstitüleridir. Şüphesiz bu memleketin bütün Müslümanları, bu okullardan, iyiliği yüreğinde yoğunlaştırmış, bilgili, nezih ve gerçek din adamlarının yetişmesini isterler. Politika hırsı gözünü karartmış insanların din adamlığı ile bir ilgisi olamaz. Onlar kendilerini Tanrı'ya değil, politika ihtirasına adanmış kişilerdir.

İmam-hatip okullarındaki “*çocuklarımızın*” nasıl yetiştiklerini anlamak için onların fikirleriyle ilgilenmek zorundayız. Gerçi yukarıda, “*çocuklarımız*” kelimesini kullandım. Ama bu “*çocukların*” birkaç yıl içinde “*müftü*” olarak camilerden halka hitap ettiklerini, bununla da kalmayarak bölgelerinde ast kademedeki bütün din adamlarına hâkim olduklarını unutmayalım.

Bu başlangıçtan sonra imam ve hatip okulları mezunlarının yayın organında rastladığımız pek ilginç satırları beraberce okuyalım: Derginin 1385 Zilkade (yani 1966 Mart) tarihli 55'inci sayısında Yüksek İslam Enstitüsü dördüncü sınıfından bir öğrenci yazıyor. Konu TRT'dir. Bakınız neler söylüyor bu müftü aday efendi:

"Tarihe emsalsiz zaferler kazandıran bu asil milleti, İslam dininden ve kültüründen ayırarak, sosyalizm perdesi altında Marksist bir görüşün kölesi ve Rusya'nın peyki haline getirmek isteyen kabak kafalılar var: (...) Bu milletin ödediği vergilerle keselerini dolduran, midelerini şişiren utanmaz suratlar; kızışan ruhların karanlık bucaklarında Türkiye'yi Demir Perde gerisi memleketler topluluğuna itelemek için kızıl ihtilal planlarını hazırlamaktadırlar:"

Şimdi gene Yüksek İslam Enstitüsü'nden bir başka öğrencinin aynı değerdeki "Neredeyiz?" başlıklı yazısından bir parça:

"Bre satılmış köpekler! O menfur rejimde, o insan şeklinde kitlelerin satılmadık alınmadık neleri kalıyor. Evet, onlar yeryüzüne dağılmış sizin gibi köpekleri kâşanelerde, meyhanelerde beslemekle kaderlenmişler, sizlerce o iskelet yığınları üzerine çöreklenen ve yeni yeni kemik yığınları bekleyen kuduz sürüsü!.."

İşte birkaç yıl sonra minberden Müslüman halkımıza öğüt verecek ve yol gösterecek müftü adayının Türk toplumcuları ve sosyalistleri için kullandığı dil budur. Şimdi gene imam-hatip okulları mezunlarının yayın organında çıkan başyazıdan bir parça:

"Türkiye'de devri esbakta (Allah-ü Ekber) diyenlerin zindanlara atıldığı yetmiyormuş gibi şimdi de 'Allah... Cenabı Hak...' diyenler; kışkırtıcı bildirilerle saldırılara hedef kılınmak isteniyor. Taşların bağlanıp köpeklerin salındığı bir ortamda elbette bunun aksi bir hareket yersiz olurdu. (...) Müslüman!.. Şunu bil ki etrafına kan ve kin saçan bu Allahsızlara karşı açacağın cidalde nefsinin payı olmayacaktır. Bu cihad, münhasıran İslamın izzeti adına yapılacaktır."

Şüphesiz anladınız ki “Devri esbak” denen, **Atatürk**’ün sağlığı devridir. Şimdi gene aynı dergide çıkan “İslam müesseselerini aksiyonlaştıralım” başlıklı yazıdan bir parça:

– “Memleketi kalkındıracağız diye hususi teşebbüse fazla külfet tahmili onu ortadan kaldırdığı gibi yukarıda verdiğimiz misalde görüldüğü tarzda yok eder. (...) Verdiği türlü vergilerin dışında hususi teşebbüse kaldıramayacağı bir yük yüklemek, onun ilerlemesini durdurur ve körletir. (...) Sözü unutmadan hemen söyleyelim ki İslamiyetin bütününe sarılmak ve bilhassa acilen iktisadi cihetini kabili tatbik hale getirebilmek ve bütün bunlar için ön çalışmalarda bulunmak... Bu herkesten önce Müslüman olanın vazifesi ve hassaten diyaret sahasındaki hocaların vazifesidir.”

İşte bu yüksek iktisatçıdan sonra imam-hatip okulları mezunlarının yayın organını bir yana bırakalım. Konya Yüksek İslam Enstitüsü Talebe Cemiyeti’nin Mart 1966 tarihli dergisinden birkaç satır:

– “Kendi ideolojileri adına başarı kazanmaktan başka hakikat tanımayan bu sapıklar, zihin karartan fikirlerinin engizisyonu altında memleket için büyük bir tehlike arzeden, insanlar arası sınıf husumetine yol açmışlar... Bugün toplumumuzda oynanan bu dramları artık bozguncu fikirlerle mücadele zamanının geldiğini ‘neme lazımcılık’ batağından kendimizi çekip çıkarmamız gerektiğini bize hatırlatmaktadır.”

Yukarıda derlediklerimiz bu dergilerin birer sayısından. Koleksiyonun çok daha değerli incilerle dolu olduğu muhakkaktır. İşte, imam-hatip okullarının ve yüksek İslam enstitülerinin durumu bugün budur. Din bir yana itilmiş, Müslümanlık kendi saf düşüncesinden uzaklaştırılmış, politika batağına girilmiş ve aksiyona geçilmiştir. Yukarıda okuduğumuz satırların üslubu, değil din adamına en azgın politikacıya yakışmaz. Bu konu üstünde yarın da duracağız.

Türkiye’de camiler, din okulları, komprador kapitalizminin hazır kuvveti ve Atatürk düşmanlığının da koyu medreseleri haline getirilmişlerdir. Bu durumdan sonsuz üzgünlüğe düşenler ise gerçek din adamlarımız olmalıdır.

25 Mart 1966

Politikanın Hizmetinde Din!

Türkiye’de Müslümanlık saf düşüncesinden uzaklaştırılmakta ve kapitalizmin hizmetinde bir vasıta olarak kullanılmaktadır. İslam dini, kompradorların siyasi ve iktisadi çıkarları yönünde bir eyleme kaydırılmıştır. İmam-hatip okulları ve yüksek İslam enstitüleri mezunlarının yayın organlarında müftü adayları şöyle konuşmaktadırlar:

- Müslüman, cihada hazır ol!
- Devr-i esbak’ta (Atatürk devrinde) Allah adını ağzına alan zindanlara tıklırdı.
- Sosyalist maskeli köpekler! İşkelet yığınları üstüne çöreklenmiş kuduz sürüleri!
- Özel teşebbüs iyidir; kalkınma yapacağım diye özel teşebbüse fazla vergi tahmil etmemeli...

Yurdun her köşesinden aldığımız mektuplar, camilerde verilen vaazların da İslamın ilkelerinden dışarıya kaydırıldığını belirtmektedir.

Bir anayasamız var. Bu anayasa halkın oyuna sunulmuş ve oylanmıştır. Parlamentoda kapitalist ve sosyalist partileri vardır. Kapitalist partisi kalkar “*Üretim araçlarının özel ellerde kalmasını isti-*

yoruz, memleket böyle kalkınır” diye iddia eder. Sosyalist partisi kalkar “Üretim araçları devletleştirilmelidir, ancak böyle kalkınırız” diye iddia eder. Anayasa çerçevesi içinde siyasi, iktisadi tartışmalar yapılır. Din adamları, din kurumları ve din okulları bu tartışmanın dışında kalmalıdır. Çünkü devletimiz laikdir. Din adamları politikaya karışıkça Türkiye batar. **Atatürk**, İslam dinine politika-dan arınmış din adaylarının hizmet edeceği kanısındaydı.

Oysa şimdi durum nedir? Türkiye’de din adamı kapitalizm, sosyalizm tartışmasına katılıyor ve kapitalizmin hizmetine sokuluyor.

Elbette sebepleri vardır bu gidişin... Türkiye’deki din okulları komprador çevrelerinin kontrolü altındadır. Madenlerimizi, petrolümüzü, milli kaynaklarımızı yabancılarla ortaklaşa kontrol altına alanlar, İslam dinine de el atmışlar. İmam-hatip okullarının öğrencilerini kendi iktisadi fikirlerinin birer neferi gibi yetiştirmek imkânlarını bulmuşlardır.

Zira kendi çocuklarını yabancı yabancı okullara gönderenler, bir yandan da imam-hatip okullarının yatılı yurtları için kesenin ağzını açarlar. Türkiye’de zengin kişilerin hiçbiri çocuğunu imam-hatip okuluna göndermez. İmam-hatip okulu fakir köylü çocuklarına özgüdür. İmam-hatip okulunun ateşli savunucusu olan kapitalistlere ve onların politikacılarına imam-hatip okulunun genç ve istidatlı çocukları sormalıdır:

- Çocuğunuz var mı sizin?
- Bir kızım, iki oğlum var.
- Allah bağışlasın, ama hangi okullara yolluyorsunuz onları.

Görecektir ki, içlerinden bir tanesi bile çocuğunu imam-hatip okuluna yollamıyor. Ama fakir köylü çocuklarını imam-hatip okullarına yollamak ve yolladıktan sonra da kontrol altına almak için pek fedakârdırlar. Bu fedakârlıklarının sonucunu almışlar ve ettiklerini biçmişlerdir. Türkiye’de bugün din kurumları ve okulları, komprador kapitalizminin kaleleri haline gelmiştir. Siyaset dine bu-laştırılmış ve din örgütleri dejenere edilmiştir. Emperyalistlerin geri

İslam ülkelerinde halkı uyutmak için kullandıkları metotlar camile-rimizin kubbelerinde yankılanmaktadır.

İmam-hatip okullarını kontrol altına almış örgütler şu biçimde çalışmaktadırlar:

Bunlar bir yandan güzel sesli, istidatlı imam-hatip öğrencilerini alır köy köy dolaşır:

– Bakınız işte sizin çocuğunuzu da böylece İslamın hizmetine sokacağız diye para toplarlar. Bir yandan kasabada eşraf ve ağadan yardım isterler. Ve büyük şehirdeki birçok ensesi kalın kapitalist de bu örgüte büyük yatırımlar yapar. Fakir köylü çocuğu imam-hatip okuluna girdikten sonra bu örgütlerin elindeki yatılı yurtlarda tam bir kontrol altına alınır. Memleketin milli kaynaklarına, petrolüne ve madenlerine göz dikmiş yabancıların istediği biçimde yetiştirilir. Sonra da politika eyleminin içinde bulur kendisini.

Durumu daha iyi belirtmek için şu soruyu ortaya atmalıyız:

– Türkiye’deki din adamı kapitalizmin hizmetinde mi olacaktır, sosyalizmin hizmetinde mi olacaktır?

Eğer laik devlet isek hiçbirinin! Çünkü din adamı, politika dışında ve din hizmetinde olmalıdır. Atatürk’ün bize bıraktığı miras budur. Bugün Kuzey Afrika’da İslamiyet sosyalizmin hizmetindedir. Türkiye’de kapitalizmin hizmetine giriyor... Ve aksiyona da geçiyor.

Acı gerçek budur: Atatürk’ün yaptıklarını yıktık ve dini politikanın hizmetine verdik; hem de Milli Eğitim Bakanlığı himayesinde...

26 Mart 1966

Türkü Türke Düşman Edenler

Köyceğiz'den verilen haberlere göre Alevi vatandaşlar ile Sünni vatandaşlar arasında büyük bir gerginlik sürmektedir. Bazı Sünniler:

– *Alevilerin kökünü kazıyacağız, on Alevi öldürmek, bin defa Hacca gitmekten evladır...* parolasını köylere yaymakta, vatandaşlar iki cephe halinde kavgaya hazırlanmaktadırlar. Köyceğiz ve Fethiye'ye bağlı bütün Sünni köyleri Alevilere karşı birleşmişlerdir. Sünniler yanlarında çalıştırdıkları Alevileri işlerinden almışlardır. Resmi ve özel dairelerde çalışan Alevileri görevlerinden ayrılmaları için durmadan tehdit etmektedirler. Ortaca bucağında kimse sokağa çıkmamaktadır. Ortaca'ya Tekel maddesi verirse Tekel binasının uçurulacağı Köyceğiz Tekel bayiine bildirilmiştir. Aleviler köylerinde açlık tehlikesiyle karşı karşıyadırlar:

– “*Muhasara altındayız, hayatımızdan endişe duyuyoruz...*” demektedirler. Sünniler çoğunlukta olduklarından hâkim durumdadırlar. Tarafsız vatandaşlar ise gerilim yüzünden dükkânlarını kapatmışlardır. Çünkü Sünniler, Aleviye mal satan dükkânları yıkacaklarını bildirmişlerdir.

Gazetelerde bu haberleri okuyanlar laik Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nde mi yaşadığımızı kendilerine sormakta haklıdırlar. Yıl-

lardan beri süregelen din sömürgeçliği meyvelerini vermeye başlamıştır. Mutaassıp çevrelerin durmadan kışkırttıkları saf vatandaşlar birbirlerine düşman kesilmişlerdir.

Gerçekte Türk halkının iyiliğe yönelmiş yumuşak bir karakteri vardır. Çünkü mazlum bir halktır bu halk... Fakirdir, eziktir, sömürülmüştür. Nasıl oluyor da Anadolu'da yaşayan mazlum insanlarımızı birbirine düşman etmek dehasını gösteriyoruz? Müslüman, Hristiyan, Musevi inançları ve bu inançların çeşitli mezhepleri içinde aynı vatanda yaşayan kişiler birbirlerine karşı vicdan özgürlüğünde saygılı olurlarsa en küçük bir çatışma çıkabilir mi?

Geçenlerde bu köşede imam-hatip yayınlarındaki niteliklere dikkatleri çekmiştik. Çoktan beridir Türkiye'de din yayınları, düşmanlık ve hınç tohumları ekmek yönünde hızlanmıştır. İmam-hatip okulları mezunları, kalemlerini sefere hazırlanan birer yeniçeri gibi kullanıyorlar. İyilik ve kardeşlik telkinleri yerine savaş işareti verilmekte. *"Hazır ol!"* boruları çalınmaktadır. Aksiyona geçilmiştir bile... Tiyatro basılır, sinema basılır, konferans basılır. Bu kışkırtma, elbette anadolu köylerinde kötü tohumlarını yeşertecekti. Anadolu halkını birbirine kırdıracak kadar düşmanlığa götüren, Türkleri birbirine yaklaştıracak yerde birbirinden uzaklaştıran akımların gerçek nedenleri üstünde önemle durmak zorundayız.

Türkiye'de yirmi yıldan beri -ki çok partili rejimin başlangıcıdır bu- din inançları politikacılar tarafından alabildiğine sömürülmektedir. Ama din sömürgeçliğine yüzeyden bakmak aldatıcıdır. Din sömürgeçliğinin altında yatan gerçek sebep iktisadidir. Kapitalizm İslamı kendisine vasıta yapmıştır. Komprador-eşraf ikilisi, din inançlarını Türkiye'yi bugünkü geri düzeninde tutmak için sömürmektedirler. Toprak reformundan vergi reformuna kadar her çeşit yeniliğin komünistlik sayılması, halkı kontrol altına almış komprador-eşraf ittifakının propagandasıdır. Köy enstitüleri halkı uyandıracak kadroları yetiştireceği ve köylünün gözünü açacağı için komünist yuvası sayılmıştır. Zira düzen değişmezse, kökleşmiş çıkarlar da olduğu gi-

bi kalacaktır. Halk fakirliğinde daha fakir, ama komprador-eşraf ikilisi zenginliğinde daha zengin olarak yaşayacak, yıllar ve yıllar geçecek. Türkiye gittikçe batacak, gittikçe borçlanacak, gittikçe uydulaşacaktır.

Oy toplamak için harekete geçirilen yobaz kadrosu yıllardan beri komprador ve eşrafa hizmette kusur etmemişlerdir. Ama harekete geçirilen güçlerin kontrol imkânı da artık azalmaktadır. Düşününüz ki Muğla'nın fakir ve saf halkı, kendi iktisadi durumlarıyla ilgileneceklerine ve kendilerini medeniyet düzenine götürecek yollar da mücadele edeceklerine;

– *Alevilerin kökünü kazıyacağız, on Alevi öldürmek bin defa Hacca gitmekten evladır...* diyerek kendi vatandaşlarına harp ilan ediyorlar.

Türkleri Türklere düşman etmek için çalışanlar başarı kazanmaktadırlar. Son zamanlarda bir din davasıdır almış yürümüştür. Açıkça ve cesaretle söyleyelim ki bu yol iyi bir yol değildir. Biz eğer Türklük kavramına din inançlarından öncelik tanıyamazsak, içerden mezhep çatışmalarında dağılır, dışardan ümmetçilik dalgalarında kayboluruz. Türklük her şeyin önünde ve öncesinde gelmelidir. Birleştirici unsur budur ve Atatürkçülük budur.

13 Haziran 1966

Onların Allahı Menfaattir!

Bundan dört yıl önce Konya İmam-Hatip Okulu öğrencisi **Osman Gök**'ten bir mektup almıştım. İleri sürdüğü fikirler ve fikirlerini ileri sürerken kullandığı ifade dikkatimi çekmişti. Osman Gök, imam-hatip okullarına musallat yobazlardan yakınıyordu. Genç öğrenci kişiliği içinde, çevresini eleştirecek bilinç düzeyine varmıştı. Yayınladım mektubu...

Ve Osman Gök'ün çevresinde kıyamet koptu. İmam-hatip okullarının üstünde ışık geçirmez bir demir perde vardır. Bu demir perdenin malzemesi Türkiye'deki sömürme düzeninin elebaşları eliyle sağlanır. Osman Gök'ü tehdit ettiler; baskı altına aldılar. Ne yapmıştı Osman Gök? Müslümanlığına Müslüman, Türklüğüne Türktü. Ama aydınlanıyordu kafası. Kuran-ı Kerim'in ilkeleri, Tanrı'nın söyleyişleri, şu fakir, şu mazlum halkın üçbuçuk nâbekâr elinde he-lak olmasını emretmiyordu. Tersine, halkın dini hakkın dini idi. Okulları ve camileri iç ve dış sömürgecilerin fikirlerine kürsü yapmak, İslamı uydulukta kullanmak, milliyetini ve dinini gerçekten id-rak etmiş kişinin harcı değildi.

Aradan yıllar geçti. Osman Gök, Elbistan Müftüsü oldu. Elbistan'ın ağaları aydın müftüden hoşlanmıyorlardı. Çünkü müftü İslam dininin gerçek sınırları içinde kaldıkça, çünkü müftü insanın insanı sömürmesine karşı çıktıkça, çünkü müftü halkı uyardıkça, eşraf ve ağa takımı rahatsız oluyorlardı. Fakir köylünün pancarını tarlada bitmeden kapatan açıkçı, boynu bükükleri tefecilik ve muhtaçları faizcilikle köleleştiren ensesi kalın çetesi, kendi düzenlerini sürdürmek yolunda çalışan müftü istiyorlardı. İmam-hatip okulları salt bu yüzden ağa takımına kavuk sallayan din adamı yetiştirmek için işliyordu.

Osman Gök, namazında, niyazında, vaazında bir müftü idi; ama kompradorların sadık müttefiki ağalar istemediler Osman Gök'ü. Baskı yaptılar, tehdit ettiler, Ankara'ya haber saldılar, muratlarına nail oldular.

Şimdi eski Elbistan Müftüsü'nün yolladığı şu mektubu beraber okuyalım:

“Bu memlekette, memleket sorunlarına gerçekten eğilenlere; vurgunculara, tefecilere, soygunculara, sömürücülere karşı koyan her vatan çocuğuna, hangi kademede olursa olsun üvey evlat muamelesi yapıldığı kamıstayım.

Şu son zamanda öyle bencil, öyle dışı kalaylı içi vayvaylı cinsinden bir grup türedi ki sormayınız. Bu cins adamlar, kendilerine alet olmayan her insana ‘şak’ diye bir damga yapıştırmaktadırlar. Tabii damga ‘Gomonistlik’!”

Memleketimizde hâlâ Arap Yarımadası'nda hüküm süren kabile davası yürürlüktedir. Falan oğulları, filan oğulları... gibi oğulları düzenindeyiz. Hükümet oğullarının emrinde olmalı, halk her müşkül durumunda kanunlardan önce bu oğullarına başvurmalıdır.

Oğullar'a karşı biraz hesapsız hareket eden memur, amir veya halktan kişi, kim olursa olsun yandı bir top bezlen alimallah!

Biz asırlardır bu oğulları davasını halledememişiz.

Halkın uyanması, toplumun bilinçlenmesi, hak sahibinin hakkını arayabilmesi, fakir-i fukaranın refâha ermesi, topyekûn bu asil milletin yükselmesi, bu oğullarının işine gelmemektedir.

Eğer bu millet, oğullarının gönlünün olmasını beklerse, bu oğullarının gönlü pek olacağa benzemiyor; tahmin ederim kıyamete kadar da olmaz.

Gelelim sadede: Elbistan çevresinde sevilen, sayılan bir din adamıyız, müftüyüz.

Hemen halk bizi sevsin, saysın, ne çıkar! Oğullarınca sevillemedik, karanlık görüşlerine saygınlık duymadık, gidişatlarına uymadık.

Uymadık da ne oldu sanki?

Ne olacak! Şikâyet ettiler, ettirdiler. Oğullarından şikâyet geldiğini gören bizim ilgililer, hakkımızda tahkikat açtılar. Milli emniyetçileri, emniyetçileri etrafımıza saldılar; bütün arzuları komünistlikle suçlamak elbet.

Ne çare ki halk beni seviyor, ben de halkı. Vatanımı, milletimi, memleketimi ziyadesiyle seviyorum. El insaflı deyip hiçbir şeycikler yapmadan gittiler memurlar.

Fakat ilgililer, oğullarını gücendirmekten de korktular. Derhal şöyle bir emir:

“Münhal bulunan Hanak Kazası Müftülüğü’ne, vilayetinize bağlı Elbistan Kazası Müftüsü Osman Gök’ün almakta olduğu 350 lira maaşla ve kadrosu ile birlikte naklen tayini yapılmıştır.”

“Yani bizi Hanak’a sürgün ettiler..

Ama bilmiyorlar ki, insan kendi topraklarında sürgün olur mu hiç!”

İşte, Osman Gök’ün mektubu böyle...

Ve ey sevgili vatandaşlar, bilin ki, kompradorların ve çıkarıcı eşraf takımının Müslümanlıkla ilgileri yoktur. Onlar, yok olası çıkarla-

rını sürdürmekten başka şey düşünmezler. O çıkarlara dokunan, günde beş vakit değil, on vakit namaz kılsa da nafiye... O çıkarlara dokunmayan ve o çıkarları yürütmek için uşaklaşan, dinsiz, imansız, kâfir, sahtekâr, ne olursa olsun, makbuleridir.

16 Haziran 1966

Alevilik, Sünnilik ve Cumhuriyetçilik

Önce meselemizi korkusuz ve kuşkusuz ortaya koyalım: Türkiye’de Alevilik de vardır, Sünnilik de vardır. Var olan şeye yok demek, gerçeklere göz yummaktır. Nerede din varsa, orada mezhepler olmuştur. Müslümanlık da mezheplere ayrılmıştır. Hristiyanlık da. Bilimin, tarihin, sosyolojinin verilerini siyasi demeçlerle değiştirmeye kimsenin gücü yetmez.

Türkiye’de yaşayanların yüzde 99’u Müslümandır. Müslümanlar, **Hazreti Muhammet**’in ölümünden sonra mezheplere bölünmüşlerdir. **Hazreti Ali**’yi tutanlar, sevenler, Aleviliği sürdürmüşlerdir. Anadolu’da milyonlarca Türk, Müslüman-Alevi inançlarındadırlar. Alevilerin 13 milyona vardığı söylenir. Gene Türkiye’de Hristiyan vatandaşlar, Katolik, Protestan, Ortodoks, v.b. dallara bölünmüşlerdir. Cumhuriyet Anayasası’nın vicdan özgürlüğü, bütün dinlere, bütün mezheplere kanunlar karşısında eşitlik sağlamıştır. Atatürk Cumhuriyeti’nin temel ilkesi budur. Bunun içindir ki, Türkiye’de bir Diyanet İşleri Başkanı çıkar da;

– “*Alevilik ölmüştür...*” diye konuşursa hem cumhuriyetin temel ilkelerini hem 27 Mayıs Anayasası’nı anlamadığını ispatlamış olur. Laik cumhuriyetin hazinesinden aldığı maaş böyle konuşması için

kendisine verilmemiştir. Çünkü o maaşın içinde Alevi vatandaşların alinteri ve Alevi vatandaşların vergileri de vardır.

Başbakanın ve İçişleri Bakanı'nın:

– *Türkiye’de Alevilik-Sünnilik yoktur...*” gibi lafları da manasızdır. Alevilik-Sünnilik meselesi, tarihin derinliklerinden kopup gelen ve Atatürk eliyle çözümlenmiş bir davadır ki, din sömürgeci politikacılar eliyle hortlatılmış, bugünkü Diyanet İşleri Başkanı ağzıyla körüklenmiş, memleketin başına yeniden dert edilmiştir.

Konuyu daha iyi kavrayabilmek için daha gerilere ve İslam tarihinin eski sayfalarına dönmeliyiz:

Hazreti Muhammet’in ölümünden kısa bir süre sonra halifelik üstüne itişmeler başladı. Halife yalnız dini başkan değildi, aynı zamanda devlet başkanı ve kumandandı. Halifelik üstüne süren kavgalar, bir çeşit taht kavgalarıdır. Bu taht kavgalarının yarattığı ayrımlar İslamda mezhepleri meydana getirmiştir.

İlk dört halifeden Hazreti Ali’yi tutan ve sevenler Alevi adıyla anılmışlardır. Aleviler dini başkan olarak Sünnilerin tanıdığı halifeyi tanımazlar. Bunun içindir ki, Yavuz Sultan Selim, 1517’de Mısır seferini başarıyla sonuçlandırıp Abbasi Halifesi **El Mütevekkil**’den halifeliği alınca ortaya siyasi bir sorun çıkmış oluyordu. Osmanlı padişahları artık halife, yani Sünnilerin dini başkanı idiler. Anadolu’daki milyonlarca Alevi böylece yeni bir durumla karşılaşmış oluyorlardı. Teokratik Osmanlı İmparatorluğu’nda devletin yapısı gereği, Aleviler baskı altına girdiler.

Türkler ümmet düşüncesinden kurtulup millet olmak bilincine Milli Kurtuluş Savaşı’nın ateşinde erişmişlerdir. “*Türklük*” böylece her çeşit inançtan daha önce bir değer kazanmıştır. Gerek devlet yapısında, gerek vatandaş kafasında Türk olmak kavramına öncelik vermek gerekiyordu. Nitekim 1924’te Atatürk, hilafeti kaldırdı. Böylelikle devlet idaresi katında Sünnilerin imtiyazı kalkmış; Türk Müslümanları arasındaki ayırım yok edilmiş oluyordu. anayasaya laiklik ilkesinin konulması, devlet ve din işlerinin birbirinden ayrılma-

si, vicdan özgürlüğünün değeri kazanması, Anadolu Türklüğünü birleştirici davranışlardır. Böylece milliyetçilik anlayışı ümmetçilik anlayışına yeğ tutuluyordu. Devlet Başkanı artık hiçbir mezhebin başkanı değildi: Devlet Başkanı Türklerin başkanı idi. Atatürk Cumhuriyeti'nin temel anlayışı budur.

Din sömürgeçliği ortadan kalkıp, dini inançlar siyasi iktidara giden yollarda sömürölmekten kurtuldukça Anadolu'da mezhep anlaşmazlığı düşünölemez. Bütün Türkler cumhuriyet yönetiminde vicdan özgürlüğü içinde yaşarlar. Ama din sömürgeçliği başladı mı bir kere, bin yıllık mezhep itişmeleri de ayırıcı etkilerini ve baskılarını toplum hayatı içinde duyuracaklardır.

Nitekim duyurmuşlardır. Diyanet İşleri'nin Başkanlığı'na geçirilen "*Efendi Hazretleri*"nin:

– "*Alevilik ölmüştür...*" sözü kışkırtmalara daha da hız vermiştir. Din sömürgeçliği oy alıp iktidara geçmek yolunda hızlandıkça siyasi alanda pazarlıklar almış yürümüşdür. Bu siyasi pazarlıkların iktisadi nedenlerine bu yazımızda ilişmedik. Onları ayrı bir fıkranın konusu yapmak istiyoruz. Ama 1962 ve 1966 seçimleri cumhuriyet tarihinin görmediğı ölçüde bir din sömüröcölüğüne yol açmıştır. Din sömüröcölüğü'nün başladığı yerde mezhep sömüröcölüğü de başladı. Devlet yönetiminde din etkisi artıkça siyasi iktidardakiler ister istemez mezhepçiliğe kayacaklardır. Kimse bu gidişin önüne geçemez. Ve Ortaca'da patlak veren olaylar bu gidişin sonuçlarıdır.

18 Haziran 1966

Hilafet İsteyen Diyanet İşleri Başkanı!

Yasalar bir kez çiğnendi mi, ne olur bilemeyiz. İki, üç, dört, beş, altı... Ve yasaların çiğnenmesi siyasi iktidar için olağan sayıldı-ğı an, başımıza gelecekler bellidir artık. Türkiye’de bu kötü çığır ye-niden açılmıştır. Bugün yasaları çiğneyip kaba kuvvete yol verenler, türlü tertip peşinde koşanlar, yarın sığınacakları kurumları elleriyle yıkmaktadırlar. Siyasi iktidarın kanunlara boşveren gidişi, hiç şüp-hesiz önce siyasi iktidarın başlarını yiyecektir.

Siyasi iktidar adaletsizliği meslek haline getirmiştir. Siyasi ikti-dar kendisine râm olmayan ve yasaları siyasi iktidarın emirlerinden yukarıda bilen memurları yerlerinden uzaklaştırmaktadır. Bunun son örneği Elbistan eski Müftüsü **Osman Gök**’tür. Elbistan Müftüsü Osman Gök, önce sebepsiz yere bir başka yere atanmış ve bu tayinin üstünden çok geçmeden gene sebepsiz yere işine son verilmiştir.

Elbistan eski Müftüsü Osman Gök’ün başına gelenler, çoğu devlet görevlisinin başına gelmiştir. Bu haksızlıklar sürmektedir. İktidarın başları sanırlar ki istediklerini yaparlar ve hiçbir şey olmaz. Bu, yanlış düşüncedir. Bir gün gelecek, elleriyle başlarını dövecek-ler, ve:

– “*Keşke iktidara geçtiğimizde yasalara saygılı olsaydık, hak-*

sızlık yapmasaydık, mahkeme kararlarını çiğnemeseydik...” diyeceklerdir.

Milli çıkarları hiçe sayan siyasi iktidar, bu yollarda mahkeme kararlarına basa basa yürümektedir, din sömürgeçliği ise son haddini bulmuştur. Müftü Osman Gök’ü haksız yere işinden atan Diyanet İşleri Başkanı **İbrahim Elmalı**, işte bu iktidarın iktidara geçer geçmez koltuğa oturttuğu adamlarından birisidir.

Şimdi bütün bunları noktaladıktan sonra bugün Başbakanlık, Devlet Bakanlığı, Adalet Bakanlığı koltuklarında oturmak durumunda bulunan ve bu durumları dolayısıyla ağır sorumluluk taşımaları gereken kişilerin de dikkatini çekerek Beyoğlu Merkez Vâizi **Mehmet Küçük**’ün bir mektubunu köşemize alıyoruz. Hürriyet gazetesinin “*Serbest Kürsü*” sütununda 6.9.1966 tarihinde yayımlanan bu mektubunda Mehmet Küçük, Diyanet İşleri Başkanı Elmalı’ya şunları söylemektedir:

*“1964 senesi Temmuz ayının son günleri idi. İşim icabı başında bulunduğunuz İstanbul Müftülüğü’ne uğramıştım. Müftü yardımcılarının odasında bulunuyorduk. Siz, müftü yardımcılarından **Fikri Yavuz, Şükrü Bey** ve murakıplardan **Yusuf Sağlam** da orada idiler. Yurdumuzdaki ahlaki buhranın nedenleri ve kurtuluş çareleri üzerine konuşuyorduk. Bu arada fikrinizi şöyle açıklamıştınız:*

– ‘Yurdumuzda hilafet kurulmadıkça kurtuluş yoktur.’

Ben, hilafetin kurulmak istenmesindeki maksadınızı o zaman dan beri anlamamıştım. Siz vakta ki Diyanet İşleri Başkanı olup icraatınızı gördükten, hâdislere şahit olduktan sonra, bu ifadenizin altındaki manayı anlamaya başladım.

Cumhuriyet idaresinin bütün kanunlarını bir tarafa iterek tek suçları nizam dışı fikirlerinize, indi ve keyfi emirlerinize uymadıklarından, münevver ve şahsiyet sahibi din adamlarına yaptığınız türlü baskı, tutum ve davranışınız bunu bana daha iyi anlatıyor.

Bir müddet önce Diyanet İşleri Başkanlığı’na uğradığımda, vâiz ve müftülerin tayininde yüksek tahsilli olmaları mevzuat icabıdır de-

diğimde, maiyetinizdeki ilgililer: 'Reis beyin emri, reis beyin emri! Ne yapalım, reis bey böyle emretti!' diyorlar başka bir şey söylemiyorlardı. En ulvi dairede müdürleri, kanunu tatbik etmek isteyenleri sık sık değiştirmenizin nedeni hakkındaki kararı da efkârı umumiyyeye bırakıyorum.

Bütün bu durumlar karşısında size çekilin diyemem. Zira insanlar, layık oldukları mevkilerden icabında tereddütsüz feragat edebilirler. Fakat, o mevkiye layık değillerse orada kalabilmek için ne lazımsa yaparlar ve her şeyi meşru görürler."

İbrahim Elmalı Diyanet İşleri Başkanlığı'na oturduktan sonra Alevi vatandaşlara karşı aldığı tavırla ün salmıştır. Bunun yanı sıra Atatürk'e karşı düşmanca tutumu, o tarihten bu yana gazete sütunlarında söylenti halinde dolaşmaktadır.

Biz bu söylentilere bir şey katacak değiliz. Ancak şahitleriyle birlikte belirtilen yukarıdaki olay hakkında bugünkü siyasi iktidar ne düşünmektedir?

Hilafeti kurmak isteyen bir Diyanet İşleri Başkanı, Atatürk cumhuriyetinde koltuğa oturur ve Atatürkçü din adamlarını işlerinden, ekmeklerinden ederse Türkiye Cumhuriyeti'nin hali ne olur?

Diyanet İşleri Başkanı hakkında Beyoğlu Vâizi **Mehmet Küçük**'ün açık seçik yazısı dolayısıyla kovuşturmaya geçilmiş midir?

Bu kovuşturmanın selamette yürümesi ve tanıkların etki altında kalmamaları için ilk tedbir olarak Diyanet İşleri Başkanı'nın koltuğundan uzaklaştırılması gerekmez mi?

Bütün bu sorular Türk milliyetçilerini, cumhuriyetçilerini, Atatürkçülerini derin derin düşündürmektedir. Meseleyi sorularıyla birlikte ortaya koyuyoruz.

13 Eylül 1966

Ayıp, Ayıp!

İbrahim Elmalı, Diyanet İşleri Başkanı'dır, sakallı, gözlüklü bir kişidir, başına sarık sarmış bir din adamıdır. Bizim kendisine saygımız, herhangi bir vatandaşa olan saygıdan ne fazla ne de eksiktir. Bilindiği gibi İslamda "*ruhban*" sınıfı yoktur. Müslümanlığın, Hristiyanlıktan bir ayrılığı da budur. Başına sarık dolamış kimseye ne fazla itibar edilir ne de eksik. Sarıkla Müslümanlık olmaz. Diyanet İşleri Başkanlığı da eninde sonunda bir memuriyettir. Bir caminin hademesiyle bir müftü ve bir Diyanet İşleri Başkanı arasında İslam gözünde en küçük bir fark yoktur. Tersine maaş aldığı için din yoluna hizmet edenler, maaş almadan İslama hizmet eden Müslümanlar karşısında noksandırlar. Kendini bilen imamlar, bunun içindir ki cemaat karşısında çok bilmişlik gösterişinde bulunmazlar, sadelik ve tevazu yolunda bulunurlar.

Bu bakımdan İbrahim Elmalı'nın oturduğu koltuğun önemi yoktur. Hoca efendinin vatandaşlar gözündeki yeri, davranışlarının endazesıyla belli olacaktır. Ne yazık ki şimdiye kadar çok kötü notlar almıştır Elmalı... O kadar kötü notlar almıştır ki ne sakalı, ne gözlüğü, ne sarığı ne de mevkii kendisini kurtaracak gibi değildir.

Bütün bunları geçip esas konuya girelim: İbrahim Elmalı'ya hitaben 6 Eylül 1966 tarihli Hürriyet gazetesinde, Beyoğlu Merkez Vaizi **Mehmet Küçük** imzasıyla şöyle bir mektup yayımlanmıştı:

*"1964 senesi Temmuz ayının son günleri idi. İşim icabı başında bulunduğum İstanbul Müftülüğü'ne uğramıştım. Müftü yardımcılarının odasında bulunuyorduk. Siz, Müftü Yardımcılarından **Fikret Yavuz, Şükrü Bey** ve murakıplardan **Yusuf Sağlam** da orada idiler. Yurdumuzdaki ahlaki buhranın nedenleri ve kurtuluş çareleri üzerinde konuşuyorduk. Bu arada fikrinizi şöyle açıklamıştınız:*

– Yurdumuzda hilafet kurulmadıkça kurtuluş yoktur."

Bu mektup bir din adamının, üç tanık, yer ve tarih göstererek ortaya koyduğu bir iddiadır. İbrahim Elmalı'nın başka sözlerine ve davranışlarına bakılırsa gerçek olması büyük ihtimalle mümkündür. Bu bakımdan basında yankılar uyandırmıştır.

Ve bunun içindir ki biz de iddiayı köşemize geçirmiştik. En azından kamuoyunun uyanık bulunması ve garip davranışlarıyla kısa süre içinde pek meşhur olmuş İbrahim Elmalı'ya dikkatlerin yönelmesi bakımından görevimizi yerine getirmiştik.

Bay İbrahim Elmalı, bütün bunlara karşılık çünkü bazı gazetelerde çıkan bir bildiri yayımlamıştır. Bu bildiri bugün Diyanet İşleri Teşkilatı'nın başında bulunan kişinin kimliğini ve içinde bulunduğu ruh halini göstermek bakımından çok değerli bir belgedir. Bildiride diyor ki Bay Elmalı:

"Hadiseleri dikkatle takip eden Diyanet İşleri riyaseti derhal yıldırım süratiyle harekete geçmiş, gereken vesikaları hazırlamış, fakat cevap vermekte acele etmeyerek bu teviz kampanyasına kimlerin katıldığını görmek ve göstermek istemiştir.

Muhterem efkâr-ı umumiyye arz ederiz ki, hiçbir fikri temele dayanmayan ve meslekleri, mukaddes makamları yalan, teviz, iftira ve tecavüzle ve sansasyonel haberlerle yıpratmak olan bazı neşir organları riyasetin sessizliğini fırsat sayarak mal bulmuş mağribi gibi

'Hilafet' kelimesine sarılmışlardır. Hürriyet gazetesini, Akis, Son Baskı ve Cumhuriyet gazeteleri takip etmişler, kasıtlı, kaba, tahrikçi ifadelerle halkımızı yanıltmak yoluna girdikleri an milletçe çok iyi bilinen vasıflarıyla teşhir edilme durumuna düşmüşlerdir.

Müslüman Türk milleti:

Senin mukaddes değerine saldıracak her kalem, Diyanet İşleri'nin iman, ahlak ve hakikat kayasına çarparak kırılacaktır, her salıyalı dil koparılacak, her mütecaviz bir daha tecavüz edemeyecek hale getirilecektir. Buna inan ve bu mana etrafında birleş. En büyük yardımcımız Allah'tır."

Bay Elmalı'nın üslubuna dikkat ediniz! Bu dil bir devlet makamında kullanılamaz. Herhangi bir bakanlık, bir gencl müdürlük, "salıyalı diller koparılacak" diye bir bildiri yayımlayabilir mi? Emniyet Genel Müdürü, kırk yıllık sabıkahılar ve katillere değinse dahi böyle bir bildiri yayımlayamaz. Devletin organları devletin vakarını ve itibarını korumakla mükelleftirler. Diyanet İşleri Başkanlığı ise isim tasrih ederek küfrediyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet arşivlerinde öylesine bir küfürbazlık belgesi yoktur.

Ayrıca bildiride büyük bir gaf daha vardır: Bay Elmalı, "mukaddes makamlar"dan söz açmaktadır. Anlaşılan kendi makamını "mukaddes" sanmaktadır. Hoca efendiye şunu hatırlatalım ki Atatürk laik cumhuriyet düzeninde mukaddes bir devlet makamı yoktur. Biz saltanatı ve hilafeti çoktan ilga ettik. Diyanet İşleri Başkanı'na başta anayasa olmak üzere devletin kanunları hatırlatılmalıdır.

Kendisine yöneltilen tenkitleri "mukaddes makama" yöneltmiş sayacak kadar büyük bir şaşkınlığın dalgalarında kulaç atan Bay Elmalı'ya acıyoruz. Çünkü ne insan, ne İslam ahlakına sığabilecek bu zavallı bildirinin altına imza atmak, sakalla, sarıkla hocalık olmayacağını bir kere daha ispat etmekten başka işe yaramamıştır.

Ve üstelik, bu bildiride Beyoğlu Vaizi'nin iddiasını yalanlayan bir tek satır yoktur.

Bay Elmalı, bildirisinde sağı sola saldıracağına hilafete karşı olduğunu belirtseydi daha iyi olmaz mıydı?

Türkiye Cumhuriyeti'nde Diyanet İşleri Başkanlığı kimlerin elinde?

19 Eylül 1966

Adalet Makamları Konuşsun!

Dün bu köşede Diyanet İşleri Başkanı **İbrahim Elmalı**'nın tek-zibini okudunuz. İbrahim Elmalı, Adalet Partisi iktidara geçince Diyanet İşleri Başkanlığı'na getirilmiş bir kimsedir. Koltuğa oturur oturmaz:

– “*Türkiye’de Alevilik sönmüştür..*” diye mezhepçilik yapmaya başlamasıyla dikkati çekmiştir. Yarattığı hava ile Alevi ve Sünni vatandaşlar arasında yer yer huzursuzluklara sebep olmuştur. İbrahim Elmalı'nın İstanbul Müftüsü iken Cumhuriyet Bayramlarına katılmaması ile şöhet yaptığı, çeşitli gazetelerimizde tekrar tekrar yazılmış ve tekzibe uğramamıştır. Hoca Efendi bir ara Tunus gezisine çıkmış ve oralarda attığı nutuklar yüzünden hükümet tarafından geri çağırılmış, seyahati yarım bıraktırılmıştır. Daha sonra 6 Eylül 1966 tarihli Hürriyet gazetesinde Beyoğlu Merkez Vaizi **Mehmet Küçük** imzasıyla bir mektup yayımlanmıştır. Bu mektupta İbrahim Elmalı'nın: “*Yurdumuzda hilafet kurulmadıkça kurtuluş yoktur*” dediği, tanık ve yer gösterilerek iddia edilmiştir. Biz de aradan günler geçtikten sonra bu iddiaya dikkati çekmiş ve gerçeklerin aydınlanmasını istemiştizdir. Buna karşılık Diyanet İşleri Başkanı İbrahim Elmalı bir “*resmi bildiri*” yayımlamış ve Mehmet Küçük'ün iddiasını yalanlayacak yerde, “*mukaddes makamları yalan, tezvîr, ifîira ve teca-*

vüze yıpratmak isteyenler” saydığı bizlere hücum etmiştir. Bu resmi bildiride, hoca efendi, Türkiye Cumhuriyeti arşivlerinde bir eşi daha görülmeyecek biçimde edep dışı bir dil kullanarak *“salyalı dillerin koparılacağından”* söz açmış, tehditler savurmuştur. Biz de kendisine birkaç noktayı hatırlatmışızdır:

Bir: *“Üslupta edep ve terbiye”* denen kaideyi hatırlatmışızdır.

İki: Türkiye Cumhuriyeti resmi makamlarının resmi yazışma ve belgelerinde onun kullandığı biçimde bir dil kullanılmadığını ve kullanılamayacağını hatırlatmışızdır.

Üç: Türkiye Cumhuriyeti’nin devlet katlarında *“mukaddes makam”* olamayacağını hatırlatmışızdır.

Dört: Kendisine yöneltilen tenkitleri makamına yöneltilmiş saymasının mantıksızlık olduğunu hatırlatmışızdır.

Bütün bu hikâyenin sonunda İbrahim Elmalı, dün gazetemizde yayımlanan tekzibi yollamıştır.

Bu tekzibin içindeki çelişmelere ve mantıksızlıklara elbet işaret etmek isteriz. Ancak daha önce hoca efendinin bir hakkını teslim etmek gerekiyor: Yolladığı tekzibin üslubu, daha önce yayımladığı bildirideki gibi değildir; terbiye ölçüleri içinde kalmıştır. Tekzip, mahkeme kanalıyla geldiği için bu değişikliği hâkim kontrolüne mı bağlamak gerekir, yoksa İbrahim Elmalı’daki değişikliğe mi? Bilmiyoruz. Bilmediğimiz içindir ki, iyiye yorarak hoca efendiyi tebrik ediyoruz.

Şimdi gelelim İbrahim Elmalı’nın yazdıklarına:

Bir kere hoca efendi bizim yazımızı kastederek, *“Hürriyet gazetesinde çıkan bir açık mektuba istinaden kaleme alınan bu yazı Diyanet İşleri Başkanlığı’nı hedef almakta idi”* diyor. Ve büyük bir yanlışlığa düşüyor.

Hoca efendi daha önce yayımladığı bildiride kendisine yöneltilen tenkitleri *“mukaddes makama”* ve *“Türk milletinin mukaddes değerine”* yöneltilmiş sayacak kadar görüş çarpıklığı içindeydi. Bu çarpıklıktan kısmen kurtulmuştur. Ama kendi kişiliğini oturduğu

makamla karıştırmaktan kurtulamamıştır. Biz Diyanet İşleri Başkanlığı'nı değil, İbrahim Elmalı efendinin davranışlarını tenkit ediyoruz. Kendisi dün o makamda yoktu, yarın da olmayacak. Bunun içindir ki daha şimdiden bu gerçeğe alışmalıdır.

Ve daha sonra İbrahim Elmalı Efendi, Beyoğlu Merkez Vaizi Mehmet Küçük'ün iddiası konusunda diyor ki:

“Hakikatı tahkik için gönderdiğimiz müfettişlerimiz derhal ilgililerle temasa geçmiş ve bizzat açık mektup sahibinin şahit gösterdiği muhterem zevatın ifadeleriyle bu yazının kasıtlı ve hissi bir tutumla yazıldığını ve asılsızlığını ortaya koymuştur.”

Bu sözler de doğrusu bize pek tuhaf gelmiştir. Daha başlangıçtan beri İbrahim Elmalı efendi, kalkıp dobra dobra:

– Ben “Yurdumuzda hilafet kurulmadıkça kurtuluş yoktur” demedim, böyle bir şey de demem. Ben Atatürk’e, devrimlerine ve cumhuriyete bağlı bir insanım... deseydi mesele kalmazdı. Bunu söylememiştir. Söylememekte ısrar etmektedir. Peki ne yapmaktadır? Galiz bir üslupla bildiriler yayımlamakta, gazetelere saldırmakta ve İstanbul’a müfettişler yollamaktadır. Kendisi hakkındaki iddiaları tahkik için kendi müfettişlerini yollamaktadır.

Yani hem davalı ve hem de kadı olmaktadır.

Oysa Mehmet Küçük'ün iddiası savcılarını ilgilendiren bir iddiadır. “Hilafet kurulmadıkça Türkiye’de kurtuluş yoktur” diye telkinde bulunmak düpedüz Ceza Kanunu 163’üncü maddeye girmektedir.

Bu bakımdan ve daha önceki çok garip davranışlarını da gözönüne alarak biz hoca efendinin dünkü tekzibini muteber sayamıyoruz. Hoca efendi böyle bir söz söylemiş midir? Bu bir iddiadır; ve Türk adaleti bu konuda karar verinceye kadar şüphelerimiz devam edecektir.

3 Ekim 1966

Nurcular ve Ötesi

İbrahim Elmalı efendi konusunda yazdıklarımızdan bu yana Diyanet İşleri Teşkilatı'ndan mektuplar yağdı. Bu mektuplardan yüzde doksan dokuzu bir sürü yolsuzluğu açıkladıktan sonra:

"Aman adımı gazete'ye yazmayın, teşkilat bunların elindedir, sonra beni mahvederler, açıkta kalır çoluk çocuğumla sürünürüm..." diye bitmektedir.

Korku ve dehşet havası öylesine sürmektedir ki, bir hoca efendi mektubunda şunları yazmaktadır:

– "İstirham edeyim, benim ismimden asla bahsetmeyin, işaretle dahi bahsetmeyin, Riyaset derhal işime son verdiği gibi nurcular da yakamı bırakmaz."

Nurculuk bugün Türkiye'de en dinamik akımlardan biridir. On binlerce Türk genci bu safsatanın peşinde kendisini harcıyor. Bir ideale bağlanmak isteyen genç enerjiler nurculuğa yönlendirilmektedir. Bu yolda milyonları aşan yatırımlar yürüyor, dernekler çalışıyor, devlet bütçesinden sebepleniyor, imam-hatip okullarının kilit noktaları nurcuların elindedir, Kuran ve hafız kursları kaynıyor. Köylü çocuğu okumak, hizmet etmek, itibar görmek, devlet memuru olmak için nurcuların trafiğinden geçmek zorundadır.

Ne var ki, İbrahim Elmalı olayının ortaya bir daha çıkardığı önemli gerçek şudur:

Nurcuların en büyük örgütü sayılan Adalet Partisi'nde, nurculara parya muamelesi yapılmaktadır. Nurcular hadlerini bilmeli, yüksek çıkarları bozacak kadar hır çıkarmamalı, zamanı gelince seslerini kısıp oturmalıdır.

Bu meselenin gerçek yüzünü ortaya dökmek için eskilerin "*silsile-i meratip*" dedikleri şu hiyerarşiyi gözden kaçırmamak gerekir:

1- Nurcular bugünkü iktidarın seçimlerde kazanmasını sağlayan büyük güçlerden biridir. Kompradorlar ve nurcular seçimlerde tam bir işbirliği halinde idiler. Gerçekten de nurcular Adalet Partisi piramitinin tabanında çok etkili biçimde çalışmaktadırlar. Ne var ki, bu tabanın üstünde yükselen piramitin tepesinde oturanlar Amerikan kapitalistleridir. Türkiye iktisadiyatının dışarıdan kontrolü onların elindedir. Halk Partisi kurultay raporunda bu gerçek; "*CHP'nin iktidardan uzaklaşması için dışarıdan yardım ve temenniler bulunduğu*" biçiminde açıkça ifade edilmiştir. İsmet Paşa iktidarının düşmesini Amerikalılar sevinçle karşılamışlardır.

2- "*Silsile-i meratip*"te ikinci sırada bulunanlar, Amerikan kapitalizminin Türkiye'deki işbirlikçileridir. Bizimkiler ve daha doğru deyişle yerli kompradorlar için nurculuk murculuk fasafisodur. Doğru veya yanlış hiçbir ideal onları ilgilendirmez. Kompradorlarımızın nurculukla ilgileri yalnız ve yalnız kendi çıkarları ve kendi kârları içindir. Onların üç Allahı vardır: Para, para, para! Eğer nurculuk akımı Türkiye'deki kapitalist yamaklarının kârına ise eğer nurculuk kompradorların iktidarı için bir destekse kullanılmalıdır. Bu, kurnazca hesaptır. Nurcular hizmetlerini görmeli, derneklerinde çalışmalı, namaza durmalı, ama kompradorların çıkarları karşısında da elpençe divan durmalı. Büyük kârların büyük hesabını bozacak davranışlara geçtikleri gün nurcular kompradorlarla bozuşacaklardır. Çünkü Türkiye'de devrimci güçlerin nefesini ensesinde hisseden yerli komprador nurcu değildir, hiçbir şeye inanmaz o! Sadece ve sadece kendi çıkarına inanır. Nurculara taviz verecektir, ama Türkiye'deki devrimci güçlerin baskısını da hesap etmek zorundadır.

3- Silsile-i meratipe göre Adalet Partisi piramitinin tabanında kaynaşanlar nurculardır.

Nurcuların çoğu samimidir, inanmıştır, karşılık gözetmeden bu işe kendisini adamıştır. Yoksul, fakir fukara takımıdır. Nurculuğun evvel ve ahir saydığı ilkeleri dışında bir şeye aklı ermez. O ilkelerin bulanıklığı içinde bazı hakikatlere varıyormuş duyguları içindedir. Aklın sustuğu, duygunun konuştuğu bir âlemde yaşar. Bu mistik, bir şeyler arayan köy çocuklarını cezbetmektedir. Nurculuğun üstünde bulunan ve bu akımı kendi çıkarları için kullanan komprador örgütlerinden habersizdir nurcu genç... İktisada aklı ermez. Emperyalizmden, yeni sömürgecilikten, dünya politikasından, milli gelirden, sosyal sorunlardan, kapitalizmden, sosyalizmden ve çağımızın bilgilerinden nasibi yoktur.

Nurcular bir kabine kuracak kadar kadro yetersizliği içinde bulunduklarından ancak parti kademelerinin altında, bürokrasinin en alt merdivenlerinde tutunabilmiştir. Sesleri yükselip de inisiyatifi ele geçirmek istedikleri an, Adalet Partisi'nin laik ve mason takımı enişelenmektedir.

Şimdi İbrahim Elmalı olayı Adalet Partisi içindeki bu çatışmayı ortaya daha belirli biçimde çıkarmıştır.

Biz gerçekte nurculara kızmıyoruz. Bunlar, dünya gerçeklerinden bihaber vatandaşlardır. Ve aslında nurculuğu besleyen ve nurculuğu kullanan kaynaklar önemlidir. Milli gelirin yüzde 57'sini sömüren bir avuç insan, kendi çıkarları için nurculara taviz üstüne taviz vermekte, Türk gençlerini çağdışı bir akımın kucağına bırakmaktadır.

6 Ekim 1966

Göreve Çağırıyoruz!

Diyanet İşleri Başkanlığı koltuğunda hâlâ oturmakta olan **İbrahim Elmalı** hakkında savcılık nihayet kovuşturmaya başlamıştır. Bu hoca efendinin İstanbul Müftülüğü yardımcılarının odasında üç tanık huzurunda: “*Hilafet kurulmadıkça yurdumuzda kurtuluş yoktur*” dediği iddia edilmiştir. İddia ya doğrudur ya gerçek dışıdır. Son sözü söyleyecek adalet makamlarıdır. Ne var ki **Atatürk** cumhuriyetinde hilafetçilik yaptığı iddiasıyla hakkında adli takibat açılmış bir Diyanet İşleri Başkanı koltuktadır. Ve bu kişiyi değiştirmek cesaretinden yoksun bir iktidarın tereddütlerini kaç gündür gazete sayfalarında görüyoruz. Oy goygoyculuğunun komisyoncuları, seçim endişesinin hesapları içinde Elmalı’yı değiştirmek kararını bir türlü veremiyorlar.

Bunun yanı sıra Sanayi Bakanı **Mehmet Turgut**’un Ankara’da özel sektör temsilcileri huzurunda söylediği nutuk da düpedüz 142’nci maddenin çerçevesi içindedir.

Mehmet Turgut, “*bir sınıfı öteki sınıfla mücadeleye*” tahrik etmiş ve bir sınıfın torunlarına kadar uzanacak bir tahakkümü karşı sınıf üstünde kurmasını apaçık istemiştir. Türk adalet adamlarının bakan veya memur ve adliyenin şerefine ancak bu tarafsızlıkta yürü-

yeceğine inanıyoruz. Türk adalet adamları komprador politikacılarının elinde oyuncak değildirler. 142'nci madde şimdiye kadar hep tek taraflı uygulanmıştır. İşçiler, yazarlar, şairler, gazeteciler mahkemelere verilmişlerdir.

Ama karşı taraf hakkında 142. maddeden kovuşturmaya geçilmemiştir.

Oysa Ticaret Odaları, faşist hükümet darbesine çağıran broşürler dağıtmaktadır. Kapitalistlerin diktatörlüğüne davet edici dünya kadar yayın yapılmaktadır.

Savcılarımız hep işçilerin diktatörlüğünü dikkate alarak yazıları tek taraflı okudukları için 142'nci maddeyi tek taraflı yürütmektedirler. Bir yanda emekçileri tahrik ettiği ve bu sınıfın karşı sınıf üstündeki tahakkümünü istediği iddiasıyla **Âşık İhsani** tevkif edilmiştir. Halk şairi dört aydan beri mahkemesinin başlaması için hapishanede beklemektedir. Öte yandan Sanayi Bakanı, milyonerleri toplayıp rahatça tahrik etmekte ve "*sınıf tahakkümü*" için patronları seferberliğe çağırılmaktadır.

İşçi toplantılarına, edebiyat matinelere, halk şairleri gecesine, sendika kongrelerine, gençlik oturumlarına polisler devam etmekte, not almakta, jurnal üstüne jurnal işlemektedir. Patronların toplantılarına polis göndermek diye bir şey yoktur. Ama işçi toplantılarını kahvehane köşelerine kadar **Abdülhamit** hafiyeliği usulüyle takip etmek sanki iktidarın baş görevi gibidir.

Silifke'nin Gökbeleni'nde 30 Ağustos töreninde konuşma yapan genç üniversiteli kovuşturmaya uğramaktadır. Bornova Savcısı, **Atatürk**'ün Bursa nutkunun peşinde koşmaktadır. Atatürk'ün Bursa nutku gerektiği anda gençliği mücadele görevine çağıran söylevidir.

Ve Atatürk'ün gençliği mücadeleye çağıran Bursa nutku hakkında cumhuriyet savcısı kovuşturma yaparken, milyonerleri mücadeleye çağıran meşhur **Mehmet Turgut** hakkında hiçbir kıpırdama yoktur.

Hangi adalet görevlisi böyle bir Türkiye'nin gecelerinde vicdanı rahat uyuyabilecektir?

Adalet adamlarımız, hâkimlerimiz, savcılarımız kanunlarımızı komprador iktidarının felsefesi dışında, Atatürk'ün söylevlerinin, Atatürk devrimlerinin, anayasamızın lafzında ve ruhunda değerlendirmeye çalışmalıdırlar. Ancak o zaman 27 Mayıs Türkiye'si'nin gerçeklerine uygun bir hukuk mantığına kavuşacaklardır.

İşçilerin, memurların, aydınların, yazarların, şairlerin, üniversite fikir kulüplerinin ve Atatürk'ün söylevlerinin kovuşturmaya uğradığı bir Türkiye'de yaşıyoruz.

Ve kompradorların, aracılarn, komisyoncuların, işbirlikçilerin, milyonerlerin rahat rahat nutuk atıp konuştuğu bir Türkiye'de yaşıyoruz.

Bu manzaranın vebalini salt kanunlarımıza yüklemek, bir ülkede hukukçu diye bir kişinin varlığını inkâr etmek olur.

Kusur sırf 142'nci maddede değildir.

Kusur, 142'nci maddeyi **Mussolini** İtalyası'nın faşizmine uygun anlayışta yorumlayan ve yürüten kafalardadır. Bu kafayı değiştirip, 142'nci maddeyi Mussolini İtalyası'nın değil, 27 Mayıs Türkiye'si'nin anlayışına göre yorumlamak hukukçularımızın ellerindedir.

Adalet adamlarımızı bu şerefli göreve çağırıyoruz.

7 Ekim 1966

Milliyetçiler Hesabına Üzücüdür

İbrahim Elmalı olayı büyüdükçe büyüyor. İktidarın başı, gezilerinde “*Elmalı'yı isteriz*” dövizleriyle karşılanıyor. İstanbul'da toplantılar düzenleniyor. Adalet Partisi'ni tutan gazeteler veryansın ediyorlar, parti teşkilatı kaynaşiyor.

Bu kıyametin anlamı nedir?

İbrahim Elmalı'yı görevden almak için sebepler yeterlidir. Teşkilat içindeki haksız tayinlerin gürültüsü ayyuka çıkmıştır. Öylesine ki hoca efendinin 50'yi aşkın tasarrufu hakkında Danıştay durdurma kararı vermiştir.

İbrahim Elmalı efendi mezhepçilik yapmış, Alevi ve Sünni vatandaşlar arasında huzursuzluk yaratmıştır; bağımsız radyoya müdahale etmeye kalkışmıştır. Savcılık, Elmalı hakkında hilafetçilik yaptığı iddiasıyla kovuşturmayla geçmiştir. Bütün bunlar ve bunlara eklenecek birçok olay, İbrahim Elmalı'yı Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan uzaklaştırmak için yeterli gerekçedir.

Demek ki İbrahim Elmalı'nın görevinden alınmasını protesto etmek, bir adaletsizliği protesto etmek değildir.

Ayyuka çıkan protesto gösterilerine din bakımından bir değer vermek de mümkün değildir. İslamda aslolan adalettir. Diyanet İşle-

ri Başkanı bir sürü haksız işlem yapar ve görevli din adamlarına zarar verirse, İslamın ilkelerine aykırı davranmış olur. Hazreti **Ömer**'in adaleti tarih sayfalarında ün yapmıştır. Bu geleneğe saygılı olanlar, koltuğa oturur oturmaz din görevlileri arasında keyfince ve çıkarınca tاینler yapan bir hoca efendiی önce İslam dini adına protesto etmelidirler.

O halde, yağın telgraflar, düzenlenen toplantılar, gazetelerin yayınları, çeşitli gösteriler, İbrahim elmalı olayının temelindeki gerçeğı aramak için yola çıkanları hangi kapının ağzına götürmektedir?

Demek, şimdiye kadar söylenenler ve ileri sürülen iddialar doğrudur. İbrahim Elmalı'yı nurcular desteklemektedir. Devletin din temellerine dayanmasını öngören bir akımın salıkları, lider belledikleri İbrahim Elmalı'yı tutmakta desteklemektedirler.

Süleyman Demirel ve arkadaşları ise bu durumda *“aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık”* misaline göre tereddütlere dalmışlardır. Çünkü seçimlerde nurculuğa alabildiğine taviz vererek ve geri kuvvetlere sonsuz vaatlerde bulunarak oy goygoyculuğu yapmışlardır. *“Biz sandıktan çıktık”* diyenlerin sandıktan hangi usullerle çıktıkları şimdi daha da kesinlikle belli olmaktadır.

Ne var ki seçim sandığı tek başına Türkiye'ye hâkim değildir. **Atatürk** vardır, anayasa vardır, bağımsız kurumlar vardır, sağlam güçler vardır. Özellikle Milli Güvenlik Kurulu'nun nurculuk konusunda titizlikle durduğunu bilmeyen yoktur. **Şeyhülislam** edasındaki bir Diyanet İşleri Başkanı bardağı taşıran davranışlarıyla **Süleyman Demirel** iktidarını hele askerlerin karşısında müşkül duruma düşürmüştür. Zira, hoca efendi durumu idare edememiş, uslu akıllı yerinde oturmasını bilememiştir. Böylece Adalet Partisi içindeki nurcu çevrelerle nurcuları kullanan çevreler arasında kavga başlamıştır.

Protesto eylemleri çığ gibi büyümektedir.

Bu protesto gösterileri, ne İslam hesabındır ne de bir haksızlığa başkaldırmadır, düpedüz nurculuk akımının gösterileridir.

Ve burada milliyetçilere acı bir ders de vermiştir.

Çünkü:

Bu memlekette nice devlet memuru, nice müdür ve genel müdür haksız yere işlerinden atılmışlardır. Ama hiçbiri için Elmalı olayındaki büyük tepki doğmamıştır. **İhsan Topaloğlu** milli petrol davası yolunda haksızlığa uğramıştır. **Tahsin Yalabık** madenlerimizi yabancı çıkarlarına karşı savunduğu için görevinden uzaklaştırılmıştır.

Ne yazık ki haksızlığa ve gayrimillî davranışlara karşı doğan tepki cılız kalmıştır.

Adaletsizliği meslek edinmiş bir Diyanet İşleri Başkanı çevresinde kıyamet koparılmıştır ve milliyetçiliği yüzünden görevinden haksız yere uzaklaştırılan bir genel müdür aynı ilgiyi görmemiştir.

Durum Türkiye’de milliyetçi akım hesabına üzücüdür. Ve ümmetçilik dalgalarının, milliyetçilik dalgalarından daha kabarmış bulunduğunu göstermek bakımından önemlidir.

10 Ekim 1966

İrtica Gökten Zembille İnmiyor

Yirmi yıldan beri memlekette hızla gelişen bir üretim var. Tohumluğu yabancı bir devletten gelir bu üretimin, gübresi bizdendir, usulleri Amerikan uzmanları tarafından öğretilir, seneler geçtikçe serpilmiş ve her yanda boy atmıştır.

Gerçekten de her mahallede bir milyoner üretmek yolunda son yirmi yıl büyük başarı kazanmış, umulmadık bir rekolteye ulaşmış bulunuyoruz. Ne var ki adına "*milyoner*" denen bitki de tek başına yetişmiyor, koskoca bir tarlada bir tane sürgün verdiği zaman çevresinde "*sefalet*" ve "*irtica*" da büyüyor. Bu üç kardeşin ne birincisi ikincisinden ayrılır ne üçüncüsü ilk ikisinden; milyoner yetişti mi, ille de çevresinde sefaletle sebep olacaktır ve irtica palazlanacaktır.

"Her mahallede bir milyoner üretmek" usulünün Türkiye gibi yoksul bir ülkede ikinci adı komprador kapitalizmidir.

Şimdi her mahallede bir milyoner üretmeyi resmi politika kabul eden iktidarların son yirmi yıl içinde irtica hareketini nasıl geliştirdiğini madde madde hatırlamaya çalışalım. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasi iktidara doğru ilerleyen karşı-devrim hareketi daha 1940'larda Köy Enstitülerini baltalamıştı. 1950'den başlayarak iktidar koltuğuna alabildiğine yayılan ve yerleşen komprador-müte-

gallibe ortaklığı bütün marifetlerini rahatça yürürlüğe koymak imkânlarını bulmuştur:

– Gazi **Mustafa Kemal**'in Türkçeleştirdiği ezan Arapçaya çevrilmiştir.

– Öğretim birliği bozulmuştur.

– Kuran ve hafız kursları Anadolu'yu baştan sona dek sarmış ve Türk çocuklarının beyinleri bu yuvalarda şeriat eğitimiyle yıkanmıştır.

– Tarikatlar almış yürümüş, desteklenmiştir. Ticanilik, Süleymançılık gibi akımlar desteklenmiştir.

– Alevi vatandaşların vicdan özgürlüğü baskılar altına alınmıştır.

– İmam ve hatip okulları açılmış, sayısı otuzu geçen bu okullarda Atatürkçülüğe aykırı olduğu halde “*Hakikate giden yol, akıl yolu değil şeriat yoludur*” ilkesi üstüne eğitim yapılmıştır.

– **Saidi Nursi**'ye alabildiğine taviz verilmiş ve Nureculuk siyasi eğilimi toplumda büyük bir baskı grubu haline gelmiştir. Saidi Nursi'nin doğrudan doğruya **Menderes** iktidarını destekleyen siyasi telkinleri komprador iktidarının seçim sandığında gücüne güç katmıştır.

– 1950'lerin cumhurbaşkanı oy goygoyculuğu uğruna şeyh sakalı öperek cumhuriyet tarihine utarılacak bir sayfa katmıştır.

– Komünizmle Mücadele Dernekleri gerici akımları besleyen başlıca kurum olarak komprador iktidarından maddi manevi yardım almıştır.

– Yüzlerce gerici dernek, Demokrat Parti'nin ve Adalet Partisi'nin yan kuvveti olarak beslenmiş, komprador kumpanyaları ve siyasi iktidar eliyle geliştirilmiştir.

– Büyük Millet Meclisi Başkanı, cumhuriyet tarihinde ilk defa olarak resmen iftar ziyafeti vermeye başlamış ve devlet kesesinden harcamayla dini, siyaset gösterisinde kullanmıştır.

– Ordu saflarında şeriat eğitiminden geçmiş imamların yer alması yolunda hazırlıklar yoğunlaşmış, kanuni imkânlar açılmıştır.

-- Radyolarda mevlit okunması, komprador kapitalizminin iktidarında mümkün olmuştur.

-- Diyanet İşleri Başkanlığı siyaset mevkii haline getirilmiş, Diyanet İşleri Teşkilatı'ndaki Atatürkçü müftülerin görevlerine son verilmiş veya sindirilmiş, softalar ve yobazlar resmi teşkilatın kilit noktalarına geçirilmişlerdir.

Bütün bunların ve buraya sığmayacak ölçüde tek tek olayların Demokrat Parti ve Adalet Partisi iktidarında gümbür gümbür üremesi bir tesadüf değildir. Ve bütün gerici hareketleri destekleyen para kuvvetinin komprador kapitalizmi çevrelerinde toplanması da bir tesadüf değildir.

Gerçi komprador sınıfı ile şariat kuvvetleri arasında da bir iç çelişme bulunur; ama bu çelişme, iki kuvvetin ittifakını bozacak kesime henüz varmamıştır. Ve bu ittifakın Suudi Arabistan, Kuveyt gibi ülkelerde uzun süre başarıyla uygulandığı da görülmektedir. Ümmetçilerle kompradorların ittifakında milliyetçiliğe ve milli bağımsızlığa karşı bir ortak cephe vardır.

Ve madem ki irtica akımı resmi ve özel eğitim kurumlarında yirmi yıldan beri beyin yıkamaktadır; öyleyse şaşmayalım gericiliğin gelişmesine!.. Ağaçları keserseniz orman tükenir, besler ve bakarsanız gelişir. İrtica Türkiye'ye gökten zembille inmiyor, son yirmi yılın politikasında gelişiyor, maddi gıdasını kompradorun çek defterinden ve mütegalibenin cüzdanından alıyor.

14 Şubat 1968

Pir Sultan Abdal ve Tunceli

Olay:

Halk oyuncularını topluluğu, Tunceli’de **Pir Sultan Abdal**’ı oynamak istemiş. Pir Sultan Abdal’ın yazarı, son yıllarda roman ve oyun türündeki eserleriyle adını duyurup ilgileri çeken **Erol Toy**’dur. Çok güzel bir iş yapmış Erol Toy, şiirleri zaten dilden dile gezen Sivaslı halk ozanının hayatını sahne düzeni içinde seyirciye sunmuş... Ne var ki 16’ncı yüzyılın Sünni-Alevi çatışmasında adı efsaneleşen Pir Sultan Abdal’ın sahnede görünmesine Tunceli Valisi izin vermemiş...

Ve oyunu yasaklamış.

Kıyamet kopmuş bunun üzerine.. Pir Sultan Abdal’ın oynanmasını isteyenlerden bir vatandaşı polisler karakola çekince halk ayaklanmış, bir kişi ölmüş, 11 kişi yaralanmış, 80 kişi nezarete alınmış, komşu ilden çağrılan jandarma gücüyle olaylar yatıştırılabilmiş.

Son yıllarda valilerin tiyatro yasaklaması moda oldu. Şark rakasesi, göbek dansözü, çalgı, çengi üstüne kurulan topluluklar Anadolu’da fink atıp idarenin nice himayesine mazhar olurken ikide birde valilerin tiyatro yasakladıklarını gazetelerde okuyoruz. Bu kötü yasak icadının sonucu, acıklı bir hikâye ile noktalandı Tunceli’de...

O Tunceli k...

Olayın geçtiği yer:

Tunceli'de olan-bitenlerin anlamına varmak için Tunceli'nin bir dökümünü yapmak, olayın geçtiği yere değgin bilgi sahibi olmak gerekir.

Tunceli 7.774 kilometrekarede 155 bin nüfusu barındıran bir ilimizdir. 414 köyü vardır. Ancak bu 414 köyle birlikte 1048 yerleşme yerine dağılmışlardır köylüler.. oba, mezra, damlara serpilmişlerdir öksüz. Tunceli'de yaşayan vatandaşlarımızın yüzde 61'i okuma-yazma bilmez. Köylüklerde bu oran artar ve yüzde 67'ye çıkar alfabetizler... 414 köyden 122'sinde sulama suyu yoktur. Tüm arazinin yüzde 5'i sulanabilir, yüzde 95'i de salt Tanrı'nın rahmetine bakar. 414 köyün 414'ünde kooperatif yoktur. 30 kahve, 18 köy odası vardır, 414 köyün 368'inde köy arazisi köy halkına aittir. 12 köy bir kişinin, 34 köy de bir ailenin malıdır. Demek ki, 46 köyde köy sahipliği vardır. Topu topu 25 traktör, 5 otobüs, 14 kamyon, bir pikap, 15 bin karasaban, 47 pulluk, 3 biçer-döver bulunmaktadır. Devletin yaptığı sanayi sayımına göre Tunceli'de sanayi işyeri yoktur. Ne devletin ne de özel teşebbüsün bir sanayi kuruluşuna rastlanmamıştır. Tabii sanayi işçisi de yoktur. Devlet memuru, köy ağası, esnaf, aşiret beyi ve köylüden meydana gelmiş bir ortaçağ manzarası... Bir de jandarma ile tahsildar dolaşır ortalıkta...

İşte Doğu ilimizin 155 bin vatandaşı böyle yaşıyor.

Ve niçin?

Böyle yaşayan bir topluma halk oyuncularını tiyatro götürüyorlar... Elbette aklıbaşında sanatçılar ortak olarak halkı ilgilendiren bir oyunu seçeceklerdir. İonesco'dan, Dürrenmatt'dan, Sartre'dan, oynayacak değillerdi ya Tunceli halkına! Ama kim yasaklardı sade suyla tiritir bir bulvar komedisi oynasalar? Hiç kimse! Demek ki, ortaçağı yaşayan bir toplum kesiminde halkın candamarına basan konuda erişecek bir tutam sahne aydınlığını karartmak ister gerici güçler... Onlar isterler ki ilelebet Tunceli'de uyusun halk, yoksulluğun bataklığında boğulsun, sömürülsün...

Sonuç:

Ne okul verirsin ne ışık, ne yol verirsin ne fabrika, ne toprak reformu ne kalkınma...

Ve kırk yılda bir gelecek tiyatrosunu da yasaklarsın adamın...

Ne imiş?

Şiilikmiş, Alevilikmiş, Sünnilikmiş...

Bütün bunlar laftır.

Biliniz ki, sömürücü emperyalizm nereye girse, orada yoksul halk birbirine girer.

Gerçek düşmanı bırakıp “*Sen Sünnisin ben Şüyim*” diye halkı birbirine kırdırmak isteyenler halkın gerçek düşmanlarıdır. Gazi **Mustafa Kemal**, hilafeti ilga ederek Sünni-Şii ayırımına ve Sünni halifesinin devletle özdeşliğine son verdi. Emperyalizme karşı zaferrin tabii bir sonucuydu bu... Ne zaman ki emperyalizm düşman ordusunun üniformasını çıkarıp kırıvat takarak ve sivil elbiseyle tekrar yurda sızmak yolunu buldu. Bu yolda başsorumlu başımızdaki iktidardır.

Anadolu’nun dört yüz yıllık **Pir Sultan Abdal**’ını Anadolu’ya yasaklamak isteyen bir siyasi iktidar Anadolu’nun iktidarı olabilir mi?

– “*Otur.*” diyenler, yalnız millete ve tarihe değil, Türk edebiyatına karşı da en büyük yalanı söyleyenlerdir.

26 Ağustos 1969

Hazreti Ali'yi de Sattılar

Bir ay süren mebus pazarından ve pazarlığından sonra Adalet Partisi'nin yeminlileri güven oylarını topladılar. Kolay olmadı elbette bu iş... Din, iman, Allah, Hazreti **Muhammet**, düzmece demokrasinin oy goygoyunda çoktan satılmıştı. Hazreti **Ali** de girdi bu sefer işin içine... O keman kaşları, ateş gözleri, çember sakalı ile kahvehane duvarlarındaki tasvirlerden bakıp da Alevi cemaatinin yüreğini yakan Hazreti Ali'yi de çıkardılar politika borsasına... Birlik Partisi.. On iki yıldız.. ve de aslanlı amblem derken bir de baktık ki Alevi vatandaşlarca oylanan mebusların yedide beşi beyaz oy vermiş iktidara...

- Nasıl oldu bu iş? diye sorarsanız cevap hazır:
- Demokrasi her şeye muktedirdir.
- Mebus pazarı kurmaya?
- Muktedirdir.
- Hazreti Ali'yi satışa çıkarmaya?
- Muktedirdir.
- Masonlukla Aleviliği kucaklaştırmaya?
- Muktedirdir elbet.. Ne demiş Napolyon?
- Ne demiş?

– Para, para, para, demiş.

Düzmece demokraside olmayacak şey ve de satın alınmayacak adam yoktur. Kimisinin malını kotaya koyarsın, adam verir oyunu. Kimisinin gazetesine ilan vaat edersin, adam bastırır kabulü. Kimisinin bankadan krediye ihtiyacı vardır, çekersin bir telefon banka müdürüne, mebus bey kırmızıdan beyaza renk atıverir. Kimisinin akrabasını bir yönetim kurulu arpalığına yerleştirmek vaadinde bulunursun, bal gibi muhalifken hoşaf gibi muvafık olur. Kimisinin Hazine’yle arası bozuktur, dosyasını kaybettin mi ortadan, iktidarın bir numaralı adamı olur.

Kimisinin yabancı sermaye ile ortaklık talebi kurulda bekliyor, kimisinin malı gümrükte bekliyordur, kimisinin milyonluk işi Ticaret Bakanlığı’nın dosyalarında bekliyordur, kimisinin tartışmalı bir ihale işi vardır, kimisinin devlete satacak malı vardır. Adam Alevilerin dedesi, piri, seyyidi geçinirken verdiler mi fiyatını, kıpkırmızı iken bembeyaz kesiliveriyor. İnsan, hayatının bazı anlarında kıpkırmızı kesilir ya da bembeyaz olur. Herkes böyle zamanları yaşamıştır:

– Utançtan kıpkırmızı oldu..

– Teessüründen bembeyaz kesildi..

– Kederinden karardı..

– Acısından sarardı..

– Mahcubiyetinden yüzü pembeleşti.. gibi sözleri sık sık kullanırız. Adına politikacı dediğimiz yaratık, insandan gayrı bir mahluk olduğundan, duygularına değil menfaatlerine göre kırmızılaşıyor ya da beyazlaşıyor. Bastırdın mı papelleri, herifçioğlu bembeyaz. Çıkarlarına dokundun mu kıpkırmızı.

Ve bunun da adı demokrasi.

Bir tekerleme vardı çocukların söylediği:

“Altı kere altı otuz altı

Meskenimiz kubbealtı

Hacı oyunu hoca oyunu

Ankara’da bir komprador oyunu.”

Hazreti Ali'yi de kattılar bu komprador oyunu içine... Zavallı Ali, Kerbelâ'daki ihanetten bu yana böylesine bir oyuna getirilmemiştir. Şimdi mezarından kalksa da eline Zülfikar'ı alsın, adını kullanarak yoksul halktan oy toplayarak parlamentoya giren politikacıları yakalasa birini sağ komaz. Bizimkiler istedikleri kadar laf anlatmaya çalışsınlar:

– Ya Ali! Demokrasinin cilvesi bu.. dersiniz anlar mı Ali?

Anlamaz elbet... Hazreti Ali ne anlasın demokrasiden!.. Demokrasiden bir İsmet Paşa anlar, bir de Süleyman Demirel. Biri seksen beşlik, öteki kırk beşlik, idare edip gidiyorlar. Ankara'daki eyyam politikacıları da şimdi hep bir ağızdan şu tekerlemeyi milli marş gibi söylüyorlar:

“Gel Ankara'nın balı

Yiyeyim içeyim

Muradıma geçeyim

Ben bineyim kırata

Sen binesin kör ite

Ben sektire sektire

Halk tıksıra tıksıra.”

17 Mart 1970

İnek Öyküsü

Erzincan'dan doğuya, Anadolu'yu kapsayan kanlı çatışmaların altında mezhep kavgalarının yattığı, Alevilerle Sünnilerin birbirlerine girdikleri ileri sürülüyor.

İlk bakışta böyle görünse de, Doğu Anadolu'daki çatışmaların gerçek nedenlerini mezhep ayırımına bağlamak aldatıcıdır. Çoğu zaman dünyanın mazlum ülkelerinde patlayan dinsel ya da etnik görünümlü kavgaların kökeninde emperyalizmin sınıfsal uzantılarını buluruz.

Cumhuriyet ilanına değin, ülkemiz hilafet ve saltanatla yönetiliyordu. Çoğu kişi, hilafeti yeryüzünde tüm İslamın en büyük makamı gibi bilir. Oysa bu doğru değildir. Papa yeryüzündeki bütün Hristiyanların değil, Katoliklerin başıdır. Halife de tüm Müslümanların başkanı değildi. Kerbela olayından sonra ikiye ayrılan İslam dünyasında, Aleviler halifeyi lider olarak tanımadılar. Halifelik **Yavuz Sultan Selim** döneminde Osmanlı padişahlarının eline geçince de bir şey değişmedi. İstanbul'daki Sultan, Sünnilerin halifesiydi sadece... Aleviler için halife yok, padişah vardı.

Ancak devletin başı, Sünnilerin dinsel lideri olduktan sonra Alevilerin horlanması ve ezilmesi doğal sayılmalıdır. Devlet çarkı,

Aleviler aleyhine dönüyordu. 1920'lerc dek sürdü bu durum... Mustafa Kemal, Anadolu ihtilaliyle padişahlığı da hilafeti de yıktı. Böylece Alevilerin üstünden devlet baskısı kaldırılmış oldu. Alevilerin laiklik ilkesine ve cumhuriyet devrimlerine bağlılığı bu nedenle içtenliktir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok partili rejime geçişte, Osmanlı döneminden miras kalan tutucu ve gerici akımlar, gizli ve açık biçimde canlandılar. Atatürk devrimlerine karşı çevreler, devletin yetkili makamlarına süzöldüler. Bu dönemde Diyanet İşleri, hilafet devirlerinden arta kalan bir zihniyete zaman zaman kaymış ve Alevi vatandaşlar Anadolu'da ikinci sınıf yurttaş muamelesi görerek baskılar altında kalmışlardır. Durum, Türkiye'ye çeşitli kollardan giren Amerika tarafından ilgiyle izlenmiştir. Bilindiği gibi emperyalizm hangi mazlum ülkeye el atarsa, gerektiğinde kullanmak üzere o ülkedeki dinsel ve etnik ayrılıkları dikkatle inceler. Hindistan'da Müslümanlarla Hinduları yüzlerce yıl birbirine düşürerek egemenliğini sürdürmüştür emperyalizm... Yöntem budur; ve bunun içindir ki Doğu Anadolu'nun Erzurumu'nda Amerikan Nebraska Üniversitesi'nin bir modeli, üs olarak kurulmuştur.

Amaç meydanda, uygulama açıktır.

Mütevelli heyetleriyle yönetilen bu kurumun başına sürekli biçimde Amerikanofil profesörler getirilmiştir. Bilim adamları görünümünde CIA ajanları, doğuda bitmez tükenmez incelemelere çıkmışlardır. Erzurum'daki Amerikan eğitim üssü, o bölgedeki tutucu partilerle, komando yuvalarıyla tam bir işbirliğine girmiştir. Sözde bilim araştırmaları yapar görünerek, bölgenin etnik, dinsel, sosyal, ekonomik topoğrafyası çıkarılmış, CIA'nın dosyaları zenginleştirilmiştir.

Böylece Doğu Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde Türkiye'nin başına açılacak bir "galle"nin ön hazırlıkları yapılmıştır.

1975 yılının Şubat ayında Türkiye'de Amerika'ya karşı büyük bir hoşnutsuzluk kartopu gibi büyürken ve ülkemize uygulanan silah

ambargosu karşısında ulusal bütünlük ve beraberlik yoğunlaşırken emperyalizmin işine yarayacak olan nedir?

Bir vakitler Hindistan'da mazlum halk, İngilizlere karşı bir kaynaşmaya yöneldiğinde, emperyalizmin ajanları kalabalık arasına karışıp şu söylentiyi yayarlardı:

– Filanca yerde Müslümanlar inekleri kesip yiyor, kutsal hayvanlarımızı öldürüyorlar; yürüyün...

Hindular bunu duyunca kafalarının taşı atardı. Müslüman-Hindu çatışması başlar, kan gövdeyi götürür, İngilizler unutulur; hatta Anglosakson otoritesi hakem olarak araya girer, çatışmayı durdurup puan toplardı.

Şimdi Türkiye'de ulusal bütünlük yoğunlaşp emperyalizme karşı halk yığınlarında beraberlik duyguları yoğunlaşınca benzer yöntemler kullanılıyor:

– Komünistler, kızılbaşlar, camileri tahrip edecek, minareleri yıkacaklarmış...

Bu söylentinin yanı sıra birkaç cami duvarına orak-çekiç çizilir, “*kalkın ey ehli vatan*” diye yığınlar kışkırtılır ve mazlum halk başlar birbirini kırmaya...

Doğu Anadolu'da yapılan budur.

28 Şubat 1975

Aleviler...

Aleviler, **Ali**'yi sevenlerdir. Hazreti **Muhammed**'in ölümünden sonra **Ebubekir**'in değil Ali'nin imam olmasını isteyenler, çeşitli nedenler ileri sürüyorlardı. Ali, İslamı ilk benimseyendi; Muhammed'in amcasının oğlu ve damadıydı; güvendiği kişiydi; savaşların kahramanıydı. Peygamber -dolaylı biçimde- ölümünden sonra Ali'nin halife olması gerektiğini çok kez belirtmişti. Buna karşın Ebubekir'in halifelğe atanması, Ali'yi sevenlerin direnmesine yol açtı. Böylece Müslümanlıkta bir mezhep oluştu. Daha sonra Doğu Anadolu ve İran yörelerinde yayılan Alevilik; Şiilik, Bektaşılık gibi dallara ayrıldı. İslam dünyasında Sünnilik ve Alevilik ayrımı tarih sayfalarında büyük olaylara yol açmıştır.

Yavuz Selim'in 1517 Mısır seferinden sonra Abbasi Halifesi **Mütevekkil**, halifeliği Osmanlı sultanına bıraktı. Padişah, aynı zamanda Sünnilerin dinsel başkanı niteliğine erişiyordu. Bu durum Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın sonuna değin sürdü. **Atatürk** hilafeti kaldırdı; cumhuriyeti kurdu; laiklik ilkesi anayasal kural sayılınca, devlet, Alevilerle Sünnilere karşı eşit duruma getirilmiş oldu. İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna dek bir değişiklik olmadı. Çok partili rejim gerici akımların palazlanmasına yol açınca, Alevi-Sünni çatışmaları yoğunlaştı. Aleviler ülkede ikinci sınıf yurttaş sayılmaya

başladılar. Anadolu'da yer yer kan döküldü. Mezhep ayrılıklarını kışkırtarak halkın bilinçlenmesini engellemek isteyenler, dinsel çelişkileri vargüçleriyle körükliyorlardı. Gericilik ve faşizmin doruk noktasına vardığı cephe hükümeti döneminde Alevi düşmanlığı Milli Eğitim Bakanlığı ders kitaplarına girdi.

MC Hükümeti bu yıl tek kitap yöntemini benimsedi ve Türk toplumunu karanlığa sürükleyecek bir yöntemle yazılmış kitaplar orta öğretimde okutulmaya başlandı. Bunlardan lise 3'üncü sınıfı için yazılmış "*Felsefeye Başlangıç*" adlı ders kitabında Alevilere değgin yalan ve yanlış bilgiler yer almıştır. CHP Erzincan Milletvekili **Nurettin Karsu**, konuyu parlamentoya getirmiş, kitabı da Meclis kürsüsünde parçalamıştır. Felsefeye Başlangıç kitabının yazarı Prof. **Mubahat Kuyel**, "*Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi*"nde öğretim üyesidir. Ders kitabı Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'na onaylanmıştır; ve liselerimizde Alevilik çocuklarımıza şöyle okutulmaktadır:

"Ehl-i Sünnet, Kuran-ı Kerim'e olduğu gibi inanıp 'ahkâm'a uyanlardır. Şia, din başkanlığı meselesinde Ali'yi tutanlardır. Bunlar Ali'yi Tanrı mertebesine çıkaranlar (Gâliye)dır. (...) Gâliye'ye göre domuz eti ve şarap, dince yasak (haram) değildir, helaldir. Evli erkek ve kadının evlilik dışı cinsel ilişkiler kurması (zina) da helaldir. Din yasasının buyruklarını dinlememek gerekir."

Prof. Mubahat Kuyel, bu tür yalan dolana ders kitabında yer vermiş, Ali Naili Erdem, devlet hazinesinden halkın parasını kullanarak bu kitabı bastırmış, tüm yurda dağıtmıştır. Haydi o Profesör Mubahat Alevi düşmanındır da iftiralara ders kitabında yer vermiş diyelim; Bakan Erdem o kitabı nasıl bastırıyor? O kitabın basılması için devlet hazinesinden harcanan paralar arasında Alevi yurttaşlarımızın ödediği vergilerin bulunduğunu bilmiyor mu? Bu ülkede yaşayan milyonlarca Alevi yurttaş, inançlarına sövülsün, kişiliklerine küfredilsin, kendilerine iftira edilsin diye mi vergi ödüyorlar?

Kuşkusuz başka sorular da çıkıyor ortaya... Bir kez "*Felsefe* 'ye *Başlangıç*" kitabında mezheplerden söz açmak için ne gerek var? Bir lise öğrencisine felsefe akımları böyle mi okutulur? Sonra devlet laik iken, devletin bastırduğu kitap İslamın mezhebine nasıl küfrederek? Sonra gericinin de gericisi kişilerin Alevilerin yaşayış ve inançlarına değgin uydurmaları, Anadolu halkını birbirine kırdırmak için mi okullarda ders niteliğine getiriliyor?

İnsanların sokaklarda öldürüldüğü bir dönemde yaşıyoruz. Karanlık kafalılar, devleti ele geçirip Eğitim Bakanlığı'nın yetkilerini ele alırlarsa, cinayetlerin yoğunlaşmasına niçin şaşıralım! Eğitim enstitülerine girmek için Başbuğ'un özel yaşamını bilmek; liseden diploma almak için Alevilere küfretmek gerek...

Milli Eğitim'i bu mu cumhuriyet devletin?

19 Aralık 1975

Okul Kitabı mı Bu?

Orta öğretimde bu yıl tek kitap yöntemi benimsendi. MC yanlısı kişilere yazdırılan ders kitapları devlet parasıyla bastırılarak satışa çıkarıldı. Bunlardan biri lise 3'üncü sınıflar için hazırlanan "*Felsefeye Başlangıç*"tır. Ne var ki Prof. **Mubahat Küyel**'in yazdığı felsefe derslerinde Alevi yurttaşların yaşamına değin yoğun iftira ve yalana yer verilmesi, büyük tepkiler yaratmıştır. "*Felsefeye Başlangıç*" kitabında bu konuda şunlar yazılmaktadır:

"Ehl-i Sünnet, Kuran-ı Kerim'e olduğu gibi inanıp 'ahkâm'ına uyanlardır. Şia, din başkanlığı meselesinde Ali'yi tutanlardır. Bunlar Ali'yi Tanrı mertebesine çıkaran Galiye'dir. (...) Galiye'ye göre domuz eti ve şarap dince yasak (haram) değildir, helaldir. Evli erkek ve kadının evlilik dışı cinsel ilişkiler kurması (zina) da helaldir. Din yasasının buyruklarını dinlememek gerekir."

Anadolu'da Alevi-Sünni çatışmasını körükleyecek propaganda-yı ders kitabına yerleştirmek, bilinçsizlikle oluşacak bir iş değildir. Her şeyden önce bu tutumun layiklik ilkesine ters düştüğünü, kitabı yazan profesör ve Milli Eğitim adına onaylayan Talim ve Terbiye Kurulu'yla öteki sorumlular elbette bilirler. Lise 3'üncü sınıfta okutulan *Felsefeye Başlangıç*'in on beş milyonu aşkın Alevi yurttaşın da

ödediği vergilerle basıldığını kim unutabilir! Demek ki Alevilerden vergi alıp Alevilere küfreden kitabı basacak, devletin okullarında Alevi çocuklarına okutacaksınız! Öğretmenler, öğrencilerine babalarının, analarının zinayı helal saydıklarını anlatacaklar! Böylesine bir olay, ancak adına Milliyetçi Cephe denen “Gayrı Milli Cephe” yönetiminde görülebilirdi.

CHP Erzincan Milletvekili **Nurettin Karsu**, konuyu Meclis’e getirmiştir. Dünkü basında Milli Eğitim Bakanı **Ali Naili Erdem**’in yanıtlarını gazetelere yansıdığınızca öğrendik. Erdem, AP ile birlikte kitabı savunmakta direniyor. Diyor ki Bakan:

– “Kitaptaki sözler Alevilerle ilgili değildir ve kitapta Alevilerle ilgili bir sonuç çıkarırlar. Üstelik hassasiyeti davet edecek bir husus yoktur. Bu kısım Türkiye’de yaşayan Alevilerle ilgili değildir. Bu kitap bütün Türkiye’de düzeltilecektir. Sanırım bir dizgi yanlışlığı olmuştur.”

Sayın Bakan söylediklerine inanıyor mu? Eğer kitapta Alevilerle ilgili bir sav yoksa, düzeltmeye neden gerek görülüyor? Sonra dizgi yanlışlığı ne demek? Ali Naili Erdem suç işlemiş kişilerin ruhsal bunalımı içinde işi kısıyor. Meclis’teki tüm AP’liler de aynı cephe- de görülüyorlar. Bu cephenin Türkiye’de bir kardeş kavgası çıkarmak ve iç savaşın koşullarını hazırlamak için kurulduğu gün geçtikçe daha belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır. Lise felsefe kitabında saptanan Aleviliğe bakış açısı, bir rastlantı değildir. Emperyalizmin “Böl ve yönet” ilkesinin yöntemlerini bu kitabın sayfalarında izlemek kolay.

Lise 3’üncü sınıf Felsefeye Başlangıç kitabının tümü elimde değil. Bazı sayfaların fotokopileri masanın üstünde, 54’üncü sayfadan bir örnek veriyorum:

“Bu teori (Alevilik kuramı) bütün sosyal düzenini, kutsal kitap- tan, Tanrı’nın buyruklarından alan bir toplumda, böyle, teorinin

vermiş olduğu imkândan yararlanarak, yürürlükteki siyasi gücü, başka deyimle devleti ele geçirmek isteyen kişilerin kendilerini Tanrı olarak, biricik güç olarak sunabilmelerine çok elverişlidir. Özellikle Şüiler arasında 'Ben Tanrırım (Enel-Hak)' ya da 'Cübhemin altında Tanrı var' iddialarıyla ortaya çıkan bir kesim mutasavvıfın davranış ve düşüncelerini ölüm karşılığıyla ödemelerinin gerçek sebebi bu olmalıdır. Ayrıca devlet otoritesine karşı gelen bozguncu eylemler de yine bu teori ile felsefe yolundan yasallaşmaya çalışmışlardır. (Pir Sultan Abdal, Nesimi, Simavi)."

Bakin hele! Zinayı helal sayan Aleviler, aynı zamanda "devlet otoritesine karşı gelen" ve "bozguncu eylemlerle" devleti ele geçirmek isteyen" kişilermiş.

Profesör Mubahat Hanım felsefe kitabı mı yazıyor, yoksa sıkı-yönetimde MHP'ye bağlı savcı rolüne mi çıkıyor? Ya da CIA'nın gizli emirleriyle Anadolu'da kardeş kavgası mı körüklüyor? Bu ne biçim felsefe kitabı? Bu ne biçim Milli Eğitim? Bu ne biçim Eğitim Bakanı? Böyle bir Milli Eğitim Bakanı bakanlık koltuğunda hâlâ oturabiliyorsa, herhalde Ali Naili'nin söylediği gibi felsefe kitabında bir dizgi yanlış yok; anayasada bir dizgi yanlış var demektir.

24 Aralık 1974

Yırtılan Kitaplar

1977 Türkiye'si'nden bir gazete haberi:

"Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem'in bütün valiliklere bir genelge gönderdiği ve liselerde okutulan kitaplarda yer alan eleştiri konusu sayfaların imha edilmesini istediği öğrenilmiştir. Dün bütün valiliklere gönderilen genelgede felsefe, tarih ve ahlak kitaplarında yer alan bazı konuların çıkarılması için sayfa numaraları iletilmiş ve gerekli işlemlerin Milli Eğitim müdürlerince yapılması istenmiştir. Bilindiği gibi Felsefeye Giriş kitabında Alevi yurttaşlar aleyhinde bazı bölümler yer almış, ahlak kitabında ise işçilerin, doktorlar kadar şerefli olmadıkları iddiasına yer verilmişti. Bu bölümler kamuoyunda ve Meclis'te tartışmalara yol açmıştır."

Peki, acaba nasıl yırtılacaktır ders kitaplarının sayfaları?

Valilikler, Milli Eğitim müdürlüklerine genelgeyi iletecekler, durum okul müdürlüklerine duyurulacak. Okul müdürleri emri öğretmenlere ulaştıracak. Öğretmen sınıfa girecek. Öğrenciler kitaplarını açmış bekliyorlar.

Öğretmen:

– Çocuklar, şimdi numarasını bildireceğim sayfaları kitabınızdan yırtacaksınız?

Öğrenci:

– Niçin öğretmenim?’

– Öğretmen:

– Emir böyle!

Öğrenci:

– Yazık değil mi öğretmenim kitaba? Para verip aldık, şimdi de yırtıyoruz.

Öğretmen:

– Ben ne dersem onu yapacaksınız!

Böyle bir olay ancak 1977 Türkiye’si’nde ve MC iktidarında yaşanabilirdi.

Ve yaşıyoruz.

Ama kitap sayfalarını yırtmakla iş bitecek midir?

Bir Eğitim Bakanı düşünün ki yüzbinlerce kitap sayfasını yırtmaları için okullara emir veriyor. Peki, bu bakanlık değil mi o kitapları yazdıran ve bastıran? Kimdir bu işten sorumlu? Koltuğunda oturarak okul kitabı yırttırmakla sorumluluktan kurtulur mu Ali Naili Bey? Sayfaları yırtma emrini vermekle suçunu kabullenmiş oluyor Bakan Beyin çekilmesi gerekmez mi? Ya o kitapların yazarları bakanın emrine ne diyorlar? Bu kitapların yazarlarında gerçekten onur varsa ortaya çıkıp konuşmalıdırlar:

– Bizim yazdığımız kitabın yırtılmasına razı olamayız!

Milli Eğitim Bakanlığı’nın okullarda yırttırdığı bir kitabın yazarı olarak toplumda dolaşmak olası mıdır? Hangi insan onuruna yedirir böyle bir durumu? Şerefli insanlar yazdıklarına sahip çıkanlardır. Hem bir kitabın birkaç sayfasını yırtmakla ne olacaktır? Herkes bilir ki kitap bir bütündür. Bir dünya görüşünün ürünüdür. Eğer bir kitapta işçinin şerefi azımsanıyorsa; geriye dönük ve çağdışı bir felsefenin ve karanlık bir dünya görüşünün ürünüdür o kitap... Çağımız emek çağıdır. Alınterinin değeri, çalışmanın yüceliği; çağdaş uygarlığın benimsediği ilkedir. Ama geçmişin karanlıklarında du-

rum böyle değildi. Tarihin derinliklerinde efendilerin oturduğu, keyfettikleri; kölelerin çalışıp ürettikleri dönemler vardır. Eskiden soylu kişiler için ayıptı çalışmak; aşağılık kişilerin göreviydi hizmet etmek... Uzun yüzyıllar süresinde oluşan eski ahlak kurallarına göre emekçinin şerefi yoktu. Emekçi köleydi, serfti, esirdi. Emredilirdi ona... Ve efendilerdi şerefli olanlar, emredenler..

İnsanlık bu ahlak kuralını yıkalı çok olmamıştır.

Bugün geri toplumların karanlık çevrelerinde, aşılmış ahlak kurallarının kalıntıları hâlâ yaşar... Ve çağımızda bile sömürüye dayanan düzenlerin tümü, geçmişin değer yargılarını yaşatmaya çabalar. Lise ahlak kitabında geçerli dünya görüşü, emeği hor gören çağdışılığın simgesidir. MC hükümetinin sermayeden yana ve emeğe karşı oluşuyla koşullanmış bir ahlak anlayışının okul kitaplarında yer almasına şaşılabilir. Ve birkaç kitabın sayfaları yırtılarak bu işin içinden çıkılmaz.

8 Ocak 1977

Kitap, Kitaptır...

Lise 3'üncü sınıf Felsefeye Giriş kitabını bu köşede birkaç kez eleştirdik. Çünkü Prof. **Mübahat Kuyel**'in yazdığı bu ders kitabında Alevilere değgin şu yargılar vardı:

"Ehl-i Sünnet; Kuran-ı Kerim'e olduğu gibi inanıp, 'ahkâm'ına uyanlardır. Şia, din başkanlığı meselesinde Ali'yi tutanlardır. Bunlar Ali'yi Tanrı mertebesine çıkaranlar (Galiye) dir. (...) Galiyeye göre domuz eti ve şarap dince yasak (haram) değildir, helaldir. Evli erkek ve kadının evlilik dışı cinsel ilişkiler kurması (zina) da helaldir. Din yasasının buyruklarını dinlememek gerekir."

Eleştirimizin nedenlerini öncelik sırasına göre şöyle özetleyebiliriz: Lise 3'üncü sınıf felsefe kitabında Aleviler konusunda öğrencilere okutulanlar:

- 1) Gerçeğe aykırıdır.
- 2) Laikliğe ters düşmektedir.
- 3) Lise felsefe derslerinde bu tür bilgilere gerek yoktur.
- 4) Yazılanlar Anadolu halkını birbirine düşmanlaştırır.

Türkiye'de 15 milyon Alevi olduğu söylenir. Laik cumhuriyet devletinde Milli Eğitim okuluna giden Alevi öğrenciye, şaraba ve domuza eğilimleri bulunduğunu mu öğreteceğiz? Bu saçma sapan

sözlere yer veren kitabın basılması için mi 15 milyon Alevi devlete vergi ödüyor? İşin neresinden tutsanız içinden çıkamazsınız. Bu yetmemiş gibi MC hükümeti akıl almaz bir iş daha yapmış, büyüyen tepkiler karşısında valiliklere genelge yollayarak kitabın sakıncalı görülen bazı sayfaların yırtılmasını emretmiştir. Ama tepkiler durmamıştır. Bazı okullarda öğrenciler Felsefeye Giriş kitaplarını yakmışlardır. Ankara 10'uncu Sulh Ceza Mahkemesi kitapların toplatılması yolunda bir karar almıştır. Konu öyle bir aşamaya varmıştır ki üstünde yine düşünmeye değer.

Çağdaş bir toplumda gerçek saygısı her şeyin üstündedir. Eğer Aleviler gerçekten Prof. Mubahat Kuyel'in yazdığı inançları benimsemiş olsalardı, kimsenin bir diyeceği olamazdı. Ne var ki kitabın yazdıkları gerçek dışıdır; ve olayın özü burada yatmaktadır. Devlet eliyle kitaplar bastırarak çocuklarımıza yalanlar okutamayız. Ama Prof. Mubahat Kuyel Hanım isterse "*Felsefeye Giriş*" kitabını alır, bir özel kitapçıya götürür ya da parasını cebinden vererek bastırır, piyasaya sürer. Bu onun bileceği iştir. Türkiye'de yüzlerce, binlerce kitap yayımlanıyor. Yabancı ülkelerde daha çok sayıda kitap basılır. Çağdaş dünyada kitaptan korkulmaz. İsteyen istediğini yazar, isteyen istediği kitabı alır okur. Bu ayrı bir iştir; devlet eliyle kitap bastırıp tüm öğrencilere metazori okutmak bambaşka bir iştir. Eğer Milli Eğitim Bakanlığı basmasa Mubahat Kuyel Hanım'ın kitabını Türkiye'de hangi kitapçı yayınlardı? Yayınlasa bile kaç tane satardı? Satsa bile kimin umurundaydı? Ülkemizde saçma sapan, yalan yanlış az mı kitap çıkıyor? Bu kitapları yakmak, toplatmak, sayfalarını yırtmak faşistlere özgüdür; fikir özgürlüğüne saygılı kişinin yapacağı iş değildir. Sanıyorum en başta içtenlikli Aleviler, inançlarına değgin tüm saldırılara gülüp geçmektedirler. Yalan olsun, yanlış olsun, din-den yana olsun, dine karşı olsun. sağ olsun, sol olsun, kapitalist olsun, sosyalist olsun; kitap kitaptır. Eğer fikir özgürlüğünü benimsi-yorsak, başka biçimde düşünmek olası değildir. Ama Prof. Mubahat

Kuyel'in gerçek dışı bilgileri çağdışı bir dünya görüşüyle kitaplaştırması ve bu kitabın devlet hazinesinden para harcanıp basılarak cumhuriyetin Milli Eğitim okullarında öğrencilere yasa zoruyla okutulması, ortaya bir ayrı sorun getiriyor. Devlet zoruyla yalan, hazine-den para harcanarak öğretimde geçerli kılınabilir mi?

Bizim kitaba saygımız var. Kitap yazarına saygımız var. Milli Eğitim Bakanı, Prof. Mubahat Hanım'ın kitabından sakıncalı sayfaların yırtılması için emir verdi. Mubahat Hanım'da ses yok. Demek ki Mubahat Hanım'ın ne kendi kitabına saygısı var ne de kendi kişi-liğine...

zkişiiliğine saygısı olan, kitabını yırtan kişiye karşi çıkmak yürekliliğini gösterir. Yazık Mubahat Hanım'a ki kişiiliğini savunacak yüreğe sahip değilmiş...

22 Ocak 1977

Yeni Bir Süreç...

Çocukluğumdan kulağımda kalmış bir söz vardır. O zamanın yaşlıları konuşurken sık sık şu deyimini kullanırlardı:

- Seferberlikten önce...
- Seferberlikten sonra...

Neydi Tanrı aşkına bu seferberlik? Benim çocuk kafamda hiç bir anlam somutlaşamıyordu. İnsan aklında bazı kavramlar iki türlü vurgulanıyor: Okuyup öğrenerek veya yaşayarak... Büyüyünce ve okudukça, seferberliğin bazı kuşaklar için ne demek olduğunu anladım. Seferberlik, Çanakkale’de, Sarıkamış’ta, Arap çöllerinde eriyip tükenen yüzbinler demektir.

Bazı olaylar tarih düşürmek için kullanılır. Her insanın ve her kuşağın yaşamında böyle olaylar vardır. Konuşmalar yaşa göre değişir:

- 27 Mayıs’tan önce...
- 12 Mart’tan sonra...

Düşünmüşümdür: Acaba seferberliği kendi özel yaşamının da bir parçası olarak anımsayan kuşağın yerinde olsak ne yapardık? Öylesine darboğazlardan, öylesine kötü günlerden geçmişlerdi ki nasıl ayakta kalabildiklerine şaşılırdı. Bugün çoğu hayattan silinip gitmiştir. Belki tek tek yaşayanına rastlarsınız, ama artık onlar için

de seferberlik bulanık bir anı olmuştur. Şimdi çoğu kişi, cumhuriyetin ilanını, İkinci Dünya Savaşı'nı, 14 Mayıs'ı, 27 Mayıs'ı 12 Mart'ı tarih düşürmek için kullanıyor. Bu arada bir de MC dönemi var.

Ve şimdi yeni bir sürece girmiş bulunuyoruz. 25 Aralık Salı sabahı saat 7'den başlayarak sıkıyönetim geçerlidir. Kuşkusuz bu karar sonuçlarını da birlikte getirecektir.

Hangi sonuçlarını?

Şimdiden bu soruya yanıt bulmak çok zor. Çünkü günümüzde geçerli duygular, acı, kin, öfke, tepkilerle sarmaş dolaştır. Akıl, sanıyorum bir süre gücünü duyuramayacak. Kahramanmaraş'ta olan bitenlerin yankıları sürüyor. Nasıl sürmesin ki? Gazetelerdeki resimlere bakmak tarafsız acılara düşme için yeterlidir. Demek insan denen yaratık böylesine canavarlaşabiliyor. Sıkıyönetim ne denli sıkı olursa olsun bu acıları birden silebilir mi? Ecevit hükümeti sıkıyönetim ilan etmek zorunluğuyula karşı karşıya getirilmiştir. Ayrıca salt sıkıyönetim gelsin diye anarşiyi tırmandıranların varlığı da yadsınamayacağına göre yakın gelecek için konuşmak, bakla falı açmak gibi bir şey olur. Türkiye karmaşık sorunların kavşağındadır ve Kahramanmaraş katliamına değin tırmanan cephelenme olayının salt bir iç sorun olduğunu söylemek zordur. Silahlı Kuvvetler, Kıbrıs'a başarılı bir çıkarma yapmış, Ege'de 4'üncü Ordu'yu kurmuş, ambargodan yeni kurtulmuştur. Böyle bir zamanda 13 ilin düzenini üstlenmek gibi bir görevle karşılaşılıyor.

"Tecrübeli askerler" dış sorunlar sıcaklaştığı zaman içerde sorun yaratmanın ne demek olduğunu bilirler.

Kahramanmaraş olayını yaratanların da Türkiye tarihine bir leke, düşmanların ekmeğine tereyağı sürdüğü iyice bilinmelidir. Lise felsefe kitaplarında bile mezhep düşmanlığını işleyen cepheleşme yöneticilerinin bu acıklı sonuçta büyük payları vardır.

Her neyse...

Şimdi yeni bir sürecin başlangıcındayız.

Her süreç kendine özgü koşullarını birlikte getirir, yaşam böyle sürer. Türkiye çok büyük zorluklar içinde ve zorlamalar karşısındadır. Hep birlikte yaşayarak göreceğiz, öğreneceğiz. Her tür darboğazdan çıkmanın, tüm güçlükleri göğüslemekle olasılık kazandığını ulusal kurtuluş tarihimiz bizlere öğretmiştir.

27 Aralık 1978

Tutarlı Olmak...

Birkaç aydan beri İzmir'deyim. Bu güzel kentin çeşitli adları vardır. "*Gâvur İzmir*" derler. "*Güzel İzmir*" derler, "*Ege'nin incisi*" derler. 1922'nin Eylülü'nde Türk orduları İzmir'e girdiğinde, **Mustafa Kemal Paşa** Kordonboyu'na varmış, zamanın en ünlü otelinin terasına oturup sormuş:

– Kral **Konstantin** buraya gelip rakı içti mi?

– Hayır.

– Öyleyse İzmir'i neden almak istemiş?

Şimdi Kordonboyu'nun kaldırımları boydan boya meyhane olmuş, gün batımında oturup rakı içebilirsiniz. Ama ne yazık ki ne Karşıyaka eski Karşıyaka, ne Körfez eski Körfez, ne Kordon eski Kordon... Deniz kıyılarında yükselen apartmanlar kentin soluğunu kesen ve güzelliğini boğan beton surlar gibi... Körfez bu apartmanlardan akan dışkılarla mazot karışımı bir yivşık göl olmuş. Çeyrek yüzyıldan beri İzmir'in Belediye Başkanları apartman uygarlığının hizmetçisi gibi çalışmışlar. Doğanın güzelliği yok edilirken parasal çirkinliğe anıtlar dikilmiş.

İzmir'in kent olarak büyümesine karşın bir taşra şehri havasından kurtulamayıp, bilim ve sanattan uzak yaşamına bağlanmalıdır.

Osmanlıdan bu yana komprador kapitalizmin limanı olmuş İzmir, ne bilimsel bir etkinliği var ne de sanatsal atılımları...

Ege Üniversitesi bu yazgıyı değiştirebilir mi?

Gelecek yıllar bu soruya yanıt verecektir. Kuşkusuz Ege Üniversitesi de bütün üniversitelerimizi saran bunalımlardan nasibini alıyor. Bir yandan bilime değil çıkarlara dönük bir düzen, öte yandan hiç bitip tükenmeyen öğrenci eylemleri İzmir’de niçin geçerli olmasın?

Türkiye’den soyutlanabilir mi İzmir?

Birkaç gün önce Ege üniversitesi’nde gelmiş ve gelecek en ilginç eylemlerden birini izledik. Sıkıyönetimi protesto amacıyla forumlarda toplanan öğrenciler, daha sonra bir yürüyüş düzenlemeye giriştiler. Elllerinde dövizler ve pankartlarla eyleme geçerken, karşılarında polisi ve jandarmayı buldular. Çatışma büyüdü, ertesi gün Ege’nin boyalı basınına iyi malzeme oldu. Bu gazetelerin yazdığına bakılırsa bini aşkın polis, jandarma gücü, komando taburu, olayı bastırmak için kullanıldı.

Sonuç?

İzmir’deki bu olay, yurdun öteki bölgelerinde pek duyulmadı. Çünkü İstanbul gazeteleri haberi dört-beş satırla geçıştirdiler. Ama eylem günümüzde öğrenci kesiminde etkinleşen bazı sol hiziplerin mantığını göstermek bakımından ilginçtir. Üstünde durulmaya değer. Çünkü bir insanın eylemiyle amacı arasında bir tutarlılık olmalı. Soğuk olmak istemeyen insan karda kışta çıplak dolaşmaz, sıkıyönetim istemeyen de yasadışı eylem koymaz.

Öğrenci olsun, öğretmen olsun, (kim olursa olsun) her yurttaş sıkıyönetimin kaldırılmasını isteyebilir. Kişinin hakkıdır bu; ve bu hakkını her şeyden önce mantık kuralları içinde kullanması gerekir. Çünkü yaşadığımız ortamda ilk düşünülecek şey, şu sorudur:

-- Sıkıyönetimin kalkmasını istiyorum. Peki, sıkıyönetim kalkarsa Maraş’taki alevi yurttaşları soykırımdan kim koruyacak?

Pek sevimli, akıllı, zeki ve de devrimci üniversite öğrencisi, İzmir'in Bornovası'ndan elini uzatıp Kahramanmaraş'taki komandoyu engelleyebiliyor mu? "*Sıkıyönetim kalksın*" diyelim. Alevi yurttaşlarımızın (çoluk-çocuk, ana, baba) yaşam haklarını savunacak -uzun süreli değil- yakın süreli bir güvenlik nasıl yaratılacak? Sıkıyönetim Maraş'tan kalktığı zaman insanları katillerin elinden kim kurtaracak?

Ve acaba sıkıyönetim ilan edilmemiş İzmir'de "*Sıkıyönetim istemiyoruz*" diye yasadışı eyleme girişmek, bölgede sıkıyönetime "*davetiye*" çıkarmak değil midir?

İzmir'den söz açtık, Kordonboyu'ndaki meyhaneleri anlatırken nereye geldik? Biliniyor ki her zaman içki ile sarhoş olunmaz, bazen toplumsal sarhoşluklar dört yanı sarabilir.

Böyle zamanlarda dikkat gerek.

Sarhoş olanın direksiyon başına geçmesi trafik kurallarına aykırıdır. Böyle bir davranış, devrim kurallarına büsbütün ters düşer.

6 Ocak 1979

Semahlar

Ruhi Su'yu dinliyorum. Birden aklıma büyük ozanın şiirinden iki dize geliverdi:

*"Akıyordu su
gösterip aynasında söğüt ağaçlarını."*

Bu kez nasıl akıyordu Su? Çünkü ne çeşit durumu, konumu, akışı, dökülüşü, dalgalanışı varsa suyun; Ruhi Su'nun da doğaya o sayıda seslenişi vardı. Anadolu'da gelmişlerden geçmişlerden ne ses yankılanmışsa, Ruhi Su'nun sesine yansıyor.

Semahlar'ını dinliyordum Ruhi'nin.

Diyeceksiniz ki şimdi:

– İlahi **İlhan Selçuk**, Ruhi'nin Semahlar'ının sırası mı? Tam da gününü buldun. Cumhuriyet tarihinin en bunalımlı dönemini yaşıyoruz. Sıkıyönetim var 13 ilde. Fiyatlar ateş pahası. İnsanlar öldürülüyor. Katiller aramızda dolaşıyor. Türkiye emperyalistlerin kuşatması altında. Sen uzun-çaları (long playi) pikaba koymuşsun; Ruhi'yi dinliyorsun. Galiba keyfin yerinde?

Keyfim yerinde mi?

İnsanın keyfi her zaman yerinde olmalı. Olmasa bile, sanatın bir keyif değil, bir yaşam sorunu olduğunu insan bilmeli. Çağdaşlık

nedir ki? Savaş uçakları kentleri bombalarken tiyatro perdesini açan çağdaş insandır; hücum borusu çalmadan önce cephede türkü söyleyen çağdaş insandır; bir ömür boyu mahpuslukta şiir yazan çağdaş insandır; doksan yaşındayken güzel bir resim karşısında yaşamın tadını damağında duyan çağdaş insandır. Bunun içindir ki Ruhi'nin Semahlar'ını dinlemenizi isterdim.

Ruhi Su'nun açıklamasına göre “*semah*” ile “*sema*” aynı sözcükmüş. Halk Arapça *sema*'yı *semah* yapmış. Alevi-Bektaşî inançlara dönük kesimlerde, genellikle hasat mevsimlerinde türkü ile oyunun birlikteliğinde bir barış şenliği niteliği taşırmış semahlar.

“Dostlarım, kardeşlerim, canlarım

Kaldırın başlarınızı

Suçlular gibi yüzümüz yerde

Özümüz darda durup dururuz

Kaldırın başlarınızı yukarı

Bize göz verildi gözleyin diye

Dil verildi söyleyin diye

Kulak verildi dinleyin diye

El gövdede kaşınan yeri bilir

Dert bizde derman ellerimizdedir.”

Ruhi, yıllarca araştırmış, bulmuş, buluşturmuş. inceleyip üstünde çalışmış semahların; kendi sanatıyla yoğurarak, yorumuyla pişirerek bize sunmuş.

Alın Ruhi'nin Semahlar'ını dinleyin!

Alevilere, Bektaşîlere söylemiyorum bunu: Sünnilere söylüyorum; Müslümanlara, Hristiyanlara, Yahudilere, Protestanlara, Yezidilere, Süryanilere, Katolıklara, Budistlere, Ortodokslara; kaç din ve kaç mezhep varsa, tümünden insanlara söylüyorum: Dinleyin Ruhi'yi...

Hele Kahramanmaraş soykırımından sonra Semahlar'ı Anado-

lu'da herkes alsın. Kimi topraktan bir ses diye dinlesin; kimi gökten rahmet diye dinlesin; kimi inancını tazelemek için dinlesin; kimi hoşgörüsünü yoğunlaştırmak için dinlesin; kimi günahından arınmak için dinlesin; kimi insanın özüne erişmek için dinlesin; kimi barışın güzelliğine ulaşmak için dinlesin; kimi Kahramanmaraş'ta olan-bitenin anlamsızlığını kavramak için dinlesin.

İnsanlarımız Ruhi'yi dinlesinler ki, Anadolu halkını birbirine boğazlatmak isteyenlerin hevesleri kursaklarında, elleri böğürlerinde kalsın.

Çünkü:

*Dostlarım, kardeşlerim, canlarım,
El gövdede kaşınan yeri bilir
Dert bizde, derman ellerimizdedir.*

9 Mart 1979

İç Durum - Dış Durum

Çorum'daki olayları anlatan arkadaşlarımız savaş muhabirlerine benziyorlar. Böyle dönemlerde dil, olanları anlatmakta yetersiz kalır. Hele köşeyazılarında yaşananlardan uzak düşmek tehlikesi yoğunlaşır.

Düşünün ki karanlığın bastırdığı bir Orta Anadolu kasabasında ev ev, duvar duvar, sokak sokak savaş var. Silahlı nöbetçiler pusuya düşmemek için bekliyorlar. Karanlığı yırtan bir tek silah sesi, yaylın ateşlerinin otomatik düğmelerine basıverecek. Kaldırılmayan ölümler, ölümlerine ağıt yakan diriler, bakılamayan yaralılar, bölge sınırlarında çatışmalar, ateşe verilen evler, caddelerde kurulan barikatlar insanlarda ve toplumda bir yeni yaşam biçimi oluştururken, İstanbul'da hayat bilinçsizce sürüyor.

Ankara'da ise neler oluyor? Cumhurbaşkanı Vekili AP'li Senatör **Çağlayangil**, kontenjan senatörlerini atamaya hazırlanıyor.

Ne olur atarsa?

Arkadaşımız **Erbil Tuşalp**, Çorum'un Milönü semtinde bir geceyi anlatıyor:

– “Sarılık ve Üçevler yörelerinde ateşe verilen evlerde kokmaya başlayan ölümlerin sayısının artması bekleniyor. (...) ‘Bu olayları

*bir üçüncü olay bekliyor mu?’ diye sorduk bir ilkokul öğretmenine gecenin bir yarısında, yanıtı aynen şu oldu: ‘Bu bir hesaplaşmadır. Vali kim biliyor musunuz? Bir gecede 67 valinin yerini değiştiren **Başbakanın** ünlü Özlük işleri Genel Müdürü **Yüksel Çavuşoğlu**. Emniyet Müdürü kim biliyor musunuz? O da değiştirilen Emniyet Müdürlerinin Özlük İşleri Genel Müdürü. Kardeşçe ve dostça yaşamayı dillerine pelesenk yapanlar önce bunları görsünler.”*

Böyle bir Türkiye’de AP’nin kurnazlığına bakın!.. Çağlayan-gil’i Cumhurbaşkanı Vekili yapacak, sonra cumhurbaşkanlığı seçimini tıkayacak, sonra Çağlayan-gil’e cumhurbaşkanlığı kontenjan grubunda sandalyeleri boş duran 5 senatörü seçtirecek, sonra bu kafa-
fayla Meclis’e ve ülkeye egemen olacak.

İç savaş yangınına benzinle koşan AP’nin üst yönetimine, ülke-yi önce kan çanağına çevirmek ve ardından parçalamak yolunda bir planlamanın uygulama kılavuzu mu benimsetilmiş? AP’nin üst yö-netimindeki kafalar (kimi bilinçli, kimi bilinçsiz) bu gidişatın karga-lığını yapıyorlar.

Türkiye’nin iç durumu Çorum’da odaklaşıyor.

Ya dış durumu?

Azınlık hükümeti IMF ile üç yıllık bir stand-by anlaşması yap-mış. Buna göre “*sürekli zam, sürekli devalüasyon*” politikası uygu-lanacak. 1960’tan bu yana 13’üncü stand-by anlaşmasını yaşıyoruz. Ne var ki Türkiye’yi artık yalnız IMF ile bağlantılı saymak da yan-lıştır. IMF bilindiği gibi 1944 yılında Bretton Woods anlaşmasıyla 107 devleti çatısı altında toplamış bir çeşit bankadır. Ama (belli baş-lı sosyalist ülkeler dışındaki) bu 107 ülkeden 10’u IMF’nin serma-yesinin yüzde 53’ünü elinde tutar ve başta ABD olmak üzere söz hakkı bunlardadır. Türkiye bu kuruluşa üç yıllık bir anlaşmayla eko-nomisini bağlamakla kalmıyor, OECD ülkelerinin özel olarak Türki-ye için kurduğu ve başına Almanya Maliye Bakanı **Hans Matthö-efer**’i getirdiği bir “*sadaka kutusu*”na da bağlanıyor. OECD, başta

ABD olmak üzere 16 Avrupalı kapitalist ülkenin örgütüdür. OECD'nin içinde "*sadaka kutusu*" oluşturduktan sonra Türkiye'nin dış ekonomik ilişkilerini IMF'ye bağlamak emperyalizmin parlak bir buluşudur.

Yeryüzünde bu duruma getirilmiş tek devlet Türkiye'dir. Yeryüzünde tüm dışsatım gelirlerinden gelen dövizin toplamı ham petrol gereksinmesine yetmeyen tek devlet de Türkiye'dir.

Türkiye'nin iç durumu Çorum'da, dış durumu Bonn'da Almanya Maliye Bakanı'nda odaklaşıyor.

9 Temmuz 1980

Alevilik-Sünnilik Neden Pompalanıyor?

Geçenlerde bir gazete yazarı soruyordu:

– Yüzyıllardan beri kardeşçe, yanyana yaşayan Alevilerle Sünnilere ne oldu? Ne oldu da komşu komşuya düşman oldu? Durup dururken Anadolu’yu baştan başa saran kin dalgaları hangi rüzgârlardan esinleniyor?

Bu soruya yanıt bulabilmek için biraz gerilere doğru gitmek gerekir. Bilindiği gibi İslamda, mezhep ve tarikat çoktur. Eğer her mezhep veya tarikat ötekini boğazlamaya kalksa; ortalık kan deryasına döner; yeryüzünde Müslüman kalmaz. Buna karşın İslam dünyasında mezheplerin ve tarikatların tarih boyunca kardeş kardeş yaşıdıkları da söylenemez. Geçmişte çok büyük kıyımlara rastlanır. Hele **Yavuz Sultan Selim**’le **Şah İsmail** arasındaki kavganın anıları büyüktür.

Sünnilerle Aleviler arasındaki çatışma **Hazreti Ali** olayıyla başlar; hilafet makamı bu çekişmenin odak noktasını oluşturur. Yavuz Sultan Selim, Mısır seferiyle hilafeti İstanbul’a getirmiştir. 1516’da Mısır Sultanı **Mütevekkilullah** yerine Yavuz Selim halife olmuştur, ama Aleviler ne Mütevekkil’i halife saymışlardır ne de Osmanlı padişahını...

Ne varki Osmanlı padişahı Sünnilerin halifesi oldukça, devletin Sünnilerin eline geçmesi doğaldı. Bu gelişmede Aleviler hep horlandılar. Taaa Ulusal Kurtuluş Savaşı'yla **Mustafa Kemal Paşa** ortaya çıkıncaya dek... Atatürk 3 Mart 1924'te halifeliği kaldırıp, ardından laik devlet kuralını anayasaya yerleştirtince, bu dava bitmiş oldu. Bunun içindir ki Aleviler, hem Atatürk'ü hem laik cumhuriyeti yürekten özümsemişlerdir.

Ulusal bağımsızlık savaşında, emperyalistlerle işbirliği yapan padişahın İstanbul hükümeti "*Hilafet Ordusu*" adı altında bir silahlı kuvvet oluşturarak Anadolu'daki kurtuluş hareketine karşı çıktı. Atatürk, bir adı "*Hilafet Ordusu*", öteki adı "*Kuva-yı Inzibatiye*" olan bu kuvveti dağıttı. Halifeliğin bu denli hiyanet içinde bulunması zaten bu kurumun sonunu da hazırlamıştı. Hilafet kaldırılınca Anadolu'nun üstündeki tarihsel bir ikilem silinmişti.

1950'den sonra çok partili rejim hızla karşı-devrim niteliğini almaya başladığı zaman silinmiş sanılan Alevi-Sünni ikilemi yeniden hortladı. Kökü dışarda komprador kapitalizmi geliştikçe Alevi-Sünni çelişkisinin de pompalanması doğaldır. Çünkü sömürücüler, "*böl ve yönet*" politikasıyla egemen olurlar. Emperyalizm her tür mezhep ayrılıklarından ve etnik çelişkilerden yararlanmayı iyi bilir. Dinsel gericiliğin 1950'den bu yana kışkırtılıp pompalanması, beslenip palazlanması boşuna mıdır? işte "*milliyetçi-mukaddesatçı*" akım denen karanlıkla kafası haşır-neşir olmuş yurttaşları zıvanadan çıkarmak için bir provokasyon yeterli oluyor:

– Komünistler camiye bomba atmış.

Zaten kibrit çaksan patlayacak olan ortamda, küçük bir kışkırtma Çorum'da sonucu verecektir.

Eğer serinkanlılıkla düşünürsek Türkiye'nin neden bu duruma geldiğini anlamak kolaylaşır.

Hiçbir şey birdenbire olmaz.

Kutsal kitaba göre Tanrı bile evreni yedi günde yaratmıştır.

Türkiye’de karanlığa yatırım kaç yıldan beri sürüyor? Kaç yıldan beri Sünnilerin, Alevilerin mezhep çelişkisinde birbirine girmesi için gerekli ortam Anadolu’da hazırlanıyor? Acaba Çorum’da ya da Maraş’ta olan bitenlerin ardındakilerle komando kamplarını kuranların ilişkilerini Türkiye’de bilmeyen bir Tanrı’nın kulu kaldı mı?

Laik cumhuriyetin temellerini çürütenler, Anadolu’da kardeş kavgasının suçlularıdır. Atatürk, laikliği boşuna mı anayasanın değişmez kuralı yapmıştı?..

11 Temmuz 1980

İki Masal...

İslam dininin en ilgi çekici kişilerinden birisi ilk **Muaviye**'dir. **Ebu Süfyan**'ın oğlu Muaviye, **Hazreti Muhammet**'e uzun süre direnmiş, peygamberin son yıllarında Müslümanlığı benimsemiştir. Ne var ki aradan yirmi yıl geçtikten sonra halife olmasını bilmiştir.

Muaviye 630'da Müslüman olmuş. **Hazreti Ömer**'in emriyle 10 yıl sonra Suriye Valiliği'ne atanmıştır. **Hazreti Ali**'nin halifeliği-ne karşı durup savaşım veren bu Muaviye'dir.

O sıralar Ali de Kûfe'de imiş.

İslamın doğuşu dönemlerinde Arap dünyasında alım-satım ekonominin belkemiği idi. Mal taşıyıcı bir araç niteliğinde bulunan develer de çok değerliydi. Bir gün Ali'nin Kûfe'sinden bir Arap, satacağı malları devesine yükleyip Şam'a varmış, Şamlı bir Arap da deveye sahip çıkmış:

– Bu dişi deve, diyormuş, benimdir.

Kûfeli:

– Nasıl olur, diye yanıtlıyormuş, bu deve benim elimde büyüdü; hem bu deve dişi değil erkek...

Şamlı yineliyormuş:

– Bu dişi deve benimdir.

Tartışma uzamış, dava Muaviye'ye yansımış. O dönemde Şam ile Kûfe birbirine dış bileyip savaşa hazırlandıklarından olay önem kazanıyormuş. Muaviye, kalabalık bir cemaat önünde davayı başlatmış. Herkes merak içinde, olacakları görmek için sabırsızlanıyormuş.

Muaviye davacıya sormuş:

– Bu dişi deve kimindir?

Şamlı:

– Bu dişi deve benimdir.

Muaviye kararı açıklamış:

– Bu dişi deve Şamlıdır.

Sonra cemaate sormuş:

– Ey cemaat, bu dişi deve kimindir?

Cemaat bir ağızdan yanıtlamış:

– Bu dişi deve Şamlıdır.

Deve Şamlıya verilmiş. Kûfeli şaşkın şaşkın bakınırken Muaviye adamı bir yana çekip demiş ki:

– Bana bak Şamlı, sen de biliyorsun ben de biliyorum ki deve erkektir. Ama sen gördüklerini Kûfe'ye dönüşte Ali'ye anlat ve de ki: Muaviye'nin erkekle dişiyi birbirinden ayırdetmekten uzak on bin adamı var.

Eski zamanlarda bir kadı varmış; hapis ya da para cezası verdikten sonra suçluyu kolluk kuvvetlerine tutturur; geri geri gidip hız aldıktan sonra olanca hızıyla koşarak adamın karnına toslarmış.

Bu tuhaf yöntem çevrede tepkilere yol açmış. Halktan ileri gelenler valiye çıkıp durumu anlatmışlar. Yasalarda olmayan bu yöntemin anlamını sormuşlar. Vali de meraklanmış, bir gün mahkemeye varmış. O sıra kadı efendi bir dava görüyor ve davalıya soruyormuş:

– Davacıya yüz lira borcun olup on yıldan beri bunu ödemediğin doğru mu?

– Evet.

– Ama sen borcu alırken yakın zamanda ödeyeceğini söylemişsin.

– Yakın zaman bir sene de olur, yüz sene de olur.

– Peki, ödeyecek durumda mısın?

– Kentin zengilerinden biriyim.

– Neden ödemiyorsun?

– Paralarımın istifini bozamam.

– Hiç değilse takside bağlayalım.

– Eh, ayda bir kuruş vereyim.

Vali dayanamamış, olduğu yerden bağırması:

– Kadı efendi tossss...

Sevgili okurlarım, erkeklerle dişiyi ayırt edemeyen, yoksulların ve parasının istifini bozamayan zenginlerin bulunduğu toplumlarda yaşamak kolay değildir.

6 Şubat 1981

Tövbe Estağfurullah!..

Yazıyı yazmak amacıyla masamın başına geçtiğimde kafamın içine çekirge sürüsü gibi konu üşüşmüştü; radyolar bangır, bangır bağıyorlar; Bangladeş ve Guatemala’da askeri darbeleri anlatıyorlardı. Uzay otobüsü bilinmedik yörüngelerde gezisini sürdürüyordu. Okur mektupları birikmişti. Sosyal, ekonomik, politik, değişik ve nazık bir dizi sorununuz gündeme yığılırken konu kıtlığı mı çekilir?

Ne var ki tam yazıya başlayacağım sırada, “*Şey hüil muharririn Burhan Felek*”in köşesinde okuduğum bir fıkra beni yıldırımla vurmuş gibi çarptı. Sayın Felek, **Nasrettin Hoca** öykülerini anlatmakla ün yapmış, değerli bir yazarımızdır. Bu alanda uzmanlığa ulaşan bir yeteneği olduğunu da biliyoruz. Nasrettin Hoca’nın ruhunu sık sık şadetmekten hoşlanır.

Ancak Milliyet’in 24 Mart 1982 günlü sayısında üstad Burhan Felek’in anlattığı fıkra şöyle:

“Nasrettin Hoca zamanında fakülk etmiştir. Fakı Arapça fakıh kelimesinden bozmadır. Fıkıh hocası demektir. Yani İslam dininin ‘âmel’ dediğimiz ‘hareket ve iş’ hususundaki hükümlerini öğretir.”

İşte, Nasrettin Hoca da bunlardan biriydi. Hoca'nın kadılığı bile var. Onun için birisi gelip Hoca'ya şunu sormuş:

– Hoca efendi! Abdesthanede yemek yemek caiz midir?

Hoca hemen:

– Caiz olmasına caizdir de, abdesthaneden ağzının oynayarak çıktığını görenler başka şey sanırlar! cevabını vermiş.”

Oldu mu şimdi?

Bir kez bu fıkra Hoca'ya değil, **Baba Erenler**'e ilişkindir; sonra da anlatıldığı gibi değil; şöyledir:

*“Birisi gelip **Bektaşî Baba**’sına sormuş:*

– Ayak yolunda sakız çiğnemek caiz midir?

Baba Erenler demiş ki:

– Caiz olmasına caizdir de bir gören olursa bok yediğini sanır.”

İster Fakı olsun ister olmasın; ister Hoca olsun ister olmasın; bir kimseye abdesthanede yemek yemenin caiz olup olmadığı sorulur mu? Yeryüzünde hangi dinde, mezhepte, toplumda abdestini yaparken yemek yemek caizdir? Her fıkranın kendine göre bir mantığı vardır. Mantık dışı fıkraların da fıkra mantığı içinde değerlendirilmesi gerekmez mi?

Bununla birlikte üstad **Burhan Felek**'e bir noktada hak vermek gereğini de duydum. çağımızda yaşam öyle bir ivme kazandı ki eloğlu bir yandan abdesthanede şeyini ederken, bir yandan da yiyor.

Hem nasıl yiyor?

Eskiden yeneler, yüzle, binle, yüzbinle sayılırlardı. Artık yolsuzluk dosyaları milyonla, yüz milyonla değil; milyarlarla ölçülüp tartılıyorlar.

Masamın üstünde şimdi turuncu renkte büyük zarflar duruyor. Avrupa’da bir “*hayali şirket*” kurup milyarlarla ulaşan kaçakçılığı gerçekleştiren büyük bir holdingin belgeleri doğrusu beni bile şaşırt-

tıyor. Bir yandan memleketin içine ederken, bir yandan yemek işte buna derler.

26 Mart 1982

Yüreği Tomur Tomur..

Geçenlerde Âşık İhsani çıktı geldi. Elinde bir saz. Bana armağan edecekmiş.

Dedim ki:

– Ben bunu çalamam.

– Olsun erenler.

Sonra sazı eline aldı İhsani, çalıp söylemeye başladı:

Bin düşman öldürmektense

Dostum bir dost kazan bir dost

Düşman öldürmekle bitmez

Dostum bir dost kazan bir dost

.....
Bir dost bir dost ile gelir

Gele gele ordu olur

Düşmanın o zaman ölür

Dostum bir dost kazan bir dost

İhsani 1960’larda İstanbul’un hızlı aydınları ve devrimcileri arasına düşmüştü; öylesine pohpohlanıyordu ki bir ara sallanır gibi oldu; ama çabuk toparlandı. O yıllarda İhsani’yi yere göğe koyamayan şaşkınlardan çoğu şimdi başka taraklarda bez dokuyorlar.

Geleneksel ortamda yetişmiş bir halk ozanının dengesini bozmak için her şey yapıldı da Âşık İhsani yine kendisini iyi kurtardı; yeteneğinin gücüne dayanarak ayakta kalabildi.

Her neyse...

Ben İhsani'nin geçmişinden ya da geleceğinden değil dostluk şiirinden söz açmak istiyorum. Bizimki gibi acı renklerle donanmış toplumlarda, dostluktan çok düşmanlıklar geçerlidir. Gücü gücü yetene toplum düzeninde düşmanlıklar çağıdışı çelişkilerin zehirli memelerinden süt içer.

İnsan bu ortamda bozultur. Zamanla yüzünün anlamı değişir kişinin; gözü kaşı oynamaya başlar; beyinsel üretimi düşman yaratan fabrikanın uğultularıyla çalışır. Bir kez düşmanlığın sarmalına dolağan kişi korkunun kuyusuna sanrılarının döner merdivenleriyle iner de iner. Artık her köşebaşında bir düşman dikilmektedir.

Bakarsınız ki kişinin bakışı birkaç yılda değişmiş; suratı yeni bir anlam kazanmış:

– Ne oldu sana?

– Namussuzlar, alçaklar, hainler; ben hepsinin canına okurum; görürler günlerini...

Düşman üretimi, toplumların sosyal ve siyasal dengesindeki çarpıklıkla yoğunlaşır; kişinin ruhsal sağlığını bozar; mantığını ke-mirir; beynini tırmalar. Bir insan çevresinde düşman üretmeye başladı mı, bilin ki karanlığın eğik düzeyinde kayıp gitmektedir.

Artık kimse tutamaz onu...

Oysa dostluk diye bir güzellik var yaşadığımız dünyada, sevecenlik diye bir erdem var.

Eğer insan dostluğun, sevecenliğin, barışçılığın üstünlüğüne gerçekten inanmışsa güçlüdür; serinkanlıdır; dengelidir; sağlamdır. Hiçbir saldırıya pabuç bırakmaz; karanlıklarda türkü söylemez.

Kısacık ömrünü düşmanlığın ağusuyla yoğurup da benliğini kahreden kişilere acırım.

Yüreği düşmanlık duygularıyla tomur tomur bir adamın zavallılığı ne büyüktür? Bu adam, üstüne iki kürek toprak atılıncaya kadar yalnız tırnaklarını değil, kendi kendisini de yiyip bitirerek kısacık ömrünü tüketir.

28 Ekim 1982

Düzelmek İçin Çarpılmak mı Gerek?

Baba Erenler sallana sallana evine doğru yürürken mahallenin girişine mendilini sermiş, bir gözü kör, öteki gözü şaş, bir kolu sakat, öteki kolu kopuk, bir ayağı yok, öteki ayağı aksak, sırtı kambur, boynu eğri bir dilenciye rastlamış; sadaka vermek için cebine davarlanmış; ama mangır yerine eline binlik rakı gelince şişeyi adamcağıza uzatmış:

– *Çek bir yudum!*

Dilenci direnmiş:

– *İçmem.*

– *Neden?*

– *Günahtır, sonra Allah çarpar.*

Bektaş:

– *İyi ya ulan, çarpılırsan düzelirsin.*

Bektaş öykücükleri arasında en sevdiklerimden biridir bu; çünkü acı gerçeği vurgular.

Dağları taşları, kurtları kuşları, yılanları solucanları, börtüleri böcekleri yaratan büyük Allah kiminin bedenini çarpıtır; ama kiminin de aklını öyle bir çarpıtır ki 150 kilometre hızla ağaca tırmanan

otomobilin kaportasını düzelden çamurlukçunun bile bu çarpıklık karşısında elleri böğründe kalır.

Gazetelerde günden güne ayrıntılarını okuduğumuz konut fonu politikası da toplumsal mantığımızın ancak çarpılınca düzelebilecek kadar çarpıldığını vurguluyor.

Kişi başına ulusal geliri döviz hesabıyla her yıl tepe aşağı giden, 800 dolara doğru inişe geçen bir toplum, yaşadığımız dünyada yoksul sayılır. Köylerimizi televizyonda izleyen, büyük kentlerin arka mahallelerini bir güncük gezen kişi bu yoksulluğu anlar. 20'nci yüzyılın sonuna doğru sarkan yıllarda işte bu yoksul ülkede halkı konut sahibi yapmak için nasıl bir yordam öneriyoruz?

Zenginler lüks yabancı malı kullanacak tüketecek, bu harcamayı yaparken ödeyecekleri paranın bir bölümü konut fonu havuzuna dolacak, sonra yurttaş ev sahibi olması için kredi açılacak.

Kimileri bu siyaseti doğal karşılıyor; sosyal adalete katkı, gelir dengesizliğine çare olduğunu yoksulunun gözünün içine baka baka savunuyor.

Ülkemizde korkunç bir gelir dengesizliği olduğunu kimse yadsı-mıyor. Nasıl yadsınabilir ki? Gazetelere bir göz atmak, günlük yaşamın görüntülerine az buçuk bakmak, acı gerçeği saptamak için yeterlidir. Bizde savurganlık, hacıağa hovardalığına; lüks tüketim, komprador yaşantısına dönüşmüş; kör kör parmağım gözüne dercesine yoğunlaşmıştır. Önce bu ayıbın üstüne gideceğimiz yerde ne diyoruz:

– Toplumdaki parahabalarının aşırı lüks tüketimini serbest it-halatla pompalayıp meşrulaştırsak; bu lüks tüketimden alınacak paylarla bir konut fonu havuzu dolabilir. Sonra bu havuzdan başını çıkaracak kurbağalar da vrak vrak vraklayarak inşaat sektörünü canlandırabilir.

Demek ki yoksulun başını sokacak evini yapmak için zenginin hovardalığını pompalayacağız. Batı'nın zengini kendi endüstrisinin lüks cicilerini dışarı satmaya çalışırken bizim döviz hacıağaları ithalat lüksünü kullanacak; bir yandan yabancıya döviz akacak; bir yandan yurttan savurganlık artacak; bir yandan da konut fonu havuzuna akmasa da damlayacak...

Zenginlerin tüketim artıklarıyla yoksullara barınak yapmak felsefesi 20'nci yüzyılın insanlığına da ulusallığına da sığar mı?

14 Şubat 1984

Vaktinde Ölmüş...

Neyzen Tevfik 1879'da Bodrum'da doğmuş. 1900'de İstanbul'a gelmiş.

Kendisini hem Bektaşî hem de Mevlevî sayarmış:

"Mey'de Bektaşî göründüm, neyde oldum Mevlevî.

Meşrebim mollayı Rumi, mezhebim Bektaşîdir."

Yobazlara kızar, namaza boşverir, kafasının dikine yaşarmış
Neyzen...

Beşiktaş İskele Meydanı'ndaki Barbaros heykelinin altında
Yahya Kemal'in şiiri yazılıdır:

"Deniz ufkunda bu top sesleri nerden geliyor?

Barbaros belki donanmayla seferden geliyor.

Adalardan mı, Tınus'tan mı, Cezayir'den mi?

Yeni doğmuş Ay'ı gördükleri yerden geliyor.

Bu mübarek gemiler hangi seferden geliyor?"

Neyzen şiiri okumuş; beğenmemiş. *"Geliyor, geliyor, geliyor"*
diye tutturmuş Yahya Kemal...

Barbaros Hayrettin Paşa'nın heykeline bakmış Neyzen. Koca
Paşa kaftanının eteğini tutmuş, ufuklara bakıyor. Yahya Kemal'in şi-

irini Barbaros'a yakıştıramayan Neyzen Tefvik, eline kalemi kâğıdı alıp yazmış:

*"Edebi bilgini Hayrettin Kaptan
Beş asır önceden biliyor gibi
İkına sıkına yazdığın şiire
Barbaros kıcım siliyor gibi."*

Neyzen Tefvik, toplumda dokunulmazlığı olan adamlardandı; özgürlüğünü kişiliğiyle yaratmıştı. Çok sevilir, el üstünde tutulur, saygı görür; her olaya ters yanından yaklaşımı, kişiyi çarpar, düşündürdü.

Sıradan insan, kendisinin yapamadığını yapabilen bu tür serdengeçtileri yüceltir. Hele özgürlüklerin pekişmediği toplumlarda Neyzen gibi dik başlılara hayranlık duyulur.

Neyzen Tefvik karamsar bir adamın öyküsünü anlatıyor:

Vaktiyle pasaportunu ve belgelerini kaybeden bir kaptan yeniden çıkartmak için yetkili ve ilgili resmi makama başvurduğunda görevli memur sormuş:

- Adın ne?
- Kara Ali.
- Memleketin?
- Karabiga.
- Nereden geliyorsun?
- Karadeniz'den.
- Yükün?
- Kara boya.
- Nereye gideceksin?
- Karamürsel'e.
- Dönüşte nereye uğrayacaksın?
- Hiçbir yere. Gemiye karaya çekeceğim.
- Ya sonra?

– Yaya yola çıkacağım. Karaman'da Karadağlıoğlu Kara Mustafa'yı gördükten sonra, karadan Mekke-i Mükerreme'ye gidip karadonlu Beytullah'a yüz süreceğim.

– İnşallah oradan yüz aklıyla dönersin.

– Orası kara toprağa girdikten sonra verilecek kararlar belli olur.

Görevli memur dayanamamış, belgeleri kaptan Kara Ali'nin suratına fırlatmış:

– Allah belanı versin, zift mi kesildin be mübarek!..

Neyzen demiş ki:

– “Yıllarca ayık gezdiğimi bilmiyorum. Umumi Harbe (Birinci Dünya Savaşı) kadar 1869 okka rakı içtim. Ondan sonrasını hesap etmedim.”

Yakınları Neyzen Tevfik'in günlük içkisine bakarak tüm yaşamında 40 ton rakı içtiğini hesaplamışlar. Tekelde yeni zam fırtınası esti ya, varın Neyzen'in 40 ton rakısının bugünkü karşılığını hesap edin!..

İyi ki şu zamanda yaşamamış Neyzen...

4 Mayıs 1985

Prizma?..

Bugün yeni yılın ilk günü; herkes evinde sabah mahmurluğu içinde dinleniyor.

Nasıl oldu bu?

Kanun zoruyla.

1935'te Başbakan **İsmet İnönü** Meclis'e bir tasarı sundu: "*Bütün medeni milletlerce tatil günü olarak kabul edilen*" ocak ayının birinci gününü böylece evimizde, ya sobanın başında ya kaloriferin sıcaklığında geçirmek olanağı yasalaştı.

Gerçekte Müslümanlar için takvim *Hicri*'dir; *Miladi* değildir. Milad, **İsa**'nın doğuşu sayılır; Hicret, **Muhammet**'in Mekke'den Medine'ye göçüdür ki Miladi takvime göre 15 Temmuz 622'ye rastlar.

Demek ki Müslümanlara göre yılın başı başka gün, Hıristiyana göre başka gün...

Doğaldır böyle şeyler...

Kristof Kolomb, Amerika'yı keşfettiğinde Hindistan'a ayak bastığını sanıyordu; ama Amerika'da yaşayan insanlar için bu olay, bir "*keşif*" niteliği taşımaz. İnsanlık tarihindeki olayların rengi, kulanılan prizmaya göre değişir.

Ne Hazreti İsa Miladi takvimi biliyordu; ne de Hazreti Muhammet, Mekke’de barınamayıp Medine’ye göçtüğünde, Hicri takvimi başlattığını düşünüyordu.

İslamda Alevi-Sünni çatışmasını da kuşkusuz Peygamber Efendimiz başlatmadı. Bu çelişki, İslam devletinde iktidar kavgasının mezhep rengine dönüşmesinden doğmuştur.

Çağdaş öğretimden geçmiş Müslüman ister Alevi olsun, ister Sünni; bütün dünyada yaşanan din ve mezhep kavgalarının kökeninde ekonomik çatışmaların yattığını bilir.

Haçlı Seferleri’ne göğüslerinde istavrozlarla katılan şövalyeler, “*Kutsal Kudüs*”ü mü ele geçirmek istiyorlardı; yoksa Müslümanların denetimindeki “*İpek Yolu*”nun ticaretine ve haracına mı göz koymuşlardı?

Eğer Türkiye’de Alevi-Sünni çelişkisini ve gerilimini yok etmek istiyorsak; yapılacak temel iş, çocuklarımızı çağdaş bilim öğretiminden geçirmektir. Atatürk, bu amaçla yasa çıkarmış, “*Öğretim Birliği Devrimi*”ni yürürlüğe koymuştu. Gazi, Sünnilerin başı olan hilafeti kaldırmakla ve sultanlığı yıkmakla, İslamdaki bütünlüğü, eşitliği ve evrenselliği de vurgulamıştı. Dinsel nitelikli Osmanlı devletinde dışlanan Aleviler de rahatlamışlardı.

Atatürk devrimlerine “*karşıdevrim*” çok partili rejimin olanaklarından yararlanarak yeniden gündeme girince Alevi-Sünni çatışması da yeniden sıcaklaştı, kanlı kavgaya dönüştü.

Cumhurbaşkanı Sayın **Evren**, birkaç gün önce Kahramanmaraş’a gitti; halk karşısında kürsüye çıktı; cebinden kâğıtlar çıkardı; Kuran’dan “*sure*”ler okuyarak Alevi-Sünni yurttaşlar arasında yakınlaşma sağlamaya çalıştı; ama iyi niyetle konuşan Sayın Evren, nasıl bir yol ve yöntemin kapısını açmıştır?

Yarın bir başka cumhurbaşkanı televizyona çıkıp başka sureler okuyarak faizin haram olduğunu savunursa ne olacak?

Bilindiği gibi Kuran’da faiz kesinlikle yasaklanmıştır; İslam

dünyasında bu yüzden bankalar hile-i şeriye yoluna saparak faizin yerini tutacak değişik yöntemler kullanmaktadırlar.

Olayın bir başka yönü daha var:

Bir siyasal parti liderinin meydanlara toplanmış halklara sureler okuyarak ve ayetlere dayanarak öğütler vermesi, laikliğe uygun bir tutum ve politika mı sayılacaktır?

Sayın Evren'in bütün davranışlarında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel ilkelerine herkesten çok özen göstermesi gerekiyor. Kimi zaman iyi niyetli bir davranışın sakıncalı bir yol açabileceğini de hesaba katmak gerek...

1 Ocak 1986

Ramazan...

Elinde rakı şişesi, sakalı uzamış, başını kaldırmış, gecenin karanlığında parlayan sözcüklere bakıyor Bektaşî, gözlerini kırptırıyor, ayakta sallanıyor.

Beni görünce dedi ki:

– *Yıldızlar neden toprağa yaklaşmış?*

– Onlar, dedim, yıldız değil...

– *Ne?*

– Mahya...

– *Ne yazıyor?*

– Hoşgeldin.

– *Kim hoşgeldi?*

– Ramazan.

– *Neden haber vermediniz?*

– Ohhooo... sen gazeteleri görmüyor musun? Baştan aşağıya oruç, iftar, sahur kesildiler. Sen de şu mübarek ayda içkiyi kessen daha iyi olmaz mı?

– *Sarhoşun önünde hendekle düz yol birdir; içki içenin önünde çukur da kuyu da doğru yola dönüşür.*

– Ama sofular derler ki bu dünyada içenin boşalttığı şişeler öteki dünyada kafasında kırılacak...

- Demek öte dünyada şişe var?
- Öyle söylüyorlar...
- Desene öteki dünyada da bize ya hey...
- Niçin?
- Şişe varsa, demek ki rakı da var.
- Acaba?
- Şişe varsa cam var, cam varsa can var; canılarla canların bulunduğu yerde muhabbet eksik olur mu?
- Günaha girmiyor musun?
- Bu dünyada kim ak, kim kara belli mi? Sofunun biri berbere gidip, “Ey berber” demiş, “Sakalımdaki aklarla karaları ayır.” Berber sakalını dipten kesip, kıllarını adamın önüne dökerek “Benim çok işim var” demiş. “Sen ayır.” Can da elden gitti mi, geçmiş ola... Birbirine karışır akla kara...
- Yahu bir aycık canını sıkıya koysan, canın mı çıkar?
- Benim işim aylık değil, ömürlük... Bu dünyaya memur edilmişim...
- Öyle mi!.. Gazetelerde okudum, memurlara yeni olanaklar sağlanıyor...
- Huy çıkmadıktan sonra, canların elinde kalan yine eksik teraziyle tartılan olacaktır.
- Allah herkesin muradını verir...
- Allah herkesin muradını kiminin de iradını verir.
- Beş parmak bir midir?
- Bir değildir, ikidir; sağ elde de var, sol elde de...
- Saçmalıyorsun.
- Saçmalayanlar olmasa akıllının ne değeri kalır?
- Bak şu yaşına geldin, köşeyi dönemedin, bir baltaya sap olamadın, bir yere konamadın...
- Otun ayağı yere bağlıdır; ama o da kendisini bir eşeğin yemesinden kurtaramaz.
- Yüksekten konuşuyorsun...

– *Minarenin yüksek şerefesinden Tanrı'ya değil, kullara duyurmak için ezan okunur.*

– Sen adam olmayacak mısın?

– *Bizden geçti. Soğuk demiri dövmek ne işe yarar?*

– Herkesten ayrı olmak marifet mi?

– *Koyunlar sayıya sığmayacak kadar çok olsa da kasap onlardan korkar mı?*

– Peki, seni böyle içiren kim?

– *Yukarıdaki... dedi.*

Sonra bir öykü anlattı:

Bir Bektaşîyle bir sofû hamama gitmek üzere yola çıkmışlar.

Bir mescit görmüşler. Sofû:

– *Sen burada bekle, ben namazı kılıvereyim, demiş.*

Bektaşî dışarda bekler, namaz biter, imamla cemaat çıkar, sofû çıkmaz. Bektaşî bekler, bekler:

– Ulan! niye çıkmıyorsun? diye bağırır.

Sofû seslenmiş:

– *Çıkacağım; ama, içerden koyvermiyorlar.*

– Yahu herkes dışarı çıktı, seni koyvermeyen kim?

– *Seni dışardan içeri sokmayan yok mu, işte beni içerden dışarı çıkarmayan da o...*

Bektaşî:

– Ulan, demiş, görüyorsun ya! Yukardaki ikimizi de gözetliyor.

3 Haziran 1986

Anadolu'nun Zenginliği...

İlber Ortaylı:

"Türkiye" diyor "Bugünkü sınırları içinde dahi dünyada pek az ülkede rastlanacak dini bir çeşitlilik gösterir. Bu, Hristiyanlık açısından özellikle böyledir. Ülkemizde var olan bütün kiliseleri (yani cemaatleri) saymaya kalkarsam, iki elin parmakları yetmez. Bu, bir mübalağa değil. İsterseniz sayalım; Rum Ortodoks Kilisesi, Ermeni Gregoryen, Ermeni Katolik, Ermeni Protestan, Süryani Kadim dediğimiz Süryani Ortodoks, Süryani Katolik, Kaldani eski kilisesi, Keldani Katolik, Nasturi Kilisesi. Gördüğümüz gibi iki el bitti, kiliseler bitmedi."

Ortaylı'nın söylediğine göre bunlar bizim topraklarımızda doğan ve gelişen ya da önemli merkezleri burada olan kiliselerdir. Roma Katolik, Anglikan, Protestan gibi kiliselerin Türkiye'de küçük de olsa cemaatleri vardır. Musevilerden Talmud-Torah geleneğini izleyenlerle Karaim denenler arasında da ayrı uygulamalar söz konusudur.

Ya Müslümanlar?

"Mezhep, akide, ibadet biçimleri itibarıyla renklilik ve bölünme Müslümanlar için de söz konusudur. (...) Türkiye gibi bir ülkede,

resmen mekteplerde din dersi okutulmasının önemli sakıncaları vardır. 'Çoğumuz Müslümanız, Müslüman dinini öğretelim' demek yanlıştır. Çünkü dikkatlice bakılacak olursa, mezheplerin birbirine, hat- ta bazen Hristiyanlarla olduğundan daha fazla ters düştükleri bir gerçektir. Bir din bilgisi dersinde öyle bir şey öğretebilirsiniz ki, bu- nu bazen Sünni Müslüman, Hristiyan ve Musevi çocuğu kabul ede- bilir, ama Müslümanların bir kısmına çok ters gelebilir." (Mülkiyeli- ler Birliği Vakfı Yayınları: Çağımızın Söyleşileri)

Gün geçtikçe Türkiye'de din konusu ve özellikle İslamcı akım- lar önem kazanıyor; siyasal yaşamın sürekli tartışma konusunu oluş- turuyor.

Çoğu zaman islam denince aklımıza gelen nedir? Televizyonda, radyoda bu alanda konuşmalar yapılıyor, ama *Diyanet İşleri Baş- kanlığı* 'nın anlayışı nedir?

Sanki Türkiye'de ne mezhep vardır ne de tarikat!.. Peki, devlet, bu gerçekleri görmezlikten mi gelir? Hayır. Tarikatların siyasal ikti- darı nasıl parsellediğini çoğu kişi bilir; Başbakan'ın anasının niçin Süleymaniye'nin avlusuna gömüldüğü siyasal tartışmadır; Nurcular- la Süleymancılar arasındaki yarışma da politikanın önemli bir yanı- dır.

Ya Aleviler?..

Bektaşiler?..

Onlar devletin üvey evlatları bile değildir; dışlanmış, horlan- mış, ezilmiş, kimi zaman tehlikeli görülmüşlerdir. Laik Türkiye Cumhuriyeti'nde Diyanet İşleri Başkanlığı Sünni iktidarın buyru- ğundadır.

Niçin?

Bir yandan "laik cumhuriyet" deyip öte yandan siyasete din ka- rıştırırsan, elbette mezhepler iktidar yarışına çıkacak, tarikatlar dev- leti parselleyecek, televizyonu birileri, eğitimi de kimileri ele geçir- meye çabalayacaktır.

Devletin din öğretimine yaptığı olağanüstü yatırım, gerçekte bir mezhebin resmen buyurganlığını vurgulamaktadır.

Kim ne derse desin, Atatürk devrimleri halkın büyük bölümünce benimsenmiştir. Devlet eliyle gericiliğe yatırım yapıyor; parti liderleri İslamı oy kazanmak için kullanıyorlar, ama bu toplam cumhuriyet öncesine dönebilir mi?

Evet, halkın büyük çoğunluğu Müslümandır, ama nasıl bir Müslümanlık bu?

Bir aile var, bireyleri günde beş vakit namaz kılmaz; hanım mayıyla denize girer; kız bikini giyer, spor yapar; oğlan dansa bayılır; baba laik cumhuriyetin yurttaşıdır, ama sorulduğunda der ki:

– *Ben Müslümanım.*

Ne yapmalı? Bu aileyi yok mu etmeli? Peki, kaç milyon kişiyi yok edeceğiz?

Yazık oluyor...

Anadolu'nun güzelim kültür birikimini, yedi rengin tonlarını yansıtan inançlarını, insanlardaki hoşgörü eğilimlerini yok etmek yolunda cumhuriyet devletinin gücünü kullananlar ülkeye en büyük kötülüğü yapıyorlar.

14 Mayıs 1989

Laik Cumhuriyette Sünni Saltçılığı

Batı, vicdan özgürlüğüne kolayca ulaşmadı; nice kanlı çatışma ve savaş sürecinde sayısız kurbanlar vererek demokrasinin bu temel ilkesini benimseyebildi.

Batı'da kilisenin saltçılığına karşı ilk büyük başkaldırı “*reform*” hareketini yaratmıştır. Vicdan özgürlüğüne yönelişin başını **Luther** çekiyordu. Protestanlık, Hristiyanlığı ikiye böldü. Katolikler olanca bağnazlıklarını korumakla birlikte değişimin gereklerini de duyumsadılar. Protestanlık da Avrupa'nın değişik ülkelerinde yayıldı; çeşitli mezheplerin ve tarikatların renklerine büründü.

Papalığın diktası tarihe gömüldü; bu çatışmaların yarattığı çatlaklardan aklın ışığı süzüldü; vicdan özgürlüğünün aydınlığı insanlığa yayıldı. Türkiye'nin de “*iç yasa*” gibi onayladığı “*Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi*”nin 9'uncu maddesi der ki:

“Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır.”

Demokrasi, ancak bu temel ilkenin benimsendiği toplumda geçerli olabilir.

İslamda en büyük yol ayrımı **Muhammet**'in ölümünden sonra **Ebubekir**'in halifeliğiyle başlar.

Alevilik böylece doğdu. Hazreti **Ali**'nin yandaşları Ebubekir'in halifeliğini tanımadılar; Hazreti Muhammet'in yoluna aykırı düştüğünü ileri sürdüler. Olayın kökeninde İslami anlayıştaki ayrılıklar vardı. Aleviler daha özgür düşünceli idiler; diyalektik dünya görüşüne açık bir yorumla Tanrı'yı insana yakın sayıyorlar; Ali'nin suretinde tümü görüyorlardı:

"Aynada baktım yüzüme

Ali göründü gözüme..."

Evrene hoşgörüle bakışın egemen olduğu tasavvuf, Aleviliğin kollarında özümseven felsefeyi oluşturmuştur. Sünnilik ise saltçılık üzerine kurulu biçimsel mantığın egemenliğinde korkutucu bir otoritenin ağırlığını yaratır. Sünnilikte kul küçümsenir, Alevilikte insan değerlenir. Bu iki mezhep, kollara ve dallara ayrılarak İslam dünya-sını kapsar.

Osmanlı İmparatorluğu işte bu kapsamda bütün mezhep ve tarikatların haritası üzerine yayılmıştı. Başlangıçta kimi padişahın Aleviliğe yakınlığı vardı; Yeniçeri Ocağı'nın "piri" de **Hacı Bektaş Veli**'ydi. Ne var ki **Yavuz Sultan Selim**'in Mısır seferinde hilafeti üstlenmesiyle iş değişti. Osmanlı İmparatorluğu, Sünnilerin siyasal erki ellerinde tuttuğu bir ülkeye dönüştü. Aleviler düşman sayıldılar; horlandılar, ezildiler, kırıldılar. İş o kadar ileri gitti ki Şeyhülislam, Alevileri "*kâfir*" sayıp "*katli vaciptir*" fetvası bile verdi.

Osmanlının hilafeti Sünni diktasına dönüşmüştü; ama Aleviler inançlarını korudular.

Atatürk, yıkılan ve dağılan imparatorluğun ardından ulusal cumhuriyeti kurarken devleti laikleştirdi. Aleviler bir soluk aldılar, vicdan özgürlüğü devrimini desteklediler. Sünni saltçılığı devlet gücünü yitirmişti; her yurttaş inanç özgürlüğünü istediği gibi kullanabiliirdi.

Ne yazık ki çok partili rejimden sonra din sömürücülüğü başlayınca Alevi düşmanlığı hortladı.

Bugün devletin *Diyanet İşleri Başkanlığı*, Sünni mezhebinin organı gibidir. İlk ve orta öğretimde zorunlu din dersleri, en katı Sünniliğin kurallarını çocuklarımıza öğretmeye çalışmaktadır; milyonlarca Alevinin inançlarına aykırı eğitim, devlet gücüyle yürütülmektedir. Oysa **Atatürk**'ün laik cumhuriyetinde, zorunlu din dersleri kaldırılmıştı; herkes "*vicdan ve din özgürlüğüne*" göre çocuklarını yetiştirmek olanaklarına kavuşmuştu.

1980'ler Türkiye'si'nde devletin televizyonundan Milli Eğitim Bakanlığı'na kadar her yerde Sünni saltçılığı yürütülmektedir.

Sünniliğin kapsamında da kollar, dallar vardır; Aleviliğin yelpazesinde de tarikatlar oluşmuştur; bütün bunlar inanç özgürlüğü içinde değerlendirilmelidir.

Ne yazık ki Türkiye'de inanç özgürlüğü, devlet gücüyle çiğnenmektedir.

Laik cumhuriyet devletinin içinde, Ortaçağ'daki papalık gibi bir makam mı vardır ki her yurttaş dininde ve inancındaki zorunlu kuralları saptıyor; dini ve mezhebi ne olursa olsun, her çocuğu eğitimden geçiriyor?

15 Ağustos 1989

Laikliğe Güvence?

Soru:

– “Türkiye’de irticanın gücü nedir? Türkiye ilerdeki bir zamanda İran gibi olur mu?”

Yanıt:

– “Türkiye kesinlikle İran gibi olamaz. İran, Alevi bir ülkedir. Türkiye’de ise Sünniler büyük çoğunluktadır. Sünniler ile Aleviler arasında ise önemli bir ayrım var. Bundan dolayı İran’daki olayın Türkiye’de taraftar bulması, güçlenerek hâkim duruma gelmesi mümkün değildir.” (Cumhuriyet 19.9.1989)

Yukarıdaki soru, İstanbul’da düzenlenen “Genç İşadamları” toplantısında Sayın **Özal**’a soruluyor. Dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen özel şirket yöneticilerinden ve bizimkilerden oluşan topluluk karşısında Başbakan yanıt veriyor.

Ancak verdiği yanıtın kolayca anlaşılacağı gibi Başbakan bu konuda ya bilgisizdir ya da bilinçli bir suçlamayı yeğliyor ve Türkiye’deki alevileri laiklik ilkesinin karşısında bir tehlike gibi gösteriyor.

Oysa gerçekte tam tersinedir.

Anadolu Aleviliği ile İran Şiiliği birbirinden ayrıdır ve uzaktır. Türkiye’de Alevilik, ancak Atatürk Cumhuriyeti’nin temel ilkesi laiklikte güvencesini bulabilir.

Alevi, Osmanlı toplumunda hor görülür, düşman sayılır, ezilirdi.

Sünni padişahların halifeliliği geçerliyen Aleviliğin soluk alması kolay mıydı? Osmanlı, Hristiyanlara ve Yahudilere gösterdiği hoşgörüyü Alevilere gösterememiştir. Yukarıdan aşağıya doğru ağır baskıya dönüşen dinsel bağınazlık öyle doruklara çıkmıştır ki İstanbul’da kimi şeyhülislam; Alevi, Kızılbaş ve Bektaşilere dönük “*katli vaciptir*” fetvaları çıkarmışlardır.

Alevi Türkleri Osmanlı zamanında Anadolu’da hep ikinci sınıf insan gibi yaşatılmışlar; korkuyu, kuşkuyu, baskıyı yüreklerinde duyumsamışlar; devlet dışına itilmişler; sakıncalı sayılmışlardır. Şeyhülislam fetvalarıyla beslenen ve cahil hocaların vaazlarıyla yönlendirilen Sünniler de Alevilere karşı şartlanmışlardır; yalan yanlış karalamalar kulakları doldurmuş, Alevilerde kadın özgürlüğünün Sünni mezheplere oranla daha geniş oluşu, olmadık iftiraları beslemiştir.

Atatürk gelinceye, Cumhuriyet kuruluncaya, laiklik ilan edilinceye kadar böyle gelmiştir.

Gazi, padişahlığı ve hilafeti yıkararak Sünni mezhebinin siyasal erkini yok etmiş, din ve devlet işlerini ayırmış, İslamın bütün mezheplerini “*vicdan özgürlüğü*” kapsamında devletin karşısında eşitlemiştir.

Laik devlet; bütün dinlere, mezheplere ve tarikatlara eşit uzaktır.

Türk Alevileri, Atatürk’ün, cumhuriyetin, laik ilkesinin değerini çok iyi bilirler, savunurlar; şeriatçılığın karşısındadırlar.

Çünkü Alevi, şeriatı dışlamıştır.

Çok partili rejimden sonra devleti dine alet etmek politikası hortladı; Diyanet İşleri Başkanlığı Sünnilerin propaganda merkezine

dönüştü; ilk ve orta öğretime zorunlu din dersleri kondu; imam-hatip okullarında yetiştirilen Sünni öğretmenler, Milli Eğitim kapsamında mezhepçilik yapmaya başladılar; Başbakanlıkta bile kimi tarikatin nüfuzu görüldü.

Aleviler devleti eline geçiren yobaz takımının yukarıdan baskısıyla yine soluk alamaz oldular. Biliyorlar ki laik cumhuriyetin Atatürkçü ilkelerine sıkı sıkıya sarılmaktan ötede umarları yoktur.

Peki, Başbakan bunları bilmez mi?

Selametçi **Erbakan**'ın İzmir'den milletvekili adayı **Turgut Özal**, iki büyük ayıp işliyor: Birincisi, Türk Alevilerini bir '*potansiyel tehlike*' gibi göstermektir; ikincisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin laiklik ilkesine güvence olarak Sünniliği vurgulamasıdır.

Laikliğimizin güvencesi, bir mezhep olamaz; akıl ve bilim yolunda aydınlanmış halk kitlelerinin bilinci yeterliyse aydınlıkta yaşayabiliriz.

21 Eylül 1989

Mevlana ve Ötesi...

İslamda Sünni mezhebi tarikatlara ayrılmıştır; bunlardan birisi de Mevlevilik...

Çoğu kişinin sandığı gibi bu tarikatı **Mevlana Celaleddini Rumi** kurmamıştır. 13'üncü yüzyılda yaşayan Mevlana'nın ölümünden sonra oğlu **Sultan Veled**, babasının adına tarikatı oluşturdu; Konya Mevlevihanesi kutsal merkezidir bu inancın; her yıl düzenlenen "*cem ayini*"ne gün geçtikçe katılım artıyor.

Eskiden Babıâli'nin ünlü köşe yazarlarından **Refi Cevat Ulu-nay** her yıl Konya'ya gider, dinsel törene katılır; sonra köşesinde tatlı tatlı anlatırdı.

Mevlana, Anadolu kültürünün bir ürünüdür; ozan ve düşünür olarak kendi çağının koşullarında değerlendirilmesi gerekiyor. Ancak bu işi yaparken konuya özenle yaklaşmak gerekir. **Yunus Emre, Pir Sultan, Kaygusuz Abdal** gibi nice değerimizi de tartarken elimizde ölçü ne olmalıdır? İnanç başkadır; bilim ve sanat yaklaşımı ayrıdır; ikisini birbirine karıştıranın kafası karışık demektir. Bu topraklarda yaşayan **Homeros'tan Nâzım'a** kadar hangi dil, din, mezhepten olursa olsun bütün değerleri benimserken çağdaş ölçülerden uzaklaşırsak, yanlışlara düşebiliriz.

Cumhuriyet Türkiye'si'nde **Atatürk**'ün "*ekin devrimi*"nin özünü bilimsellik oluşturuyor; nitekim Farsça yazar Mevlana'nın geniş çevirilerini 1940'larda Milli Eğitim Bakanlığı yayımlamıştı.

Mevlevilik, Sünniliğin ünlü tarikatlarından biridir; ama tapınmaya musiki ve dansı kattığı için daha bağnaz çevrelerden tepki de görmüştür. Bu yıl televizyonda uzun uzun Konya'daki "*ayın*"ı gösterdiler; Cumhurbaşkanı **Özal** da törene katıldı; bir de konuşma yapılarak dedi ki:

– "*Büyük önder Atatürk, Konya'ya her gelişinde Mevlana'nın türbesini ziyaret etmekten büyük haz duymuştur. Bir ziyaretinde bu büyük dergâhın bugünkü haliyle manevi dünyamıza açılmasına imkân sağlamıştır. O kadar ki tekke ve zaviyelerin kapatılmasının üzerinden henüz bir yıl geçmiş olmasına rağmen bugünkü Mevlana Müzesi, İnönü'nün başkanlığındaki Bakanlar Kurulu kararıyla 'Asar-ı Atika Müzesi' adıyla kurulup ziyarete açılmıştır.*"

Sayın Özal ya "*dergâh, tekke, zaviye*" ile "*müze*" arasındaki ayırımı bilmiyor ya da kavramları özellikle birbirine karıştırıyor. Atatürk'ün bu konudaki görüşü kesindir:

– "*Ölülerden yardım ummak uygar bir toplum için ayıptır. Var olan tarikatların amacı, kendilerine bağlı kimseleri 'dünyevi' ve 'manevi' olan hayatta mutluluğa ulaştırmaktan başka ne olabilir. Bugün bilimin, tekniğin bütün genişliğiyle uygarlığın aydınlatıcı varlığı önünde filan veya falan şeyhin yol göstermesiyle 'maddi' ve 'manevi' saadet arayacak kadar ilkel insanların Türkiye'nin uygar topluluğu içinde varlığını asla kabul etmiyorum.*"

Efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar ülkesi olamaz. En doğru ve gerçekçi tarikat, uygarlık tarikatıdır. Uygarlığın emir ve talep ettiğini yapmak insan olmak için yeterlidir. Tarikat başkanları bu dediğim gerçeği hütün açıklığıyla algılayacak ve kendiliklerinden derhal tekkelerini kapatacak, müritlerinin artık rüşde ulaştıklarını elbette kabul edeceklerdir." (Söylev ve Demeçler'den)

Atatürk, Konya'daki Mevlevi dergâhını müze yaparken böyle düşünüyordu. Müze, tapınma yeri değildir, aklın ve bilimin düzenidir.

"İnsan, kişi, birey" olarak kendi kendimize karşı bir sorumluluğumuz var.

Her yaptığımız işi *"Atatürkçülük"* diye göstermek içtensizliğini bir yana bırakalım. Kemalizm devrimi, tek parti yönetimi altında gerçekleştirildi. O dönem geçti. Çok partili rejime (demokrasiye değil) açıldıktan sonra Atatürk'ün kapattığı tekkeler de açıldı; tarikatçılık aldı yürüdü; Sayın Özal da kendisini bu akıma kaptırdı. Şimdi bu tutumunu *"Atatürkçülük"* diye göstermekten vazgeçmelidir. Cumhurbaşkanı diyebilir ki:

– Artık yeni bir dönem başladı; biz tarikatçılığı inanç özgürlüğünün bir gereği sayıyoruz.

Atatürkçülüğün arkasına sığınarak benimsemediğimiz Kemalizmi yaptığımız işlerin kalkanı gibi niçin kullanıyoruz? Cumhurbaşkanı içtensizlik yakışır mı? Bugünkü Türkiye'de Sünni mezhebinin diktası, dinsel ve toplumsal yaşamda geçerlidir. Alevileri ve Bektaşileri ezerken, Mevlevi ayinine katılmayı Atatürkçülük gibi göstermek neyi değiştirir, kimi aldatabilir?

22 Aralık 1989

Mezhepçi Cumhurbaşkanı Olur mu?

Özal sağlık denetimi için Amerika'ya gitti; Allah şifalar versin...

Cumhurbaşkanlığı koltunda oturan bir kişinin sıradan sağlık denetimi için zırt vırt Amerika'ya gitmesini artık yadırgamıyoruz; alıştık, yozlaştık, tepkilerimiz zayıfladı.

Ülkemizde tedavisi rizikolu ya da olanaksız bir hastalığın önüne geçmek için yabancı bir ülkeye gitmek doğal sayılmalı; ama Çankaya'da oturan kişi sıradan sağlık denetimi için ABD'ye nasıl gidebilir?

Ankara'da hastane mi yok?

Hekim mi yok?

Beyaz Saray **Özal**'ı tutuyor...

Sıkı tutsun.

Türkiye'de halkın tutmadığı ve muhalefetin dışladığı bir Cumhurbaşkanı'nı **Mr. Bush** tutunca ne olacak?

Sayın **Özal**, Amerika gezisinde gazetecilerle de söyleşmiş; sorulara yanıtlar vermiş; her bir yanıtında kocaman bir çam devirmiş; orman yangınından beter bir ağaç katliamı ortaya çıkmış. Bir cum-

hürbaşkanı düşünün ki kendi ülkesindeki basını yabancı tekellere açmak için ilişkilere geçiyor; bizim gazeteleri beğenmiyor ve tasarımı açıklıyor:

– “Bizim gazeteler doğru yazmaz. Doğrusunu yazın kardeşim, yazın, ama doğrusunu yazın!.. Ben hiç yabancı gazete okuyorum, hepsi de doğru yazar. Bizde de 10 yıl içinde böyle gazeteler olacak. Hatta **Asil Nadir** Kıbrıs'ta bir tesis kuruyor, orada basacakmış. Basına da yabancı sermaye gelecek. İngiliz gazete sahipleri ilgi duyuyor. **Maxwell** değil, bir daha var. Kimdi o? Geçende telefonda konuştuk, ilgi duyuyorlar.”

Sen şu Cumhurbaşkanı'na bak!.. Türkiye Cumhuriyeti'nin basını yabancıya satmak için can atıyor.

Cumhurbaşkanımız mezhepçi.

Laik değil, İslamcı da değil, daha da ayrımcı biri; mezhepçilik yapıyor.

Özal'ın mezhepçiliği daha önce de ortaya çıkmıştı. İstanbul'da 18 Eylül 1989 günü *Genç İşadamları Derneği*'nin düzenlediği toplantıda Özal'a sorulmuştu:

– “Türkiye’de irticanın gücünü nedir? Türkiye ilerdeki bir zamanda İran gibi olur mu?

Özal:

– “İran Alevi bir ülkedir. Türkiye’de ise Sünniler büyük çoğunluktadır. Sünniler ile Aleviler arasında ise önemli bir ayrım var. Bundan dolayı İran’daki olayın Türkiye’de taraflar bulması, güçlenerek hâkim duruma gelmesi mümkün değildir.” (Cumhuriyet 19.9.1989)

O sırada Özal'ın mezhepçilik yaptığını bu köşede yazmıştım. Ancak TÖ, gazetemize bir açıklama göndererek böyle konuşmadığını ileri sürmüştü.

İnanmadım.

Nitekim Özal'ın kafasının nasıl işlediği bu kez bir daha kanıt-

landı. Amerika’da International Club’ta yaptığı konuşmada, Azerbaycan sorununa ilişkin soruyu şöyle yanıtladı:

– “Azeriler Şiidir, biz Sünniyiz. Azerbaycanlılar, Anadolu’daki Türk halkından daha çok İran Azerilerine yakındırlar.”

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan kişi ne diyor:

– “Biz Sünniyiz...”

Mezhepçilik yapıyor.

Ülkemizde yaşayan yurttaşlar arasında çeşitli din ve mezhepten milyonlarca insan var. TÖ’nün kafasındaki mantık, laik bir cumhurbaşkanına değil, İslamcı bir siyasal parti liderine de değil, koyu mezhepçi bir gericiye yakışır türdendir. Azerbaycan’a bakışını mezhepçilik temeline oturtan siyasal yaklaşım düpedüz çağdışıdır.

Özal, Amerika’da:

– “Ben” demiş “Çavuşesku değilim.”

Kim olursa olsun, kime benzerse benzesin, Sayın Özal’ı Çankaya’dan yasal yollarla aşağıya indirmek için bütün yurttaşlar el ele vermelidir. Çünkü laik Türkiye Cumhuriyeti’nde 56 milyonu, mezhepçiliği benimsemiş bir kişi temsil edemez.

20 Ocak 1990

Kaftan!..

Alevilik, evrensel sevgi üzerine yükselir; yaratanla yaratılanın bütünleşmesinde özünü bulur; ilk çağlardan beri uç veren diyalektik düşüncenin inançlara yansıması sayılabilir, tasavvufa açılır. Bu yolun en ünlü şairlerinden **Nesimi**, 14'üncü yüzyılın sonuna doğru Bağdat'ta doğdu; varlığın birliğini savundu; çokluk ve çeşitliliğin, görünüşteki yansımalar olduğunu ileri sürdü; insanı yücelten şiirler yazdı: *"Ey sevgili, senin yüzünde Tanrı yücedir yazısı var. Güzelliğine vurulmamın ve seni sevmemin nedeni budur"* diyen Nesimi, düşünceleri yüzünden öldürüldü; Memluk Sultanı **Berkukoğlu, Nası-rüddin**'in buyruğu üzerine Halep'te derisi yüzülerek idam edildi.

Arif Nihat Asya, bir rubaisini Nesimi'ye adadı:

*"Şirin'i ya Şeyhi, ya Nevai'ye verin,
Çöl lalesi Leyla'yı Fuzuli'ye verin;
Lakin kapanıp kabrine, dünyada bütün
Hil'atleri üryan Nesimi'ye verin."*

Yeryüzünün bütün *hil'atlerini* (padişah kaftanları) *üryan* (çıplak) Nesimi'ye versek, derisi yüzülmüş bedenini giydirebilir miyiz? İnançları ve düşünceleri yüzünden öldürülen nice şair, yazar, fikir adamı arasında Nesimi, olayın çarpıcılığı bakımından özel bir yer tutar.

İrtica, bağnazlık, zulüm her dönemde nice değeri karanlığa kurban etmişti. 1990 Türkiyesi'ni aydınlanmış sayabilir miyiz?

6 Mayıs 1990

Mezhep Diktası..

Dinde birbirinden ayrılan görüşler, zaman içinde bir akım, bir dal, bir dizgeye dönüştüğünde mezhebi oluşturuyor. İslam da çıkışından sonra zaman ve mekân kapsamında sayısı çok mezheple yaygınlaştı.

Yadsınamaz bir gerçek ve bir tarihsel olgudur bu...

Hıristiyanlıkta Katolik mezhebi ya da Protestanlık var mı? Ortodoks kilisesi neden ortaya çıktı? Müslümanlıkta Alevilik, Sünnilik, Şiilik, Mutezile, Hanefilik, Hurufilik vb. İslam dünyasında yerlerini almıyorlar mı? Anadolu'nun inanç topoğrafyasında mezheplerin ve tarikatların var oluşunu doğal karşılamak gerekir.

Hazreti **Muhammed**'in sağlığında elbette mezhep oluşamazdı; çünkü sorulması ve öğrenilmesi gereken şeyler ona sorulur, öğrenilirdi. Ayrılık, Muhammed öldüğü anda başladı: Halife kim olacaktı? Bu soru yalnız dinsel değil, siyasal bir içerik taşıyordu. İlk günden başlayan ikircikli gelişme, yıllar sonra dallandı budaklandı, mezhepler ve tarikatların çoğalmasıyla sürdü gitti, bugünlere kadar geldi.

Ne yazık ki bugünkü Türkiye'de de, 21'inci yüzyıla 10 kala mezhep ve tarikat savaşımı sürüyor; politika oluşturuyor.

Atatürk Cumhuriyeti'nin temelini oluşturan laiklik ilkesinden vazgeçilmiştir; "*Öğretim Birliği Devrimi*" çiğnenmiştir; okullara zorunlu din dersleri konmuştur; imam liselerinden çıkışlı olanları bürokrasinin köşebaşlarına yıllardan beri yerleştiren siyasette devlet, vicdan özgürlüğünü hiçe sayan bir mekanizmaya dönüştürülmüştür.

Sünni mezhebinin diktası varlığını her yerde duyumsatmaktadır.

Okulda din hocası, Alevi öğrenciye Sünni mezhebinin gereklerini öğretmekte, eğer öğrenci vicdan özgürlüğünü savunmaya kalkarsa horlanmakta ve sınıfta bırakılmaktadır. Bürokrasinin kilit noktalarını tutan mezhepçiler, kendilerine yakın saymadıklarını tasfiye etmekte birbirleriyle yarışıyorlar. Devletin maaşlı memuru olan Sünni hocalar, Alevi köylerinde merkezi hükümet emriyle mezhep buyurganlığı yapıyorlar.

1990'ların Türkiye'si'nde, İslamiyet, Sünni mezhebinin kalıplarına sığdırılmıştır.

Alevilerin dinsel inançlarıyla birlikte insan hakları ayaklar altına alınmakta, temel özgürlükleri çiğnenmektedir. Laik ve demokratik devlette olmayacak bir şeydir bu...

Yapılacak ilk iş devleti din alanından geri çekmektir.

Eğer devletin televizyonundan dinsel propaganda yapılacaksa, içeriği ve boyutları ne olacaktır? Devlet hangi dinin, hangi mezhebin, hangi tarikatın yolunu benimseyecek? Bir yolu benimsemek ötekileri dışlamak değil midir? Laik Türkiye Cumhuriyeti'nde Hristiyan, Musevi, Müslüman yurttaşların, kısacası çeşitli dinler ve mezhepler mozağinin yaşadığı unutulmuş, din siyasete Sünni diktasının buyurganlığında sokulmuştur.

Laiklik bir kez devletin temel altyapısı olmaktan çıkarıldı mı, ortaya çıkacak sorunların üstesinden hiçbir güç gelemmez. Bu tehlikeli gidişe son vermenin zamanı gelmiştir. İran'daki Şii, Suudi Arabis-

tan'daki Sünni diktası arasında ikircikli bir irtica çalışmasına Türkiye'de göz yummak, ülkemizi Ortaçağ'a sürüklemekle eşanlamli sayılmalıdır.

7 Mayıs 1990

Ortaçağ'a Dönüş mü?

Hristiyanlık bir zamanların Avrupası'nda kişiyi ezen, bireyi silen, toplumu kilisenin bağınaz egemenliğine bağlayan yaşam biçimine dönüşmüştü. “*Ruhban sınıfı*” Tanrı ile kul arasında komisyonculuk yapan din simsarları kesimiydi. Kişi Allah'ına tapınmayı papazın gözetim ve denetimi altında yapmak ve bu “*zorunlu dindarlığın*” vergisini ya da başkâ deyişle haracını kiliseye ödemek zorundaydı. Roma'nın sömürüsü o düzeye erişmişti ki Almanya'da toprak sahibi soylularla toprağa bağlı köylülerin yakınmaları bütünleşti.

Luther, işte bu “*eşref saati*”nde ortaya çıktı; Tanrı ile kul arasındaki aracıları devreden çıkarmak için kiliseyi eleştirmek gerekiyordu. Almanya'da prenslerle köylüler Papa'ya karşı **Luther**'in yükselttiği isyan bayrağının altına toplandılar. “*İnsan*”, kutsal kitabı Roma egemeninin buyruğu dışında kendi aklıyla yorumlayamaz mıydı? Kimin iyi, kimin kötü Hristiyan olduğuna ille de Papa mı karar verecekti. Kilisenin zulmüne başkaldıranlar “*reform*” akımını yarattılar; İncil'in Almancaya çevrilmesi, sıradan Hristiyanın bir soluk alabilmesi ve “*Aydınlanma*”ya doğru dinsel bağınazlığın karanlığında ilk adımların atılabilmesi olanak kazandı; ama nice kanlı savaşım ve yüzlerce yıl süren bir kavga sonucunda... Ortaya çıkan

“Protestanlık” akımının temelinde yatan öz, Hristiyanlığın Roma Kilisesi dışında bir yorumudur.

Alevilik de Müslümanlığın Anadolu’daki yorumudur.

İran’da Şiiliğin gelişmesiyle Arap Yarımadası’nda çeşitli mezheplerin ortaya çıkışı rastlantı değil, gerekçesi toplumsal ve ekonomik temellere dayanan birer tarihsel olgudur.

Türkiye’de bütün Müslümanları devlet gücüne dayanarak Sünni hocaların buyruğuna bağlamak isteyen siyasal görüş, geçmişin karanlığına dönüş özleminden başka bir şey değildir. Kimin iyi, kimin kötü Müslüman olduğuna karar verecek bir makam yoktur. İslamı biçimsellikte aramak büyük bir yanılgıdır. Hristiyanlıkta yüzyıllar öncesi yaşanan bir deneyimi 21’inci yüzyıla 10 kala Anadolu’da sınamak isteyenler, Tanrı ile kul arasına giriyorlar. 1960’larda aylığa bağlanarak devlet memuru kimliğine sokulan kimi hocalarla halk üzerinde kurulmak istenen otorite, inanç özgürlüğüne ve laikliğe ters düşen bir siyasal düzenin kanaviçesini işliyor.

Aleviler bu baskı düzeninin gergesinde soluksuz kalıyorlar; Atatürk’ün kurduğunu yıkarak şeriatı bireyin yaşamına egemen kılmak isteyenlerin mezhepsel softalığı, inanç özgürlüklerini devlet buyurganlığında çiğniyor.

Türkiye, *“çağdaş-laik-demokratik-cumhuriyet”* le uygarlık dünyasına katılmak istiyorsa *“mezhep devleti”* kurmak isteyenlere *“dur”* demek zorundadır.

8 Mayıs 1990

Şeriatın Kestiği Parmak!..

Öteden beri bilir bilmez kullandığımız bir özdeyiş var:

“Şeriatın kestiği parmak acımaz.”

Şeriata bağlı bir devlet düzeninde bu özdeyiş geçerli sayılabilir. Çağdışı hukuku vurgulayan şeriat; el, kol, baş kesmeye meraklıdır. Arap Yarımadası'ndaki kimi ülkede bugün de geçerli olan şeriat yasalarının resmi cellatları, devlet memuru kimliğiyle insan bedeni üzerinde kasaplık yapmakta uzmanlaşıyorlar.

Aleviler, oldum olası şeriata karşıdrlar.

Laik cumhuriyette şeriat kaldırılmıştır.

Öyleyse, özdeyişin geçerliliği de kalmamıştır; şeriatın kestiği parmak acır.

Öylesine ki acıyı yalnız parmağı kesilen kişi değil, bütün toplum duyumsar.

Eğer toplum, o acıyı duyumsamıyorsa insanlığa ve çağdaş uygarlığa nasıl layık olabilecektir?

9 Mayıs 1990

Yunus'lar...

Alevilik deyince akla ilk gelen Türk şairi **Yunus Emre**'nin yaşamına ilişkin kesin bilgi yok. 13'üncü yüzyılda doğmuş Yunus, nasıl yaşamış? Ne zaman ölmüş? Söylenceye karışmış.

Şekspir de öyle değil mi?

Yunus'un şiirlerinin toplandığı Divan da ölümünden aşağı yukarı yetmiş yıl sonra düzenlenmiş. Anadolu'da Türkçeyi şiir dili yapanların başında gelir Yunus. Evrene bakış açısındaki derinlemesine insan sevgisinin, dizelerinde olağanüstü bir duyarlığa ulaştığı görülür; insan ile Tanrı arasındaki özdeşliği benimser:

"Evvel benem ahir benem

Canlara can olan benem."

İslamı tasavvufun hoşgörüsünde geniş görüşlü bir inanca dönüştüren Yunus'u ancak cumhuriyetten sonra tanıyabildik. Halkın bildiğini; okumuşlar, seçkinler, aydınlar bilmiyorlardı; Yunus ancak cumhuriyetten sonra okul kitaplarına girebildi, kamunun bilincine işlendi.

Ne yazık ki son yıllarda büsbütün azgınlaşarak resmi güç kazanan irtica, Yunus'un ve Yunus'ların önünü kesmeye çalışıyor; şair bunu önceden gördüğü için mi şu dörtlülüğü yazmıştı:

*“Şeriat oğlanları
Nice yol keser bana,
Hakikat denizinde
Bahri oldum, yüzerim.”*

10 Mayıs 1990

Din Kùltürü?..

12 Eylöl, Atatürk'ün "*Öğretim Birliğı Devrimi*"ni yıktı; laiklik ilkesini çiğnedi; ilk ve orta öğretime zorunlu din derslerini koydu; bu kuralı 82 Anayasası'nın 24. maddesine yerleştirdi.

Ne var ki bu dersleri "*din kùltürü*" diye adlandırdı.

82 Anayasası'ndaki deyiniden yola çıkarak sorulabilir: Okullarda "*din kùltürü*" derslerinde çocuklarımıza ne öğretilmektedir? Anadolu'da yaşıyan 20 milyon Alevinin benimsediğı "*din kùltürü*"nden söz açılmakta mıdır? Yoksa yalnız şeriatın öngördüğü biçimsel kurallar mı okutulmaktadır?

Tasavvuf, Türkiye'nin uygarlık tarihinde, edebiyatında, sanatında, felsefesinde çok önemli bir yer tutuyor. Kùltürümüzden bütün mutasavvıfları dışlayacak mıyız? Eğer bunu yapacaksak geriye ne kalacak?

Parlamentodaki laik milletvekillerinin Meclis'e girerken içtikleri ant kendilerine bir görev yüklemektedir: "*Din kùltürü*" dersinde okunanların niteliklerini ve okutanların kimliklerini ortaya çıkarmak; dökümünü yapmak...

Anadolu'nun "*din kiiltürü*"nde 20 milyon Alevinin hiç mi yeri yoktur?

Bu sorunun yanıtı artık verilmelidir.

11 Mayıs 1990

Ahlakın Gereği!..

1982 Anayasası'nın 24'üncü maddesinde şöyle yazar:

“Din kültürü ve ahlak öğretimi, ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.”

Demek ki anayasada iki kavram var:

1) *“Din kültürü.”*

2) *“Ahlak öğretimi.”*

Öyleyse öğretmen, öğrencilere yalnız İslamın biçimsel koşullarını okutmayacak; genel din kültürüne ilişkin bilgiler verecek...

Bir örnek:

Öğretmen, çocuğu kara tahtanın başına çeker ve der ki:

– *Yaz bakayım, İslamın şartı kaçtır?*

Peki, ya öğretmenin soru sorduğu öğrenci bir Alevi çocuğu ise ne olacak? Unutmayalım ki bugünkü Türkiye’de her 5 yurttaştan 2’si Alevidir ve şeriatı dışlayan Aleviye göre İslamın şartı beş değildir.

Müslümanlığın beş şartını biçimsel olarak yerine getiren nice kişinin de gerçekten iyi Müslüman olup olmadığı bir vicdan sorunudur. Çünkü inanç vicdandır; biçimde değil.

Öğretmen *“din kültürü”* adı altında çocuklara Sünni mezhebinin koşullarını öğretiyorsa ve öteki mezhepler ve dinleri dışlıyorsa, anayasadaki deyim ters düşüyor demektir. Eğer bu yolda zorlamaya

gidiyorsa, “*ahlak öğretimi*” yerine insanın doğasına ve ahlakına saygısızlık yapılıyor.

“*Din kültürü*”nün ilk koşulu, Türkiye’de 20 milyon Alevinin yaşadığını öğrencilere anlatmak ve Aleviliğin de İslamın bir mezhebi olduğunu belirtmektir.

“*Ahlak öğretimi*” bunu gerektirir.

12 Mayıs 1990

Ecevit'in Mektubu...

Sayın **Bülent Ecevit**'ten 11 Mayıs günlü bir mektup aldım; DSP Genel Başkanı diyor ki:

*"Sayın **Gencay Şaylan** ve Sayın **Şenay Kalkan**'la birlikte 'Cumhuriyet' için hazırladığınız 'Günümüzde Alevilik dizisi için sizleri kutlarım.*

TBMM'de olmadığımız için dizinin bugünkü bölümünün başında yer alan 'Çağrı'nıza uyamıyoruz."

Çağrı şöyleydi:

"12 Eylül Atatürk'ün Öğretim Birliği Devrimi'ni yıktı; laiklik ilkesini çiğnedi; ilk ve orta öğretime zorunlu din dersleri koydu; bu kuralı 82 Anayasası'nın 24'üncü maddesine yerleştirdi. Ne var ki dersleri 'din kültürü' diye adlandırdı.

82 Anayasası'ndan yola çıkarak sorulabilir: Okullarda 'din kültürü dersleri'nde çocuklarımıza ne öğretilmektedir? Anadolu'da yaşayan 20 milyon Alevinin benimsediği 'din kültürü'nden söz açılmakta mıdır? Yoksa yalnız şeriatın öngördüğü biçimsel kurallar mı okutulmaktadır? (...)

Parlamentodaki laik milletvekillerinin Meclis'e girerken içtikleri ant kendilerine bir görev yüklemektedir: 'Din kültürü' dersinde

okunanların niteliklerini ve okutanların kimliklerini ortaya çıkarmak dökümünü yapmak...

Anadolu'nun din kültüründe 20 milyon Alevinin hiç mi yeri yoktur?

Bu sorunun yanıtı verilmelidir."

Sayın Ecevit duyarlık göstermiş "DSP Meclis'te olsaydı soruyu gündeme getirirdik" demiş; mektubuna bir de 17 Şubat 1990 günü Hacıbektaş'ta yaptığı konuşmanın metnini eklemiş. Konuşmayı okurken altını çizdiğim satırları bu köşenin elverdiği oranda yayımlıyorum.

Sayın Ecevit diyor ki:

"Türkiye, dünyadaki gelişmeleri etkileyebilecek, hatta bir ölçüde yönlendirebilecek bir ülkedir. Ama son zamanlarda etkilemek, yönlendirmek şöyle dursun, kendisini çok yakından ilgilendirecek gelişmeler karşısında bile yönünü şaşırmakta, tutarlı ve etkili bir tavır alamamaktadır.

Bunun iki nedeni vardır:

Birincisi, iktidarın ulusal iradeyi, Cumhurbaşkanı'nın ulusal birliği temsil edemez durumda olmalarıdır.

İkincisi, Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan'ın, Dışişleri Bakan'ının, bazı bakanların ve TRT'nin dış politikayı değişik yönlerle çekiştirip durmalarıdır."

Sayın Ecevit, **Özal**'ın "Türkiye Sünnidir" dediğini anımsatarak Cumhurbaşkanı'nın Alevileri, İslamdaki öteki mezheplerle başkadinden yurttaşları dışladığını belirttikten sonra sözünü sürdürüyor:

"Aleviler Türkiye'de laikliğin sağlam bir güvencesi oldukları gibi laiklik de ulusal birliğin bir güvencesidir. Cumhurbaşkanı Özal ise bir yandan milyonlarca Alevi yurttaşımızı incitirken (...) bir yandan da laikliği zedelemiştir ve ulusal birliğimiz üzerine gölge düşürmüştür. (...)

Ne var ki Sayın Özal'ın üst üste kırıdığı bağışlanmaz potlar; la-

ikliğin ülkemizde ihmal edilen bazı gereklerini gündeme getirmiş olmaktadır.

Bu gereklerin başında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tek bir mezhep mensuplarına hizmet verirmiş gibi görünmekten kendini kurtarması gelmektedir. (...)

Bir başka eksiklik de eğitimle ilgilidir.

1982 Anayasası'na giren zorunlu din eğitiminin laiklikle bağdaşp bağdaşmadığı bir yana, okullarda din eğitimi zorunlu olacağına, değişik din veya mezheplere bağlı yurttaşlarımızın çocuklarına, devlet okullarında, onların inançları doğrultusunda eğitim vermek gerekir.

TRT'nin dinle ilgili yayınları da Türkiye'de değişik mezheplerde insanların varlığı göz önünde tutularak düzenlenmelidir. Gerek Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yapısını ve hizmetlerinde gerek eğitimde ve TRT yayınlarında, laikliğin gereklerine gösterilecek özen, her mezhepten yurttaşlarımızın daha kolay anlaşp kaynaşmalarına yardımcı olabileceği gibi ulusal birliğimizin büsbütün pekişmesine katkıda bulunacaktır."

Gencay Şaylan ile Şenay Kalkan arkadaşlarımızın hazırladıkları, "Günümüzde Alevilik" dizisi, bu büyük sorunu bütün boyutlarıyla ortaya koydu; ancak sorunun çözümü Türkiye'de demokratik güçlerin iktidarlaşmasına bağlıdır.

15 Mayıs 1990

“Sürüye Saydılar Bizi...”

“*Vatan Yahut Silistre*” **Namık Kemal**’in ünlü oyunudur. 1873’te Gedikpaşa Tiyatrosu’nda oynandı ve yasaklandı; zamanın iktidarı oyunu sakıncalı bulmuştu.

1990 yılındayız.

Demek ki aradan 117 yıl geçmiş;

İstanbul Valiliği, **Erol Toy**’un “*Pir Sultan Abdal*” adlı oyununu yasaklıyor.

Ankara Birlik Tiyatrosu, Harbiye Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu’nda oyunu sahneye koymak üzereyken İstanbul Valiliği - Emniyet Müdürlüğü başlıklı bir yasak kararı çıkarılıyor; “*Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu*”na göre oyunun sergilenmesinin “*uygun görülmediği*” bildiriliyor.

Pir Sultan Abdal 16’ncı yüzyılda yaşamış Sıvashlı bir Türk şairidir; Alevi mezhebindendi; fikir ve inançları yüzünden birkaç kez tutuklandı; sonunda İstanbul’dan gelen emirle asıldı; yaşamı bir efsaneye dönüştü.

Halk dilini benimsemişti Pir Sultan, bize tadına doyum olmaz şiirler bıraktı:

*Uyur iken uyardılar
Diriye saydılar bizi
Koyun olduk ses anladık
Sürüye saydılar bizi.*

Tasavvuf edebiyatının köşetaşlarından biridir Pir Sultan Abdal, edebiyat tarihimizdeki yerini kimse silemez; adını bilmeyen öğrenci edebiyat dersinden sınıf geçemez. Pir Sultan'ın hayatı bir tiyatro oyunu olarak sahnelendi mi, öğretmenler öğrencilerini izlemeye götüremelidirler.

Namık Kemal 19'uncu yüzyılda yaşadı; Gedikpaşa Tiyatrosu'nda oyunu yasaklandı. Pir Sultan Abdal 16'ncı yüzyılda yaşamış olduğuna göre aradan dört yüzyıl geçmiş.

Yıl 1990.

21'inci yüzyıla 10 kala İstanbul Valiliği, Pir Sultan'ı yasaklıyor.

Olayın en hüzün verici yanı tiyatroya dönük bakışında siyasal iktidarın tutumudur. Valiler, "*Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu*"na göre sansür uygulayacaklar; ANAP'ın demokrasisi bu...

Pir Sultan Abdal ne demiş:

*Dar günümde dost düşmanını bell'oldu
On derdim var ise şimdi ell'oldu
Ecel fermam boynuma takıldı
Gerek asa gerek vuralar beni.*

Değişmiş bir şey var mı Türkiye'de? Aradan dört yüzyıl geçmiş, fikirleri yüzünden insanlar vuruluyor, asılıyor, hapsediliyor, kitaplar yakılıyor; 1980'lerde hepsini yaşadık, 1990'lardayız; ama bugün cezaevlerinde 30'u aşkın gazeteci toplam 2700 yıl hapse hükümlü yatıyorlar; İçişleri Bakanı gazete, dergi, matbaa kapatıyor; vali, tiyatro oyununu yasaklıyor.

Valiler, her yerde kasetleri, plakları, toplantıları, açık oturumları yasaklıyorlar; hiç kuşkusuz bunların tümü yukarıdan gelen emirlerle ve ANAP iktidarının istekleriyle yürütülmektedir.

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'na 16.6.1985'te ANAP iktidarı bir ek madde getirmiştir. 3233 sayılı yasa ile getirilen değişikliğe göre *"Kişi veya topluluklar umumi veya umuma açık yerlerde en büyük mülki amire en az 48 saat önceden müracaat suretiyle oyun ve temsil verebileceklerdir."* Mülki amir (vali ya da kaymakam) oyunu sakıncalı görürse polise emir vererek yasaklar.

Ülkemizde demokrasi budur; tiyatro sanatını, yazarını, oyuncularını, oyunlarını valinin ya da kaymakamın emirlerine bağlamakla demokrasi yapıyoruz.

Ne demiş Pir Sultan:

Uyur iken uyardılar / Diriye saydılar bizi / Koyun olduk ses anladık / Sürüye saydılar bizi...

31 Ağustos 1990

Mustafa Kemal ‘Yol’a Kabul Ediliyor

4 Eylül’de toplanan Sivas Kongresi’nden sonra **Mustafa Kemal**, Ankara’ya yöneldi. O günlerde Anadolu’nun nüfusu 10-11 milyon dolaylarındadır. Üç-dört milyon tahmin edilen Alevi-Bektaşî topluluğunun lideri **Cemalettin Çelebi**, Hacı Bektaş’ta oturuyor.

İleride “*Atatürk*” soyadını alacak olan Mustafa Kemal, gelecekte Türkiye’nin başkentine dönüşecek Ankara’ya giderken Bektaşî başkentini ziyaret ediyor.

Daha önce İttihatçılardan *Talat* ve *Enver* Paşalar da Hacı Bektaş’a gelmişlerdi. Bu iki devlet büyüğünü Dergâh’ta bekleyen **Çelebi Cemalettin Efendi**, Mustafa Kemal’i Beştaşlar’da karşıladı.

Mustafa Kemal Paşa 19 Mayıs 1919’da Anadolu’ya padişahın fahri yaveri ve ordu müfettişi olarak çıkmıştı. Aradan geçen altı ay içinde görevlerinden alınmış, askerlikten de uzaklaşmıştı. Sonunun ne olacağı bilinmeyen bir serüvene atılıyordu. Çelebi Cemalettin Efendi’nin, bu konumdaki Mustafa Kemal’e kimseye göstermediği bir saygı ve yakınlıkla yaklaşması dikkat çekicidir. **Enver Behnan Şapolyo** olayı anlatırken “*Kızılbaşların Çelebisi Cemalettin Efendi, Atatürk’e karşı çıktı*” diye yazıyor.

Dergâh’ta Çelebi’nin oğlu **Hamdullah Efendi**’nin odasında

cem ayini düzenleniyor: Dede postunda oturan **Salih Niyazi Baba** ziyaret ediliyor; burada yapılan “*ikrar töreni*” ile Mustafa Kemal’e ‘*kılıç kuşatılıyor*’ ve ‘*yola kabul*’ ediliyor. Çelebi Cemalettin Efendi, Salih Niyazi Baba ve öteki ileri gelenlerle bir toplantı yapılıyor. Mustafa Kemal ulusal kurtuluş savaşının gereğini dile getiriyor, neler düşündüğünü anlatıyor; bu sırada hazır bulunanlar arasında konuşmalar oluyor.

Mustafa Kemal Paşa hazır bulunanların kendi aralarında ne konuştuklarını merak etmiştir. Soruyor. Aldığı yanıt ilginçtir: “*Canlar derler ki acaba Hacı Bektaş sıfat mı değiştirmiş! Çünkü yüzyıllar önce Ulu Pirimiz de böyle konuşmuştu.*”

Hacı Bektaş buluşmasında Mustafa Kemal ile Çelebi Cemalettin arasındaki görüşmenin boyutları düşmana karşı Kurtuluş Savaşı’nın kapsamını aşıyor; geleceğe yönelik fikir birliğini de vurguluyor; cumhuriyet devrimine açılan bir çizgiyi de içeriyor. **Mazhar Müfit**’e göre Cemalettin Çelebi, Kuvayı Milliye’ye yandaş olduğunu dile getirmekle kalmamış, cumhuriyet rejiminden yana olduğunu da belirtmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, belki de zamanlamanın önemini düşünerek olumsuz hiçbir karşılık vermeden tedbirli bir yaklaşımı yeğlemiştir.

Mazhar Müfit Kansu, anılarında “*Anlaşıyor ki Cemalettin Efendi cumhuriyetten yana, hele Salih Baba özgür düşünceli, çok ileri bir zat*” diye yazıyor.

Daha sonraki gelişmeler Mustafa Kemal ile Bektaşî liderliğinin cumhuriyet rejimine dönük işbirliğini kanıtlamaktadır.

23 Nisan 1920’de açılan Büyük Millet Meclisi’nde Mustafa Kemal Paşa’nın karşıtları da elbet vardı. Sonunda muhalifler ikinci grubu kurdular.

Kurtuluş Savaşı zaferle sonuçlandıktan sonra yol ayrımına da gelinmişti. Düşman yenilgiye uğratılmıştı, şimdi sıra devrimlerdeydi. Ancak devrimleri yürürlüğe koyabilmek için yeni bir seçime ge-

rek vardı. Türkiye Büyük Millet Meclisi 18 Nisan 1923'te seçimlerin yenilenmesine karar vererek dağıldı.

Hacı Bektaş Veli Çelebisi **Veliyettin**, dokuz gün sonra 25 Nisan 1923'te şu bildiriği yayımlıyordu:

"... Büyük Millet Meclisi Başkanı Gazi adıyla Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin yayımladıkları bildiriler; tümümüzce bilinmektedir. Gazi Paşa'nın vatanın ilerleme ve yükselmesi hakkındaki her türlü isteğini yerine getirmek bizim için farzdır. Ulusumuzu kurtaracak, mutluluğumuzu sağlayacak onun amaca uygun görüşleridir. Bunu yadsıyanların bizimle kesinlikle ilgisi yoktur. Yüce tarikatımızdan olanlara Mustafa Kemal Paşa'nın gösterdiği adaylardan başkasına oy vermemelerini, vatanımızın kurtuluşunun bu yolla olacağını sizlere güvenle söyleyebilirim. Bu öğüdümüne uymayanlar bizden değildir. Hac erenler onlara destek olmaz. Yeniden bildiririm ki bu halkı kurtaracak olan Gazi Mustafa Kemal Paşa'dır. Onunla birlikte kutsal vatanımızın öz evlatlarıdır. Hiç kimsenin sözünü dinlemeyiniz, sözümden dışarı çıkmayınız. Sizin mutluluğunuzu düşünenler sizi kölelikten kurtaracak Büyük Millet Meclisi Başkanı ve tümümüzün büyüğü Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'dir." (Baki Öz, Kurtuluş Savaşı'nda Alevi-Bektaşiler).

Hacı Bektaş Velisi, Türkiye'nin geleceğinde *aydınlık* yoluna katılımını gerçekleştirmiş, desteği sağlamıştı. Bildirinin yayımlandığı 25 Nisan 1923 tarihinden sonra soluk soluğa bir süreç yaşandı. 28 Haziran seçimlerinde Mustafa Kemal'den yana olanlar üstünlük sağladılar. 24 Temmuz'da *Lozan Barış Antlaşması* imzalandı. 9 Ağustos'ta *Halk Fırkası* kuruldu. 11 Ağustos'ta *Meclis* toplandı, başkanlığa yine Mustafa Kemal'i seçti. 23 Ağustos'ta Meclis, Lozan Antlaşması'nı onayladı. 2 Ekim'de İtilaf Devletleri'nin işgal kuvvetleri İstanbul'dan ayrıldı. 6 Ekim'de Türk ordusu İstanbul'a girdi. 13 Ekim'de Ankara, yeni Türk devletinin başkenti ilan edildi.

29 Ekim'de cumhuriyet ilan edildi.

Dört yıl önce 23 Aralık 1919'da Hacı Bektaş Dergâhı'nda Çele-

bi Cemalettin Efendi'nin Mustafa Kemal Paşa'dan istediği gerçekleşmişti.

Ne var ki cumhuriyetle birlikte padişahlığa son verilmişti; ama hilafet sürüyordu: Sünnilerin halifesi, arkasında azımsanmayacak bir güçle İstanbul'da oturuyordu. 1924 yılının 4 Mart günü *hilafet* "Şeriye ve Evkaf Vekâleti" ile kaldırıldı; Tevhidi Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu kabul edildi.

Vicdan özgürlüğüne giden yolda yürünüyordu. Sünni iktidarın baskıları altında yüzlerce yıldan beri bunalan Alevîler ve Bektaşîler öteki inanç sahipleriyle eşit konuma geçiyorlardı. 1928'de "*devletin dini din-i İslamdır*" tümcesi anayasadan çıkarıldı.

Varılan sonuç, yalnız Alevî ve Bektaşîlerin değil, hangi din ve mezhepten olurlarsa olsunlar, bütün yurttaşların insanlık haklarını vicdan özgürlüğü kapsamında güvenceye alıyordu.

9 Mayıs 1991

Yunus Yılı: 1991...

Kültür Bakanı **Namık Kemal Zeybek** diyor ki:

“Yunus Emre ve şiirleri yedi yüzyılı aşan bir zamandan beri gömüllerde ve dillerde dolaşıyor. Anadolu köylerinde bile kulaktan kulağa, nesilden nesile ulaşan deyişlerini söyleyen insanlara rastladım. Avustralya’da Türkçe bilmeyen bir Pakistanlıdan Yunus’tan ilahiler dinledim. Arnavutluk’ta, Balkan ülkelerinde Yunus ilahilerinin söylendiğini öğrendim. Türkiye’de Yunus Emre’yi sevmeyen var mıdır? Yunus Emre’nin adı geçince, yüzler aydınlanır ve bir sevgi rüzgârı eser.”

Doğrudur...

Yunus demek, insan sevgisi demektir. 1991, UNESCO kapsamında, ‘uluslararası Yunus Emre sevgi yılı’ olarak yaşanacak; Kültür Bakanlığı bu güzel eylemin başını çekiyor.

Sayın Zeybek soruyor:

“Yunus Emre’yi sevmeyen var mıdır?”

Gerçekten de *“Yunus adı geçince yüzler aydınlanır ve bir sevgi rüzgârı eser.”*

Ancak her zaman böyle değildi. 16’ncı yüzyılda Yunus ilahileri Şeyhülislam fetvalarıyla yasaklanmış, söyleyenlerin *“katli vacip”*

sayılmıştı. Yunus'un Alevi-Bektaşî düşüncesine yönelik şiiri, Osmanlı sarayının dünya görüşüne ters düşüyordu; **Şeyhülislam Ebusuut Efendi**, şairimizi “*düzen yıkıcı, tehlikeli, sakıncalı*” bulmuştu.

Bugünkü devletin resmi görüşünde de **Nâzım Hikmet** sakıncalı ve tehlikeli, değil mi?

Yunus Emre'nin ilahilerini sımsıcak sesiyle dile getiren **Ruhi Su**'nun güzelim plağını bir kez bile olsun devletin TRT'sinden dinlemek olanağı var mı?

Yunus, halk arasında kuşaktan kuşağa aktarıldı; köyden köye benimsendi; yedi yüzyıl boyunca unutulmadı; ama Osmanlının resmi dünya görüşünde ve saray kültüründe dışlandı, yok sayıldı, azımsandı; yasaklandı...

Osmanlı, Türkçede şiir dilini oluşturan Yunus'u ne yapsın, ne etsin?

Sünnî katılığı sarayda ağır bastıkça, Yunus hoşgörüsü bağnazlığın duvarına çarptı; halk Yunus'u seviyor, benimsiyor, saray kaşını çatıyordu. Buyurganlığa dönük egemen kültürün, halka yönelik şairden umarı ne olabilirdi ki?..

Yunus'u yazılı kültürde benimsemek, tanımak, öğrenmek, okul kitaplarına yerleştirmek, yeni kuşaklara belletmek için cumhuriyet devrimini beklemek gerekiyordu.

Nitekim başta **Burhan Toprak** olmak üzere “*Anadolu Aydınlanması*”nın sanat ve bilim adamları, Yunus'u halkın bağrından çıkarıp devletin olanaklarıyla toplumsal bilincin aydınlığına kavuşturdular; yedi yüzyıllık şairimizi 20'nci yüzyılda keşfettik.

Tutucular ve gericiilere bakılırsa Atatürk devrimi, “*şanlı mazi-mizle aramızdaki bağı koparmıştır.*” Oysa tam tersinedir; geçmişimizi cumhuriyetten sonra öğrenmeye başladık; değerlerimizi, bilimsel yöntemlerle (arkeolojik kazılarda olduğu gibi) bir bir ortaya çıkarmak zorundayız.

İnsanlığın düşüncesi çok eski zamanlardan beri bir yol ayrımında çatallaşmıştır.

Kimi, asık suratlı biçimsel mantığın katı yargılarıyla kesenkes düşünür; kimisi diyalektiğin akışkanlığındaki yumuşak yaklaşımın gülümsemesiyle evrenin yedi katını kucaklayan hoşgörüyü yeğler. Felsefede okullar, bu yol ayrımının yeni çağlara doğru kilometre taşlarını oluştururlar.

Yunus'un diyalektiği, dağın taşın, kurdun kuşun, insanın Tanrı'nın, ateşin otun, suyun toprağın, bulutun denizin, kadının erkeğin, ananın kocanın, yerin göğün birliğinde vurgulanır.

Şairimiz, yedi yüzyıl öncesinden bugüne çağdaştır; sımsıcak soluğunu 21'inci yüzyıla duyurur; insanlığın geleceğine **Homeros** gibi damgasını basar. Sevgili **Sabahattin Eyuboğlu**'nun 1971'de söylediğini (yıl sayısını değiştirerek) yineleyelim: "*Şairler şairi, insanlar insanı, garipler garibi, dostlar dostu, Türkmen kocası Yunus Emre'ye 1991 Türkiye'si'nden selam olsun!..*"

13 Şubat 1991

Ramazan Davulu...

Bir kitaplı din, zamanla çatallaşabilir, dallara ayrılır, mezhepler oluşur; Hıristiyanlıkta Ortodoks, Katolik, Protestan vb. var; Anadolu Müslümanlığında iki büyük kol Sünnilik ve Aleviliktir.

Osmanlının erken döneminde Sünni-Alevi ayrımı bir sorun değildi. **Yavuz Sultan Selim** Mısır seferinde hilafeti alıp İstanbul'a getirince iş değişti. Artık padişah Sünnilerin halifesiydi; Alevilerin durumu güçleşti; Osmanlı, Hıristiyana karşı hoşgörülü, Aleviye karşı gaddardı; devlet düzeni laik olmadığından zulüm yıllar geçtikçe artıyordu; **Şeyhülislam Ebussuut Efendi**'nin Aleviye ilişkin "*Katli vaciptir*" fetvaları ünlüdür.

Aleviye "*kızılbaş*" da deniyordu, Bektaşî de Aleviydi. Bu mezhebin Müslümanı, Tanrı'yı, Kuran-ı, **Hazreti Muhammed**'i özümseyip **Hazreti Ali**'yi benimser; namaz kılmaz, oruç tutmaz, hacca gitmez; şeriata karşıdır. Gerçekte Türkiye'de, öteden beri, Alevi olmasa da günde beş vakit namaz kılmayan, oruç tutmayan, hacca gitmeyen Müslümanlar çoğunluktadır.

Peki, Alevinin sayısı kaç?

Bilinmiyor.

Kimine göre 10 ya da 15, kimine göre 20 milyonu aşkın Alevi Türkiye'de yaşıyor; ama baskı altında...

Niçin?

Osmanlının zulmünden ve baskısından soluksuzlaşan Aleviler, Kurtuluş Savaşı'nda ve cumhuriyet devriminde **Atatürk**'ü desteklediler, laikliğin gönüllü halk tabanını oluşturdular; Mustafa Kemal, Sünnilerin halifesini yıkmıştı, vicdan özgürlüğünü sağlamış, devleti dinler ve mezheplere karşı yansızlaştırmıştı; öğretim devriminde okullardan din dersleri kaldırılmıştı; Aleviler bir soluk aldılar, kendilerine geldiler.

Ne var ki çok partili rejimden sonra iş değişti; siyasal iktidar Sünnileşti; şeriatçılık yanlıları adım adım devleti ele geçirdiler; bugün Alevi çocuklara devlet okullarında zorla Sünni mezhebinin öğretisi okutulup aşılanıyor. 1960'lardan bu yana imam devlet memurudur, merkezi hükümet, Alevi köylerinde Sünni imamı görevlendiriyor. İmam-hatip okulları "*meslek amacı*"ndan saptırıldı; temel öğretim kurumlarına dönüştü; şeriat eğitiminden geçen öğrencilerin çoğunluğu imamlık yapmıyor; bürokrasinin kilit noktalarına geçiyor. Televizyon tekeli bütünüyle Sünni mezhebinin şeriatına göre din propagandasını yürütüyor.

İnsanlık 21'inci yüzyıla yaklaşırken Aleviler baskı altındadır; vicdan özgürlükleri çiğnenmektedir.

Yıllardan beri koyulaşan bu baskı elbette bir direnişe yol açacak; toplumsal katmanlarda yankısını bulacaktır; milyonlarca Alevinin Sünnileşmesi ya da zorla Sünnileştirilmesi olanaksızdır. Çok partili rejimden çağdaş ve katılımcı demokrasiye uzanan yolda Aleviler laik cumhuriyetin temel ilkelerine göre vicdan özgürlüklerine kavuşacaklar...

Televizyon devlet tekeline...

Ve dinsel yayın yapıyor...

Peki, ekranda şimdiye kadar bir Alevi ya da Bektaşî gördünüz mü? Bir Alevi dedesi devletin TRT'sinden kendi topluluğuna neden

seslenemiyor? Devletin televizyonu Sünni tekelciliğin hizmetine veriliyor, bütün Ramazan boyunca propaganda sürüyor. Laik Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan Hristiyan yok mu? Musevi yurttaşlarımız da Türk değiller mi? Onlar neden televizyonda dışlanıyorlar? Ortodoks, Süryani, Katolik ya da Protestanın vicdan özgürlükleri ne olacak- Niçin yok sayılıyorlar?..

İçinde yaşadığımız koşullar, bırakın laik cumhuriyeti, "*İslamın hoşgörüsü*"ne bile yakışmıyor.

Bektaşî, ramazanda oruç tutmuyormuş, mahalle kahvesinde kibarca anımsatmak istemişler:

– *Baba Erenler ramazan geldi...*

Bektaşî:

– *Ramazan gelir gider, demiş, ben bir gidersem, bir daha gele-mem...*

Ham ervah sofuluk, Bektaşî fıkrasına bile öfkelenir; toplum günden güne Anadolu Müslümanlığı yerine Arabın İslamiyet anlayışına gömülüyor; din ramazanda çatık kaş, asık surat, cehennem korkusu ve insana baskı demek değildir; kendimize gelelim...

10 Nisan 1991

3 R ve 2 K...

Yazının başlığı bilmece gibi oldu; 3 R ne anlama geliyor? Birinci R, 'Rönesans' (Yeniden Doğuş ya da Uyanış); ikinci R 'Reform' (Dönüşüm); üçüncü R, 'Revolüsyon' (Devrim, ihtilal, inkılap); insanlık tarihinin dönüm noktaları, 'Aydınlanma' nın kilometre taşları...

Batı, '3 R' ile *Hristiyan Ortaçağı*' nı aşarak yeni çağlara ulaştı.

Aydınlanma ne demek?

En kısa tanımıyla 'Aydınlanma' aklın inançtan, bilimin dinden bağımsızlaşmasıdır. Avrupa bu dönüşümü geçmiş yüzyıllarda yaşadı; bin yıl süren karanlık Ortaçağ'a ilk ışınlar Rönesans'ta düştü; simsiyah gece Reform'la alacalı gökyüzüne dönüştü; 1789'la birlikte tanyeri ağardı.

Kant, 1784'te "*Şimdi aydınlanmış bir dönemde mi yaşıyoruz*" sorusunu şöyle yanıtlıyordu:

– "*Hayır. Aydınlanma döneminde -aydınlanmakta olan bir dönemde- yaşıyoruz.*"

Batı, aydınlanıncaya kadar çok acı çekti; insanlar odun ateşleri üzerinde yakıldı; zindanlar aydınlarla dolup taşı; mezhep ve din sa-

vaşlarıyla ortalık mezbahaya döndü; oluk oluk kan aktı; devrimlerde kelleler uçtu.

Neden?

Sonuç, nedeni açıklıyor: ‘*Kul*’un ‘*birey*’e dönüşmesi; siyasal iktidarın kaynağının gökyüzünden alınıp halka dayatılması; din ile devlet işlerinin ayrılması; özgürlüklerin ele geçirilmesi; demokrasi-nin kurulması; dinsel felsefeden sıyrılıp aklın felsefesine geçilmesi kolay olmamıştır.

‘3 R’ın tarihsel öyküsü, bir açıdan felsefe tarihinin de serüveni sayılır.

Hegel demiş ki:

– “*Felsefe, zamanı kavramış olmaktır.*”

Peki, Batı’da bu serüven yaşanırken İslam dünyasında neler olup bitiyordu?

Ne yazık ki İslam dünyası inancın bağınazlığını aşarak aklın özgürlüğüne kavuşamadı; yazının başlığındaki ‘2 K’ ile bu gerçek vur-gulanıyor.

Birinci K, Kızılbaş (Alevi)...

İkinci K, komünist...

Geçmiş yüzyıllarda İslam, Kızılbaşla uğraştı; bağınazlığın sim-siyah gecesinde Avrupa’daki gibi odun ateşleri yakılmadı; ama dara-ğaçları kuruldu; insan derisi yüzüldü; dinsel felsefe kapsamında mum ışığına bile göz yumulmadı; aklın özgürlüğüne vurulan bağı-nazlığın kelepçesi 20’nci yüzyılda bile gevşemedi; yaşadığımız yüz-yılın Kızılbaşları komünistler oldular; zindan aydınların doğal me-kânı sayıldı.

Ne yazık ki İslam Ortaçağı sürüyor.

Eğer Ortaçağ’ın alacası içinde yaşamasaydık, siyasal iktidar felsefeden korkar mıydı?

Profesör Dr. **Macit Gökberk**...

Ülkemizin yüz akı...

Aydınlanmacı...

Sayın Gökberk için önceki gün Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda bir saygı gecesi düzenlendi; toplantıyı İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Profesör **Nurettin Sözen** açtı; daha sonra kürsüye gelen **Gökberk** dedi ki:

– “12 Eylül askeri darbesi, tüm kültür hayatımıza, üniversitelere çarptı. Liselerde din dersi zorunlu hale getirilirken felsefe seçmeli ders yapıldı.”

12 Eylül faşizmi felsefeden korkuyor.

Neden?

Çünkü Ortadoğu'da faşizm Batı'dakinden farklıdır; karanlığını Ortaçağ'dan alır; üniversitelerde felsefe kürsülerinden ürker; liselerde felsefeyi dışlar; insanın düşünmesinden çekinir; beş yüzyıl önceki Avrupa'nın alacasında bakar dünyaya...

1923 Cumhuriyet devrimiyle felsefeye kapılarını açan Türkiye'de 21'inci yüzyıla 9 kala felsefeye karşı korkunun sürmesi çaresizliğin ürküntüsünden başka şey değil...

28 Nisan 1991

Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Devrimi'nde Bektaşiler

Tarihsel olayların başlangıç yıllarını saptamak, çoğu zaman tartışmalara yol açar. Çünkü tarihsel olaylar iç içe eklemlidir. Her bir olayın kökeni kendinden önceki dönemde tohumlandığı için sürecin başlangıcıyla sonunu belirlemek güçleşir.

Bu gerçeği de göz önünde tutarak 1919 yılını ulusal direnişin başlangıcı sayabiliriz; sonraki gelişmelerle bu oluşum bir ihtilale dönüşmüş, cumhuriyet devrimine yol açılmıştır.

Başlangıçtaki durumu, **Mustafa Kemal** “*Büyük Nutuk*”ta şöyle belirliyor:

“Millet ve ordu, padişah ve halifenin hıyanetinden haberdar olmadığı gibi o makama ve o makamda bulunana karşı yüzyılların kökleştirdiği dinsel ve geleneksel bağlarla itaatkâr ve sadık. Millet ve ordu, kurtuluş çaresi düşünürken, bu mirasın alışkanlığıyla kendinden önce yüksek makamı, hilafet ve saltanatın kurtuluşunu ve korunmasını düşünüyor. Halife ve padişahsız kurtuluşun anlamını kavramak yeteneğinde değil. Bu düşünceye karşıt bir oy ve görüş açıklayacakların vay haline!.. Derhal, dinsiz, imansız, dışlanmış olur. (Nutuk, Cilt 1, Sayfa 10, 11.)

Bağımsız cumhuriyeti kurmak, şeriatı hukuk düzeninden silmek, laikliği devletin temel ilkesi yapmak, 1919 yılında bir düşügiydi. **Mustafa Kemal Paşa**, bu düşü ancak **Mazhar Müfit Kansu**'nun not defterine yazdırmakla yetiniyor.

Erzurum Kongresi bitmiş, Sivas Kongresi hazırlığı başlamıştır. Bitlis Valisi'yken **Damat Ferit**'in emriyle görevinden alınan Mazhar Müfit, Mustafa Kemal Paşa'nın yanındadır. Bir gece geç vakitte, Atatürk, Mazhar Müfit'i çağırır, '*am defteri*'ne şunları yazdırır: 1) *Zaferden sonra hükümet biçimi cumhuriyet olacaktır.* 2) *Padişah ve hanedan için zamanı gelince gereken işlem yapılacaktır.* 3) *Tesettür kalkacaktır.* 4) *Fes kalkacak, uygar toplumlar gibi şapka giyilecektir.* 5) *Latin harfleri yürürlüğe girecektir.* Bunları defterine yazan Mazhar Müfit, "*Darılmayın ama Paşam, hayalci yanlarınız var*" dedikten sonra ekler: "*Cumhuriyet ilanını başaralım, üst yanı yeter de artar.*"

Mustafa Kemal, Mazhar Müfit'e "*Defterin bu yaprağını kimseye göstermeyeceksin, sonuna dek gizli kalacak*" diye emir vermiştir. (Mazhar Müfit Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber)

Çünkü Atatürk, Anadolu'daki ulusal, dinsel, toplumsal, siyasal, asker ve sivil güçleri Kurtuluş Savaşı amacıyla bir araya toplamak istiyordu. Hedefin zamanından önce açıklanması istenmeyen sonuçlar yaratabilirdi.

8 Mayıs 1991

Bektaşının Mizahçı Kişiliği

Bektaş, özgür insandır.

Hoşgörülüdür, nekredir, açık fikirlidir, esprilidir, güleçtir, bağnazlığın tam karşısındadır, alçakgönüllüdür, yaşamı sever, gerçekçidir, dosttur...

Bektaş, dünyada hiçbir ülkede eşi, emsali bulunmayan bir “felsefi mizahı” Anadolu’da üretmiştir.

Peki, Bektaş kim?

Gerçekten yaşadı mı?

Hiç kuşkumuz olmasın, yaşadı ve yaşıyor.

Doğuda ve Batıda, nice büyük insanın, sanatçının, şairin, yazarın yaşayıp yaşamadığı bilinmez; ya da nerede, ne zaman yaşadığı tartışılır, araştırılır; ama yapıtları dilden dile, kuşaktan kuşağa aktarılan bir insanın gerçekliği, yaşayıp da ardında hiçbir iz bırakmamış olandan daha gerçek değil midir?

Bektaş halktır..

İçimizden biridir..

Anadolu kültürünün yoğurduğu bir candır.

Baba Erenler’le hepimiz hısım akrabayız; onun her deyişinde biz varız, her söyleşisinde biz dile geliyoruz.

Anadolu halkının yaratıcılığı, evrene özgür bakışı, dünya görüşü, bağınazlığa başkaldırışı Bektaşî'yle özdeşleşti; Baba Erenler, şafağın ilk ışınlarını bu toprağa serpti; ekti, biçti, harmanladı, öğütüp yoğurdu, mizahın hamurunda fırınladı.

8 Mayıs 1991

Devlet, Mezhep, Tarikat

Laiklik...

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkesi...

Laikliğin bir tanımı da çeşitli dinler, mezhepler, tarikatlar karşısında devletin eşit uzaklıkta durmasıdır. Vicdan özgürlüğü, ancak devletin dinden arınmasıyla sağlanır. Atatürk'ün kurduğu cumhuriyette devletin laiklik temeline oturtulması, demokrasiye geçiş için en büyük devrimdi.

Ne yazık ki çok partili rejime geçişten sonra bu temel ilkeye yeterince özen gösterilemedi. Halkın dini duygularını sömürmeye çalışan kimi politikacıların ve partilerin yatırımları, olumsuz bir yarışı başlattı. Yıllar geçtikçe mezheplerin ve tarikatların siyasal iktidara tırmanma yarışı açıkça gözler önüne serildi.

Bugün iktidarda en etkin tarikatçıların Nakşibendiler olduğu söyleniyor, sergileniyor, örneklerle, kimliklerle ortaya dökülüyor; Sünnilik ise devletin resmi mezhebine dönüşmek üzeredir.

Mezhepler ve tarikatlar arasında siyasal iktidar yarışı; cumhuriyeti yozlaştırdığı, demokrasiyi uzaklaştırdığı, vicdan özgürlüklerini ortadan sildiği gibi kimi tarikat ve mezhebin iktidarcı düşman görülmesi anlamına gelir.

Bu tehlikeli gidişi durdurmakla demokrasiyi kurmaya çalışmak eşanlamlıdır. Türkiye laiklik ilkesi dışına kaydıķa ağın dışına dşcektir.

10 Mayıs 1991

Tekke!..

4 Mart 1924'te halifelik kaldırıldı. Öğretim Birliği Yasası (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) çıkarıldı. 8 Nisan 1924'te Şeriye Mahkemeleri de tarihe karıştı.

Cumhuriyet devrimi yürüyordu.

30 Kasım 1925'te '*Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılmasına Dair Kanun*' onaylandı.

Hiç kuşkusuz Bektaşî tekkeleri de benimsenen yasanın kapsamına giriyordu.

Bu durumda ortaya çıkan soru şudur:

23 Aralık 1919'da **Mustaf Kemal Paşa**, Hacıbektaş'a varmış, **Çelebi Cemalettin Efendi** ile anlaşmış, Bektaşî büyükleri Kurtuluş Savaşı ve cumhuriyet yolunda Atatürk'e tam destek sağlamışlardı. Kurtuluştan sonra 16 Nisan 1923'te yapılan genel seçimde bu destek sürdü. **Hacı Bektaş Çelebi Veliyettin**, 25 Nisan 1923 günlü bildirişiyle "*Gazi Paşa'nın vatanın ilerleme ve yükselmesi hakkındaki her türlü isteğini yerine getirmek bizim için farzdır*" diyor ve ekliyordu: "*Ulusumuzu kurtaracak, muthuluğumuzu sağlayacak O'nun amaca uygun görüşleridir.*"

Bektaşiler, Mustafa Kemal'i desteklerken Gazi Paşa'nın Bektaşî tekkelerini kapatmasının anlamı nedir?

Atatürk, laik Türk Cumhuriyeti'ni kurmak için ne gerekliyse onu yapmıştır. Bu yolda yürürken şu ya da bu dine, mezhebe veya tarikata bir ayrıcalık tanıması olanaksızdı. Devlet rejiminin buyurganlığına dönüşen Sünni hilafetini kaldırırken Sünnilere karşı olmadığı gibi tekke ve zaviyeleri kapatırken de tarikatların üyelerine karşı değildi. Yeni kuşakların eğitilmesinde artık *'Öğretim Birliği Devrimi'*ne uyulacak, bilimsel ve laik dünya görüşü egemenleşecekti.

Mustafa Kemal'in yürüdüğü yol, Alevi ve Bektaşilerin vicdan özgürlüklerine dönüktü. Hacı Bektaş Çelebisi de vicdan özgürlüğü üzerindeki devlet baskısının kaldırılmasını istemiyor muydu?

Çağımızda Alevi-Bektaşî kültürü, şiiri, edebiyatı, tekkelerde değil, üniversitelerde incelenecek, araştırılacak, zenginleştirilecek bir bilimsel alan oluşturur; inançlar ise vicdanlarda serbestçe yaşatılır, sürdürülür.

Birincil sorunumuz demokrasinin aydınlığında bu ortamı yaratabilmektir. 21'inci yüzyıla girerken devleti Sünni mezhebinin aygıtına dönüştürmek ve şeriatı zorunlu bir yaşam biçimine dönüştürmek isteyen çağdışı siyasetin tasfiyesi gerekiyor.

12 Mayıs 1991

Gizem!..

İslam, Anadolu'ya eski Türk inançlarıyla, töreleriyle, kültürüyle harmanlaşarak yayıldı, kendine özgü bir renk kazandı. Aleviliğin Anadolu'daki inanç dokusu, toplumun yapısındaki değerleri koruyarak örülmüştür.

Osmanlıda Alevilik-Bektaşilik başlangıçta hoşgörülü sayılabilecek bir ortamda yaşanıyordu. Zamanla bu ortam bozuldu. **Yavuz Sultan Selim** dönemi bu bakımdan belirleyicidir.

Yavuz, Mısır'dan halifeliği alıp İstanbul'a taşdıktan sonra durum değişti; Sünni mezhebinin en üst makamındaki dinsel görüş egemen ideolojiye dönüştü. **Şeyhülislam Ebussuut Efendi** bu nedenle "*Kızılbaşların katli vaciptir*" fetvasını vermiştir. '*Kızılbaş*' dediği Alevi-Bektaşi idi; egemenlerin inancını taşımayanlar tehlikeli görülüyor ve düşman sayılıyordu.

Alevi ve Bektaşiler, yaşam savaşımında yüzyıllar boyu kendi içlerine kapanarak inançlarını korumak zorunda kaldılar; mezhep ve tarikat gizemi bu nedenle koyulaştı.

Laik bir toplumda, demokratik düzende, vicdan özgürlüğünün tam anlamında geçerli olduğu bir ortamda "*sır*" yaşamaz, gizliliğe de gerek yoktur.

Açıklığa kavuşmak, özgürlüğün güvencelerine ulaşmakla eşanlamlıdır. Demokrasinin gerçekleştirilmesi, Alevi-Bektaşî kültürünün renginin ve güzelliğinin dışavurumu sürecini de başlatacaktır.

13 Mayıs 1991

Rakı!..

Sivas Kongresi'nden sonra **Mustafa Kemal Paşa** Ankara'ya geçerken 23 Aralık 1919'da, Hacıbektaş'a uğradı; **Çelebi Cemalettin Efendi** ve **Salih Baba** ile buluştu.

Buluşmayı **Mazhar Müfit Kansu** "*Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*" adlı anı kitabında ayrıntılı biçimde anlatmaktadır. Benim altını çizdiğim satırlar, yalnız "*rakı*" ile ilişkin olanlar.

Kansu yazıyor:

"Çelebi Cemalettin Efendi orta boylu, tıknazca ve kara sakallı, başına yeşil sarık sarılmış, cüppeye benzer bir pardösü giymiş kıyafette idi. (Mustafa Kemal) Paşa bizi takdim etti. İlk mülakatlara mahsus havai sözler söylendi. Ve bir müddet sonra 'istirahat buyurunuz' diye Cemalettin Efendi hareme gitti. Ortalık kararınca odaya bir masa getirilerek rakı takımları kuruldu. Cemalettin Efendi geldi. Rahatsız olduğundan içmediğini, fakat şerefimize içeceğini söyleyerek rakıya başladı. (Mustafa Kemal) Paşa: 'Biz içmiyoruz' cevabını verince Cemalettin Efendi: 'Burada içmemek nasıl olur? Bu adeta bizi tahkirdir' diye kadehi Paşa'ya sundu."

Bektaşî kültüründe içkinin özel bir yeri var.

Bektaşı fıkralarında çok görüldüğü gibi **Baba Erenler**'in "*demlenme*"si bir göreneğe dönüşmüştür. Eski Anadolu kültüründe izleri görünen bu eğilim, şarabı da kapsar; ham sofuların Müslümana koymak istediği içki yasağını alaya alır.

Ne var ki Bektaşiliğin temel kuralı "*eline, diline, beline*" hâkim olmaktır. İçmenin adabı, dengesi ve muaşeretı bu bakımdan önem kazanıyor; insanın gerçek kimliğinin dışavurumu bakımından sınav sayılıyor.

14 Mayıs 1991

Alevi Camisi mi?..

Fahrettin Kurt (Devlet Bakanı) açıklamış:

"...Alevilerle işbaşına geldiğimden bu yana diyalog içindeyim. Bu vatandaşlarımıza yeterince hizmet verilmemiş. İlk etapta, ibadet-hanelerine, camilerine Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan mali yardım yapılmasını öngörüyoruz. Daha uzun vadede ise Alevi dedelerinin yetiştirmelerine nasıl katkıda bulunuruz, onu araştırıyoruz. Yapacaklarımız, bu kesimden gelen talepler doğrultusunda olacaktır." (Hürriyet 4 Eylül 1991)

Gazetenin verdiği habere göre ANAP milletvekilleri arasında bugüne kadar Alevi yokmuş; ama 20 ekim seçimlerinde Sivas, Malatya, Tunceli ve Hatay'dan Alevi aday göstereceklermiş...

Ne oluyor?

Özal yönetiminde giderayak Alevi muhabbeti mi başladı? Yoksa her zamanki kurt ile kuzu öyküsü mü!..

Köşeye sıkışan ANAP bu kez Alevilerden medet umuyor. Yöntemleri bellidir. Mazlum Alevi topluluğunun saygın bellediği "dede"leri şavullarsan "iş bitirici"liğini kanıtlamış olursun. Dedelere devlet hazinesinden "katkı"da bulunursun, birkaçını milletvekili

adayı gösterirsin, olur biter. Hem Alevi topluluğu da kim? “*Cahil sürüsü*” değil mi? Kuzu kuzu dedelerinin ardından gidip sandıkta ANAP’a oy atarlar...

Özal yönetimi insan onurunu hiçe sayan yöntemlerini alevilerin üstünde de sınayacak...

Sonuç ne olur?

Sünni diktasının mezhepçi ve ayrımcı politikalarında uzun yıllardan beri ezilen Aleviler oynanan oyunun tuzağına girerler mi? Yoksa laikliğin tam anlamında geçerli olduğu, inanç özgürlüğünün fikir özgürlüğüyle birlikte gerçekleştiği, mezhepçiliğin devlet kurumlarından tasfiye edildiği bir Türkiye’yi oluşturmak yolunda mı oy kullanırlar?.

12 Eylülcü **Özal** yönetimi Türkiye’nin başında bir felakettir. ANAP’ın Devlet Bakanı **Kurt**, apaçık din sömürücülüğüne kalkışıyor, para karşılığında Alevi oylarını toplamaya çalışıyor...

Söyledikleri de fasarya...

Alevi camilerine Diyanet İşleri Başkanlığı’ndan para yardımı yapılacmış...

Ne camisi?

Alevilik, Müslümanlığın büyük bir kolu...

Bir İslam mezhebi...

Alevi de, Sünni gibi **Hazreti Muhammet**’i Tanrı’nın elçisi bilir; ama Ali’ye geldikten sonra yollar ayrılır. Alevinin inancı özdedir; biçime önem vermez...

Alevi şeriata karşıdır...

Namaz kılmaz...

Oruç tutmaz...

Hacca gitmez...

Camiye de gitmez...

Şimdi **Özal** yönetiminin hükümeti, Alevilerin olmayan camilerine devlet hazinesinden para yardımına kalkışıyor...

Alevi köylere, Ali'yi sevmeyen devlet memurunu imam diye atayarak cami yaptırma zorlamasına girmek, tutucu ve gerici iktidarların öteden beri baskıcı politikasıydı. Müslümanlığın Anadolu halında içeriğini bulan Alevi mezhebine düşmanlık, ne yazık ki gün geçtikçe kızışmaktadır.

Sorunu daha başından yanlış temele oturtmaktan sakınmak gerekir. Alevilere yukardan aşağıya tepeden inme devlet ihsanıyla sağlanacak hiçbir şey yoktur; Türkiye Cumhuriyeti'nin laiklik ilkesi hayata geçirilsin yeter...

Bugün ilk ve orta öğretimde milyonlarca Alevi çocuğuna din derslerinde Sünni mezhebinin öğretisi belletiliyor. Sünni hocaların buyurganlığında sistemleştirilen din derslerinde, Alevi çocuğu ancak inançlarını yadsıyıp vicdanına ters düştüğü zaman iyi not alabilmektedir.

İnsanlığın inanç tarihinde ortaçağı aratacak bir baskı sistemi Türkiye Cumhuriyeti'nin milli eğitiminde geçerlidir; 12 Eylül Anayasası'nın getirdiği bu zulme son verilmeli...

ANAP iktidarı, daha geçerli adıyla Özal yönetimi kimi Alevi dedesinin ağzına bir parmak bal çalacağı yerde laikliğin gereğini yerine getirsin...

5 Eylül 1991

Boruğ'un Öküzü...

Sınır ötesinden geliyorlar. Yaklaşık beş yüz kişi. İki karakola roketatar ve topla saldırıyorlar. 17 er şehit, 60 kişi yaralı. Aralarında kadın ve çocuk da var. Vahşet!... Geniş çapta bir saldırı. Dünyadaki yankıları ne olacak?

Bizdeki biliniyor:

Şehitlere rahmet...

Teröriste lanet...

Batı olaya değişik bakıyor; biz içerde tekerlemeyi yineliyoruz. Teröriste karşı askeri önleme evet. Silaha karşı silah. Ama temel çözüm demokraside. Öyleyse SHP ile HEP'in girişimi tepkiler doğursa da, Batı'da oy kaybına yol açsa da, bir yoldur. Soruna Güneydoğu halkıyla birlikte çözüm aranacak. Solun açtığı yolun anlamı ve değeri ilerde anlaşılacak.

Saldırı sınır ötesinden geliyor.

Özal'ın Saddam'a dönük siyaseti ne sonuç verdi? diye düşünmekte yarar var. Kuzey Irak, Türkiye'ye saldırı üssüne dönüştü; Kıbrıs gibi, Güneydoğu sorununa da sayısı çok el, işin içine karıştı. Oysa Anadolu'yu bütün renkleriyle parlamentoya yansıttığımızda sorunu biz bize çözeceğiz. Ne teröre ne de yabancı ele gerek var.

Güneydoğu, olağanüstü renklerle donanmış bir bölge. Aşiret yaşamı bugün bile geçerli; ama yavaş yavaş çözülüyor. Kapitalist gelişmeye doğru ulusçuluk duyguları da gelişecek demektir. Seyyit, şeyh, aşiret reisi elbette etkisini yitirecek. Çağdaşlaşmanın dışında kim kalabilir? Aşiretin üyesi olmaktan çıkarak ve şeyhin müridi olmaktan kurtularak Kürtleşen yurttaşa kimse kızmasın.

Bireyleşmenin bir aşamasıdır bu süreç, hem de ilk aşaması...

Anadolu'nun doğusunda aşiret ikiye ayrılıyor: Kışlakçı, yazı yaylada geçiren yarı yerleşik aşirete verilen ad. Konar göçer olanın yerleşik bir yeri yok. ama topluluk yerleşse de töreler sürüyor. Osmanlıdan bu yana aşiretler bir sorun. Göçeri, ne vergide ne de askerlikte arayıp bulabilirsin. "*İskân*" politikaları sürgit yarar sağlamamış, "*isyan*"a yol açmış.

Aşiretleri tanımadan bugünkü Türkiye'yi tanımaya olanak yok. Malatya yöresinde *Balıyan* aşireti de çoktan beri bir yere konmasına karşın göçer kültürünü benliğinde taşıyor, Meclis'e milletvekilini yolluyor. Araştırmacı **Hasan Nedim Şahhüseyinoğlu** "*Malatya Balıyan Aşireti*" adlı kitabıyla (ABC Kitabevi-Malatya) bu Alevi topluluğunu bize tanıtıyor; dinde, ekonomide, tarihte, coğrafyada, törede ve mizahta Balıyan'ın dünyasına giriyoruz.

Yakında bu dünya kalmayacak.

Ama şimdilik belirleyicidir.

Şahhüseyinoğlu, hem üniversitede yapılacak bir işi dışarda yapmış; hem de araştırma ve incelemesini kendi kendisine kitaplaştırmış. Balıyanlıların mizaha yatkınlıkları hoşuma gitti; kitaptan iki öykücüyü aktarayım:

Alevi dede köye gider. Mevsim sonbahardır. "Hakullah" için Tofan'a varırlar. Tofan, yoksulun biridir. Dedeyi kilere götürür. Arpa yığınının sopasıyla ikiye böler:

– Dede kurbanın olayım; varım yoğum bu arpa!.. Kardeş payım yaptım, yarısı sana, yarısı kara eşeğime...

Dede güler:

– Tofan, bizi fazla büyütme!..

Boruğ, öküzlerini otlağa bırakmış, yan gelmiş. Mayıs ayı, günlerden pazar. Öğretmen Hasan, baharın tadına varmak için kıra çıkmış; karşıdan gelirken öküzlerin yanından geçiyor.

Boruğ seslenir:

– Öğretmenim, hele şu kırmızı öküzün yanına git!..

Hasan, öküze doğru yürür, öküz de ağzını açarak öğretmene doğru yürür; Boruğ seslenir:

– Hoca, eğil de ağzına bak, bir şey mi kaçmış?

Öğretmen eğilerek öküzün ağzının içine bakar ki hiçbir şey yok; sıradan öküz ağzı. Öküz ağzını kapatarak gerisin geriye gider, yeniden otlamaya döner. Öğretmen meraklanıp Boruğ'a ne olduğunu sorar...

Boruğ:

– Bu öküz satılıktır, der, bilirsin öküzün yaşı dışından öğrenilir. Ahcılar baka baka öküzü koşullandırır; satılık öküz kim kendisine doğru yürüse ağzını açar.

27 Ekim 1991

Devlet, Muaviye'yi mi Tutuyor?

Oral Çalışlar'ın hazırladığı “*Hazreti Ali-Muaviye Kavgası*” Cumhuriyet'te yayımlanıyor.

Neden?

Çünkü 1300 yıl önce yaşanmış bu kavga 21. yüzyıla yaklaşan Türkiye'nin gündemindedir; Alevi-Sünni davasının siyasal içeriği de var. Yarın yayımlamaya başlayacağımız dizi, bu nedenle şeriatçı çevreleri şimdiden tedirgin etti; kimi gerici gazete Cumhuriyet'e veryansın ediyor...

Onların görevi bize saldırmaktır...

Doğal karşılıyoruz.

Oral Çalışlar'ın dizisi ‘inanç’ açısından bir yaklaşım değil, yansız bir araştırma.

Bir olguya inançla bakmak, önyargıya öncelik vermek demektir; bilimsel yöntem, geçmişte yaşanmış tarihsel olaylara, fizik ya da kimyada geçerli olduğu gibi yansız yaklaşımı öngörür. Oral Çalışlar “*Hazreti Ali-Muaviye Kavgası*” na ne Sünni ne de Alevi gibi bakıyor...

Gerçeği arıyor...

Gerçek nerede?

1300 yıldan beri süregelen bir çatışmada gerçeğin özünü yakalamak kolay iş değildir; bugünkü Türkiye önyargıdan arınmış tarihsel çalışmalara gerek var; mezhep kavgalarını aşmak, ancak laiklik ortamında olanak kazanır. Batı’da böyle oldu, bağnazlığın kanlı tarihi ancak laiklik ilkesi toplumca benimsendikten sonra aşılabildi.

Atatürk Cumhuriyeti de bu temel üzerine kuruldu.

Çok partili rejim, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra laikliği kemiren siyasetlere kapı açtı.

Siyasal iktidarı ele geçiren kimi parti, devleti Sünni mezhebinin örgütüne dönüştürdü; Diyanet İşleri Başkanlığı ve devlet televizyonu bugün İslamın hoşgörüsünü bir yana bırakmış, Sünni mezhebinin kattı ideolojisine hizmet eder durumdadır. 12 Eylül’den sonra liselerde felsefe dışlandı; ilk ve ortaöğretimdeki zorunlu din dersleri Sünni mezhebinin öğretisini her öğrenciye zorla aşılamak için kullanıldı; Alevi inançları, devletin milli eğitiminde aşağılandı; bugün *‘devletin resmi görüşü’* Sünni mezhebiyle özdeşleşmiştir. Ne yazık ki laik Türkiye Cumhuriyeti’nde Sünni mezhebi dışındaki inançlar, devlet karşısı sayılıyor.

1300 yıl önce başlayan *“Hazreti Ali-Muaviye kavgası”*’nda devlet bugün Muaviye’yi mi tutuyor?..

Peki, nedir bu kavga?

Yarın yayımlamaya başlayacağımız dizi bu kavganın iç yüzünü aydınlatıyor. Çoğu zaman din ya da mezhep savaşı gibi görünen çatışmanın içeriği, siyasal iktidar paylaşımından oluşur. Çağdaş dünyada bilimsel yaklaşım bütün inanç kavgalarının temelinde çıkar çatışmasının yattığını kanıtlamıştır; bugün dünyamızı saran etnik savaşların özü de ekonomiktir.

Kimisi diyor ki:

- *Kürt yoktur!.. Onlar dillerini unutmuş dağ Türkleridir ayrımcılık yapmayın!..*

Oysa Anadolu'da Kürtler, bir kimlik uğraşı veriyorlar haklarını kazanmaya çalışıyorlar. Bu tür bağnaz yaklaşımlar Alevileri de yok sayanların dilindedir; Diyanet İşleri Başkanı Yılmaz demiş ki:

- *Sünni-Alevi yok, Müslüman var.*

Olur mu?

Laik Cumhuriyet'te her tür din ve mezhep özgürdür. Mevlevilik, Konya'da tören yapıyor; Ortodoks, İstanbul'da kilisesini yönetiyor; Sünni, cami yaptırma dernekleri kuruyor da Aleviler neden yok sayılıyor?

Oral Çalışlar'ın hazırladığı "*Hazreti Ali-Muaviye Kavgası*" gündir:

Çünkü bugün Türkiye'de Türk-Kürt ve Alevi-Sünni çatışmasını kardeş kavgasına dönüştürmek isteyen emperyalizme karşı çağdaş bilinci aydınlatmak zorundayız; bilgisizlik, cehalet, körlük, kazılan tuzağı derinleştirir.

Cumhuriyet, Aydınlanma'nın izdüşümünde yürüyor; sağdan soldan gelen saldırılar, yolumuzun doğruluğunu gösteren birer kestane fişiği sayılır.

28 Ekim 1992

Şeriatçılık...

Oktay Ekşi, Hürriyet'teki başyazısında duyarlı bir noktaya parmak basmış. **Uğur**'u Ankara'da son yolculuğuna uğurlayan yüz binlerin dile getirdikleri sloganları ele almış, bir noktanın da dikkatle altını çizmiş:

".... ülkemizde 'şeriat' düzeni kurulmasının, yani devletimizin din kurallarıyla yönetilmesinin, bizi ortaçağ karanlığına sürükleyeceğine biz de inanmaktayız. Ama kanımızca, bir cenaze kaldırılırken bu sloganların atılmasının ne anlamı vardı ne yararı... Tam tersine, örneğin 'kahrolsun şeriat' avazeleri bir kısım insanları rahatsız edebilirdi. Dahası, böyle densizlikler, ancak ülkemiz insanını kamplara bölüp bize birbirimizi boğazlatmak isteyenlerin ekmeğine yağ sürerdi."

Sayın Ekşi'nin kaygılarına katılıyoruz. Uğur'un öldürülmesi, Türkiye'de yaşayanları birbirine düşürmek için kullanılamaz; bu konuda çok duyarlıyız; Cumhuriyet'in 31 Ocak günlü başyazısında özellikle bu nokta vurgulanmıştır:

"Biz terörün her çeşidine karşıyız; ister köktendinci terör olsun, ister Kürtçü terör olsun, ister devlet terörü olsun fark etmez. Fikirle terörü birbirinden ayırmak, demokrasinin yaşaması için temel kuraldır."

Cumhuriyet, laikliğı benimsemiş bir gazetedir. Ancak laikliğe karşı şu gazete ya da bu dergide yayımlanması serbest olmalıdır; fikre karşı fikirle yanıt vermek çağımızın demokrasilerinde benimsenmiştir. İslamcı terörün yurtdışından kökenlendiği biliniyor; kimi köktendinci akımların şiddet yöntemlerini kullandığı aşikârdır, ama Türkiye’de siyasal partisini de kurmuş İslamcı kesim içinde teröre bulaşmayanların ve karşı olanların varlığı da doğaldır.

Din devleti kurmak isteyenler, bu köşede “İslamcı” değil, “şeriatçı” olarak vurgulanır.

Gerçi “İslamcı” demek de yanlış değildir; çünkü Türk ile Türkçü, Kürt ile Kürtçü, İslam ile İslamcı arasında önemli anlam ayrılıkları vardır. Türkçülük ya da Kürtçülük, ırkçılıkla anlamdaştır.

İnsanların, halkların, ulusların eşitliğine ve kardeşliğine inanan kişinin, Türkçü ya da Kürtçü olması, çelişkiye düşmesi demektir. İkinci Meşrutiyet döneminde Türkçülük birdenbire geçerlik kazanmış, **Enver Paşa**’nın Turan serüvenine dek bu dalga yükselmisti; İkinci Dünya Savaşı’nda **Hitler**’in ve Nazizmin etkisiyle Türkçülük yine öne çıkmıştı.

Kemalizmde Türkçülük yoktur.

Anadolu’da yaşayanların yüzde 99’u Müslümandır, ama İslamcılar -ya da şeriatçılar- azınlıktadır.

Şeriat, İslam hukukudur, hem devlet düzenini, hem kişinin yaşamını saptayan kuralların bütünüdür. Ancak İslamın her mezhebinde ille de şeriata uyulacak diye bir zorlama yoktur; sözgelimi Alevilerin yaşamında şeriat geçerli değildir.

Atatürk’ün kurduğu Cumhuriyet Türkiye’si’nde şeriatın uygulanması olanaksızdır.

Anadolu Müslümanları böyle bir siyasetin karşısına dikileceklerdir. Müslüman olup da şeriatçı olmayanların benimsediği İslam, bugün Türkiye’nin toplumsal yaşamında hem inançların içeriğini oluşturmakta hem de laikliğin bir dünya görüşü olarak özümsemişini öngörmektedir.

Sorulabilir:

– Peki, Anadolu insanı, nasıl oluyor da Müslümanlığı benimseyip şeriatı dışlıyor?

Yanıt açık:

– Hırsızın elinin kesilmesine, zina yapan kadının taşlanarak öldürülmesine karşı çıktığı an, Türkiye’de yaşayan Müslüman şeriata da karşı çıkar..

Görülüyor ki şeriat, devlet düzeninden kişinin özel yaşamına değin her şeyi en ince noktasına kadar belirleyen bir dünya görüşü ve hukuk düzenidir.

Ama “*kahrolsun şeriat*” diye bağıralım mı?

Hayır..

Şeriatçılığın ne demek olduğunu demokratik ortamda kamuoyuna sergileyelim, yeter...

4 Şubat 1993

Pîr-i Türkistan Ahmet Yesevi...

Ahmet Yesevi'yi çoğu kişi tanımaz; ama bundan sonra tanımak zorunda kalacak..

Çok eskiden beri **Yunus Emre**'yi Anadolu'da tanıyan, seven, benimseyen, özümseyen çok kişi vardı. Ancak Osmanlı'da '*resmi ideoloji*' şairi dışladığı için Cumhuriyet devrimine kadar Yunus, seçkin çevrelerin bilmediği ve aydınların tanımadığı bir sanatçı olarak kaldı. '*1923 Devrimi*'yle yükselen '*Aydınlanma*' sürecinde, Yunus Emre okul kitaplarına girebildi.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türkiye, Orta Asya'ya açılma siyasetini benimsedi.

Bu açılış, yalnız ekonomik ilişkilerle sınırlı kalmayacak, kültürel alanda gelişecek; daha şimdiden ortak alfabe ve ortak okul kitapları konusunda girişimler var; koalisyon hükümeti, Ahmet Yesevi'nin Yesi'de **Timur** tarafından yaptırılan türbesini onarmayı üstleniyor; Başbakan **Demirel** 1993'ün "*Yesevi Yılı*" olacağını açıkladı.

Özbekler, Kırgızlar, Kazaklar, Tacikler, Yesevi'nin kabrini ziyaret ediyorlar, halk tasavvufunun bu ünlü öncüsü '*Pir-i Türkistan*' diye anılıyor; üstelik hem Bektaşilerin hem Nakşibendilerin, daha başka deyişle aralarında çelişki bulunan iki tarikatın da büyüğü sayılıyor.

Nasıl oluyor bu?

İrene Mélikof'un '*Uyur İdik Uyardılar*' (Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları) adlı kitabında (*Cem Yayınevi*) bu sorunun yanıtı araştırılıyor.

Mélikof, bu alanın yetkin bir uzmanı olduğundan, bu karmaşık sorunun yanıtındaki düğümleri bir bir açmış. Çoğu söylentiye dayanan, inançların gizemlerine dolanan, zaman içinde değişime uğrayan toplumsal olguların nerede birbirine yaklaştığı, nerede uzaklaştığını saptamak her babayığının harcı değil, Ahmet Yesevi, nasıl hem Nakşibendiliğin temellerini atan **Abdülhalik Gücdüvani**'nin yoldaşı hem de **Hacı Bektaş**'ın müşidi olabiliyor? Nakşibendilik Sünniliğe aykırı düşmüyor, Bektaşilik ise Alevilikle özdeş sayılıyor. Bektaşilik, **Hazreti Ali**'ye bağlanıyor; Nakşibendilik, **Ebubekir**'e ulaşıyor.

Ve ikisi de Ahmet Yesevi'de buluşuyor.

Pir-i Türkistan'ın söylencelere karışmış hayatı, 12'nci yüzyılda geçiyor; Yesevi, Siri Derya bölgesinde yaşıyor; Şiirlerini Türkçe yazıyor; İslamın yayılışında önderlik yapıyor; müritleriyle toplantılarına kadınlar da katılıyor; kadınlar örtünmüyorlar; Yesevi, Orta Asya'da ilk Türk mutasavvıflarından biri, Türk velisi..

Halk mutasavvıfı...

Peki, tasavvuf ne demek?

Özünde tasavvuf, Tanrı ile insan ilişkisinde, insanı tanrısal erdemlerle bezeyen bir inanç biçimidir; geçmiş yüzyılların karanlıklarında bile insana -hem erkeğe hem kadına- daha onurlu bir yer arayan dinsel görüştür; **Yunus Emre**'de ise sanatsal açıdan doruğuna ulaşmıştır.

Nakşibendilikte kadına yer yok, Sünniliğe katılım ağır basıyor, Türkçe dışlanıyor, Osmanlıda Bektaşilik horlanırken Nakşibendilik en gözde tarikat sayılıyor.

Söylendiğine göre 1140'ta Merv'de ölen **Şeyh Yusuf Hemedani**, Maveraünnehir'de bir dervişler topluluğu kurmuş, hem Ahmet Yesevi hem de Nakşibendi tarikatının temelini atan **Gücdüvani**, bu şeyhin müritlerinden imişler, ayrılık daha sonra başlamış, bir dal Nakşibendiliğe uzanmış, öteki dal Bektaşiliğe.

Önemli olan bu ayrılık değil.

Önemli olan ne?

Bir kökenden türeyen inançların daha sonra birbirine düşmanlaşması bağnazlıktır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan Ahmet Yesevi'yi anma törenlerini, koalisyon hükümeti benimsedi. Olaya yalnız inanç açısından değil; akıl, bilim, sanat açısından yaklaşabilecek miyiz?

Temel sorunumuz buradadır.

10 Şubat 1993

Alevi Ne Yapsın?..

Kültürler, mezhepler, dinler mozayiği oluşturan Anadolu'da ham softalık, insanları kırıp döküp birbirine düşürmekten gayrı neye yarar? Kör inanç sahibi kuyuya bir taş atar, kırk sağduyu sahibi çı-karmaya çalışır.

Gazetelerde *"Alevilerden Kamuoyuna Duyuru"*yu okudunuz mu? Şöyle başlıyor:

"Biz aşağıda adları bulunan kuruluşlar olarak 12 Mayıs 1993 Çarşamba günü HBB televizyonunda yayımlanan ve Alevileri kötü-leyen açikoturumu nefretle kınıyoruz. İnançlar ve kültürler mozayigi olan, laik ve demokrat olduğu iddia edilen ülkemizde insanların kendi inançlarında ve kültürlerinde özgürce yaşama hakları vardır."

Söz konusu açikoturumu ben izleyemedim; ama anlattılar ki Alevilere hakaret edilmiş...

Peki, Alevi ne yapsın?

Bakın Alevi ne yapıyor; fetva çıkarıp bu işi yapan kişiyi ölüme mahkûm etmiyor, gazetelere ilan verip duygularını ve düşüncelerini açıklıyor, olayı protesto ediyor. Alevinin uygarlığını simgeleyen bir davranış değil mi?

Oysa *"Şeytan Ayetleri"* adlı romanıyla İslama hakaret ettiği ile-

ri sürülen **Salman Rüşdü** için **Humeyni** ölüm fetvası çıkardı. Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin Bakanlar Kurulu da "*Şeytan Ayetleri*"ni yasakladı.

Bizim demokraside fikir özgürlüğü Aleviye hakaret için vardır; ama İngiltere'de basılan bir kitabı "*İslam dinini tahkir ediyor*" gerekçesiyle hükümetimiz yasaklar. Bu rejimin üstü şışhane, altı ka-valdır.

1924'te cumhuriyet rejimi, Öğretim Birliği Yasası'nı (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) çıkarmıştır.

Laikliğin gereğidir bu devrim yasası; çünkü kültürlerin ve inançların mozayığı olan Anadolu'nun devlet okullarında nasıl bir din dersi verilebilir?

Devletin dini yoktur. Süryani, Ortodoks, Musevi, Protestan, Sünni, Katolik ya da Alevi olsun, devlet bütün yurttaşlara karşı yansızdır; tümünün devletidir. Milli Eğitim'in okuluna giden çocuğa devlet hangi dini ya da mezhebi öğretecek?

12 Eylül generalleri, laik Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini dinamitleyerek okullara zorunlu din dersleri koydular.

Bugün okullarda Sünni mezhebinin dersi veriliyor; Alevi mezhebi kötüleniyor.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Sünni mezhebinin halifeliğini kuşanmış durumda...

İmam okulları pıtrak gibi açılıyor; diploma alanlar imamlık yapmıyor; kaymakam, vali, emniyet müdürü öğretmen oluyor; devlet Sünnileşiyor; İslamın öteki mezheplerine düşman gözüyle bakılıyor; laik Türkiye Cumhuriyeti'nde imam okulları temel öğretim yerine geçiyor; şeriat eğitimiyle fikir özgürlüğüne kapalı yetiştirilen öğrencilerin bilincine düşmanlık tohumları ekiliyor; softalık eğitimi yapılıyor.

Laik cumhuriyetin din devletine dönüşmesi için devlet eliyle yatırım yapılıyor.

Hiçbir güç, Anadolu'dan **Hacı Bektaş Veli**'yi sökemez, **Pir Sultan Abdal**'ı yok edemez, **Yunus**'u halkın bilincinden silemez. Aleviye düşmanlık, Anadolu halkına düşmanlıkla anlamdaş sayılmalıdır ve tarihimize, kültürümüze, insanımıza karşı cinayet demektir; Sünniliği bu yolda körgüdüye dönüştürmek isteyenler İslama kötülük ediyorlar.

Hem İslamın hoşgörüsünden söz açmak, hem Anadolu Müslümanlığına saldırmak, ancak yobazlığın türetimiyle bağdaşabilecek bir mantığın ürünüdür.

Türkiye'de dini siyasete alet etmek isteyenler, bu yönde epey yol almışlardır, kardeş kavgasını körüklüyorlar...

Yazık değil mi?..

21 Mayıs 1993

Çöp Dağı Oluşmasaydı, Patlar mıydı?..

Sami Karaören:

– “*Dostlar*” diyordu, “*bizi Pir Sultan Abdal Şenliği’ne bekliyorlar, sizi konuk etmek istiyorlar...*”

İlk önce duraksadım:

– *Düşünelim...*

Şenlik günleri yaklaşıncı gidemeyeceğimi anladım; gazetenin işleri çok yoğundu; Karaören de iki arada kalmıştı:

– *Bekliyorlar...*

Ne Karaören’in aklına Sivas’ta Azrail’le yüzleşeceği geliyordu, ne de ben Pir Sultan Abdal Şenliği’nde çok sevdiğim dostlarımı yiti-receğimi biliyordum. Aymazlık hepimizi sarmıştı; çünkü Sivas’ta olan bitenler, ne bir günde, ne bir yılda, ne on yılda hazırlandı; şeri-atçılığa bu ülkede kırk yıldan beri yatırım yapılıyor...

İstanbul’da çöp dağı patlamadı mı?

Dağ, oluşmasa, patlar mıydı?

Çöp dağı da bir günde oluşmuyor ki!.. Uzun yıllar kentin çöpü-nü bir yere yığmak için çalışmak gerekiyor. Bu durumda çöp dağı-nın patlamasına kaza denebilir mi? Dilimizde bu gibi olayları vurgu-lamak için dört dörtlük bir deyim kullanılır: Görünür kaza!..

Hiç kimse Sivas'taki olayı "*halkın infiali*"ne bağlamaya kalkmasın. Madımak Oteli'ni içindeki insanlarla birlikte yakan, halk değildir; Sivas halkı böyle bir şey yapmaz...

Kimi kentte kimi zaman uğursuz olaylar yaşanır. İstanbul'da 6-7 Eylül felaketi tarihe geçti; Menemen'de **Kubilay**'ın anısı unutulmadı; Kahramanmaraş katliamı belleklerden silinmedi; bu kara lekeler halkın işi değildir, kentten kopan bir "*güruh*"un marifetidir.

Kimileri diyorlar ki:

– *Halk Aziz Nesin'e kızdı, yazarın kışkırtıcı yazılarına tepki gösterdi.*

Humeyni kafası bu!..

Bir yazarın düşüncelerine kızarak "*katli vaciptir*" fermanı çıkaran kafayla yola çıkarsak, uygarlığın aydınlanmasına değil, Ortaçağ'ın karanlığına ulaşırız. Bu ne biçim kafadır ki Türkiye'nin övücü bir yazarı Anadolu'nun göbeğinde cayır cayır yakmak ister? Bu ne biçim kafadır ki fikirleri uğruna derisi yüzülen **Nesimi**'den yüzyıllarca sonra, **Âşık Nesimi Çimen**'i bağnazlık ateşinin dumanında boğar...

Diyorlar ki...

– *Madımak Oteli'nde can veren insanlar yanmadılar, yangından çıkan dumanda boğuldular...*

O duman bütün ülkeyi sardı..

Soluksuz bıraktı..

Ortaçağ'da kilisenin buyruğuyla insan yakmak için çatılan odunların ateşinden çıkan dumandır o...

Kimdi o?..

Birisine diyordu:

– "*Çağ atladık!..*"

Yoksa "*çağ atladık*" diye diye Ortaçağ'a mı atlıyoruz?

Neden atlamayalım?

Kırk yıldan beri Ortaçağ karanlığına yatırım yapmıyor muyuz?

Batı'nın teknolojisini ithal ederken bilimini dışlamıyor muyuz?
Gençlerimizi molla öğretiminin tezgâhından geçirmiyor muyuz?

Şeriatçı kelle uçarur..

Kol keser..

Kadın taşlar..

İnsan yakar...

Öğretisinde, kuralında, hukukunda, yasasında ve yaşam biçiminde fetva var..

Fetva tartışılmaz..

Uygulanır.

Anadolu halkı şeriatçının fetvasından Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet devrimiyle kurtulmuştu..

Meğer kurtulamamış...

Yazarını, aydınını, şairini, sanatçısını yakan şeriatçı hortladı, ortalıkta kol geziyor, devlet örgütünde fink atıyor, yeni yetişen kuşaklardan irtica ordusu kuruyor...

4 Temmuz 1993

Voltaire'i Okuyup Nesin'i Suçlamak...

Yıl 1955..

6-7 Eylül olayları..

İstanbul'da başıboş katiller sürüsü, Türklük ve Müslümanlık adına ortalığı yakıp yıkmışlar, Hristiyan yurttaşları perişan etmişlerdi...

Suçlu aranıyordu...

Ankara'daki iktidar kendi kendisini suçlayacak değildi ya!.. Hemen suçluyu buldu: Komünistler yapmıştı bu işi!.. Bir avuç solcu gözaltına alındı, içlerinde **Aziz Nesin** de vardı..

Kimileri çok kızılıyordu Aziz Nesin'e..

Tıpkı bugünkü gibi...

Aradan kırk yıl geçti, 6-7 Eylül olaylarının içyüzü anlaşıldı; bu kez de *'Madımak Oteli Katliamı'* nı yaşadık...

Suçlu kim?

Ankara'da kimi politikacılara ve İstanbul'un tekerci basınına göre yine Aziz Nesin!.. Çünkü Nesin, halkı kışkırtmış, ileri geri konuşmalar yapmış, kutsal inançlara ters bakmış!..

Kırk yıl önce bu ülkede fikir özgürlükleri *'komünist tahriki'* gerekçesiyle engellenirdi, kırk yıl sonra yeni bir gerekçe bulduk..

Kutlarız!..

1955'ten bu yana yaklaşık kırk yıl geçti, belki bir kırk yıl daha geçerse, 2033 yılında Aziz Nesin'in '*Sivas Katliamı*'nda suçsuz olduğu ortaya çıkar...

Okul sıralarında **Voltaire**'i belleyen kişilerin üç yüzyıl sonra Anadolu'da Aziz Nesin'i suçlamaları ne kadar hüznün verici...

Ama ne kadar doğal..

Çünkü İslam coğrafyasında, '*Aydınlanma Devrimi*' 21'inci yüzyıl yaklaşırken yaşanıyor. Yalnız Türkiye'ye özgü bir olgu değil bu, Tacikistan'dan Cezayir'e kadar Müslüman ülkelerde *laiklik* ile *şeriatçılık* çatışması gündemdedir. '*Vizyon*'dan söz etmeyi sevenler, gözlerini açıp biraz '*küreselleştikleri*' zaman ufuklar yakınlaşacak, dünyanın yalnız '*Batı*'dan oluşmadığı anlaşılacak. Üstelik '*Madımak Oteli Katliamı*'nı Aziz Nesin'i suçlayarak açıklamak olanaksız. '*İhmal*' ya da '*tahrik*' gibi ancak kovuşturma tutanağında anlam taşıyabilecek sözcüklere sığdırmaya çalışacak aymazlığın ta kendisi!..

Anadolu halkını Türkiye'de şeriatçılığın başını çeken yobazlarla bir tutmak en büyük yanlış sayılmalıdır. Anadolu Müslümanı şeriatçı değildir. Türkiye'nin yazarını, sanatçısını, aydınını diri diri yakacak kadar canavarlaşan kişinin Müslümanlıkla ne ilişkisi bulunabilir?..

Laiklik ne demek?

İran'da ya da Suudi Arabistan'da ara ki bulasın laikliği!.. Türkiye'de laiklik, 1923 Devrimi'nin ve Atatürk Cumhuriyeti'nin temel ilkesidir.

Ancak bu gidişle Türkiye'de laiklik buharlaşacaktır; çünkü devlet eliyle şeriatçılığa yatırım yapılıyor..

Hem de uzun yıllardan beri...

Demokrasi, demokrasiyi taşıyabilecek bir toplumun harcıdır. Eğer halkın çoğunluğu şeriatçılığın karanlığından çıkamamışsa, o toplumda demokrasi yaşayamaz...

İran’da yaşayabiliyor mu?

Ya Suudi ülkesinde?..

Geleceğimizi demokrasiye bağlamak istiyorsak, devlet eliyle şeriatçılık öğretimine son vermek zorundayız. Milli eğitimin temeli-
ni demokratik öğretim oluşturmali. Anadolu halkının aydınlığını
bağnazlığın güdümünde karanlığa boğmayalım...

Yoksa, bir gün gelir, bütün Türkiye Madımak Oteli gibi kun-
daklanabilir.

Bir nokta daha:

Holding basınında, adam değil cüdam olmanın dayanılmaz ha-
fifliğiyle Aziz Nesin’i suçlamakta birbirleriyle yarışan entellerin ya-
nar söner kimlikleri köşelerde pırpırlanıyor. Kara irtica; yazarları,
sanatçıları, aydınları diri diri yakmış; ama hiçbirinin kılı kıpırdamı-
yor; bir **Asım Bezirci**’nin, bir **Metin Altıok**’un adını ağzına alan
yok...

Ah sizi gidi hamamböcekleri!..

5 Temmuz 1993

Siyah Kuğu!..

“Kara, kuru, bıyıklı yabancı Türk, Hristiyan mahallesinde Müslümanlık satıyor; sarmısak, sucuk, pastırma kokuyor; kilisenin yanında cami açıyor; Alman kızlarına göz dikeyor; soyumuzun bozulmasına yol açıyor, geleceğimizi tehdit ediyor. Almanya’ya yerleşen her Türk, bir Alman gencinin işsiz kalması demektir. Bu açık tahrik karşısında tepki gösteren inançlı Alman gençleri Türklerin evlerini yakıyorlar.”

Beğendiniz mi?..

Almanya Başbakanı **Kohl**, Türklerin evlerini yakan Nazileri *“Tahrik vardı, tepki gösterdiler”* diye savunmaya kalksaydı ne olurdu? Alman hükümeti, Almanya’da evleriyle birlikte yakılan Türklerle sahip çıktı; Türk hükümeti Sivas’ta diri diri yakılan Türk şair, sanatçı, yazar ve aydınlarına sahip çıkamadı.

Bir insanı diri diri yakana, Müslüman değil, katil; mümin değil, canavar denir. Ne yazık ki basınımızda *“gazeteci”* sıfatı taşıyan kişiler arasında canavarlığın savunmasını yapanlar var. Bizim holding basını da ülkenin kültür, sanat, fikir yaşamından öylesine kopmuş ki, bir **Asım Bezirci**’nin ya da bir **Metin Altıok**’un diri diri yakıldığıнын farkında değil... Kaç gündür çok satışlı gazetelere ve köşeler-

ne bakıyorum, bir Hürriyet'te **Doğan Hızlan**'ın köşesinde kimleri yitirdiğimiz anımsanmış...

Gezegelimizde inançlar coğrafyası çok zengindir; dinler, mezhepler ve tarikatları saymakla bitiremeyiz..

Laik toplumlarda, inançlara saygı, yaşamın temel kuralıdır. Ne-ye inanıyorsun? Hristiyan mısın? Mezhebin ne? Ortodoks? Katolik? Protestan? Müslüman mısın? Şii? Sünni? Alevi? Yoksa Musevi misin? Hangi inançtan olursan ol, devletin güvencesi altındasın..

Peki, yeter mi?

Yetmez...

Bir de dine inanmayan var; inanmamak da bir inançtır ve laik devlette vicdan özgürlüğü kapsamındadır.

Dünya nüfusunun beşte biri Müslümandır; geri kalanı ne yapacağız? Yok mu edeceğiz? Katolik-Protestan boğazlaşması tarihin derinliklerinde kaldı; Anadolu'da Alevi-Sünni çatışmasını güncelleştirecek miyiz? Devletin buyruğu altında Alevi çocuklarını Sünnileştirmek baskısı daha ne kadar sürecek? "*Milli Eğitim*" adı altında, din derslerini Sünniliğin inancına göre Sünni olmayana belletmek zorbalığından ne zaman vazgeçeceğiz?

Atatürk'ün büstünü yok etmek, **Pir Sultan Abdal**'ın heykelini parçalamak, otele sığınmış aydınları yakmak gibi utanç verici ve tüyler ürpertici bir vahşetin karşısında vicdan özgürlüğünü ve laikliği savunmak için ne zaman birleşeceğiz?

Aziz Nesin diyor ki:

– *Ben dine inanmıyorum; ama dine saygılıyım. Ben inanana hoşgörüyle bakıyorum, o da beni hoşgörsün...*

Vicdan özgürlüğü budur...

Sünni **Şeyhülislamın** Aleviye dönük "*Katli vaciptir*" fetvasını 1924'te kaldırılmış hilafetin arşivinden çıkarıp 2000 yılına doğru Anadolu'da hayata mı geçireceğiz?

Bilimsel mantıkta kural şudur: “*Kuğu beyazdır*” yargısı bir tek siyah kuğu bulunsa bile doğrulanamaz. Bir ülkede bir tek inanmayan bulunsa bile, o kişiyi güvence altına alamazsak, laiklik var sayılamaz.

Laik Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Aziz Nesin’in hayatı üstüne titremelidir.

6 Temmuz 1993

Şeriatçı, Aleviyi Neden Yakar?..

Her Müslüman her Allahın günü beş vakit namaz kılar mı?
Kılmaz...

Çağımız yaşamındaki ivme, bunca yoğun tapınmaya elvermez; ama, beş vakit namazını eksik etmeyene de Anadolu'da saygıyla bakılır...

Peki, namaz kılmayan Müslümanın durumu nedir?..

Yapılan araştırmalara göre ümmet-i **Muhammet**'in çoğunluğu namaz kılmıyor, Anadolu Müslümanı inancını biçimsellikte aramıyor, bu konuda hoşgörülüdür...

Çünkü bu topraklarda dinler, mezhepler, tarikatlar, binlerce yıldan beri üst üste istiflenmiş, yan yana sergilenmiş... Bugün bile İstanbul'un Ortaköyü'nde haham, papaz, hoca, mahalle komşusudur; geçmişte Anadolu'nun her yanında Müslümanlarla Hristiyanlar iç içe yaşarlardı.

Ancak ne oldu bize de yobazlık rüzgârları ortalığı kasıp kavurmaya başladı?..

Alevi, Müslümandır...

Tanrı'yı bilir, Muhammet'i tanır, **Ali**'yi sever, oruç tutmaz, namaz kılmaz, hacca gitmez...

Alevi namaz kılmadığı için camiye de gereksinme duymaz. Alevi köylerinde cami yoktur. 1960'larda zamane iktidarı oy avcılığı için imamları devlet memuru yaptı, Hazine'den aylığa bağladı.

İmam, Alevi köyüne atandı, devlet memuru olarak göreve başladı.

Peki, namaz kılmayan Aleviye camisiz köyde devlet memuru imam nasıl namaz kıldıracaktı?..

Alevi zorlandı:

– *Haydi bir cami yapalım...*

Devlet buyruğuyla mezhebini değiştirsin diye insana baskı uygulanır mı? Hem de laik Türkiye Cumhuriyeti'nde bu barbarlık kimin icadı?..

12 Eylül bir dönüm noktası...

Ortaöğretime zorunlu din dersleri kondu...

Din öğretmeni kim?

İmam-hatip çıkışlı bir hoca...

Bir Sünni...

Alevide imam yok; laik devlet, imam okulu, imam lisesi açıyor, Sünni mezhebinin öğretilerini öğrencilere aşıyor... Türkiye Cumhuriyeti'nin mezhebi Sünni mi?

Alevi çocuğu zorunlu din dersine girdiğinde, hoca başlıyor Aleviliği kötülemeye... Çocuk gözyaşları içinde eve dönüyor, anasına babasına diyor ki:

– *Sizler çok kötüymüşsünüz...*

– *Ne oldu yavrum?*

– *Öğretmen söyledi...*

Devlet buyruğuyla din dersi; siyasal iktidar zoruyla mezhep baskısı; milli eğitim yoluyla yobazlık aşılması.

Laik cumhuriyet mi bu?..

Pir Sultan Abdal, bir Alevi şairi...

Anadolu kültürünün ürünü, Türk edebiyatının övücü, dilimizin ozanı, haksızlığa başkaldırının tarihimizdeki simgesi...

Sıvaslı...

Sıvaslı Aleviler "*Pir Sultan Abdal Şenliği*" yapmak istiyorlar, İstanbul'dan sanatçıları çağırıyorlar, şiir söyleyecekler, müzik dinleyecekler, tartışacaklar, söyleşecekler, Pir Sultan'ı anacaklar...

Yobazlar saldırıyorlar...

Yıllardan beri devlet eliyle yapılan yatırım, meyvelerini veriyor. Saldırının kaynağı belli değil mi? Devlet Sünni mezhebinin devleti kimliğine bürünse, Aleviye yaşam hakkı kalır mı?

Alevi, şeriata karşıdır...

Sorunun özü bu...

Anadolu Alevisi şariatçılığa karşı halk kesiminde güvence sayıldığından, Sünniliği şariat devletinin itici gücü gibi kullanmak isteyen yobazlar Aleviliği karşılarında engel sayıyorlar...

Hinçları artıyor...

Eski bir öykü bu; ama 21'inci yüzyılın eşiğinde yineleniyor...

14'üncü yüzyılda yaşayan Türk şairi **Nesimi**, Anadolu'ya varıp **Hacı Bektaş Veli** ile tanışmıştı, şeriata karşı çıktığı için Halep'te derisi yüzülerek öldürüldü.

Âşık Nesimi'nin 21'inci yüzyılın eşiğinde Sivas'ta diri diri yakılması, öykünün çağımızdaki bölümünü oluşturuyor.

7 Temmuz 1993

Hamamböceği...

İnsanlık “3’üncü Binyıl”a giriyor, bilimsel teknolojik devrim dünyayı kucaklıyor, 3’üncü sanayi devrimi aşamasındayız, bilgi toplumu oluşuyor, iletişim çağındayız...

Sık sık yineleniyor bu laflar, ardından da ekleniyor:

– *Çağ atladık, artık cebimizde Amerikan Doları’yla sokakta dolaşabiliyoruz...*

Ne “vizyon!..”

Şeriatın karanlığındaki Arap toplumunda keyfi gıcır Hacı Fıfış da cebinde Amerikan Doları’yla harem sefası yapıyor.

Çağ atlamanın göbek adı ne oldu:

Dolarizasyon!..

Voltaire demiş ki:

– *Fikirlerinize karşıyım; ama, fikirlerinizi özgürce dile getirme hakkınızı sonuna kadar savunacağım...*

– Ne güzel!.. Demek ki **Aziz Nesin**’in fikirlerine katılmıyosun; ama, Aziz Nesin’ın fikirlerini söyleyebilme hakkını sonuna kadar savunacaksın.

– O kadar da değil..

- Neden’?..
- Aziz Nesin çok ileri gitti, söylenecek şey var, söylenmeyecek şey var; burası Türkiye!..
- Canım, sen Voltaire’in özdeyişini örnek gösterip sağa sola demokrasi dersi vermiyor muydun’?.. Ne oldu da birdenbire değiştin’?..
- Abi, burası Türkiye!.. Lafını bileceksin, durumu idare edeceksin...
- Sen Voltaire’i biliyor musun?
- Biliyorum, elektrikte ‘*volt*’u keşfeden kişi...
- Aferin, sen bu yolda devam et!..

Kimisi insan taklidi yapar...

Gerçekte hamamböceğidir...

1980’lerden beri bir salgın ortalığı kasıp kavuruyor, bu hastalığa yakalanan insanlığından vazgeçiyor, hamamböceğine dönüşüyor.

Hastalığın göstergeleri çarpıcıdır, gençlerinde hamamböceği DNA’sı bulunan gazeteci, para babasına ya da politika patronuna yanaştı mı salgına kapılıyor; görgüsüzlük, ne oldum deliliği; döviz, kâr, faiz çılgınlığı; tatlı rantlardan yararlanma hevesi; beş yıldızlı otel, lüks araba, şampanya, havyar, tatlı hayat, şatafat ve çıkarcılık ortamında beyin hücreleri yozlaşıyor; artık sureti insan gibi görünse de bir hamamböceğidir o...

Hastalık daha çok eski solculara, sosyalistlere, Marksistlere musallat oluyor; holdinglerin çevresinde hamamböcekleri kaynaşıyor; insan suretindeki böcekler gün geçtikçe çoğalıyor.

Hamamböceği, 36 insanı diri diri yakan şeriatçının katliamında bile aydınları suçladı...

Ne olacak, hamamböceği bu.

Her Anadolu Müslümanında biraz Bektaşilik vardır.

Bektaşî; yobazlıkla alay eder, softalığı taşlar, yaşama gülümser, dünyaya hoşgörülle bakar, namaz kılmaz, oruç tutmaz, camiye gitmez, lafını esirgemez...

Bir gün köyün imamı Bektaşî'ye asılmış:

– *Hiç olmazsa bir kez camiye gel, namaza dur...*

Baba Erenler omuz silkmış:

– *Boş ver...*

İmam yakasını bırakmamış:

– *Ne olur yahu, bir defa camiye gelip namaz kılsan kıyamet mi kopar?*

Kılırsın, kılmazsın derken imam efendinin hatırını kırmak istemeyen Bektaşî, sonunda razı olmuş, camide namazını kılmış, tam dışarı çıkarken haber vermişler:

– *Baban öldü, seni evde bekliyorlar...*

Bektaşî eşeğine binmiş, evine yollanmış; bir derenin kıyısında hayvanın inadı tutmuş, suyu geçmiyor: Baba Erenler eşeği çekiyor, olmuyor; kışından itiyor, olmuyor; sonunda kızmış:

– *Ulan demiş, kafamı kızdırma. iki rekat da senin için kılarım tahtalı köyü boylarsın...*

İslam kültürünün bir ucu yobazlığın karanlığında, öteki ucu Bektaşî'nin güler yüzlü aydınlığındadır.

Hamamböceği karanlığı yeğliyor.

8 Temmuz 1993

Nesimi Çimen Niçin Diri Diri Yakıldı?..

Ozan **Nesimi Çimen**, Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenlikleri'nde yakıldı.

Neden?

Olayın nedenini anlamak için 15'inci yüzyıla doğru uzanmak gerekiyor: Nesimi Çimen'in diri diri yakılmasındaki sır, beş yüz yıl önce Halep'te diri diri derisi yüzülen **Seyyid Nesimi**'nin yaşamında gizlidir.

Nesimi'nni doğum yeri kesinlikle bilinmiyor. Diyarbakırlı, Bağdatlı, Tebrizli olduğu söylenir. Doğum yılı da saptanabilmiş değil; **İsa**'dan sonra 1404 olduğunu ileri sürenler ağırlıktadır. Gençliğinde çok dolaşmış; İran, Irak, Anadolu'yu gezmiş; Maraş'ta bir süre kalmış, bir ara Bursa'ya yerleşmiş, sonunda Suriye'de karar kılmış.

Nâzım Hikmet 20'nci yüzyıl Türkiye'si'nde düşünceleri bakımından sakıncalı görülüyordu...

Nesimi 15'inci yüzyılın sakıncalı şairlerindendi; insana inanıyordu, insana dönüktü, insanı seviyordu, insanda görüyordu Tanrı'yı...

Şeriata karşıydı...

Seyyid Nesimi'ye göre insan sürekli sevgi eyleminde yoğrulmalı, çevresindeki bütün nesnelerde Tanrı'yı görüp sezmeliydi, şiirlerinde bu sevgiyi uyum, coşku ve derinlikle işliyor, yobazları kızdırıyordu. Tanrı'yı sevmek için tapınma (ibadet) gerekli değildi, sevgi yeterliydi; insan namazını sonradan kılabilir, orucunu sonradan tutabilirdi, oysa sevgilisiz geçen bir yaşam süresinin eksikliğini sonradan gidermek olanaksızdı.

Şiirlerine yansıyan düşünceleri şeriata aykırı görülünce, Memluk Sultanı **Nasirüddin Berkukoğlu**'nun buyruğu üzerine öldürüldü Nesimi...

Şairin diri diri derisi yüzüldü Halep'te...

Nesimi derisi yüzülünce üryan (çıplak) kalmıştı...

Şiirinde *"Ey sevgili, senin yüzünde 'Tanrı yücedir' yazısı vardır, güzelliğine vurulmamın, seni sevmemin nedeni de budur"* diyen şair, sözünün bedelini ödedi.

Halk arasındaki söylenceye göre Nesimi, yüzülen derisini hil'at (padişah kaftanı) gibi sırtına alıp Halep'in on iki kapısından birden çıkıp sırrolmuştur.

Bektaşilerin en yüce yedi şairinden biridir, unutulmamıştır anısı, şiirleri, yaşamı...

Arif Nihat Asya, Nesimi için bir rubai yazdı:

Şirin'i ya Şeyhi, ya Nevai'ye verin;

Çöl lalesi Leylâ'yı Fuzulî'ye verin;

Lâkin kapanıp kabrine, dünyada bütün

Hil'atleri üryan Nesini'ye verin.

Nesimi'ye kefeni çok görenlere karşı Arif Nihat, padişah kaftanını yakıştırıyor şaire...

Günümüzde yaşanan çoğu olayın gizemi, tarihsel zamanın mantığında saklıdır...

15'inci yüzyıl geride kaldı...

İkinci Binyıl'ın sonuna geldik...

Ama Seyyid Nesimi'nin adaşı, Alevi ozanı Nesimi Çimen de Sivas'ta diri diri yakıldı.

Neden?

Bilmem ki artık “*neden*” diye sormanın gereği var mı? Beş yüzyıl arayla iki ozan da aynı nedenle öldürülmüştür; şeriat yobazının acımasızlığı bir kez daha damgalandı.

Her iki Nesimi de insanı sevdikleri için cezalandırıldılar; Batı'nın ve Doğu'nun karanlık tarihlerinde insanı sevmek, insana dönmek, insanı amaçlamak kolay olmamıştır; çünkü dinsel bağnazlık, insana katlanamaz, kulluk üzerine kuruludur.

11 Temmuz 1993

Kaniçicilik?..

Ezine’de Kervan Otelı...

Patron **Jet Mehmet...**

Jet Mehmet Kürtmüş, işlettiğı pavyonda Kürt fedai kullanıyor-muş, hesabı ödemek istemeyen müşteri okşanıyormuş. Ezine’de bir de Kürt mahallesi varmış...

Önceki akşam yine hesap yüzünden pavyonda tartışma çıkıyor, sonra iş büyüyor, Türk ile Kürt çatışmasına dönüşüyor, binlerce kişi otelin çevresini sarıyor, içerden ateş açılıyor, kalabalıktan iki kişi yaralanıyor, askerden yardım isteniyor, saldırganlar oteli yakmak istiyorlar, Çanakkale Valisi **Tuğlu**, serinkanlı davranarak ortalığı yatıştırıyor.

Soru:

Otelı saran kalabalık Kürtleri yaksaydı, bu canavarlığa gerekçe mi aranacaktı?

Otelden kalabalığın üstüne ateş açan Kürt de olsa bağışlanamaz, oteli içindekilerle birlikte yakmayı düşünen Türk de olsa bağışlanamaz. Bu, insanlığın en basit kuralıdır; baskı, cinayet, işkence, katliam, canavarlık ele alınırken din, mezhep, milliyet, sağ, sol gibi kavramlar dışlanır, olayın içeriğine bakılır...

Dinsizmiş, yakalım...
Kürtmüş, öldürelim...
Olur mu?

Oluyor...

Şeriatçı basın -Müslüman basın değil- Sivas katliamını yorumlarken kaniçicileri tuttu.

Olayın ilk gününden başlayarak yayımlanan şeriatçı gazeteleri ve dergileri gözden geçirdim, canavarlığı “*mazur*” göstermek için elinden geleni ardına koymayan yazarları okudukça şaşıtmışım; şeriatçıya göre suçlu, 37 kişiyi diri diri yakan canavarlar değil, **Aziz Nesin**’dir.

Müslümanlıkla bağdaşır mı bu tutum?

Hayır...

Peki, Babîâlî basınında bu canavarlığı savunan şeriatçılar neye dayanıyorlar?

Şeriatçı, Müslüman olmaktan çok politikacıdır, dini siyasal iktidar için kullanır.

Her Müslüman şeriatçı değildir, Alevi de Müslümandır; ama, şeriata karşıdır; Anadolu Müslümanını -Sünni olsun, Alevi olsun- şeriatçılarla bir tutamayız.

Laiklik eskiden kanun zoruyla geçerliydi; *Türk Ceza Yasası*’nın 163’üncü maddesi, din devleti kurmak isteyenleri cezalandırır, şeriatçılar özgürce konuşamaz, yazamaz, gazete ve dergi çıkaramazlardı. Demokratikleşme sürecinde fikir ve inanç özgürlüklerini savunanlar 163’üncü maddenin kaldırılması için çalıştılar. (Bu köşede 163’üncü maddeye ilişkin çok yazı yazıldı.) Yasak artık tarihe karışmıştır.

Şeriatçı da fikirlerini ve inançlarını hiçbir şeyden korkmadan dile getiriyor.

Getirsin...

Şeriat devleti kurmak siyasetine karşı en büyük güvence, Anadolu Müslümanıdır. Şiddete başvurmadan, demokratik yollardan tartışarak, seçim sandığında hesaplaşmak, çağımızın toplumlarında geçerli yöntem değil mi?

Anadolu'da Suudi ya da Humeyni örneği şeriat devleti kurmak isteyenlere Anadolu halkının destek vereceğine inanmıyorum.

Peki, şeriatçı ya şiddete başvurursa?

Canavarlığı savunursa.

Sivas katliamında görüldüğü gibi şeriatçı, kaniçici bir tutum takındığı zaman bu soru gündeme geliyor. **Uğur Mumcu**'yu, **Bahriye Üçok**'u, **Muammer Aksoy**'u, **Çetin Emeç**'i, **Turan Dursun**'u kim öldürdü? Sivas katliamına açık seçik destek veren şeriatçının alınında bu soru işaretinin damgası var.

15 Temmuz 1993

Asım Bezirci'nin Ardından...

*"Erzincan'da bir kuş var
Kanadında gümüş yok."*

1927'de Erzincan'da doğan çocuğun kanadında gümüş var mıydı? Erzurum Lisesi'nde "*parasız yatılı*" okuyan bu çocuk, ardında 70 kitap bırakarak uçtu gitti.

Asım Bezirci yok artık...

Gülümserdi her zaman, biliyor muydu Sivas'ta diri diri yakılacağı?

O gülümsemede tarih boyunca insanlık için acı çekmişlerin mutluluğu simgelenmişti; Bezirci'nin efendiliği geçmişin köleliğinden süzülmüş bir soyluluğun kişiliğine yansımasıydı. Tüm zamanların insanlık bilincini özümsemiş gibiydi; günlük yaşamında, hal hatır soruşunda bile bu bilinç duyumsanırdı.

Bilgelik buna mı deniyor?..

Kaniççiler diri diri yaktılar Bezirci'yi; ama 70 kitabını yakamayacaklar...

"*Yeni Biçem*" dergisi yönetmeni şair, yazar **Nahit Kayabaşı**'ndan bir mektup aldım; Asım Bezirci'nin "*Olay*" gazetesinde çıkan son konuşmasını ve "*Ölüm*"e ilişkin bir yazısını da eklemiş.

Bezirci, "Olay" gazetesinden Ayşe Aygör'le yaptığı konuşma-
da kendisini anlatıyor:

– "Ben Erzurum Lisesi'nde parasız yatılı okudum. Erzincan'da lise yoktu ve 126 kişinin içinden bir bankacının oğluyla ben kazandık. Sınavı kazanamamasaydım, okuyamayacaktım. Lisedeyken 125 gram ekmek veriyorlardı. Üniversiteyi bitirir bitirmez Türkiye Sosyalist Partisi'ne üye oldum ve Gerçek gazetesinde fıkralar yazmaya başladım. Uğradığım kovuşturmalar nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı'ndan öğretmenlik isteyemez duruma düşmüştüm. Sekiz kez kovuşturmayla uğradım, üç kez tutuklandım. Ama hepsinden de aklan-
dım. Aklanmak sadece adliye defterlerinde kaldı. Bunu insanların kafasından silmek güçtü."

Ne insanlar değil mi!.. Sonunda Asım Bezirci'yi diri diri ya-
karak 70 kitabına şükran borcumuzu ödedik.

"Olay" gazetesinden Ayşe Aygör soruyor:

– "Çeviri yapacak düzeyde Fransızca öğrenmeyi kendi kendini-
ze nasıl başardınız?"

Bezirci:

– "Fransızca'yı şiir çevirileri yapmak, özellikle de romantik şiir-
leri okumak için öğrendim."

– "Niçin özellikle romantik şiirler?"

– "Ortaokul ve lise yıllarında müthiş romantik duygular içeri-
sindeydim. Hâlâ da öyledir. Hep aşk şiirleri yazardım."

– "O zamanlar aşk var mıydı?"

– "Aşk vardı da meşk yoktu."

"Meşk" müzik ve resimle ilişkilidir; öğrenmek için uygulamalı
çalışma anlamına geliyor. Bir zamanların aşkında kavuşma olanağı
eksikti; ama, kişinin kimliğinde yaratıcılığı besleyebilir umutsuz
aşk. Bezirci, umutsuz aşkların, ekmek karnelerinin, yoksulluk yıllar-
ının kültür seferberliğinin Türkiye Cumhuriyeti'nde yetişmiş ço-
cuk; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra demokrasi diye anılan çok par-

tili rejimde sakıncalı kişi; kelepçenin, tutukevinin, yargılamaların
aydını ve yazarı...

Erzincan'da bir kuş var iken..

Kanadında gümüş yok iken..

Ekmek, karneyle adam başına günde 125 gram iken..

Ülkede bu kadar para babası yok iken..

Erzincan'da daha lise açılmamış iken..

Aşk var iken..

Meşk yok iken..

Daha mı geriydik?

Kırk yılda neler oldu? İlerledik mi? Geriledik mi? Çağ mı atla-
dık?

Sanırım, "*çağ atladık*" diyenler haklı...

Çünkü geçmişin Türkiye'si'nde şairleri, yazarları, sanatçıları di-
ri diri yakmazdık...

17 Temmuz 1993

Şeriatçının Kökü Dışarıdadır..

Eski Mısır Devlet Başkanı **Enver Sedat**'ın öldürülmesi, bir Hollywood senaryosuna benziyordu.

Kahire 1981..

Sedat, 1973 savaşının yıldönümünde yapılan geçit törenini onur locasından izliyorken, törene katılan birlikten kimileri silahlarını doğrultup ateş etmeye başlıyorlar. Devlet Başkanı sizlere ömür..

Sedat'ın çarpıcı ölümünden sonra yerine **Hüsnü Mübarek** geçti...

Gazetelerde okuduğumuza göre şimdi de Mübarek için suikast tezgâhı kurulmuş; "*Kör İmam*" diye ünlenen şeriatçı hocanın yandaşları, Mısır Devlet Başkanı'nın defterini dürmek için bir düzen hazırlarken yakalanmışlar...

İslam dünyasının neresine bakarsan bak, suikast, ölüm, idam, iç savaş, kargaşa, kıyamet, cehalet, gerilik, sefalet ve pislik...

Nedir bu?

Müslümanlık yüzünden böyle bir sonuç doğduğunu kimse söylemesin..

Şeriat yüzünden olabilir.

Şeriat en kısa tanımıyla İslam hukukudur; ama Kuran'da bir ayette "*din işlerinde uyulması gereken yol*" olarak şeriat sözcüğü geçiyor..

Peki, nedir bu yol?

Şeriata ilişkin konuları "*fıkıh*" inceler. Eğer "*fıkıh*"ta derinleşmek isterseniz, ayrıntıların okyanusunda kulaç atarak kıyısız bir denizde çırpınır durursunuz. Çünkü fıkıh, Tanrı ile insan ve insan ile insan arasındaki ilişkileri biçimsel mantıkla irdeleyip saptamaya çalışır ki bu işin içinden çıkmak olanaksız gibidir.

Şeriat sorunlarına yorum bulmak için çalışan fıkıh ustaları, dipsiz kiler boş ambarla uğraşa uğraşa, yüzyılların birikimini yeni kuşakların sırtına yığmışlardır. Sonuçta insan yaşamdan kopmuş; toplum düzeni; donmuş, kalıplaşmış, kireçleşmiş, küflenmiş kuralların boyunduruğuna bağlanmıştır. Kadın örtünecek mi? Hırsızın eli kesilecek mi? Faiz haram mı? Zina yapan taşlanarak öldürülecek mi? Miras paylaşımında kadın ikinci sınıf mı sayılacak? Tanıklıkta bir erkek iki kadın yerine mi geçecek? Devletin düzeni şeriat üze mi olacak? Bütün bunlar bir kenara; çağımızda Çin seddinden -Adriyatik'e kadar da değil- Atlas Okyanusu'na kadar Müslümanlık dünyasında şeriatçılarla laiklik yandaşları boğaz boğaza..

Ezan seslerinin çınladığı her ülkede, İslam ortaçağını aşmak için kavga var...

Türkiye'yi bu dipsiz kavgaya sürüklemek isteyenler günden güne güçleniyorlar; bu durumda her Müslümanın şeriatçı olmadığını bir kez söylemekte yarar var..

Alevi, Müslümandır; ama şeriata karşıdır; Anadolu Müslümanı, Sünni de olsa, Arabistan çöllerindeki şeriatın buyruğunda bir yaşama razı olamaz; Anadolu toprağında, İslam inancını yobazlıkla karıştırmaya kalkışanlara yüz vermezler.

1923 Devrimi, laik cumhuriyetin kuruluşuyla bu tartışmalara bir nokta koymuştu.

Bugün yaşanan süreç karşıdevrim niteliğindedir; Türkiye'yi ortaçağ karanlığına sürüklemek isteyenlerin gücü de Anadolu'nun dışından kaynaklanıp destekleniyor...

Şeriatın kökü dışarıdadır!..

Çöl şeriatını, Anadolu yaylasında uygulamak isteyenler, milliyetçi değil, ümmetçidirler; erkeği kul, kadını köle sayan politikayı siyasal iktidara taşımak için Müslümanlığı kullanıyorlar.

İnsana ve İslama çağımızda yapılacak en büyük kötülük de işte budur.

20 Temmuz 1993

İslam Coğrafyası...

Politikacının yinelemeyi çok sevdiği bir deyişle “*Türkiye yüzde 99’u Müslüman bir ülkedir.*”

20’nci yüzyılın başında böyle miydi?

1910’lardan başlayan savaşlar, nüfus dengelerini de etkiledi. *Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı, Ulusal Kurtuluş Savaşı* süreci, 1922’ye kadar sürdü. Bu savaşların her birini düğüm düğüm açmak gerekir; *din, mezhep, tarikat, aşiret, milliyet, emperyalizm* boyutlarıyla birbirine dolanmış çatışmaların kördüğümünü çözmek kolay bir iş sayılamaz.

9 Eylül 1922’de Kurtuluş Savaşı İzmir’de son buldu; Lozan’da hukuka bağlandı.

Yıllar boyu süren kanlı kavga, Anadolu’da Hristiyanlarla Müslümanların bir arada ve kapı komşu yaşamalarına olanak bırakmamıştı; Rumlar ve Ermeniler göç etmek zorunda kalmışlardı.

İyi mi oldu, kötü mü?

Bir arada yaşamasını bilmeyen insanların ayrılması zorunluk sayılıyor; şoven duygular milliyetçilikte, yobazlık dinde ilkelliği vurguluyor; 21’inci yüzyıla 7 kalmış; ama, çatışmalar Ortadoğu ve Balkanlar’da sürüyor.

Ancak yalnız ayrı dinden ve milliyetten olanların kavga ettikleri sanılmasın; Müslümanın Müslümana, Hristiyanın Hristiyana ettiğini kimse yapmamıştır.

Bugün Anadolu'da Sünni ile Aleviyi kapıştırmak için kara güçler seferberdir. Geçmişte Hristiyanlık dünyasındaki Katolik ile Protestan çatışmasının bir benzeri mi gündeme giriyor? Laiklik, Anadolu'da tam bir yaşam biçimine dönüşünceye kadar bu sorun çözülmemeycektir; Avrupa'da geçmişte olan bitenler bizde günceldir. Bugün şeriatçılık -Müslümanlık değil- laikliğe karşı "*cihat*" açmıştır; Aleviliğe saldırı, bu "*cihat*"ın bir yönü!.. Ne yazık ki İslam dünyasından Türkiye'ye iki yıkıcı siyaset ihraç ediliyor:

Biri şeriatır...

Öteki terör...

Anadolu'nun güneyinde *Suriye-Irak-İran*'da üslenen terör, sınırdan gümrüksüz geçiyor; PKK, Suriye'de yerleşiktir, Kuzey Irak'ta dayanağı var, İran'dan sarkıyor. Bu üç İslam ülkesi istediği gün, terörün ardı arkası kesilir; ama, Müslüman kardeşlerimizin böyle bir niyetleri yok...

Yüzde 99'u Müslüman Türkiye'ye düşmanlık, Müslüman devletlerce destekleniyor...

Şeriat, kimi zaman parayla, kimi zaman terörle, kimi zaman demokrat maskesi takınarak Anadolu'ya yerleşmeye çabalyor; petrol zengini iki ülke -*Süudi Arabistan ile İran*- bu yolda büyük yatırım yapıyorlar.

Bu gidişle Türkiye'de laiklik yanlılarıyla şeriatçıların -Tacikistan veya Cezayir gibi- Anadolu'da büyük bir kapışmaya girmeleri tehlikesi büyüyor.

Müslümanın Müslümanla kavgası yeni bir şey değil; bu kavga ancak laiklik ilkesiyle çözümlenebilir; din, siyasetten arındırıldığı ve insanın vicdanındaki yerini bulduğu zaman, inanç durulaşabiliyor.

Yoksa, canavarlaşıyor.

Çünkü her siyasal iktidarın temelinde çıkar kavgası vardır; İslam siyasete alet edildikçe “*menfaat hırsı*”nda kirleniyor. Laik devlet düzeninin sürdüğü ülkeleri “*darüil harp*” sayan şeriatçılığın iç barışı yok ettiği bir gerçek...

Ne yazık ki kendi dünyasında birbirini yiyen Müslüman her yerde de dayak yiyor; Irak’ta dayak yiyor, Azerbaycan’da dayak yiyor, Libya’da dayak yiyor, Arabistan’da dayak yiyor. Şimdiye kadar Müslümanın bir yerde başarı kazandığı görülmedi; çünkü “*Aydınlanma*”ya kapalıdır.

21’inci yüzyıla 7 kala, Mekke, Amerikan gözetiminde ve denetimindedir.

İslamda “*Aydınlanma*” gerçekleşinceye kadar ortaçağ sürüp gidecek, karanlık dağılamayacak...

28 Ağustos 1993

29 Ekim ya da 23 Nisan Kısıtlanır mı?..

Aziz Nesin dedi ki:

– “Kadınların çuvala girmesini istiyorlar. Niçin? Erkeğe karşı korunma değil mi? Erkek boğa mı ki saldıracak? Ama erkeğin boğaya özenmesini marifet sayıyorlar. Gençliğinde boğaya özenen erkek, yaşlanınca öküz olur.”

(Kahkahalar ve alkışlar...)

Torbalı'dayız...

4 Eylül 1993...

Saat 17.30...

Torbalı Güz Şenlikleri programına göre bugün aynı saatte “Demokrasi ve Gülmece” açıkoturumu yapılacaktı. **Jülide Gülizar**’ın yöneteceği oturumda **Aziz Nesin, Müjdat Gezen, Feyzi Hepşenkal, Mustafa Ekmekçi, Ahmet İsvan** ve ben konuşmalar yapacaktık.

Toplantı yasaklandı...

Yasak kararı üzerine aynı gün ve saatte basın toplantısı yapıldı; Aziz Nesin konuştu.

Belediye Başkanı **Ertan Ünver** üzgün; Torbalı’da beş yıldan beri kültür şenlikleri sürüyor; bu şirin ilçenin güzelim şenliğine ne-

den kara gölgenin tedirginliğini düşürüyorlar? Şeriatçı terör, Ege’de, İzmir’in burnunun dibinde “*Demokrasi ve Gülmece*” konusunu tartışmak için toplanan yurttaşların özgürlüklerini kısıtlamıyor mu?

4 Eylül 1993...

Sivas Kongresi’nin 74’üncü yıldönümü...

Sivas’taki kutlamalar da kısıtlanıyor...

Utancın adı yok!..

Sivas’ta Madımak Oteli katliamında 37 aydın, sanatçı, yazar di-ri diri yakıldı. Şimdi Sivas’ta ve Torbalı’da devlet görevlileri yeni olayların çıkmasını istemiyorlar; başlarını devkekuşu gibi kuma gö-müyorlar; şeriatçı terörün korkusuyla, özgür düşüncenin dile getiril-mesini yasaklıyorlar.

Çoktan beri 19 Mayıs kutlamaları sorun yaratıyordu.

Şeriatçılar:

– “19 Mayıs’a” dediler, “*kızların katılması günahtır.*”

Kızların spor giysilerini ayıp ve günah saydılar; etekler uzatıldı; spor şenliklerinde “*tesettür*” kaygısı öne çıktı; Protestan genç kız dünya yüzme rekorunu kırarken Ortodoks genç kız atletizmde birin-ciliğe koşarken, Anadolu’da idman yapan genç kızın etek boyunu devlet ölçüyor, insan vücudunu günah ile özdeşleştiren ortaçağ dü-şüncesi Türkiye’de egemenleşiyordu.

Cumhuriyet Bayramı törenleri de bu kafayla bir gün sakıncalı bulunabilir.

Nasıl olur?

Sivas’ta **Pir Sultan Abdal**’ın heykelini yıkıp **Atatürk**’ün büs-tünü yok eden “*şeriat zihniyeti*” devlet eliyle Milli Eğitim’in omur-gasını oluşturdukça, yeni kuşaklar laik cumhuriyete düşmanlaşarak yetişecekler. Şeriatтан yana kalabalıklar arttıkça, laik cumhuriyeti simgeleyen bayramlar, törenler, toplantılar, açıkoturumlar birer sa-vaş meydanına dönüşebilir...

O zaman devlet ne yapacak?

Kaymakamdan valiye, validen İçişleri'ne uyarı:

– *Sayın Bakanım, kentte durum gergin. Halkta huzursuzluk var. Sokaklarda sağı solu tehdit eden gruplar dolaşıyor. Elimde yeterli sayıda güvenlik görevlisi yok. Olaylar çıkabilir. Kan dökülebilir..*

Ankara kararı verir:

-- *“Törenleri yasaklayın, kimse toplantı yapamaz, gerekirse soğğa çıkma yasağı uygulanır..*

Gidiş, bu gidiş...

Peki, bu ülkede, gün gelir 23 Nisan ya da 29 Ekim törenleri de yasaklanabilir mi?

Neden olmasın?

Gidişata bakarsan, çok da uzak değildir; aklımızı başımıza toplamazsak, belki yarın...

Belki yarından da yakın...

6 Eylül 1993

Kadınsız Demokrasi Olur mu?..

"Cumhuriyet tarihinde ilk din şûrası"nın çalışmaları Ankara'da sürüyor.

Çoğu gazete ilgisiz...

Ve kayıtsız...

Şeriatçı basın işin içinde; Cumhuriyet, Şûra'yı yakından izliyor..

Biz laiklik ilkesini savunan bir gazeteyiz. Laiklik, Aydınlanma Devrimi'nin ürünü. Kemalizm, Aydınlanma'nın tarihte ilk kez bir İslam ülkesinde hayata geçirilmesi demek. Bugün Tacikistan'dan Cezayir'e değin bir milyar nüfuslu İslam dünyasında Kemalizmin yarım yüzyıl önce gerçekleştirdiği devrimin tartışması sürüyor.

Ya şeriat, ya laiklik...

Şeriatla demokrasinin bağdaşmasındaki olanaksızlık, laikliği özgürlükler rejimin önkoşuluna dönüştürmüştür.

Laiklik olmadan demokrasi olamaz...

Kadınsız demokrasi olur mu?..

Başkentte düzenlenen 'Din Şûrası'nın adı yerli yerine oturmuş...

'İslam Şûrası' mı denmeliydi?

Çünkü bu Şûra, Anadolu'daki çeşitli dinlere ve mezheplere açık değil; kapalı...

Ama 'İslam Şûrası' da olmaz...

Çünkü Alevilere kapalı...

En iyisi, bu Şûra'ya 'Sünni Şûrası' adının verilmesiydi; yakışır-dı...

Diyanet İşleri Başkanlığı Türkiye'deki Alevileri Müslümandan saymıyor; Anadolu'da yaşayan 20 milyon Alevi yurttaşı gözden çıkarmışız...

'Din Şûrası'nda kadın da yok...

Alevi yok, kadın yok; Diyanet İşleri Başkanlığı, Cumhurbaşkanını ve Başbakan'ın katılımıyla Din Şûrası'nı açıyor; adımız da laik devlete çıkıyor.

Şûra sürüyor; içeriği, değeri, anlamı toplantıların sonunda ortaya çıkacak.

Diyanet İşleri Başkanı **Mehmet Nuri Yılmaz**, Kuran-ı Kerim'in çağımıza göre yeniden "tefsir" edilmesini, Türkçe deyişle yorumlanmasını önemli sayıyor; bu amaca doğru yürümek istiyor.

Güzel bir rastlantı, Din Şûrası Ankara'da yapılırken Cumhuriyet'te **Papa 2'nci Jean Paul**'ün ilginç bir söyleşisi yayımlandı; Vatikan'ın dünya işlerine ilişkin yeni yaklaşımı ilginç...

2'nci Jean Paul:

– "Komünizm" diyor, "bu yüzyılda hepimizin yakından tanıdığı, gem vurulmamış vahşi kapitalizm tarzına karşı bir tepki olarak başarı kazandı. İnsanın bu konuda yalnızca Papalığın sosyal konulardaki tamimlerini ele alması yeterlidir. Özellikle de **Papa 13. Leo'nun** işçilerin o günlerdeki koşullarını dile getirdiği 'Rerum Novarum'u gözden geçirmesi yeterlidir. **Karl Marks** da aynı şeyleri kendi yöntemiyle dile getirdi."

Bu yazının Cumhuriyet'te çıktığı gün Diyanet İşleri Başkanı **Nuri Yılmaz** diyor ki:

-- "Ateizmi (Tanrıtanımazlığı) devlet ideolojisine dönmüştürmüş rejimler çöktü..."

Batı kendi içinde bu sorunu yaşıyor; ama biz İslam dünyasına bakalım: Açlık, sefalet, rezalet, kölelik, gerilikten gayri ne var?..

Müslüman buna layık mı?..

İslam dünyasında en iyi durumdaki ülkeler, laik Türkiye Cumhuriyeti'yle Orta Asya Türk Cumhuriyetleri değil mi? Aydınlanma'nın çarkından geçenler, demokrasiye en yakın olanlar..

Bir rastlantı mı dersiniz?..

4 Kasım 1993

İçtihat Kapısı Açıktır!..

Din Şûrası sonuçlandı.

Cumhuriyet tarihinde ilk kez gerçekleştirilen ‘Şûra’ nın değeri nedir?..

Bu soruya yanıt verebilmek için Şûra’da konuşulanların bir kিতaba dönüştürölmesi gerekiyor; ama, girişimin anlamı üç noktada vurgulanabilir:

1) Şûra’da “*kadının adı yok*”!.. Bu gerçek, Türkiye’de gün geçtikçe daha çarpıcı biçimde ortaya çıkacak. Şeriatla demokrasinin, daha açık deyişle insan hakları ve temel özgürlüklerin bağdaşması olanaksız.

2) Şûra’da Aleviler de yok!.. Diyanet İşleri Başkanlığı, Sünni mezhebinin örgütüdür. İslamda öteki dinlere dönük hoşgörü, Alevi mezhebine yönelik bir düşmanlığa dönüşüyor.

3) Şûra’da “*İçtihat kapısı*”nın açılmasına ilişkin bir gelişme görülemese de İslamda yeni yorumlara gerek olduğu gerçeği ortaya çıktı.

İçtihat kapısı ne demek?

İslam bir inanç sistemi, bir dünya görüşü, bir yaşama biçimidir;

öteki dünyaya dönüktür; ama, hayata geçirilen elle tutulur yanları var.

Şeriat, bir tür uygulamalı hukuktur.

Öyleyse işin içine yorumun girmesi kaçınılmazdır. Nitekim **Hazreti Muhammet** döneminde içtihat (görüş, yorum, tefsir) kapısı aralanmış; Kuran-ı Kerim'in anlamını açıklayıp anlatmakla ilk adımlar atılmış; 11'inci yüzyılda içtihat kapısı kapanmış; Kuran'ın ayetlerini ve Peygamber'in hadislerini yorumlayarak yeni hükümler çıkaran "*din bilginleri*" bu defteri dürmüşler...

Ama yaşam sürüyor...

İslam -öteki dinler gibi- zaman ve mekân içinde ister istemez yayıldığı coğrafyanın renklerine bürünüyor; evrenselliği yanında yerelliğe uyum sağlıyor.

1923 Devrimi'yle birlikte laiklik, Anadolu'da devletin temel ilkesine dönüşünce, İslamı yalnız vicdana özgü bir dine dönüştürmek zorunluluğu belirdi. İçinde yaşadığımız bu dönemin belki de önemini yeterince kavrayamadık. Batı'daki '*Reform*'la eşdeğerli bir olayın karşısında mıydık?

Anadolu, öteden beri Müslümanlığı kendisine özgü biçimde benimsemiştir. Tasavvuf'un, Aleviliğin, Bektaşiliğin anlamı, Anadolu'nun gerçekleri üstünde yükseldi. İslamın Arabistan'da, İran'da ve Anadolu'da vb., değişik renklere ayrılması, içerik farkından çok, toplumsal gerçekliğin ağır basmasıyla oluşmuş bir zenginlik olarak yorumlanmalıdır.

1923 Devrimi'nden sonra, Anadolu Müslümanı, daha hızlı biçimde bağımsızlaştı.

Bugün namaz kılmayan, başını örtmeyen, çarşafa girmeyen, oruç tutmayan, mayoyla denize giren, özgür düşünen, kendisini erkekle eşit sayan ve insan haklarını sonuna kadar kullanmak istencini taşıyan kadın, ülkede çoğunluğu oluşturmaktadır; yaşadığı hayatı bırakıp şeriatın, kadını dışlayan ve ikinci sınıf insan sayan yaşam biçimine hiç kimse "evet" diyemez.

İslamda içtihat kapısı 11'inci yüzyılda kapanmıştı; ama Atatürk devrimiyle kendiliğinden açıldı; artık "*ıctihat kapısı*"ndan geçmek için imamlara gerek yok...

İnsanın kendisi, kendisinin imamıdır.

Çağımızın Müslümanı, İslamı yorumlamak için başkasının aklına gereksinme duymuyor.

Yine de şeriatçılık Anadolu'da büyük bir siyasal tehlikeye dönüşmektedir.

Çünkü şeriat, devlet gücünü kullanıyor; kökü dışardadır, daha başka deyişle dış desteklidir; eğitim politikasını önde tutmaktadır; ekonomik altyapısını ve örgütlenmesini bilinçle sürdürüyor ve geleceğe hazırlanıyor.

Tacikistan'dan Cezayir'e kadar şeriatçılarla laiklik yandaşları çatışıyorlar...

Kemalizm bu nedenle günceldir ve Türkiye'de bir hayat memet sorunu olarak algılanmalıdır.

6 Kasım 1993

Dinde Devletçilik Şeriatçılığa Dönüşüyor...

Cumhuriyet tarihinde ilk kez '*Din Şûra*'sı yapıldı; sonuçlarını merak etmez misiniz?

'Şûra' kararlarından en ilginç olanlarının altını çizen bir özet:

– *Din görevliliğinin cazip hale getirilmesi için din görevlilerinin maddi durumları düzeltilmeli..*

– *Cezaevi, ıslahevi, hastane gibi yerlerde yapılan 'irşad' (vol gösterme) hizmetlerinin yasal bir dayanağa kavuşturulması için çalışılmalı...*

– *Diyanet İşleri Başkanlığı'nın özel radyo ve televizyon yayınlarına başlaması gerekir; yayınlara geçinceye kadar yasal düzenlemeler yapılırken yeterli teknik eleman ve program uzmanları yetiştirilmeli...*

– *Diyanet İşleri Başkanlığı görevlilerinin de devam ettiği Açık Öğretim 'Sosyal Bilimler' programının geliştirilmesi için YÖK kesiminde girişimlere geçilmesi...*

– *Dini öğretim veren orta ve yükseköğretim kurumlarında uygulamaya ağırlık verilmesi...*

– *Haccın Diyanet İşleri Başkanlığı'nca tek elden düzenlenmesi...*

– Zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması halinde Kuran kurslarının zarar görmemesi için 222 sayılı İlköğretim Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin yasa tasarısında Kuran kurslarının zorunlu eğitimden sayılmasının sağlanması...

– Camisi olmayan köy ve mahallelere ilgili devlet kuruluşları ve belediyelerce cami yaptırılması; imar planlarında bu konuda değişiklik sağlanması...

– İsteyenlerin resmi nikâhlarının müftüler tarafından kıyılması..

– Çalışanların cuma namazlarını kılabilmeleri için mesai saatlerinde düzenleme...

– Yeni imam-hatip liselerinin açılması..

Laik bir devlette Diyanet Başkanlığı'nın konumu tartışmalıdır... Tartışma sürüyor...

Üstelik başkanlığın bugünkü konumu, Sünni mezhebinin çerçevesi içine oturuyor.

Ama bu yeter mi? 1'inci Din Şûrası'nda istenenlere bakın!.. Diyanet İşleri Başkanlığı, devletin içinde yayılma sürecini sürdürmek için mi Şûra'yı toplamıştı? Hayır. Dünyanın hızla değişimi karşısında İslamın yeni yorumlara gereksinmesi vardı; bilim ve teknoloji devrimi ortalığı allak bullak etmişti; bilgi toplumu aşamasına geçmiştik; her şey baş döndürücü bir dönüşüm sürecine girmişti. Müslümanlık içtihat kapılarını çoktan kapatmıştı; ama, yeni yorumlara gerek vardı. Müslüman dünyasının saygın kişileri bir araya gelerek düşüncelerini açıklamalı ve tartışmalıydılar.

Ortaya ne çıktı?

Dünya işleri ve devleti kullanma eğiliminde para ve güç hırsı uç verdi.

Ne istiyor Diyanet İşleri Başkanlığı'nın düzenlediği 1'inci Din Şûrası? Resmi nikâh dini nikâha çevrilsin; Kuran kursları sekiz yıllık ilköğretim yerine sayılsın; orta ve yükseköğretim kurumlarında

din eğitimi, uygulamalı olsun; Diyanet İşleri Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı'na bağlı özerk bir konuma kavuşsun...

“Şeyhülislamlık ihdası” mı?

Dinde devletçilik, gide gide şeriatçılığın Cumhuriyet Türkiye-si'ndeki yatırımına dönüştü.

15 Kasım 1993

Anadolu Müslümanı...

Bir süreden beri bu köşede iki tümceyi -altını çizerek- yineliyorum:

Anadolu Müslümanı, İslamı birey için düşünüyor...

Şariatçı için İslam, devlet demek...

Özellikle yinelediğim bu iki tümce, Kemalist devrimin içeriğini de aydınlatır.

Batı'da '*Reform*', 16'ncı yüzyılda yaşandı. O döneme kadar Hristiyanlık üzerinde düşünmeye kimse cüret edemezdi. Roma kilisesi öylesine egemendi ki, din adamlarının '*silsile-i meratibi*' dışına çıkmak olanaksızdı.

Reförüm, 18'inci yüzyılda gündeme girecek '*Aydınlanma felsefesi*'nin tohumlarını ekti.

Reform, bir dinsel devrimdir...

Devrimde çok kan döküldü...

Ama ortaya yeni inanç biçimleri çıktı; eğer deyiş yerindeyse '*dinsel çoğulculuk*' Avrupa'da benimsendi, '*ruhban*' sınıfının otoritesi yıkıldı: '*Aydınlanma devrimi*'nin şafağı söküyordu, inanç yerine aklın devreye girmesi için daha bir süre beklenecekti; ama demokrasi, ancak bu yöntemle gerçekleşebilirdi.

Yeryüzünde '*Aydınlanma devrimi*'ni yaşamamış hiçbir ülkede demokrasi kurulamaz.

İslam dünyasında '*Reform*' yaşanmadı; çoğunlukla bu kanı geçerlidir.

Peki, Osmanlıda yenilikçi akımları ve Kemalist devrimleri nasıl açıklamak gerekiyor? Dün '*Türk Yurttaşlık Yasası*'nın yıldönümüydü. Eski adıyla '*Medeni Kanun*' 17 Şubat 1926'da kabul edildi. Kimilerinin '*burjuva devrimi*' diye dudak büktüğü bu yasa, çoğu ilkesinde ve maddesinde şeriata ters düşmektedir. 67 yıl önce Anadolu kadınına İsviçre'deki kadınla eşit haklar sağlayabilen bu yasanın İslama yeni bir yorum getirdiği söylenebilir mi?

Yurttaşlık Yasası, aradan geçen sürede tutmuştur; bugün Anadolu'da aklını yitirmemiş bir kadın, kazandığı hakları geri vermek istemez.

Gerçek şudur ki Anadolu'da '*Rönesans-Reform-Aydınlanma*' bir arada yaşandı...

Ve yaşanıyor.

Anadolu Müslümanı, Kemalist devrimle İslam inancında yeni bir aşamaya ulaştı. Küçük Asya'da bu dönüşümün '*tasavvuf*'tan kökenlenen bir halk tabanı da vardı. Alevi, Müslümandır; ama şeriata karşıdır. İslamın koşulu sayılan kurallardan tümünü yerine getirmez, beş vakit namaz kılmayı ve hacca gitmeyi, İslamın '*olmazsa olmaz*' şartı saymaz; '*tesettür*'ü benimsemez; kadının yeri, Alevilikte daha onurludur.

Oysa bugün Türkiye'de bir siyasal akıma dönüşen şeriatçılık, kişinin özel yaşamının gözeneklerine kadar girmekle kalmıyor; devlet biçimini de saplıyor. Müslümanlığın katı yorumunda, İslam devlet demektir ve Türkiye'yi İran'a ya da Suudi Arabistan'a çevirmek isteyenlerin kitabında özgürlüğün Ö'sünün bile yeri yoktur.

Anadolu'yu dar-ül harp (savaş ülkesi) sayanların amaçları Ortaçağ devletini kurmaktır.

Bir de şu masal söyleniyor:

– “*Amerika büyük şeytandır; şeriatçılar ABD’ye karşıdırlar, Batı’ya kafa tutuyorlar...*”

Peki, nasıl?

Ham petrolünü Batı’ya satmadan ayakta duramayacak bir sürü şeriatçı ülke, Batı’ya nasıl kafa tutacakmış? Birbirleriyle durmadan çatışan İslam ülkeleri, mezheplerin, tarikatların, tekkelerin kördüğümlerinde itişip kakışıyorlar; ABD, bugün Ortadoğu’da şeriat karanlığında yaşayan İslamcıların baştacıdır.

Müslüman coğrafyasında ‘*Aydınlanma devrimi*’ni yaşayan ülke Türkiye’dir...

Az buçuk demokrasinin işlemesi de bu yüzdendir, yoksa Ortaçağ karanlığına gömülürüz.

18 Şubat 1993

Anadolu’da Şeriat Devleti Kurulur mu?..

Soruyorlar:

– *Türkiye köktendincilerin eline geçer mi? Şeriatçılık ülkeye egemen olabilir mi?*

Kimisi güvence veriyor:

– *Yok canım, olmaz öyle şey!.. Anadolu halkı laikliği benimsemiştir...*

Kimisi de korkutuyor:

– *Bu iş çoktan bitti. Türkiye artık iflah olmaz, şeriatçıları kimse durduramaz...*

Hangisi doğru?..

İkisi de.

Nasıl olur? İki yanıt birbiriyle çelişmiyor mu, ya biri doğrudur, ya öteki.

Evet, biçimsel mantıkta ya biri doğrudur ya öteki; ama zaman içinde süregelen eytişim iki yanıtın birinin gerçekleşmesine yol açabilir, daha başka deyişle bugün doğru olan, yarın yanlışla dönüşebilir, yanlış olan doğruya...

Hiç kimse Refah Partisi’nin Türkiye genelinde oy oranına bakıp ahkâm kesmesin!.. RP’nin oy oranı bugün yüzde 15’ mi? Ne an-

lam taşır? Dün yüzde 7’ miydi? Yarın yüzde kaç olacak? Bütün bunlar yüzeysel yaklaşımlardır. Türkiye dünden yarına bir süreçte, devlet eliyle şeriatçılığa yatırım yapıyor; laikliğe karşı fikirler, yabancı devletlerden desteklenen yatırımlarla kurumsallaşıyor, toplumsal tabanı genişliyor. Kuran ve hafız kursları her yerde pıtrak gibi çoğalıyor; bu kurslardan çıkanları ilkokul çıkışlı saymak eğilimi ağırlık kazanıyor. Ortaöğretimde zorunlu din derslerini anayasaya 12 Eylül’ün sözde Atatürkçü generalleri soktu; artık çıkarabilene aşkolsun!.. İmam okulları “*temel öğretim*” niteliği kazandı; erkek ve kız öğrenciler bu kurumlara giderek üniversitelere giriyorlar; medrese eğitiminden geçenler, devlet görevlerinde kilit noktalara yerleştiriliyor. Şeriat kafalıların kurduğu dinsel vakıflar ortalığı sardı; şeriatçı yabancı devletlerin Anadolu’daki kolları, parasal örgütleriyle toplumun içine dallarını sarkıttılar; bankalar, holdingler, şirketler, gazeteler, televizyonlar, radyolarıyla örümcek ağına benzer dinsel sermaye haritası, ülkeyi kapsadı. Şiddeti siyaset olarak kullanan şeriatçı terör örgütleri kuruldu. Camiler şeriatçılığın doğal parti şubeleri gibi kullanılıyor. Refah Partisi, sırtını Suudi Arabistan’a dayamış, petrol krallarının parasal destekleriyle palazlanıyor.

Harbiye, imam okullarından çıkışlı öğrencilere kapılarını kapamış, medrese kafasıyla yetiştirilenleri orduya almamakta direniyor; şeriatçılığa ‘*dur*’ diyor..

Daha ne kadar dayanabilir?

Sünnisiyle, Alevisiyle Anadolu halkı Müslümandır; ama şeriatçı değildir; devletine sıcak bakmaz, kadınlara hayat hakkı tanımayan şeriatçılığı bir yaşam biçimi olarak benimsemek istemez, Anadolu Müslümanlığıyla Arap çöllerindeki Müslümanlık bir değildir.

Ne var ki petro-dolarlara dayanan Arap Müslümanlığı, Anadolu’ya saldırıyor.

21’nci yüzyıla 6 kala, Türkiye şeriat tehlikesinin gün geçtikçe büyüyen tehdidi altına girmiştir. En çarpıcı gösterge, devlet eliyle

resmi medreselerde şeriatçı genç kuşakların yetiştirilmesidir. 2000'e doğru, ülkede “*yükselen değerler*”in kirliliği; ruhlarını bu pislikten arındırmak isteyen ve yoksulluğun umarsızlığını öteki dünya düşlemleriyle dengelemeye çalışan genç kuşakları şeriatçılığa doğru itiyor. 1960'larda ve 70'lerde umudunu sola bağlamış bir gençlik vardı; 1990'lı yıllarda kimliğini İslamcılıkta bulmaya çabalayan gençlik, şeriata dönük politikanın itici gücüdür.

Yönetim böyle giderse belki yarım, belki yarımdan da yakın, şeriatın karanlığı ülkeye çöker...

19 Şubat 1994

Anadolu Müslümanı Şeriata Karşıdır...

Şeriat, Kuran'a dayanan İslam hukukudur.

Kuşkusuz bu kısacık tanım, sözcüğün zaman ve mekân içindeki değişimini kapsamaz, özünü yakalar.

Son yıllarda, devleti din temellerine oturtmak isteyenlere bası-
nımızda “*İslamcı*” deniyor, bu sözcük yanlış çağrışımlara yol açı-
yordu; Cumhuriyet “*şeriatçı*”yı yeğledi.

Çünkü politikada islâmı kullanarak siyasal iktidara geçen siya-
sal parti, anayasayı şeriata oturtmak zorundadır. Bu durumda İslam,
'*Tanrı*' ile '*kul*' arasındaki vicdan ilişkisi ve inanç duygusu olmak-
tan çıkar, devlet düzenine dönüşür.

“*İslamcı*” sözcüğü artık kullanılmıyor; “*şeriatçı*” yerli yerine
oturdu; doğrusu budur; laik Cumhuriyeti şeriat devletine çevirmek
isteyen de '*mürteci*'dir.

İrtica, gericilik demektir.

Mürteci, gericidir, yaşam biçimini bin yıl geriye götürmek iste-
yen kişiye, başka ne ad verilebilir?..

Şeriat '*ibadet, muamelat, ukubat*' bölümlerine ayrılır, yalnız ki-
şinin yaşamını değil, devlet hayatını en küçük ayrıntısına değin dü-
zenler.

Ukubat, ceza hukukunu içerir, Kuran'ın '*Maide Suresi*' kesin bir hüküm getirir:

"*Erkek hırsızın ve kadın hırsızın ellerini kesin.*"

"*Şeriatın kestiği parmak acımaz!..*"

Peki, kesilen el acımaz mı?..

Gerçek şudur ki *Türk Ceza Kanunu* hırsızlık eden kadın ya da erkeğe hapis cezası vermekle şeriata karşı çıkmış oluyor.

Şeriatçı, iktidara geçtiğinde hırsızın eli kesilecek, kocasını aldatan kadın taşlanarak öldürülecek...

Ne yapmalı?..

Anadolu insanının sağduyusu, yapılacak şeyi çoktan yapmış, Müslümanlığı kendine göre yorumlamış.

Alevi, Müslümandır; ama şeriata karşıdır; namaz kılmaz, oruç tutmaz, hacca gitmez...

Alevinin camisi yoktur.

Alevi; Müslümandır, Allah'a tapar; Hazreti Muhammet'i peygamber bilir...

Kemalizm, Aydınlanma devrimidir; geniş ufuklu bir açıdan baktığımız zaman dinde reformdur ve laikliği anayasal ilkeye dönüştürmüştür, şeriatçılığa karşı çıkarak laiklik devrimini gerçekleştirmiştir...

Bir başka yoldan demokrasiye ulaşamaz...

Şeriata karşı çıkmadan demokrat olunamaz; insanlaşmak yolunda insanın şeriati aşması gerekiyor; hırsızın elini kesen, kocasını aldatan kadını taşıyarak öldüren kişide insanlık eksiktir.

Şeriatçılık, gün geçtikçe, ülkemizde yaygınlaşıyor, bir yaşam biçimi olarak sunuluyor; ama bugün gözleri kapalı şeriatçıları dinleyen kişi şunu bilmelidir ki laiklik ortadan kalktığı gün kurulacak düzende soluk alamayacaktır.

Çağdaş insan, Suudi Arabistan'da soluk alabilir mi?..

Körfez şeyhliklerindeki şeriat düzenleri, aklı başında bir insana cehennem değil midir?..

Kadın köleliğinin geçerli olduğu bir toplumda, erkekler de köledir. Bugün Refah Partisi'nin Türkiye'ye önerdiği düzen toplumu şeriata götürür; başta **Erbakan** olmak üzere hangi Refahçı "*ben şeriata karşıyım*" diyebilir?.

Oysa Anadolu Müslümanlığı şeriata karşıdır; çöl Müslümanlığının güdümüne girecek kadar geri bir toplum değiliz.

22 Şubat 1994

Kim Baskı Altında?

Bahçelievler'in Refah Partili Belediye Başkanı **Muzaffer Doğan** içtenlikli bir kişi...

"Ben" diyor "şeriatçıyım.."

Doğruyu dile getiriyor.

Başkan Doğan, örnek bir RP'lidir; ama bir ayrılığı var; açık konuşuyor.

Erbakan gibi zamirini gizlemiyor.

Refahçılar -başta Erbakan Hoca- ne zaman ağızlarını açsalar yakınıyorlar:

"Müslümanlar baskı altında!.."

Gerçek mi?

Cumhuriyet kuruluhi beri, bir tek Müslüman, namaz kıldı, oruç tuttu, camiye gitti, mevlit okuttu, dua etti diye kovuşturulmamıştır, hele dine dinayete kendini vermiş olan ihtiyarlar çevrede saygıyla anılırlar, 'dini bütün bir Müslüman' diye el üstünde tutulurlar.

Heimiz bu ülkede doğduk yetiştik, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde yaşadık; günde beş vakit namazını kılan bir Müslümana hiç kimse ilişemez, her evde bembeyaz başörtüsüyle dolaşan büyükanne

ailenin gözbebeğidir; ak sakallıların eli öpülür; bayramlar, seyrânlar, ramazanlar, kurbanlar toplumun töresindedir; göreneklerin sürdürülmesine kim neden karşı çıksın ki?

Peki, baskı gören Müslüman yok mu?

Var!

Tapınma (ibadet) ile yetinmeyip; laik cumhuriyeti şeriat devletine dönüştürmek isteyen Sünniler, Türk Ceza Kanunu'nun 163'üncü maddesine aykırı davrandıkları için zaman zaman yargılanmışlardır.

Bu, bir...

Ayrıca Aleviler, Müslüman olmalarına karşın oruç tutmadıkları, namaz kılmadıkları, camiye gitmedikleri için Sünnilerin baskısı altında kalmışlar, kimi zaman da toplu kırıma uğratılmışlardır...

Bu da iki...

Ne var ki Türk Ceza Kanunu'nun 163'üncü maddesi kaldırıldıktan sonra Sünnilerin durumu değişmiştir; Bahçelievler'in RP'li Belediye Başkanı açıkça ortaya çıkabiliyor:

"Ben şeriatçıyım..."

Hiç kimse başkana kaşının üstünde gözün var demiyor. Refah Partisi, yerel seçimler kampanyasını nasıl yürütüyor? Dini politikaya alet ederek, kutsal Müslümanlığı siyasal iktidara geçmek için istediği gibi kullanarak RP tozu dumana katıyor; devletten hiçbir baskı görmüyor.

21'inci yüzyıla yaklaşan Türkiye'de bir tek Sünni, ibadetini gerçekleştirdiği için sorgulanamaz; böyle bir yaklaşım, insan hakları ve temel özgürlüklere aykırı düşer.

Ancak Sünni mezhebinden olmayan Müslümanlara da eşit koşullarda özgürlük tanımak gerekmez mi?

Devletin Diyanet İşleri Başkanlığı neden yalnız bir mezhebin organı niteliğini taşıyor?

Devletin okullarında neden bir mezhebin inancı ‘zorunlu din dersi’ sayılıyor?

Devletin televizyonunda niçin yalnız bir mezhebin kurallarına göre dinsel yayın yapılıyor?

Devletin başbakanı, niçin yalnız bir mezhebin töresine göre iftar sofraları kuruyor?

Devlet, neden Sünni mezhebinin imamlarını yetiştirmek için meslek okulları kuruyor?

Refah Partililer diyorlar ki:

“Müslümanlar, baskı altında...”

Yok canım...

21’inci yüzyıla yaklaşırken bütün ulus Sünnilerin baskısı altında yaşamakta, ne yazık ki devlet buna alet edilmekte, şeriatçıların *cür’eti* de bu yüzden gün geçtikçe daha çok köpürmektedir.

23 Şubat 1994

Yağmur Duası

İstanbul'un RP'li Belediye Başkanı **Tayyip Erdoğan** işe hızlı başladı. Belediye Meclisi'nin ilk toplantısını fatiha okuyarak açtı, *"Atatürk'e saygı duruşu"* önerisine karşı çıktı. Önceki gün gazetecilerin su sıkıntısına ilişkin sorularını da yağmur duasını överek yanıtladı.

Gazeteciler:

"Barajlardaki su seviyesi düştü, önümüzdeki aylarda su sıkıntısı yaşanabilir, ne yapacaksınız? Sözen dönemindeki gibi yağmur bombası atacak mısınız?.."

Yanıt:

"Geçen yıl denendi, ama bir netice alınamadı, bugün bir grup vatandaşımız yağmur duasına çıkıyor..."

Gazeteciler:

"Siz de yağmur duasına çıkacak mısınız?"

Yanıt:

"Boşa para vermek yerine yağmur duasına çıkarız. Anadolu'da yağmur duası hep olumlu netice vermiştir. Tarih boyunca bundan netice alınmıştır."

İyi mi?

Anadolu'da tarih boyunca yağmur duasından *"hep olumlu netice"* alındığına göre demek ki cumhuriyet dönemindeki barajlar boşuna yapıldı.

GAP'a gerek var mıydı?

Tayyip Bey sözde cinlik yapıyor, siyaset tezgâhında yağmur duasından söz açarken Refah'a uygun taraklarda bez dokuyor.

Anadolu Müslümanı bir yandan çaresizlik içinde yağmur duasına çıkarken öte yandan gırgırını da geçmiştir; Bektaşî mizahının özü, ham sofuluğu ve kör inançları taşlamakla oluşur.

Baba Erenler köy meydanında bir kalabalık görmüş, sormuş:

– *Ne oluyor?*

– *Yağmur duasına çıkıyoruz, sen de gel...*

Bektaşî kafasını kaşımış, düşünmüş, kuraklık sürüyor, susuzluktan toprak çatlıyor.

– *Peki, demiş, geleyim...*

Yola çıkmışlar. Baba Erenler kendi tarlasının yanından geçerken elindeki sopayı toprağa çakmış, göğe bakarak uyarmış:

– *Bizimki de burası...*

Tepede yağmur duası yapılır yapılmaz, gök sanki yarılmış, ötekilere bir şey olmazken, Bektaşî'nin daha kuytuda bulunan tarlasını seller götürmüş: Baba Erenler manzaraya bakmış bakmış, sonra gözlerini göğe dikerek:

– *Kabahat sende değil, demiş, sana burayı gösteren pezevenkte!..*

Bektaşî bir gün evinin bahçesinde oturuyormuş. Yoldan bir kalabalık geçtiğini görünce meraklanıp sormuş:

– *Nereye?*

Köylüler:

– *Karşıdaki tepeye yağmur duasına gidiyoruz...*

Bektaşî:

-- *Hiç zahmet etmeyin, ben size yağmur yağdırırım...*

Köylüler sormuşlar:

-- *Nasıl?..*

Bektaş kalkmış, mintanını çıkarmış, çeşmenin yalağında yıkamış, kurusun diye bahçedeki çamaşır ipine asmış...

Ortalık günlük güneşlik ve de gökte tek bulut yokken birden hava kararıvermiş, bir yağmur bir yağmur, seller akıyor, Bektaş'ın ıslak mintanı ipin üzerinde sallanıyor...

Köylüler sormuşlar:

-- *Nasıl yaptın bu işi?..*

Bektaş:

-- *Son günlerde yukardakiyle aram iyi değil, ne yapsam zıddıma gidiyor..*

Anadolu Müslümanlığı yobazlıkla alay eder, ham sofuları taşlar, güleç yüzlüdür, ama siyaset pazarında umacılaşan bağnazlık bu gidişle imanın da hakkından gelecek, dinin canına okuyacak...

Başımıza bir sürü kara yobaz musallat oldu. Müslümanlık taslayıp yaşamın neşesini kaçınıyorlar.

21 Nisan 1994

Anadolu Müslümanı Şeriatçı Değildir...

Kimine göre Anadolu'da 20 milyon Alevi yaşıyor, kimine göre 25 milyon...

Peki, nerede bu insanlar?

Şeriatçılar siyaset meydanında fink atıyorlar; Süleymancısı, Nurcusu, Nakşibendisi, mezhepçisi, tarikatçısı, bilgici ve cahiliyle tozu dumana katıyorlar...

Aleviler nerede?

Dillerini mi yutmuşlar, sesleri mi kısılmış, defterleri mi dürülmüş?

Yoksa Anadolu'yu bırakıp bir başka diyara mı göçmüşler?

Hiçbir yerde görünmüyorlar...

Ne ortaöğretimdeki zorunlu din derslerinde esamileri okunuyor, ne özel televizyonların açıkoturumlarına çağrılıyorlar, ne TRT'nin programlarında boy gösteriyorlar, ne parlamentoda sesleri-solukları duyuluyor, ne anayasa yapılırken hesaba katılıyorlar ne de devletin resmi dairelerinde insandan sayılıyorlar...

Sanki yer yarılmış, Türkiye'deki milyonlarca Aleviyi içine çekmiş...

Devlet görevlisi imam efendi, Alevi köyüne atanınca, 'vazifesiz memuriyet'e başlıyor:

– *Bu köye cami gerek!..*

Alevi camiye ne yapsın?

Okuldaki zorunlu din dersinde öğretmen, Alevi çocuğuna şeriat öğretisini belletiyor, 'Kızılbaşlar'a, 'Bektaşiler'e, 'Aleviler'e sövüp sayıyor. Çocuk alı al, moru mor, iki gözü iki çeşme, hüüngürdeyerek eve koşuyor...

Ana baba korkuyor:

– *Sus evladını...*

Sünni mezhebinin özgün partisine dönüşen Refah, ortalıkta bas bas bağıyor...

Alevide tıs yok..

Alevi kim?

Alevilik, İslamda bir mezhep, bir dünya görüşü, bir inanç olmasına karşın Sünnilikten uzaktır...

Alevi, Allah'a inanır, Kuran'ı Tanrı'nın kitabı bilir, **Muhammet** peygamberi benimser, hacca gitmez, Sünni yöntemiyle oruç tutmaz, namaz kılmaz; namaz kılmadığı için camiye gitmez, cami yaptırma dernekleri kurmaz; kadınları çuvala değil, toplum yaşamına sokar...

Alevi Müslümandır..

Ama şeriata karşıdır..

Şeriatla ceza hukuku da var, miras hukuku da var, özel yaşam var, kamu hukuku var, devlet düzeni var, insan hayatının her boyunda ve aşamasında kişinin davranışını ve tutumunu saptamak şeriatın öğretisi...

Alevi şeriatçı olamaz..

Her Sünni de şeriatçı değildir, Anadolu Müslümanı şeriatçıya neden bağlansın?

Anadolu kültürünün yoğurduğu Müslümanlıkta yobazlık dışlanmıştır...

Eğer bu dışlanma, toplumsal ve tarihsel bir olgu olmasaydı, Türk halkı laikliği benimseyemezdi.

Anadolu Müslümanı, Arap Müslümanından farklıdır...

Anadolu halkı **Atatürk**'ü sever..

İster Sünni olsun..

İster Alevi..

Şeriatçı Atatürk'ü sevmez..

Mustafa Kemal'e düşmandır..

Şeriatçı, İslamı siyasete ve ticarete alet eden kişidir, Müslümanlığı partililik için kullanır, Arap kültürüyle beyin yıkamaya kalkışır...

Anadolu toplumunda şeriatçılıkla Müslümanlığı birbirinden ayırmak, laikliğe yeşil ışık yakıp yol vermiştir...

Şeriatçı yobazdır!..

İran'daki ya da Arabistan'daki yobazlık düzenini Türkiye'de geçerli kılmak kolay mı?

23 Haziran 1994

2 Temmuz, Yarından Sonra..

2 Temmuz bir yıldönümü.

İyi yıldönümleri vardır..

Ama insan, kötü olayların yıldönümlerinde de belleğini tazeleyip düşünmekten kendisini alamaz.

6 Ağustos 1945'te, bir Amerikan uçağı, Hiroşima'ya atom bombası atmıştı. Kent haritadan silindi. Bu toplu kırim ve bilinçli cinayeti insanlık unutamaz, her yıl acı törenler yapılır, bellekler tazelenir.

2 Temmuz 1993'te Sivas'ta Madımak Oteli'ne sığınan aydınları, sanatçıları, şairleri, '*kara yobazlar*' diri diri yakmışlardı; bu '*kara olay*'ın ilk yıldönümü yarından sonra yaşanacak.

Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nden bir mektup aldım, okurken altını çizdiğim satırları aktarıyorum:

"2 Temmuz 1993'te Sivas'ta, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği ile Kültür Bakanlığı ortaklaşa 'Kültür Şenlikleri' düzenledi. Bu şenliklere tanınmış yazar ve ozanlar, karikatürcüler, semah ekipleri katılmışlardı. kitaplar imzalanıyor, söyleşiler yapılıyor, sanat etkinlikleri sergileniyor, sazlar çalıyor, semahlar dönüyordu.

Ülkemizi 'ortaçağ karanlığı'na sürüklemek isteyen şeriatçı örgütler, bu etkinlikleri içlerine sindiremediler, saldırıya geçtiler, Kültür Bakanlığı'nın girşimiyle dikilen 'Halk Ozanları Heykeli'ni yıkarak yakdılar, **Atatürk** heykelini sökerek gözlerini tornavidayla oyduklar; bununla da yetinmeyen şeriatçılar, aydın ve sanatçıların kaldıkları Madımak Oteli'ne saldırdılar. Otelin önünde güvenlik güçleri vardı, durum devletin en üst yetkililerine duyurulmuştu, tam sekiz saat kurtuluşu bekleyen insanlar sonunda yakılarak öldürüldüler.

Olaydan sonra yüzbinlerce insan bu vahşeti kınadı. Pir Sultan Abdal Derneğı'ne binlerce faks, mektup, telgraf, telefon yağıyordu. Bu acılı ortamda, Pir Sultan Abdal Derneğı'nin organı olan dergide Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde yatan **Kemal Altuntaş** ile **İbrahim Halit Elçi**'nin protesto mektubu da yayımlandı.

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde mektupta bölücülük propagandası yapıldığı iddiasıyla dava açıldı.

Davaya bakan DGM heyeti, aynı zamanda Sivas Katliamı davasına da bakmaktadır.

Dava sonunda:

Pir Sultan Abdal Kültür ve Sanat Dergisi'nin dernek adına sahibi ve derneğin başkanı **Murtaza Demir**'e 6 ay hapis ile 6 milyar lira para cezası, dergiyi basan yayınevi sahibi **Burhan Günel**'e 6 ay hapis ile 5 milyar para cezası, derginin Yazışleri Müdürü **Metin Kuzugüdenlioğlu**'na 6 ay hapis ile 3 milyar lira para cezası, mektubu yazan Altuntaş ile Elçi'ye ikişer yıl hapis ile 250 milyon para cezası verildi."

Yasalar yasakladığı için dava konusunda bir şey yazamıyorum; verilen kararın yürürlükteki kanunlara uygun olup olmadığı bir ayrı konudur.

Türkiye'de fikir özgürlüğünden yoksunluk sürüp gitmektedir; bu utanılacak durumdan bir türlü kurtulamadık; daha iki gün önce **Haluk Gerger** bu yüzden Ankara Merkez Cezaevi'ne girdi; içerde yatan aydınlara ve bilim adamlarına katıldı.

Sivas'ta insanlar diri diri yakılırken seyirci kalan devlet, insanları düşünceleri yüzünden hapis cezalarına çarptırmakta gücünü gösteriyor.

Bir ülke başbakanlığa bir kadın seçildi diye uygarlığa kavuşmaz.

Kadın başbakan, fikir özgürlüğüne karşı mı, değil mi?

Ölçü budur.

İnsanları düşüncelerinden ötürü cezaevine kapatan bir ülke nasıl çağ atlayabilir?..

2000 yılının eli kulağında, bizim aydınlarımız hapishanede...

3 'üncü Binyıl' ı böyle mi karşılayacağız?..

30 Haziran 1994

Bir Yıl Sonra Bugün...

Geçen yıl bugün Sivas'ın Madımak Otel'i'ne sığınmış onlarca insan, diri diri yakıldı...

Otel 'kara kalabalık' kuşatmıştı, bağırıp çağırıyorlardı, gözleri dönmüştü...

Bir yanda alev ve duman...

Öte yanda 'kara yobaz'...

Onlarca insan diri diri yakılırken, 'kara yobazlar' sevinç çılgınlıkları attılar...

Tarih, 'kara yobaz'ın kan içiciliğini yazar, ister Doğu'da olsun, ister Batı'da, her dinden, mezhepten ve meşrepten 'kara yobaz'da insan yüreği yoktur.

'Kara yobaz' din adına, Allah adına, peygamber adına insan yakar...

Kemik kırar...

Deri yüzer...

Nesimi'nin derisini yüzen 'kara yobaz'dır...

15'inci yüzyılda şeriata karşı durduğu için Halep'te derisi yüzüldü şair **Seyyid Nesimi**'nin...

20'nci yüzyılın son yıllarında, Sivas'ta, halk ozanı **Nesimi Çimen** diri diri yakıldı...

15'inci yüzyılda yaşayan Seyyid Nesimi diyordu ki:

"Ey sevgili,

Senin yüzünde 'Tanrı yücedir' yazısı vardır; güzelliğine vurulmamın nedeni budur..."

1993 yılında halk ozanı Nesimi Çimen, bu dizeleri yinelediği için diri diri yakıldı..

Yalnız Nesimi mi yakıldı?

Yakılanlar içinde nice değerli şair, yazar, sanatçı vardı. '*Kara yobaz*'; Allah adına, din adına, peygamber adına gözünü kırpmadan hepsini yaktı. İnsanlar diri diri yanarken, oteli kuşatıp seyretti. '*Kara kalabalık*'tan birisi çıkıp da şöyle konuşmadı:

"Kardeşler!.. İçerde insanlar var, diri diri yanıyorlar, kurtarlalım..."

İnsan olmak ne demek?.. Bir trafik kazasında herkes birbirini kurtarmaya koşar; komşuda birisi hastalanmışsa, doktor bulmak için mahalleli seferber olur; yaralıyı kurtarmak için kan gerekiyorsa, herkes kuyruğa girer; depremde, taşkında, yangında insan insana yardım etmez mi?..

İnsan olmak insanlaşmak demektir...

İnsanlaşmanın anlamı ne?..

Nasıl oluyor da Anadolu'nun Sivas kentinde Madımak Otel'i'ne sığınmış insanlar diri diri yakılıyor?..

Nasıl oluyor da oteli kuşatan kalabalık, insanların diri diri yakılmasını gülerek izleyebiliyor?..

Nasıl oluyor da toplum böyle bir olayın ayıbını, acısını, anlamını içine sindirebiliyor?..

Geçen yıl bugün, Sivas'ın Madımak Otel'i'nde onlarca insan yakıldı...

Geçen yıldan bugüne, *'kara yobazlık'* eksilmedi, arttı, yoğunlaştı, yayıldı, iktidara tırmanır oldu; din uğruna, Allah adına, peygamber hesabına siyaset yapanlar çoğaldı.

'Kara kalabalık', adına okul denen medreselerde özellikle yetiştiriliyor, beyinler çitileniyor, çocukların bilinçlerine kurşun dökülüyor; aklın değil, bağnazlığın öğretisine göre eğitilen neferlerin sayısı artıyor...

Madımak Oteli'nde diri diri yakılan şairlerin, yazarların, sanatçıların kavrulan bedenlerinden yükselen alevler bile bu toplumu uyaramazsa ne yapmalı?..

Aradan bir yıl geçti...

Şeriatçı, aradan geçen bir yıl içinde, daha da azdı, yeni yangınların kundaklarını hazırlıyor...

Ülkenin çoğunluğu sessiz, şaşkın, ne yapacağını bilmez, seyrediyor.

2 Temmuz 1994

Madımak'ın Göstergesi!..

2 Temmuz 1993'te Sivas'ın Madımak Oteli'nde 37 insan diri diri yakıldı. Tarihimizin en çarpıcı irtica olaylarından biri yaşandı. Yakılanlar arasında şairler, yazarlar, sanatçılar vardı.

"Edebiyatçılar Derneği" 2 Temmuz'un yıldönümünde 578 sayfalık bir *"Sivas kitabı"* çıkardı; iç kapakta şu açıklama var: *"Bir Topluöldürümün Öyküsü, anılar, belgeler, incelemeler..."*

'Önsöz'de diyor ki:

"2 Temmuz 1993'te Sivas'ta yaşananların öyküsünü anlatıp tarihe aktarmayı, bugün olmazsa yarın mutlaka hesabının sorulacağına altını çizmeyi amaçlayan bu kitap, toplumsal barış için de unutulmaz bir 'ders' kitabıdır:

Bu kitap, Sivas cankırımının çok bilinçli, düzenli, hazırlıklı yapıldığının da altını çizmektedir."

Sivas cankırımı birdenbire yalazlanıp bir oldubittiyle sonuçlanan beklenmedik bir olay değil.. Başlangıcıyla sonu arasında belirlenen süreç, laiklik ilkesine karşı örgütlü ve planlı bir şeriatçı kalkışmanın dışavurumu!..

Saatlerce süren olayda anlatılan sloganlar:

- Cumhuriyet burada (Sivas'ta) kuruldu, burada yıkılacak...
- Muhammet'in ordusu, laiklerin korkusu...
- Laiklik gidecek, şeriat gelecek...
- Şeriatçı devlet kurulsun...
- Laik düzen yıkılacak...

Apaçık görülüyor ki Sivas'ın Madımak Oteli'ni kuşatan kara yobaz kalabalığının öncüleri ve kışkırtıcıları onlarca insanı yakarken, ne istediklerini açık seçik dile getiriyorlar. Gözü kapalı binlerce kişiyi güdüleyenler, belli bir siyasetin politikacılarıdır. Bunlar daha önce dağıttıkları bildirilerde cankırımına seferberlik çağrısı çıkartıyorlar.

– “Kâfirler, şunu iyi bilmeli ki: İslamın peygamberini ve kitabın izzetini korumak için bu uğurda verilecek canlarımız vardır. Gün, Allah'ın vahyi Kuran-ı Kerim'e, Allah'ın Resulü Hz .Muhammet'e yöneltilen çirkin küfürlerin hesabının sorulma günüdür. İman edenler Allah yolunda savaşırlar.”

Bildirilerde doğrudan **Aziz Nesin**'in adı geçirilerek hedef de gösterilmiştir. Gericici gazeteler bu yolda yayın yapmışlardır...

Her şey açık ve seçiktir...

Sivas'ta Madımak Oteli...

İçinde insanlar...

Dışarda kara kalabalık...

Sekiz saat süreyle içerdekiler-dışardakiler arasında olaylar sürüyor, otel yakılıyor, yangın sırasında taşlanıyor, insanların diri diri yakılmasını keyifle izleyenler var...

Nasıl oluyor bu?..

Kimi zaman insanlar canavarlaşırlar; Hitler'in neferleri, gözlemini kırpmadan, çoluk çocuk, kadın erkek demeden, gaz odalarında

soykırımı sürdürüyorlardı. Yobazlaşan kişi bağınazlaştıkça insanlı-
ğından çıkar, bir başka yaratık olur; “*Sevap işliyorum. Allah'ın adı-
na bu görevi yapıyorum. Cennet'e gideceğim*” diye insan kasaplığı-
na sivanır...

Sivas'ın göstergesi bu!..

2 Temmuz'un yıldönümünde gazetelerimize göz attım, Cumhu-
riyet'ten gayrı Sivas'ı anan yok gibi!.. Sanki tarihimizin en kara yo-
bazlık olayı bir yıl önce yaşanmamış; insanlar, şairler, sanatçılar, ya-
zarlar diri diri yakılmamış...

“*Sivas kitabı*”nın arka kapağında bir uyarı var, olduğu gibi ak-
tarıyorum:

HİÇBİR ŞEY BİRDENBİRE OLMADI

★ *Önce ezanı Arapça'ya çevirdiler:*

Dinlediniz.

★ *Sonra “Siz isterseniz hilafeti bile getirirsiniz” dendi.*

Demokrasi sandınız.

★ *Sonra çığ gibi Kur'an kursları,*

imam-hatip okulları açıldı.

Din dersleri anayasal zorunluk oldu.

Kabullendiniz.

★ *Tesettür arttı, cami sayısı okulları geçti.*

İnanç özgürlüğü saydınız.

Oruç tutmayı öldürdüler.

Şaşırdınız.

★ *Daha sonra bilim adamı ve yazarları vurdular.*

Milletvekili ve gazetecileri parçaladılar.

Şairleri ve dansçıları yakılar.

*Kimin yaptığını düşünüp durdunuz.
★ En sonunda kapınızı ÇALACAKLAR.
Size kendinizden başka yardım
edecek kimse KALMAYACAK!..*

4 Temmuz 1994

Şeriat ile İslam Bir mi?..

Ülkemizdeki ve dünyadaki islamcı akımların çekirdeği bir anahtar sözcükte odaklanır.

Nedir o anahtar sözcük?

Şeriat!

Şeriat nedir?

Kavram yapısında bir tuzağı taşıyor, uzam ve zamanda sözcüğe çeşitli anlamlar yüklediği için tartışmaya yol açıyor, kimilerine göre şeriat, İslamla anlamdaştır, kimilerine göre bir Müslüman, şeriata karşı olabilir...

Nasıl?

Kuran'ın Maide Suresi buyurur:

"Erkek hırsızın ve kadın hırsızın ellerini kesin!.."

Eğer bu yargıya karşı çıkılırsa, Kuran'a da karşı çıkılmış mı olur? İslamla şeriati özdeşleştirenler için sorunun yanıtı kesin ve açıktır.

Ne var ki yüzlerce yıldan bu yana Müslümanlığı değişen çağlara uydurmak, kaçınılmaz bir zorunluluğa dönüşmüştür. Osmanlı Halifesi ve Padişahı şeriatın çoğu hükmünü mülkünde uygulamıyor, is-

ter istemez rafa kaldırıyordu. 1839 Tanzimat Fermanı'nda şeriatı dışlayarak Müslüman olmanın yolları arandı ve bulundu.

Laiklik uygulamaları, Türkiye Cumhuriyeti döneminden önce Osmanlıda uç vermiştir. Çünkü İslamı tüm hukuk yapısı ve kurallarıyla şeriatla özdeşleştirip uygulamaya kalkmak, insanı ve toplumu yaşamdan silmekle birdir.

Alevilik bu gerçeği daha başlangıçta gördü; Alevi, kuralını koydu:

– *Müslümanım, ama şeriatçı değilim!..*

1923 Devrimi'yle Anadolu, Aydınlanma yoluna girince konu daha da çarpıcı bir biçimde ortaya çıktı.

Günümüzde '*insan hakları ve temel özgürlükler*'den yana olan bir kişi nasıl şeriatçı olabilir?.. Şeriat; insan haklarına, temel özgürlüklere, demokrasiye karşıt ilke, hukuk, felsefe, dünya görüşü, hüküm, kural, yasalardan oluşuyor.

İslam şeriatı, Peygamber'in Mekke döneminde inanç ve ahlaka ilişkin kurallarla başlamış; Medine döneminde evlenme, boşanma, miras, ticaret, borçlar ve cezalar üzerine uygulamalı bir mevzuata dönüştürülmüştür.

2000 yılına yaklaşırken bu hukuk kurallarını tümüyle benimseyip yaşamak olanağı var mı?..

Ne yazık ki işin bu yanı hiç kurcalanmıyor, Refah Partililer konuşuyorlar:

– *Biz şeriatçıyız!..*

-- Şeriat ne demek?..

– *Şeriat İslam demek..*

Eğer şeriat ile İslam birse, bir milyarlık Müslüman nüfusun yayıldığı ülkelerin yüzde 90'ında şeriat uygulanmıyor. Şeriatla faiz haram; ama Arap bankaları Türkiye'de fink atıyorlar, laik Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmak için şeriatçıya parasal kaynak sağlıyorlar.

Atatürk düşmanları, Türkiye’de yükselen şeriatçılığın iktidara tırmanmasını Cumhuriyet devrimlerine bağlamaya çalışıyorlar:

– *“Eğer Mustafa Kemal olmasaydı, tepeden inme laiklik devrimi gerçekleşmeseydi, bu tepki olmazdı...”*

Oysa şeriatçılık tüm İslam coğrafyasında yükseliyor; Afganistan, Mısır, İran, Fas, Pakistan, Bangladeş ve başkalarında tepeden inme laiklik devrimi mi gerçekleşti de ortalık savaş alanına dönüşüyor?.. İnsanlık tarihinde *‘Aydınlanma Felsefesi’* önce Batı’da uç vermiş, bir yaşam biçimine dönüşmüş...

Sıra şimdi İslam coğrafyasında...

Mustafa Kemal, bütün Müslümanlık dünyasında, Aydınlanmacılara yol gösteriyor.

15 Ağustos 1994

Meluli ile Erbil...

Meluli, bir Alevi ozanı. Asıl adı **Karaca**. 90 yaşında 12 Eylül'ün işkencelerinden ve mapusanelerinden geçmiş. 1989'da ölümünden bir ay önce not düşüyor: *"Bugün 97 yaşına girdim. Gerçek muhabbetim arttı; aklım da batıl güçler karşısında zerre kadar sarılmadı."*

Demek ki Meluli 1892'de dünyaya gelir, Bektaşî tarikatına girecektir:

*Tanrı bize bizden yakın
Gitme uzaklara sakın
Onu görmek mi merakın
Aç gözünü bak insana!..*

Hamdullah Erbil ile ablası **Latife Özpolat**, Meluli'ye ilişkin bir kitap hazırladılar; uzun yılların çabasıyla ortaya çıkan bu yapıtın adı: *"Meluli Divanı ve Aleviliğin, Tasavvufun, Bektaşîliğin Tarihçesi."*

Meluli söylüyor:
*Dünya gamın bırak yürü
Kalır dünyanın her varı
Muhabbetten geri kalma
Muhabbettir baki kalan*

Hamdullah Erbil, Meluli'nin torunu, benim de sevgili arkadaşım...

Hamdullah Erbil'i önce hapisshaneden gönderdiği bir kitapla, ardından yazdığı bir mektupla tanıdım. 12 yıl cezaevinde yattıktan sonra ölümcül bir hastalığa yakalanmıştı. İçeride tedavi edilmesi olanaksızdı. Gerekli yayını elimden geldiğince yapmaya çalıştım.

Erbil'in yaşamöyküsü kısaca şöyle:

5 Ocak 1952'de Afşin-Kötüre köyünde dünyaya geldi. ODTÜ'de okurken öğrenci eylemlerine katıldı. 1977'deki siyasal çalışmaları nedeniyle müebbet hapis cezasına çarptırıldı. İçerideyken lösemiye yakalandı. 1989'da geçici izinli olarak cezaevinden bırakıldı. Tedavi için Hamburg'a gitti. Dedesi Bektaşî ozanı ve bilgini Meluli'nin (Karaca-Hüseyin) şiirlerini derleyerek Alevi-Bektaşîliğinin tarihini araştırdı. Bu kitabı yayına hazırlanırken 16 Temmuz 1993'te hayata gözlerini kapattı.

Hamdullah Erbil'in yüzünü ilk kez bir Almanya gezisinde Hamburg'da gördüm. Bir toplantıda yanıma yaklaşan aydınlık yüzlü bir genç:

– Ben, dedi, *Hamdullah Erbil.*

Cezaevinden yazılan mektupla başlayan tanışma o anda bir dostluğa dönüştü.

Erbil, ODTÜ'de okumuştı; ama cezaevinde doktorasını vermiş, diller öğrenmiş, kitaplar yazmıştı. Dipsiz ve engin bir duygu okyanusunda düşüncesinin yelkenini açarken, duyarlı insanlığını aklının pusulası yönlendiriyordu. “*Sanat Felsefesi Tartışmaları*” adındaki kitabının (Ekin Yayınları) önsözüne aldığı **Saadet Nişancı**'nın şiirindeki gibi benliği özlem doluydu:

*“nasıl ki canlıysa yumurtada dölüt,
nasıl ki patlamaya hazırsa badem dalında göze,
nasıl ki yağmur yüklüyse bulutlar;*

*işte öylesine birikti özlemlerim,
anama, sana ve bahara.”*

Hamdullah Erbil, içeride ve dışarıda özlemlerle yüklü yaşadı,
özlemlerini alıp götürdü...

Yaşayamadan...

Yaşanamamış hayatlar, yaşanıp pörsümüş hayatlardan daha diri
noktalanıyorlar.

Bektaşî Melulî'nin torunu devrimci Hamdullah *“Ortalama öm-
rü 60 yıldan 50.000 yıla yayılan 800 kuşaklık insanlık tarihi”* içinde
nedir ki?..

Biz neyiz ki?..

İnsanlık tarihinde 650 kuşağın ömrü mağaralarda geçmiş ve an-
cak son 70 kuşak, yazının sağladığı olanaklardan yararlanıp birbirle-
riyle iletişime geçmişler. Bu gizemli dünyada Hamdullah neden ve
niçin yaşadığının bilincindeydi. Özlemleri bilincinin saydamlığında
ışınlanıyordu.

Bir gün gelecek, o özlemler gerçekleşecek...

Alevî dede ile devrimci torunun yazgı birliği bilmem ki bir
rastlantı mı?..

Melulî'nin kitabını okuyan bu sorunun yanıtını bulacaktır.

25 Ağustos 1994

Cami ve Cemevi...

Cem, toplama demektir...

Cami, cemden geliyor.

Sünni mezhebinden Müslüman camide toplanır, Alevi mezhebinden olan cemevinde...

Üsküdar'da, Alevilerin cemevini, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Tayyip Erdoğan** 'yasadışı kaçak yapı' diye yıktırmak istiyor...

İstanbul'da kaç cami var?..

Kaç yasadışı. Kaçak yapı?..

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi bu konuda açıklama yaptı: "*İstanbul'daki kaçak yapılaşma özgürlüğü, özellikle camiler açısından çok ciddi boyutlara ulaşmıştır. Kentte son yıllarda yapılan camilerin yüzde 80'i ya ruhsatsız ve kaçaktır ya da imar planlarında çocuk parkı, okul yeri, yeşil alan vb. gibi kentsel yaşam mekânları olarak ayrılan yerlerde yapılmaktadır.*"

İslam, Arabistan'da doğdu...

Dünyaya yayıldı...

İnançlar her coğrafyaya göre değişik renklere bürünürler; Hiris-

tiyanlık gibi İslamda da pek çok mezhep ve tarikat vardır ki doğal sayılmalıdır.

Anadolu'da en yaygın iki mezhepten biri Sünnilik, ikincisi Alevilik...

Alevi namaz kılmaz, oruç tutmaz, hacca gitmez, Tanrı'yı bilir, **Hazreti Muhammet**'i peygamber sayar, **Hazreti Ali**'yi sever, Müslümandır...

Bu tür Müslüman kıyamet gibi...

Osmanlıda başlayıp 1923 Devrimi'yle yaygınlaşan inanç yaklaşımına göre Türkiye'de namaz kılmayan, hacca gitmeyen, oruç tutmayanlar çoğunluktadır; yaşam koşulları zorluyor, adam namaz kılmıyor; ama sorduğunda ne diyor:

– *Elhamdülillah Müslümanım...*

Alevi mi?..

Hayır...

Türkiye'deki Müslümanların çoğunluğu, Alevi olmasa da Alevi gibi yaşıyor.

Peki, şeriatçıların durumu ne?..

Sünni mezhebinden olup şeriatı benimseyen azınlık, İslamı siyasete alet ediyor...

Refah bu işi ustalıkla yapıyor.

Camilere bir siyasi partinin şubeleri işlevini yüklemek isteyenler, bu yolda önemli adımlar atmışlardır; cami yaptırma dernekleri ya da girişimleri, dinsel ve kutsal niteliklerini yitiriyorlar. Çünkü bugün cami bir tapınak gibi düşünülüyor, çevresindeki dükkânlarla birlikte bir şirket gibi kuruluyor, bu işin başına geçenler çıkarlarını doğrultuyorlar; cami, çevresiyle birlikte alışveriş merkezi ve ticaret odağıdır.

Müslümanlık artık Türkiye'de siyasete ve ticarete açıkça alet ediliyor...

Din pazarlanıyor...

İslam deyince şeriatçının ağzında üç sözcük yineleniyor:

– *Para, para, para!*..

Suudi bankalarından Almanya'daki tezgâhlara ve kurban derileri pazarlamasına değin yayılan bir piyasada kutsal İslamı siyaset ve ticarete alet eden şeriatçının tuttuğu altın oluyor. Bosna için toplanan paralar bile deve yapılıyor.

Cemevini yıkmak...

Neden?..

İstiyorlar ki camilerde topladıkları Sünnilerin beyinlerini şeriatın siyasetiyle yıkasınlar; ama Aleviler toplanıp bir araya gelemesinler...

Hoşgörüden yoksunluk, şeriatçının kimliğine sinmiştir; bunlar Aleviler için "*Katli vaciptir*" fetvalarını çıkaran şeyhülislam kafa-sıyla 2000'e doğru politika yapıyorlar...

12 Eylül 1994

Medrese ve Tekke'nin Türettiği...

Ziya Gökalp '*1923 Devrimi*'nden önce '*Türkçü*' idi, Müslümanlığı aşikârdır; ama Türkçe ezanı savunmuştur, çarşaf ve tesettüre de karşıydı...

İttihatçılar, Birinci Dünya Savaşı'nda bir bölüm ilkokulun yönetimini şeyhülislamın elinden aldılar; 1917'de **Şeyhülislam Hayri Efendi** bu duruma katlanamayarak görevinden çekildi...

Resim, İslamda yasak değil mi!..

1916 yılından başlayarak İstanbul'da her yıl bir resim sergisi düzenlendi; devlet büyükleri resim alarak evlerinin duvarlarına astılar...

İstanbul'da konservatuvar kuruldu...

Sarayda tiyatro açıldı...

Çarşaf kalkmasa da Osmanlıda kadın eylemleri başladı, yüzler açıldı...

'*1923 Devrimi*' gerçekleşmeden önce Osmanlıda tohum toprağa serpilmiş; medrese öğretiminden bilimsel öğretime geçmenin ilk temelleri atılmıştı...

Peki, 1990'larda, bizi Osmanlının son döneminden de daha ge-

riye götürmeyi amaçlayan şeriat akımları nereden kaynaklanıyor?.. 21'inci yüzyıla 5 kala, İstanbul Belediye Başkanı nasıl oluyor da balenin 'helden aşağı' olduğunu söyleyebiliyor?..

Türkiye'de gerici akımların bu ölçüde karanlığı vurgulamasının iki nedeni var:

Bir: İmam okullarından ve hafız kurslarından yetişenlerin yarattıkları itici güç...

İki: Şeriatçılığın kökü dışarda kaynaklarından sağlanan parasal güç...

1990'lar Türkiye'si'nde genç beyinler medreselerde ve tekkelerde yıkılıyor...

Medrese dinsel öğretimin okuludur.

Selçuklu'da ve Osmanlı'da çok ünlü medreseler vardı; din ile bilim o dönemlerde ayrışmadığı için zamanında bu eğitim yuvalarının işlevleri de önemliydi. **Yavuz Sultan Selim**, Sünnilerin halifelliğini Mısır'dan İstanbul'a taşıdıktan sonra Osmanlı'da medrese, resmi eğitimin okulu sayılmıştır...

Peki, ya tekke?..

Tekke, mezhebin okulu değil, tarikatın öğretim yuvasıdır. Osmanlı'da tarikat, resmi mezhebe karşı gelişen dinsel düşünce akımını vurguladığı için tekkenin medrese ile uzlaşabilir karşıtlığı söz götürmez. Bir yanda devletin resmi mezhebi medreselerde beyin yıkar-ken, öte yanda parçalanmış İslamın eteklerindeki değişik akımlar, tarikatlar yoluyla tekkelerde yaşama olanağını buluyor...

Ne var ki ister medresede olsun, ister tekkede, bilimsel eğitimin ve laikliğin aydınlanmasında ışıyan öğretiminin yürütülemeyeceği açık ve seçik...

'1923 Devrimi' nin '*Öğretim Birliği Yasası*' (Tevhid-i Tedrisat) medreseyi eğitim ve öğretim yaşamından silmişti; ardından tekkeler de kaldırılmıştı...

Bugün artık temel öğretim kurumlarına dönüşmüş imam okulları birer medresedir, tarikatlar ise ünlü şeyhleriyle güncel politikanın içindedirler...

Yeni kuşakların önemli bir bölümü, medrese ve tekke öğretisinden geçiyor...

Refah Partisi'nin yansıttığı siyasal rüzgârların Osmanlının son döneminden de gerilere düşmesi, bütünüyle yoğun şeriat eğitiminin türeimidir; kökü dışarda şeriatçılık, elindeki parasal güçle siyasal iktidara adaylığını koymuştur.

İlk genel seçimde büyük bir olasılıkla birinci parti Refah olmayacak mıdır?..

O zaman -anayasaya göre- Cumhurbaşkanı **Demirel**, en çok oyu alan Refah'ın Genel Başkanı **Necmettin Erbakan**'a hükümeti kurması için görev vermek zorundadır...

Görünen köye kılavuz gerekmez; medrese öğretimiyle ve tekke eğitimiyle varacağımız yer er geç bu olacaktı...

'Hayırlı olsun' mu diyelim?..

9 Ekim 1994

Devenin Dışılığı!..

İyimserlik ya da kötümserlik bir ruhsal yaklaşımdır; gerçekçilik, akıl işidir. Akıl 'an'ı saptar, zaman içinde 'süreç'i yerli yerine koyar, *durum* ile 'değişim'i bir arada düşünür, son sözünü duygudan esirgeyerek söyler.

Ünlü öyküdür, kentlinin biri 'Erenler' köyüne gidiyormuş, yolda bir köylüye rastlamış:

– *Erenler köyü buradan ne kadar tutar?..*

Köylü adama bakmış, susmuş, yanıtlamamış..

Kentli öfkelenip hızlı adımlarla yola koyulunca, köylü arkadan seslenmiş:

– *Bu yürüyüşle iki saatte varırsın!..*

Türkiye'nin geleceğine ilişkin bakış nasıl olmalı? İyimser mi? Kötümser mi?

Hayır, gerçekçi olmalı, hangi köye doğru, nasıl bir yürüyüşle yol aldığımıza bakmalı!..

Ebu Süfyan'ın oğlu **Muaviye**, İslam tarihinin en ilginç kişilerindendir; **Hazreti Muhammet**'e uzun süre direnmiş, Peygamber'in

son yıllarında Müslüman, yirmi yıl geçmeden de halife olmuştur. Aşağıda anlatacağım öykünün geçtiği yıllarda Muaviye Şam'da **Hazreti Ali** de Kûfe'de idi.

Muaviye ile Ali iki can düşmanı...

Bir gün Ali'nin Kûfe'sinden bir Arap, satacağı malları devesine yükleyip Muaviye'nin buyruğundaki Şam'a gelmiş. Pazarda bir Şamlı Arap, deveye sahip çıkmış:

– *Bu dişi deve benimdir!..*

Kûfeli:

– *Nasıl olur; diye direniyormuş, bu deve benim elimde büyüdü, hem bu deve dişi değil, erkek...*

Tartışma Muaviye'ye yansımış, herkes davayı izlemek için meydanda toplanmış, Muaviye davacıya sormuş:

– *Bu dişi deve kimindir?..*

Şamlı:

– *Bu dişi deve benimdir.*

Muaviye kararını açıklamış:

– *Bu dişi deve Şamlıdır.*

Sonra cemaate sormuş:

– *Ey cemaat, bu dişi deve kimindir?..*

Cemaat bir ağızdan:

– *Bu dişi deve Şamlıdır.*

Deve Şamlıya verilmiş. Kûfeli şaşkın şaşkın bakınırken Muaviye adamı kenara çekip demiş ki:

– *Ey Kûfeli. Sen de ben de biliyoruz ki bu deve erkektir. Ama sen burada gördüklerini Kûfe'ye dönünce Ali'ye anlat ve de ki: Muaviye'nin, erkekle dişi yi birbirinden ayırtetmekten uzak on bin adamı var; ona göre ayağını denk alsın!..*

Medrese öğretimi Türkiye'de böyle geliştikçe ve ekonomik alt-yapısını kurdukça ülkenin geleceği soru işaretidir. Bugünkü iyimser-

lik ya da karamsarlık bir anlam taşımaz. Devenin dişi mi erkek mi olduğunu Muaviyelere bakarak değil, kendi aklıyla belirleyecek yeni kuşaklar yetiştirmek yolunu tutmadıkça iflah olamayız ve gerçekçi sayılamayız.

25 Kasım 1994

Her Şey O kadar Açık Seçik ki...

2 Temmuz 1993'te Sivas'ın Madımak Otel'i'nde 37 kişi diri diri yakıldı. Kara bir kalabalık otelin çevresini sarmıştı, bağırıp çağırıyorlar, yumruklarını sıkıyorlar, tekbir getiriyorlar, cihattan söz açıyorlardı; gözleri dönmüş kalabalıktan kimileri oteli kundakladılar, dumanlar göğe yükseliyordu...

İçerde kim vardı?..

Asım Bezirci...

Şair Behçet Aysan...

Metin Altıok..

Âşık Nesimi Çimen..

Karikatürist **Asım Koçak** ve başkaları, sanatçılar, aydınlar, insanlar, sekiz saat boyunca, içerde ölümle boğuştu; sekiz saat süresince devletin kendilerini kurtarmasını beklediler, en uzun sekiz saat yaşandı, geçti, Türkiye Cumhuriyeti bu insanlara ulaşamadı. Kara kalabalık dışardayken kurbanlar içerde, sekiz saat çırpındılar...

Şeriatçı dışarda nöbet bekledi..

Devlet seyretti..

Birini kıskançlık nedeniyle bıçaklamak, soygun amacıyla yara-

lamak, kan davası yüzünden öldürmek 'adi' suç kapsamına girer; ama Sivas'taki durum değişik...

Kara kalabalık 'şeriat' uğruna aydınları yaktı hem de gündüz gözüyle...

Sivas'ın göbeğinde..

Devletin gözü önünde..

Her şey apaçık..

Öylesine açık ki sanıklardan kimileri yargılanıp hapis cezasına çarptırılınca, yargıçlar kuruluna ve gazetecilere saldırırken amaçlarını yinelediler:

– *Ya İslam, ya ölüm..*

– *Zafer İslamın..*

– *Sivas kâfirlere mezar olacak..*

– *Kâfirlere ölüm..*

Yargıç, önündeki dosyayı açıp baksa, bu sloganların iddianame-de yazılı olduğunu görecektir; Sivas'ta Madımak Oteli'nin önünde aynı sloganlar söyleniyordu:

– *Ya İslam, ya ölüm..*

– *Sivas kâfirlere mezar olacak..*

– *Kâfirlere ölüm..*

37 kişi bu sloganlar atıla atıla, diri diri yakıldı, mahkemenin karar aşamasında yargıçların önünde yinelendi, her şey apaçık ortada...

Suçlu, birisini kıskançlık nedeniyle mi bıçaklamış? Kan davası yüzünden mi öldürmüş? Hayır!.. Düpedüz şeriat uğruna insanlar diri diri yakılıyor. Ne demek bu?.. Suçlu, ne demek istediğini dile getiriyor, eliyle, koluyla, bedeniyle, gözleriyle, sözcükleriyle, tümceleriyle diyor ki:

– *Şeriat için yaktım, yakacağım, kâfirlere ölüm!.. Cihat açılmıştır..*

Ne yapmalı?..

Hiç kimse yanlış yorumlamasın!.. Türkiye'de şeriatçılık anaya-

sanın vazgeçilmez saydığı siyasal partilere işlemiştir; yine de ne parti kapatılmalı, ne adam asılmalı ne de şeriat propagandası yaptığından ötürü kişi içeri atılmalı!.. Demokratik ortamda şeriatçılık göğüslenir, geriletilir, püskürtülür; ama devletin görevi nedir?..

Şeriat terörünü önlemek, diri diri adam yakanları cezalandırmak değil mi?..

Eğer bir ülkede devlet diri diri yakılanları seyrediyorsa, suçluları bulamıyorsa, bulduklarının suçunu doğru dürüst saptayamıyorsa, adaleti yerine getiremiyorsa...

O ülkede devlet var mıdır?..

28 Aralık 1994

‘İslamı Bilmek’ Ne Demek?..

Yeni bir laf çıktı:

“İslamı bilmek!..”

Ne demek o?..

Televizyonlarda, medyada, açık oturumlarda İslam adına ah-kâm kesenler türedi. Bir zamanlar ‘*Marksolog*’ geçinenler vardı, şimdi de, ‘*İslamolog*’lar mı ortaya çıktı?.. Maşallah bilmedikleri yok, Müslümanlık bunlardan soruluyor.

Eski Ortaköy’de, Bektaşî babası, kilisenin papazıyla çok dostmuş, yedikleri içtikleri ayrı gitmezmiş. Gel zaman git zaman, papaz hastalanmış, ağırlaşmış, son nefesini verecek!..

Bektaşîye haber iletmışler, Baba Erenler kalkmış, papazın evi-ne varmış...

Papaz, Baba Erenleri karşısında görünce konuşmaya çabalamış, dudakları kıpırdıyor; ama Bektaşî hemen eliyle adamcağızın ağzını kapatmış...

Çevredekiler:

– *Baba Erenler ne yapıyorsun?..*

Bektaşî:

– Ben bu hergeleyi kırk yıldır tanırım, şimdi bir kelime-i şahadet getirir; doğru cennete gider; biz bu yolda yaya kalırız...

Öykü, Müslümanlığın nasıl bir din olduğunu da vurguluyor. İslam tümüyle bir vicdan işi!.. Kelime-i şahadet getirdin mi Müslümanısın, bu iş için Hristiyanlıktaki gibi kilisenin turnikesinden geçmeye gerek yok...

Bir inanç sorunu Müslümanlık!..

Peki, inancı nasıl ölçeceksin?.. Metreyle mi, okkayla mı, kiloyla mı?..

Bu işin arşını endazesı yok!..

İnanç ölçülemez.

Hiç kimsenin vicdanına iskandil sarkıtamazsın, Allah ile kul arasındaki ilişkinin ruhsal okyanusunda kim yelken açabilir?.. Kilise papazı gibi, hücrede, Müslümanın benliğindeki günahları çıkartmaya mı kalkışacaksın?.. Kim daha iyi Müslüman?.. Nereden bileceksin?.. Allah tarafından sana bir yetki mi verilmiş ki kulu sorgudan sualden geçireceksin?.. Sen İslamı ne kadar biliyorsun ki karşındakinden hesap soracaksın?..

Hem bilmek ayrı şey..

İnanç ayrı..

Kim İslam konusunda bir şeyler bildiğini sanarak şişiniyorsa, bilin ki cahildir.

1400 yıllık bir tarih sürecinde yayılıp gelişmiş İslamiyeti, bilimsel yaklaşımla değerlendirmek gerekiyorsa, bir kimse ancak bu işin bir dalında uzmanlaşabilir. İslam hukuku başlıbaşına bir derya!.. Aşılmış da olsa, bu hukukun her bir dalında yetkiyle konuşabilmek kolay mı?..Yüzlerce yıldan beri medreselerde tartışılıp duran nice soruna, bin bir çözüm önerilmiştir. Kara kaplı kitaplardaki karınca dualarının içinden çıkmak olanaksızdır. Din ve hukuk konularında verilen fetvaların ise haddi hesabı yoktur. Bu fetvaların birbirleriyle

çelişkileri açılmaz bir kördüğüm oluşturur; üstelik İslamda fetvanın da bağlayıcı niteliği varsayılmaz.

Kim İslamı bilebilir?..

Bir kul Müslümanlıkta nedir ki, oturup öteki kullara ahkâm kesecek?..

'*Ruhban*' sözcüğü rahibin çoğuludur; Osmanlıda yoktu; ama Cumhuriyet Türkiye'si'nde bir ruhban sınıfı oluşuyor; bunlar İslamı tekellerine alıp politikaya alet ederek siyasal iktidara tırmanmaya çalışıyorlar, koltuk hırsıyla sağa sola İslamiyet adına babalanıyorlar...

Yok böyle şey...

Ülkemizde İslamı siyasete bulaştırıp kendi çıkarları için kullananlar mı Müslüman?.. Yoksa İslamı bir vicdan işi sayıp alçakgönülle özümseyen mi Müslüman?..

İslamın temsilcisi kılığına bürünerek seçmenlerin karşısında Müslümanlık taslayan kişi, din adına sahtecilik yapan çıkarcıdan başkası olamaz.

17 Ocak 1995

Asık Suratla Güler Yüz...

Hasan Pulur 10 ocak perşembe günü Milliyet'teki köşe yazısına şöyle başlıyor:

"Salı günü İlhan Selçuk, köşesinde hiç duymadığımız bir Bektaşî fıkrası anlatıyordu."

Şaştım kaldım.

Demek ki Hasan Pulur'un bilmediği bir Bektaşî fıkrası da varmış, diye düşündüm.

Fıkra şöyle:

Eskiden Ortaköy'de, Bektaşî babası, kilisenin papazıyla çok dostmuş, yedikleri içtikleri ayrı gitmezmiş. Gel zaman git zaman, papaz hastalanmış, ağırlaşmış, son nefesini verecek... Bektaşî'ye haber iletmışler, Baba Erenler kalkmış, papazın evine varmış...

Papaz, Baba Erenler'i karşısında görünce konuşmaya çabalamış, dudakları kırırdıyor; ama Bektaşî hemen eliyle adamcağızın ağzını kapatmış...

Çevredekiler:

– Erenler ne yapıyorsun?..

Bektaşî:

– Ben bu hergeleyi kırk yıldır tanırım, şimdi bir kelime-i şaha-det getirir, doğru cennete gider; biz bu yolda yaya kalırız..

Bu fıkranın tersi de var:

Bektaşî yatağa düşmüş, ağırlaşmış, son nefesini verecek, Ortaköy’de papazla kırk yıllık dostluğunu bilmeyen yok!.. Bizimki demiş ki:

– Bana papazı çağırın!..

– Ne yapacaksın?..

– Din değiştireceğim, Hristiyan olmaya karar verdim...

Çevredekiler telaşlanmışlar:

– Aman Baba Erenler ne yapıyorsun?..

Bektaşî:

– Nasıl olsa gebereceğim, demiş, ölmeden önce din değiştirirsem bu dünyadan bir Müslüman yerine bir gâvur eksilir..

Bektaşîlik insanlığın en özgür ve aydınlık inancıdır; Bektaşî mizahının tadına doyum olmaz. Suratından düşen bin parça olan yobazlar bu gülmeceye dayanamazlar; son yıllarda Bektaşî fıkraları da duyulmaz oldu.

Ortaköy’de bilindiği gibi cami, kilise, havra üçlüsü iç içedir. Bu hoşgörü ortamında Bektaşî yalnız papazla değil, haham ve imamla da dosttur. Baba Erenler camiye gitmezmiş, imam da sıkıştırıp durmuş:

– Baba Erenler, gelip bir namaz kılsan ne kadar makbule geçer biliyor musun?..

Bektaşî directmiş:

– Olmaz, benim yerime sen kılıyorsun ya!..

Sonunda Bektaşî, İmam Efendi’nin ısrarına dayanamamış, ama şart koşmuş:

– Gelirim, ama iki rekâttan fazla kılmam!..

– Peki...

Baba Erenler camiye varmış, iki rekât namaz kılmış, sonra çıkmış, kapının önünde tanı ayakkabılarını giyerken bir haberci koşa koşa gelmiş:

– *Baba Erenler: babanız sizlere ömür; cenazeyi kaldırmak için köyde bekliyorlar...*

Eski zaman ya, Bektaşî eşeğine binmiş, Boğaz'ın sırtlarındaki köyüne gidecek, yolda bir su birikintisine rastlamışlar, eşeğin inadı tutmuş suyu geçmiyor; Bektaşî hayvanın başını çekiyor, olmuyor, kışından itiyor olmuyor; sonunda eşeğin kulağına eğilmiş:

– *Ulan, demiş, ya bu suyu geçersin ya da senin için de iki rekât kılarım.*

Anadolu Müslümanlığı güler yüzlüdür, çöl şeriatı asık suratlı!.. Şeriatla İslam, kimi yerde birbirinin içine geçse de aynı değildir, şeriat hukuktur, İslam inanç...

Bektaşî şeriata karşıdır.

26 Ocak 1995

Hoşgörü, Özgürlüğün Hısıımıdır...

Hoşgörü ile özgürlük çoğu kez birbirine karıştırılır; ikisi arasındakı akrabalıktan söz açılabilir; ama özgürlükten önce hoşgörü vardı... Bir sultan ya da kral hoşgörülü olabilir; cömert olduğu gibi!..

Ancak özgürlük hukuk güvencesine dayanır.

Bütçe icat edildikten sonra da devlet hazinesi sultan ya da kralın malı olmaktan çıkmış, buyurganın eli açık mı yoksa sıkı mı, bir önemi kalmamıştır.

Anadolu'da cami ile kilise iç içeydi, Hristiyan ile Müslüman da kapı komşu!.. Osmanlıda özgürlük yoktu; hoşgörü ister istemez insanların yaşam biçimine dönüşüyordu; buna karşın her iki dinde sofular eksik değildi.

Okurum **Feridun Görgülü** yazıyor:

"Çocukluğumda, rahmetli annemin anlattığına göre, dayılarından biri Bektaşidir ve saz çalmaktadır. Rahmetli babam ise imam. Yaşlı dayı ölünce babam 'O hiç camiye gelmedi' diye cenaze namazını bizzat kıldırarak istememiştir. Bu olay İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden önce geçiyor. Dayısının insancıl davranışından, hoşgörüsünden bahsederken rahmetli anacığımın gözleri yaşarırdı."

Hoşgörü ile özgürlük kavramları gibi şeriat ile Müslümanlık da birbirinden zamanla ayrılmıştır; bu ikisi kimi durumlarda iç içe geçer; ama temelde şeriat hukuktur; Müslümanlık ise inanç...

Şeriat, Osmanlıda tümüyle hiçbir zaman uygulanamadı; Tanzimat'tan sonra hukukta ikili bir yapı oluştu; Cumhuriyet devrimiyle çağdaş hukuka geçildi. Şeriat hayata karşıdır, çağdaş dünya ile bağdaşması olanaksızdır; bugün İslam devletlerinde bile yarım yamalak geçerlidir; “*bid'at*”ın bini bir paradır.

Alevi, Müslümandır...

Ama şeriata karşıdır.

Bektaşî ise şeriata büsbütün boşvermiştir; Baba Erenler'in evrene bakışındaki hoşgörüsü sınırsızdır.

Alevilik mezheptir, Bektaşilik tarikat. Bektaşî, Alevinin şehirli-si sayılır, mizah kültürüyle beslenir; Alevilik, **Hazreti Ali**'yi sevenlerin inancıdır; Kerbela'da tuzağa düşürülüp öldürülen **Hazreti Hüseyin**'i unutamazlar; okurum Feridun Görgülü'nün anımsattığı Bektaşî öyküsü de Hüseyin üzerine...

Bir gün Baba Erenler, kafasını kurcalayan bir soruya yanıt alabilmek için mahallenin imamına gidip sorar:

– *İmam efendi, Hazreti Hüseyin kimdi?*

İmam:

– *Hazreti Hüseyin, Allah'ın 'sevgili kulu' olan Peygamber Efendimiz'in torunuydu.*

Bektaşî hınzırlaşır:

– *Öyle idi de 'sevgili kulu'nun torununu Kerbela'da Yezid ordusunun kılıcından neden kurtarmadı?..*

İmam zora düştüğünden sakalını sıvazlar, Bektaşî'ye bakarak:

– *Bu soruda bir gâvurluk var, sen git bunu kilisenin papazına sor!.* der.

Camiyle kilise yan yana!.. İmam gibi kilisenin papazı da Bekta-

şinin dostudur. Baba Erenler, Papaz Efendi'nin yanına varıp imama sorduğu soruyu yineler.

Papaz Efendi öfkelenir:

– Hıhhh!... Sevgili kulu Muhammet'in torununu kurtaracak-
mış!.. Sevgili oğlu İsa'yı çarmıha gererlerken kılını kıpırdatmayan,
sevgili kulunun torunu için zahmete girer mi?..

5 Şubat 1995

Failler Meçhul Değil...

Basında çıkan haberler şöyle:

“Gaziosmanpaşa Gazi Mahallesi İsmet Paşa Caddesi üzerinde çoğunlukla Alevi yurttaşların gittiği beş kahve ile bir pastane, kimliği belirlenemeyen kişilerce otomatik silahlarla tarandı.”

Kimlik nedir?..

İki türlü kimlik var..

Birincisi: Kişiyi belirleme olanağını sağlayan “*adı, soyadı, doğum tarihi*”ni içeren kimlik...

İkincisi: Kişinin ayırt edici özelliğini sağlayan kimlik ki iç içe geçmiş niteliklerden oluşur: Kişi hangi ulusa bağlıdır?.. Hangi dine inanır?.. Hangi mezheptendir?.. Hangi grubun içinde yerini alır?.. Hangi partinin, sendikanın veya tarikatın üyesidir?.. Yasal ya da yasadışı hangi örgütün adamıdır?.. Bunun gibi daha birçok soruyla ortaya çıkan kimlik, kişiyi adından ve soyadından daha çok bize tanıtır.

Kimliği ikinci anlamında düşündüğümüz zaman, Gaziosmanpaşa’da, bir güzel pazar günü kahvede oturan, dostluk eden, söyleşen insanları otomatik silahlarla tarayanların kimlikleri “*meçhul*” mü?..

Hayır...

Katillerin adını, soyadını bilmeye gerek var mı?.. Kimlikleri belli değil mi?..

Şeriatçı kesimi, bu gibi durumlarda, cinayetleri sis perdesiyle örtmek için saldırıyı İslamcıların değil, Türkiye'yi karıştırmak isteyen "meçhul" odakların düzenlediğini söyler. Vaktiyle devletin başında bulunan kişinin bu yoldaki sözü hiç unutulmamıştır:

"– Bana 'milliyetçiler cinayet işliyor' dedirtemezsiniz!.."

Oysa cinayet, her mezhepten ve mezhepten kişilerce işlenebilir; cinayetin dini, imanı, milliyeti, sağ, solu yoktur. Bir toplumda yıllardan beri süregelen yatırımlarla çelişkiler derinleştirilmiş, insanlar arasındaki düşmanlıklar körüklenmişse, bir kibrit çakımıyla ortalık alevlenir.

Sivas'ta 37 aydını, sanatçıyı, yazarı, insanı diri diri yakanlar kimlerdi?..

Kimliği belirlenemeyen kişiler mi Sivas'ta insanları diri diri yaktılar?..

Terör, sağdan, soldan, şeriatçıdan, solcudan, Kürtçüden ya da Türkçüden gelebilir; belki de bir yabancı devletin gizli servisi de bu işin içindedir.

Temelde ne değişir?..

Hiç!..

27 Mayıs devrimiyle, Türkiye, demokrasiye açılır gibi olmuştu; 1961 Anayasası sendikacılığı özendiriyordu; bilim ve sanatta özgürlükleri savunuyordu, planlı kalkınmayla sanayileşmenin önünü açıyordu...

Ne oldu:

"Bu anayasayla devlet yönetilemez, bu anayasa lüks" diyenlerin yörüngesinde devreye giren 12 Eylül faşizmi, tüm solu buldozerle çiğneyip sendikacılığı da yok ederek demokrasinin toplumsal da-

yanaklarını ortadan kaldırdı, şeriatçılığın kanadına kuvvet verdi. 1980'den beri sanayileşme rafa kaldırılmıştır; çok partili rejim, emek ile sermaye çelişkisine değil, etnik ve mezhepsel çelişkilere oturtulmak isteniyor; siyasal partilerin çoğu, tarikatların tekkelerine dönüşmüştür. 21'inci yüzyıla 5 kala, sendikalarla, partilerle, demokratik kitle örgütleriyle değil, tarikat ve mezhep örgütleriyle siyaset yapılıyor.

Alevi yurttaşları otomatik silahla tarayan terörcülerin kimliğini saptamak istiyorsanız, çok çabaya gerek yok, suçun işlendiği yere bakalım:

İlçesi: *Gaziosmanpaşa!..*

Mahallesi: *Gazi!..*

Caddesi: *İsmet Paşa!..*

Öldürülenler bu yörede yaşıyorlar; öldürenlerin taradıkları yurttaşların kimlikleri belli! Katillerin kimlikleri de açık ortada değil mi?..

14 Mart 1995

Bir Kibrit Çakımı!..

Çocuk okuldan eve ağlaya ağlaya gelir.

Annesi:

– *Yavrum ne oldu*..*

Çocuk:

– *Biz Alevi değil miyiz?..*

– Evet, ne var bunda?.

– *Din dersinde öğretmenimiz Aleviler için çok kötü şeyler söyledi...*

Yıllardan beri Alevi evlerinde yaşanan bu dramın gerekçesi nedir?..

Çünkü din dersi öğretmeni Sünni..

Öğrenci Alevi..

Öğretmen imam-hatip okulundan çıkmıştır, Sünni öğretisiyle yetişmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı, Sünni mezhebinin örgütüdür; çok partili rejimden bu yana milli eğitim yozlaşmıştır; laiklik bir kenara itilmiştir; 12 Eylül okullara zorunlu din dersi koymuştur; dinselikle politika birbirine karıştıkça mezhep çelişkileri körüklenmiştir; laik cumhuriyet, Sünni devleti olup çıkmıştır.

Laik cumhuriyet demek, cami, cemevi, kilise ve havra karşısında eşit devlet demektir.

Sünni mezhebinin imamı vardır..

Alevi mezhebinin dedesi..

Alevi de Müslümandır; Anadolu toprağında yoğurulmuş İslamın inancını yüreğinde taşır; ama bir ömür boyu Sünni ile Alevi ilişkisini körükleyen şeriatçılık, Müslümanlığın hoşgörüsünü dışlayarak kanlı kavgaların tohumlarını bu topraklara yeniden ekmıştır.

Çok satışlı üç gazete dün aynı başlıkla kamuoyu önüne çıktılar.
“*Bu hain tuzağa düşmeyeceğiz!..*”

İstanbul’u kana boyayan, Gazi Mahallesi’ni savaş alanına çeviren son olaylar karşısında herkesin tüyleri ürperdi; korku ve ürkü ortalığı sardı; akli başında olanlar sağduyuya çağrı çıkardılar.

Ancak bu “*hain tuzak*” ne bir günde kuruldu, ne bir yılda, ne de on yılda...

“*Hain tuzak*” uzun yıllar boyunca hazırlandı; basın ve medya bu hain tuzağın hazırlanışına bilerek ya da bilmeyerek katkılarda bulundu; dini siyasete alet eden ve Müslümanlığı iktidar kavgası için kullananları savundu; Batı’da hiçbir ciddi gazete İncil’i pazarlayarak satışını arttırmaya çalışmaz; promosyon tezgâhında İslamı pazarlama yarışı tiraj rekabetinde geçer akçe oldu.

Laikliği kemirip yok etmek için ne gerekiyorsa yapıldı; *hain tuzağı* biz kendi ellerimizle kurduk, oluşturduk, hazırladık..

Şimdi içine düşmekten korkuyoruz.

Bir kibrit çakımı nedir ki?..

Sigarayı yakmak için kibriti çakarsın, hiçbir şey olmaz, kibritin alevi püf deyince söner; ama evdeki tüpgaz ortalığa yayılmışsa ya da bir depodan akan benzin çevreyi kaplamışsa, bir kibrit çakımı cehennemini ta kendisini yaratır.

Lanetli bir el, önce gazın musluğunu açıyor ya da benzin tanke-riyle ortalığı suluyor, sonra da sırası gelince kibriti çakıyor.

Ülkede her tür eşitsizliği, çelişkiyi, adaletsizliği yıllardan beri körükleyip şişirenler, şimdi suret-i haktan görünmeye çabalıyorlar.

İstanbul kan-ı revan...

Bu durumda yapılacak iş, yine halkın sağduyusuna sığınmaktır.

Alevi yurttaşların oyuna gelmekten sakınmaları gerekiyor; çünkü tuzak, yalnız onlar için değil, tüm ülkeyi içine alacak derinliktedir. Uzun yıllardan beri derinleştirilen bu tuzağın çekiminden toplumu kurtarmada Alevilerin öne çıkmaları, çok şeyi değiştirebilir.

15 Mart 1995

Sünni Devlet Hevesinin Akılsız Efendileri...

Ünlü bilge **Epiktetos**'un efendisi, bir gün kölesinin bacağına bucurgata bağlamış, buruyormuş.

Epiktetos serinkanlılıkla:

– *Yapma*, demiş, *kırılır*:

Bacak kırılınca eklemiş:

– Ben sana demedim mi!..

Şaşkın efendi, zulmünün keyfini sürememiş; bacağı kırık köle ne işe yarar?..

Günümüzün efendilerinde bir gramcık akıl yok!.. Ne kadar uyarmanız nafîle!.. Epiktetos'un efendisi gibi zulümden tat mı alıyorlar?..

Ülkenin ekonomik egemenliğini elinde tutanlara bakılırsa, Avrupa Gümrük Birliği'ne girmek hem Türkiye'nin, hem kendilerinin çıkarıdır!.. Peki, niçin hiçbir uyarıya kulak vermiyorlar?..

Hem neler söylüyorlar:

"Gaziosmanpaşa'da ve Ümraniye'de patlak veren kanlı olaylarda Yunan parmağı varmış!.. Olay Sünni ile Alevi çatışması değilmiş!.. Türkiye'nin 'imajı' Avrupa karşısında iki günde değişivermiş!.."

Aklımın ermediği bir şey var. Biz neden gidip Yunanistan'da olay çıkarmıyoruz?!

Bir ülkeyiz ki 12 Eylül faşizminin hukuku 15 yıl sonra geçerlidir; demokratikleşme gerçekleştirilemez; enflasyon 10 yıldan beri yüzde 60-70'te dalgalanırken patlayıp yüzde 150'nin üstüne çıkar; gençliğin üniversite içinde ve dışında örgütlenmesi engellenir; işsizlik ortalığı kırıp geçirir; fikir özgürlükleri yoktur; aydınlar hapisshanededir; zenginlik ile yoksulluk uçurumu her geçen gün derinleşir; şeriatçılık baskılarını yoğunlaştırır; Kürt yurttaşların demokratik hakları verilmediği için kan gövdeyi götürür; devlet vergi toplamaz; medya tekelleşir; siyaset kirlenir; yolsuzluk ve rüşvet alabildiğine yoğunlaşır; halk örgütsüz olduğu için ne yapacağını şaşırır; kitleler bir kibrit çaksan patlayacak sınıra erişir; Başbakan, ayakları yerden kesik, bulutlarda dolaşmaktadır; Türkiye Cumhuriyeti, Sünni devletine dönüşmek üzeredir...

Alevi, Allah'ı bilir, **Hazreti Muhammet**'i tanır, **Ali**'yi sever; ama namaz kılmaz, oruç tutmaz, hacca gitmez, Anadolu Müslümanıdır; **Atatürk**, halifeliği yıkıp laik cumhuriyeti kurunca bir soluk almıştır.

Çünkü halife, Sünnilerin halifesiydi.

Osmanlıda padişahın cuma namazı, devletin Sünniliğinin kanıtıdır; Türkiye Cumhuriyeti'nde Cumhurbaşkanı veya Başbakan'ın Sünnilik gösterisine girişmesi, öğretim birliğinin yok edilmesi, imam okullarının meslek okulu niteliğinden çıkarılıp temel öğretime dönüşmesi, şeriatçılığın yoğunlaşması Alevilerin soluk almasını engellemektedir.

Yıllardan beri bu yola yatırım yapılmakta, laik cumhuriyet Sünni devletine dönüşmektedir; şeriatçılık yoğunlaştıkça, Alevilere saldırılar artmaktadır.

Bütün olan bitenleri yok sayarak İstanbul'da yaşanan kanlı

olaylara nasıl “teşhis” konabilir?.. Bu ortam hazırlanmasaydı, bir kibrit çakımı, İstanbul’u kanlı bir meydana nasıl dönüştürebilirdi?..

Demokratik örgütlenmeden yoksun toplumda, canı burnuna gelmiş kitlelerin patlaması karşısında nasihat veriliyor; “*hain tu-zak*”tan söz açılıyor.

Oysa o tuzağı biz kendi ellerimizle kazdık...

Köle **Epiktetos**’un bacağı kırarak akılsız ve zalim efendiye ne kadar benziyoruz!..

17 Mart 1995

Polis Neden Emir Dinlemiyor?..

Fatih Sultan Mehmet'in ordusu Bizans surlarına dayandığı sırada, Fener Patrikhanesi'ndeki papazların eğilimleri şu tümcede vurgulanıyordu:

– *Surların üzerinde Papa'nın takkesini görmektense, İslamın sarığını yeğleriz.*

Papalıkla Patrikhane öylesine bir çatışma içindeydi ki, Marksizmin saydamlaştırdığı eytişimin elle tutulur bir örneği yaşanıyor-du; kimi zaman temel çelişki geriye itilir, ikincil çelişki öne çıkar; **Kostantinopl** Hristiyandı, **İsa**'yı tanır, **Meryem**'in kızken gebe kaldığına inanırdı; ama gün olur aynı dinden olanların çatışmaları, ayrı dinden çatışmaların önüne geçer..

Osmanlıda Hristiyana karşı hoşgörü vardı; Sünnilerin halifesi, imparatorluğun padişahıydı; Alevilere hoşgörüsüzlük yoğundu. Osmanlı şeyhülislamlarının “*Alevilerin katli vaciptir*” fetvalarından geçilmez. Bu yüzden Sünni-Alevi çatışması, Anadolu'yu zaman zaman kana boyamıştır; Hristiyan-Müslüman üzerine kurulu çelişki geriye itilmiş, Alevi-Sünni çatışması öne çıkarılmıştır.

Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferinde halifelîği İstanbul'a ta-

şınmasından sonra baskılar Alevilere soluk aldırmayacak bir düzeye ulaştı.

Hıristiyanlıkta İstanbul Patrikhanesi'yle Roma'nın Papalığı arasındaki ayrım mezhepseldir; kendine özgü coğrafyasını da yaratmıştır. İslam da -bütün dinler gibi- kendi coğrafyası içinde çeşitli renklere bürünür, özü birdir; toplumların doğasına göre biçimlenir.

Anadolu'da İslam, çöl Müslümanlığından daha değişiktir. İslam inancı, halkların törelerini koruyarak toplulukların vicdanına aşılarmıştır; Alevilik bizim öz kaynağımızdan esinlenen bir mezheptir.

Alevi Müslümandır, oruç tutmaz -daha doğrusu kendi törelerine göre bir orucu vardır-, namaz kılmaz, hacca gitmez, Alevilikte cami yoktur, ezan yoktur, cemevi toplantı yeridir. "*Cuma, cemevi, cami*" sözcüklerinin kökeni birdir; cem, toplama demektir. Alevide kaç-göç yoktur, kadın yaşama katılır, kadına saygı duyulur; bu yüzden yobazlar Alevilere kızarlar, yakışsız söylentiler çıkarırlar; iftira atarlar.

Kadın haklarını savunan çağdaş insan, Alevilikte kadının konumunu öğrenmelidir.

İnsan haklarında yazılı cins eşitliği ilkesi Anadolu'da nasıl tuttu?..

Töresel bir kökeni olduğundan, "*Atatürk devrimleri*"ni halk benimsedi.

1923 Aydınlanma Devrimi, halifeliği kaldırdı, Sünni devletini defterden sildi, laik cumhuriyeti ilan etti. Sünnilik, Alevilik, Hıristiyanlık, Musevilik devlet karşısında eşitlendiler, uygarlık yolunda büyük bir atılım gerçekleşti.

Ne var ki çok partili rejimde şeriatçılık yeniden hortlatıldı.

Öyle bir noktaya gelindi ki İstanbul'da yaşanan kanlı olaylardan sonra hükümet itiraf etmek zorunda kaldı:

"*Polis emir dinlemiyor!..*"

Niçin?..

Çünkü şeriatçılar poliste örgütlenmişlerdir, kimi güvenlik görevlisi Aleviyi düşman sayıyor.

Atatürk devrimlerini benimsemiş kadın ve erkek Müslümanlar, laikliği özümsemişlerdir; inançlar vicdanlarındadır, çoğu namaz kılmaz, hacca gitmez, kadın haklarını benimser, tesettüre uymaz, çağdaş yaşamın gereklerini yerine getirir; şeriatçılığın karşısındadır.

Alevilerle birlikte, bağnaz olmayan Sünni kitleleri, Anadolu Müslümanlığını oluştururlar.

Şeriatçılar, buna karşı siyasal iktidarı ele geçirerek ülkede şeriat diktası kurmak istiyorlar; devleti ele geçirmek tasarımları da yürüyor.

Poliste görülen, bu gidişin göstergesidir!..

18 Mart 1995

Anadolu Müslümanıyla Aydını El Ele...

Kurban kesmekte bu yıl çoğu kişi zorlandı, anlattıklarına göre nereye gitsen piyasa kesatmış, kurbanlık yokmuş. Bu işleri bilen bir tanıdığa sordum:

– Sen kestin mi?..

– *Kestim...*

– Ne kestin?

– *Boğa!..*

– Neden?..

– *Bayramda kurban kesmek için imanımız gevredi, birkaç yer dolaştıktan sonra telaşa düştük...*

– Telaşa mı düştünüz?..

– *Panikledik, moralimiz bozuldu. Ya kesecek hayvan bulamazsak ne yaparız?.. Oradan oraya dolaşıp dururken bir yerde boğa bulduk...*

– Koyun yok muydu?..

– *Biz aradık, taradık, bulamadık; sonunda boğayı gözüümüze kestirdik; ama satıcı çok para istiyor...*

– Ne kadar?..

– *70 milyon!.. Arkadaşlar birleştik, paraları üst üste koyduk,*

boğayı aldık. Peki, koskoca hayvanı nasıl keseceğiz... Zaptetmek güç!.. Hayvanı yere yatıramıyoruz ki keselim!.. Bu arada boğa bir arkadaşı boynuzladı, ortalık kan revan!.. Arkadaş yaralandı; bir veteriner bulduk...

– Veteriner ne yapar insana?..

– İnsana değil, boğaya bir uyuşturucu iğne vurdu, yatırdık kestik...

– Allah kabul etsin!..

– Az kalsın bir kurban kesemeden bayram geçecekti; doğrusu ya, bu bayramda çok yorulduk...

– Geçmiş olsun!..

Kurban kesmek ve oruç tutmak göreneği son yıllarda çok yayıldı, moda oldu, tutkuya dönüştü; eskiden bu kadar merak var mıydı?.. Sanmıyorum. Medya, din-diyanet pazarlamasının üstüne çok gidiyor; laik geçinen gazeteler bile “*promosyon*” diye “*Kuran*” dağıtıyor.

Batı’da okurlarına “*İncil*” dağıtan gazete var mı?..

Ya da “*Hazreti İsa, Meryem Ana tasvirleri*”, “*istavroz*” veya “*tespih*”le promosyon yapan yayın organı bulunur mu?.. Bizde çamaşır tozu, bayram şekeri, Kuran, yatak çarşafı, hadisler kitabı, fıkıh sözlüğü, şeriat ansiklopedisi dağıtıp tirajını arttırdıktan sonra şirketlerin kapısına dayanıp reklam alan açıkgöz basın erbabı işini biliyor...

Bu toz dumanda halk da şaşkın...

Ama çok şaşkın değil...

Hürriyet gazetesi “*Stráteji-Mori*” araştırma kurumuna kamuoyu yoklaması yaptırmış...

Sonuç:

Ülke şeriatla yönetilmeli diyenler: Yüzde 11

Demokrasiyle yönetilmeli diyenler: Yüzde 89.

Anadolu Müslümanı büyük çoğunluğuyla şeriata karşıdır.

Dün de böyleydi...

Bugün de böyle...

Her oruç tutan, kurban kesen, namaz kılan Müslüman, şeriatçı olamaz. Şeriatçı olup da Atatürk'e söven, laikliğe düşmanlaşan siyasal örgütler, tarikatlar, dernekler, vakıflar çok çalışıyorlar; ama hal-kin, sağdusuyunu koruyacağına inanıyoruz.

"Ülke şeriatla yönetilmeli" diyen yüzde 11'le, şeriata karşı olan yüzde 89, bir arada barış içinde yaşamasını öğrenmelidir. Ale-vilerin yüzde 100'ü şeriata karşıdır; Sünnilerin de çok büyük çoğun-luğu şeriat hukukuyla Türkiye'nin yönetilmesini istemiyor.

Ama Müslümanlığın siyasetini ve ticaretini yapan şeriatçı; ör-gütlü, paralı ve hırslı...

Türkiye'nin geleceğinde "*Anadolu aydınları*" ile "*Anadolu Müslümanları*" **Mustafa Kemal Atatürk**'ün laik cumhuriyetini el ele savunacaklar...

Bu birliğe dikkat!..

Aydınları halktan tecrit etmek isteyenlerin oyunlarına gelmek-ten sakınmalıyız.

14 Mayıs 1995

‘Düşünme Özürlüler’e mi Kaldık?..

Afyon Bağımsız Milletvekili **Gaffar Yakın**, Meclis’e bir önerge verdi; “*Cuma namazı için kamu çalışanlarına resmi izin isterim*” dedi.

Çünkü “*demokrat*” ve “*hoşgörülü*” bir devlet olduğumuz, cuma namazı bir yana, ancak hafta tatilini pazardan cumaya aldığımız zaman belli olacakmış. Gaffar Bey, Amerikan Koleji’nden çıkışlı “*modern*” bir kişiymiş, sayın eşi de “*modern*” giyim kuşamlı bir bayanmış, Afyon Bağımsız Milletvekili demiş ki:

– “*Ben bu noktaya kadar getirdim. Bundan sonrası Meclis’te grubu bulunan partilere kaldı. Türkiye mutlaka demokratik, laik, sivil toplum noktasına ulaşacaktır.*”

ANAP’lılar, DYP’liler, Gaffar Bey’in ardında kuyruğa girivermişler, Refahçılar zaten alesta...

12 Eylül faşizminin bütün yasaları ülkenin “*hukuk mevzuatı*”nı oluştururken parlamentodaki milletvekillerimiz cuma kuyruğuna girerek “*demokrat, laik bir sivil toplum*” yaratacaklar!... “*Düşünme özürlüler*” için ne güzel bir girişim!..

Demokrasinin eşiğinde miyiz?..

Tam 45 yıl önce, Demokrat Parti bir “*beyaz devrim*”le iktidara

geldiğinde, ilk çıkardığı yasa, minarelerde **Ziya Gökalp**'in istediği gibi Türkçe okunan ezanı Arapça'ya dönüştürmek içindi... O gün bu gündür 45 yıldan beri demokrasiye ulaşamadık; bu gidişle ulaşacağımız da yok!.. Belki şeriatı devlet düzeni olarak benimsersek, toptan demokrat bir sivil toplum oluruz...

Osmanlının Mebusan Meclisi'nde Müslüman da vardı, Hristiyan da!.. Türk, Arap, Çerkez, Kürt, Ermeni, Rum mebuslar bir arada çalışıyorlardı.

Emperyalizm, Anadolu'ya bomba gibi düşüp Müslümanlarla Hristiyanları birbiriyle kapıştırmınca, ortalık kan deryasına döndü. Ermeniler doğuda Rus ordusuyla birlikte Türkleri arkadan vurdular; Rumlar batıda Yunanlılarla birlik olup ortalığı kırdılar, geçirdiler. Kıyamet aşıp da ortalık durulduğu zaman yine de İstanbul'un yarısına yakını Hristiyan; güneydoğuda Süryaniler yaşıyorlardı. Çok partili rejime geçildiğinde Büyük Millet Meclisi sıralarında Rum, Ermeni, Yahudi milletvekilleri oturuyorlardı.

Nasıl oldu da bu işi bitirdik?..

1955'in 6-7 Eylül olayları tarihimize utanç sayfaları gibi geçmiştir. Laik Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanması çok ayıp olaylardan sonra Hristiyan İstanbullular çözümlü gittiler; ama 1995 Türkiye'si'nde Hristiyan, Protestan, Katolik, Ortodoks, dinsiz, Müslüman, Sünni, Alevi, Süryani kaç kişi yaşarsa yaşasın, çoğunlukla eş-değerli ve eşit haklara sahiptir.

Devlet, dinler karşısında tarafsız kalacaktır ve bütün mezheplerle aynı mesafede olacaktır.

Hristiyan bir yana...

Alevi namaz kılmaz...

Laik devlet, Sünni mezhebi için namaz izni çıkaracak da Alevi Cemi için neden çıkarmıyor?..

Sivil toplummuş...

■Demokrasiymiş...

“*Düşünce özürlü*” olan kişiler Türkiye’de, Sünni çoğunluğun dinsel öğretilerini devletin benimsemesini “*sivil toplum*”la eşdeğerli tutuyorlar.

Müslümanlar için cuma...

Yahudiler için cumartesi...

Hristiyanlar için pazar...

Seç seçebildiğini!..

Hem “*küreselleşme*” lafını ağızından düşürmeyen, hem de cuma tatilini öne süren “*düşünme özürlüler*”in egemenleştiği bir yönetimin sonu şimdiden bellidir. Demokrasiye ulaşmak yolunda yasaları çıkaracak yerde, cuma namazına resmi izin çıkarmak için yasa önerisinin kuyruğuna girenler çağımızdan uzakta, gelişmemişliğin çukurunda yaşıyorlar.

21 Mayıs 1995

Sünni Erkeğe Ayrıcalık!..

Afyon Bağımsız Milletvekili **Gaffar Yakın**'ın Meclis'e verdiği önerge, yalnız ortalığı değil, kafaları da karıştırdı: *"Cuma namazı için kamu çalışanına resmi izin"* isteyen Gaffar Yakın:

– *"Ben" demiş, "bu noktaya getirdim. bundan sonrası Meclis'te grubu bulunan partilere kaldı. Türkiye mutlaka demokratik, laik, sivil toplum noktasına ulaşacak..."*

Çok güzel...

Medyada ve merkez sağ partilerde, din diyanet konusunda şeriatçılığa doğru yol aldıkça Batı gibi *"sivil toplum"*a ulaşacağımızı sanan epey safdil var.

Ancak şu cuma iznine ilişkin bir dizi soruya cevap aramak zorundayız:

1) *"Cuma'ya resmi izin"* anayasayla bağdaşır mı?.. Laikliği temel ilke sayan bir düzende, Anayasa Mahkemesi'ne giderse ne olur?

2) Cuma namazı camide kılınır, erkeklere özel bu durumda kadınlara cuma izni çıkacak mı? Çıkacaksa hazırlanan yasaya *"yalnız erkekler içindir"* diye bir koşul eklenecek mi?..

3) İslamın iki büyük mezhebinden biri olan Alevilikte cuma namazı yoktur. Çıkarılacak yasa yalnız Sünni ve erkek kamu çalışanlarına yönelik" mi olacak?..

4) Bundan sonra Türkiye’de herhangi bir din veya mezhebin bu tür isteklerine Büyük Millet Meclisi sahip çıkacak mı?.. Yoksa temel ilkeye bakılınca çoğunluğun dediği dedik mi olacak?..

5) Cuma izni, yalnız laikliğe değil, kadın-erkek eşitliğine ilişkin İnsan Hakları Sözleşmesi’ne de aykırı düşmeyecek mi?..

İnsanı, öteki yaratıklardan ayıran akıldır, “Cumaya resmi izin”e “evet” demeden önce düşünmek gerekir; ama öyle bir tozkoparan fırtınası esiyor ki siyasal kavgada şeriatçı rüzgârına teslim olan kişi, aklını bir yana koyup ahkâm kesiyor. İslamı bütünüyle göremeyen de Sünni mezhebinin dışında Müslümanlığa akıl erdiremiyor.

Bugün yeryüzündeki yaklaşık iki yüz devletten yalnız 12’sinde 5 yıllık zorunlu öğretim geçerlidir. Bunlardan biri de Türkiye...

1973’te, ülkemizdeki zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkaracak karar alındı...

Aradan 22 yıl geçti...

Yerimizde sayıyoruz.

Çünkü şeriatçılar 8 yıllık zorunlu temel eğitimde direniyorlar...

Niçin?

Türkiye Cumhuriyeti’nde doğan çocuk, 8 yıllık zorunlu temel eğitimden geçecek, sonra meslek seçimine yönlendirilecek. Tekniker mi, olacak?.. Öğretmen mi?.. Mühendis mi?.. İmam mı?.. Subay mı?.. Bu durumda bütün meslek liselerinin orta bölümleri kalkacak, imam-hatip ortaokulları da 8 yıllık zorunlu temel eğitimin okullarına dönüşecek!.. 22 yıldan beri bu yüzden bağnazlar direniyorlar, Türkiye yerinde sayıyor; dünyada zorunlu eğitimi 5 yıl olan 12 ülke arasında kalmak utancını taşıyor. Şeriatçılar 8 yıllık zorunlu eğitime karşı büyük bir meydan muharebesine hazırlanıyorlar.

Nedeni açık seçik:

Anadolu çocuklarını küçük yaştan devşirip Kuran ve hafız kursuyla imam ve hatip turnikesinden geçiremediği gün, şeriatçının siyasal tabanı eriecektir.

İşin içinde öğretim ve eğitim kaygısı yok.
Politika hırsı var.

Yeryüzünde İslam öğretisi Sünni mezhebiyle bağlantılı değildir,
Anadolu Müslümanlığı da çöl şeriatı değildir.

Laik Türkiye Cumhuriyeti Sünni devlete döndürüldükçe, tüm
güzellikler yok edilecek, barışın köküne kibrit suyu ekilecek, din ve
mezhep kavgası ortalığı saracaktır.

Büyük kentlerde bu sürecin kanlı göstergeleri uç vermiyor
mu?..

Cuma izni yasalaşırsa, Sünni erkeğe tanınan bir ayrıcalık oluş-
turacak.

Kamu çalışanları yalnız Sünni erkeklerden mi oluşuyor?..

23 Mayıs 1995

Kaç Milyon Çerkez Var?..

Arkadaşımız **Halil Nebiler**'in gazetemizde yayımlanan '*Çerkezler*' adlı dizisini okuyor musunuz?.. Bu dizi çeşitli düşüncelere yol açıyor; dün bir toplulukta '*Çerkezler*'in konumları konuşuluyordu...

Biri sordu:

– *Türkiye’de kaç milyon Çerkez var?..*

İçimizden bir Çerkez yanıtladı:

– *9 milyon!..*

– *Atma!..*

Tartışma başladı, kimi bir milyon dedi, bir başkası beş milyon biçti...

Anlaşamadık.

İstanbul’un nüfusunu kim biliyor?..

Sağda solda değişik rakamlar duyuyorum, 10 milyondan aşağıya bir öngörü yok; ama kimine göre 11, kimine göre 12!.. Geçenlerde bir çokbilmiş:

– *Hadi canım, dedi, eğer İstanbul’un nüfusu 15 milyondan azsa, bileklerimi keserim. 20 milyon diyen de var; ama ben o kadarına yokum...*

Söylentiye bakılırsa payitaht her yıl bir Eskişehir kadar büyüyormuş; peki Eskişehir'in nüfusu kaç?..

Milliyet'te **Altan Öymen**'in başyazısında okudum. Siyasal partiler, televizyondaki bir açığoturma, Diyarbakır'ın nüfusunu bilememişler; kimisi 480 bin demiş, kimisi 1 milyon 300 bin, Olağanüstü Hal Bölge Valisi ise Diyarbakır'ın nüfusunu 600 bin dolayında göstermiş...

Pazarlık sürmüş..
Anlaşmamışlar..

Türkiye'de kaç Kürt yaşıyor?..
Tevatür çeşitli!..

Kimine göre Kürt nüfusu 20 milyondan az değil, kimi 10 milyon diyor; 25'e ne dersiniz?..

Ya Aleviler?..

5 mi, 10 mu, 15 mi, 20 mi?.. 25'e kadar çıkan var; bunu söyleyen diyor ki:

– *Alevi, baskı altında yaşadığından kimliğini açıklamaz, gizlemeye alışmıştır:*

Eskiden Anadolu'da çoğu kişi gerçek yaşını bilmezdi; okumuş yazmış ailede çocuk doğduğu zaman, baba evindeki Kuran-ı Kerim'in kapağının içine tarih düşerdi. Ancak toplumda yazılı kültür geçerli olmadığına göre kaç kişi bu işi yapardı?.. Osmanlıda ev kapılarının bile numaralanmadığına bakılırsa, kayıtsız kuyutsuz yaşamışız.

Hristiyanlık dünyasında iş değişik!..

Kilise kayıtları sağlam birer belge niteliği taşıyor; doğan çocuk vaftiz edilirken kilisenin kütüğüne yazılıyor, toplumun girdisi çıktısı yazıyla saptanıyor.

Bizde ilk nüfus sayımı 1831'de yapılmış, ama Allah'lık bir sayımış.

Asker ya da vergi toplamak için olsa bile bir devlette sayıma gerek yok mu?..

Cumhuriyet döneminde ilk sayım, 1927 yılında gerçekleştiriliyor; okur-yazarı az bir ülkede, doğduğu günü ve yılı bilmeyenler toplumunda, sayımın kıymet-i harbiyesi ne ki?.. Ancak o günün koşullarında başarılı bir sayım yaşıyor; ama o günden bu güne bir arpa boyu yol yürümüşüz; ülkemizde kentlerin, mezheplerin, mezraların, etnik grupların sayısal dökümünden habersiz kalmışız...

Karanlıkta yaşıyoruz.

Ülkenin geleceğine dönük her tasarım için her şeyden önce nüfusun sayımı, dökümü yapılmalı.

Sahi, Türkiye’de kaç milyon Çerkez yaşıyor?..

25 Mayıs 1995

UNESCO Kararıyla Hoşgörü Yılı: 1995...

Her dinde yobaz da vardır..

Hoşgörülü de vardır..

Hıristiyan yobazının marifetlerini engizisyon tarihi yaza yaza bitiremez; ama “*tolerans*” sözcüğünü bulup hoşgörüyü benimseyen de Batı değil mi?..

Ya İslamda hoşgörü?..

Doç. Dr. **Bedri Noyan**’ın “*Hacı Bektaş Veli Düşüncesinde Hoşgörü*” başlıklı yazısından bir alıntı yapmak istiyorum:

Hazreti Muhammet, sahabelerle sohbetleyken birisi geliyor, yakında bir evde kötülük olduğunu söylüyor...

– *Ne kötülüğü?..*

– *Bir kadınla bir erkek uygunsuz durumdalar..*

Peygamber, oraya gitmek isteyen sahabeleri durdurarak **Hazreti Ali**’ye dönüyor:

– *Ya Ali, sen git bak, doğru mu?..*

Ali eve gidiyor, içeri girerken gözlerini yumuyor, dolaşıp çıktıktan sonra dönüyor.

Hazreti Muhammet’e:

– *Bütün evi dolaştım. diyor, kimseyi görmedim.*

Peygamber:

– *Ya Ali, sen bu ümmetin fetâsısın!..*

Feta, yiğit ve cömert anlamına gelen bir sözcük; Ali için o dönemde “*La fetâ illa Ali*” denirmiş, yani “*Ali’den başka yiğit yoktur!..*”

Ermiş bir kişi için derlermiş ki:

“*Aslan ile kaplan onun yanında kedi ile köpek gibi olur; hepsine hükmeder.*”

Gerçekten bu ermiş, ormanda kestiği odunları bir aslana yükler, pazar yerinde satarmış; ama öyle bir karısı varmış ki evlere şenlik!.. Evin kapısını çalanları azarlar, horlar, suratsızlığın her türlüünü yapar, kovalarmış; bu yüzden ünü yayılmış...

Dostlarından biri, ermiş kişiyi uyarmış:

– *Vahşi hayvanlara söz geçirirsin de bu kadına neden sabreder dayanırsın...*

Ermiş:

– *Aman, diye yanıtlamış, ona hiçbir şey demeyin, yolumda ne mertebe aldım, ona sabretmekten aldım...*

Lütfü Kaleli’ye Orhan Hançerlioğlu anlatmış:

Mevlana’nın öğrencileri arasında **Süryanos** adlı bir Rum delikanlısı varmış; açık sözlü bu genç, uluorta konuşurken, yakalanıp Konya kadısının önüne çıkarılmış. Kadı sorgulamaya başlamış:

– *Sen Mevlana’ya Tanrı diyormuşsun, doğru mu?..*

– *Yalan, diye yanıtlamış Süryanos, ben Mevlana’ya Tanrı demedim, Tanrı’yı yaratandır, dedim; Tanrı benim, ama bunu yıllardır bilmiyordum, Tanrı olduğumu bana Mevlana öğretti...*

Kadı, gencin çıldırdığına hükmetmiş, “*Akıldan noksandır*” diye salıvermiş...

Süryanos gelip yargılamayı Mevlana’ya anlattığı zaman, **Celaleddin-i Rumi**:

– *Kadıya deseydin ki yazıklar olsun sana, eğer sen de Tanrı olamadıysan...*

“*Enel hak*” fikri, insanı tanrılaştırmak, Tanrı’yı insanlaştırmak üzerine Yaradan’la bütünleşmenin birliğini savunan felsefedir; İslamda gelişmesi Müslümanlara ufuklar açmış; hoşgörünün kaynağını bereketlendirmiş; ama yobazların sürekli saldırısına uğramış...

UNESCO kararıyla 1995, Hoşgörü Yılı’dır; ama Türkiye’de insan asıp kesmek, karşıt düşüncelere katlanamamak, katı inançları akıl ışığının süzgecinden geçirememek yobazlığı ne yazık ki gün geçtikçe ağır basıyor.

İnancın yobazlığı hiçbir dinde güzel değildir.

Ne demiş koca **Yunus Emre**:

Yaradılanı hoşgör,

Yaradandan ötürü.

9 Ağustos 1995

Kökü Derinde.. Yaprakları Serinde..

İnsanlık tarihinde, peygamberlerin ardından ermişler izlemişler birbirlerini; velilerin şeceresi, kökü derinde, yaprakları serinde ulu bir ağaç gibi büyümüş...

Hacı Bektaş Veli, yedi yüzyıl önce, bu topraklarda yaşamış, o günden bu yana kuşaktan kuşağa gönüllerde taht kurmuş bir yüce kişi ki eşi menendi bulunamaz...

Niçin?..

Dünya kapkaranlıkken, Batı'da insanlar odun ateşlerinde cayır cayır yakılırken, Avrupa hoşgörünün H'sinden habersizken, Anadolu'da insan sevecenliğinin ateşini Hacı Bektaş Veli yakmış...

Bir toplum, bilimde ve kültürde ne kadar yol alırsa, geçmişte yetiştirdiği değerlerin bilincine o ölçüde ulaşabilir. Hacı Bektaş Veli'nin kimliği, bu ölçütlerin terazisinde, zaman geçtikçe daha iyi belirlenecek...

2000'e 5 kala, Anadolu'da kardeş kavgasını körüklemek isteyen siyasal akımlara yeşil ışık yakıldı, kışkırtmaların bini bir para...

Türkiye, bu tuzağa düşmeyecek!..

Yobazlık, cehaletten kaynaklanır; bilgi, insanı aydınlatır; bilin-

cin ışığını yakar. Hacı Bektaş Veli'yi öğrenen, sevgiyi, saygıyı, kardeşliği, sevecenliği de öğrenecektir; kardeş kavgasının zehirli tohumları, bu bilgide eriyip yok olacaktır.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kökeninde ve Cumhuriyet'in kuruluşunda Hacı Bektaş Veli'nin adı geçer. Gerçekte Hacı Bektaş Veli bugün de toplumda yaşamaktadır. Ölümsüzlüğünden güç alan kaynağa, sonsuz bir hoşgörünün ve mizahın mayası çalınmıştır. Mizahın yaşadığı ortamda yobazlık silinir...

Mizahı sevmek hoşgörüü sevmektir. Bektaşî dostumuzun engin hoşgörüsünde, çağları delen insan aklının ve zekâsının kıvılcımları çakıyor; Baba Erenler, bugün Türkiye'nin en çok aradığı kişiliğe sahip insandır; güldüğü yerde gül biter...

Bir Meclis'te *'tütün haram mıdır; helal midir'* tartışması yapılmış. Bektaşî Babası tiryakilerden olduğu için sormuşlar:

– *"Erenler sen ne dersin?.. Tütün haram mı, helal mi?.."*

Bektaşî:

– *"Helalse içiyorum"* demiş, *"Haramsa yakıyorum..."*

O dönemde sigaranın zararı bilimsel açıdan saptanamamıştı; konuyu *'haram mı, helal mi'* diye ortaya koyan softaya verilecek yanıt Bektaşî veriyor...

Bektaşîliğin anayurdu olmakla, evrensel kültüre büyük zenginlik katmış Anadolu...

16 Ağustos 1995

Hoşgörünün Kâbesi

Dilimizde yaygın bir özeleştirel var:

“Şeriatın kestiği parmak acımaz.”

Peki, parmak acımaz, ama şeriatın kılıçla uçurduğu kelle acımaz mı?..

Acımaz...

Cellat usta, kılıç keskin olacak ki bir vuruşta baş gövdeden ayrılınsın...

Saç, enseyi açıkta bırakacak biçimde tıraş edilecek; suçlu kılmıdamadan duracak, cellat kılıcı eliyle kavrayacak ve besmeleyle yekinecek:

– *Bismillahirrahmanirrahim..*

Suudi Arabistan’da resmi devlet görevlisi olan ünlü bir celladın bir Fransız dergisinde yayımlanan açıklamasını okumuştum; gazeteci soruyor:

– *“Neden erkeklerin kafasını kılıçla kesiyorsunuz da kadınları tabancayla öldürüyorsunuz?..”*

Cellat yanıtlıyor:

– *“Kadının çıplak ensesini görünce günaha girmiş olurum diye korkuyorum.”*

Bağnazlıkta günahın dipsiz kuyusu öylesine derindir ki içine yobazlığın ipiyle ne denli inersen in, dibini bulamazsın.

Suudi Arabistan'da son beş gün içinde dört Türk yurttaşının kellesi kesildi.

Türkiye Cumhuriyeti ne yapıyor?.. Acaba Suudiler bir Amerikalının başını uçurabilirler mi?..

Yok canım!..

Amerikalı Hristiyan olduğu için şeriatın kurallarından sıyrılır diye düşünmeyin: Suudi Arabistan, ABD'nin gözetim ve denetimindedir; Hacer-i Esvet'in yamacında Amerikan ordusu nöbet tutuyor; petrol çıkarı ile Hac turizmi güvencededir; Kuveyt'i **Saddam**'ın saldırısından kurtaran Washington, Müslümanlık dünyasında şeriatçılığın bekçiliğini yapıyor.

YDD (Yeni Dünya Düzeni) anayasasında, emperyalizm maddesinin içeriği, metropellere bağlı gerici düzenlerin korunması üzerine düzenlenmiştir.

İranlı Bayan **Ferah Ahmedî, Humeyni** rejiminden kaçıp Türkiye'ye sığındı.

Diyor ki:

– “*Saçım görüldüğü için her an 80 kırbaç cezası alabilirdim; İran'da kadına her şey yasak!..*”

Bayan yazar **Teslime Nesrin** de ölüm korkusu yüzünden Bangladeş'ten kaçtı.

Bosna'da binlerce Müslüman kadının ırzına geçilirken yerinden kımıldamayan bir milyarlık İslam dünyasında, yobazlar kadının etek boyuyla ve saçıyla uğraşıyorlar, Hristiyanlığın gölgesinde şeriat rejimlerini korumaya çalışıyorlar; Batı'daki emperyalistle Doğu'daki yobazın işbirliği sürüyor...

Suudi Arabistan'da kellesi uçurulan dört Türkün Kilis'teki yakınları sokağa dökülüp bağırışlar:

– “*Kahrolsun şeriat!..*”

Anadolu Müslümanlığı, tarih boyunca şeriatçılığa boşuna karşı koymadı. Yalnız Alevilerin ve Bektaşilerin şeriata karşı oldukları da sanılmasın!.. Sünni kesiminde Anadolu Müslümanlarının çoğunluğu şeriata karşı ve laik devlet düzeninden yanadır; **Atatürk**’ün önderliğinde 1923 Aydınlanma Devrimi, bu büyük çoğunluğun desteğiyle gerçekleşmiştir.

Suudi Arabistan’da son beş gün içinde dört Türkün kellesi şeriat üzere uçurulurken Anadolu’da Hacı Bektaş Şenlikleri yaşanıyor...

Hacı Bektaş hoşgörünün kâbesidir..

Nerede Arabistan Müslümanlığı, nerede Anadolu’nun hoşgörüyeye dayanan İslamı...

16 Ağustos 1995

Anadolu’da Kadın Özgürlüğü!..

Hiçbir devrim gökten zembille inmez, hiçbir karşı-devrim min-tarafillah oluşmaz.

Atatürk devrimi -ya da 1923 Aydınlanma devrimi- ayaklarını Anadolu toprağına dayamasa, gerçekleşebilir miydi?.. 70 yıl sonra bugün, yaşamı belirleyebilir miydi?.. 21’inci Yüzyıla doğru Orta Asya Türk toplumlarında bile “geçerli model” sayılabilir miydi?..

Kuşkusuz karşıdevrimin de tarihsel ve toplumsal dayanakları var. Bu karşılıklı etkileşim, diyalektiğin gereğidir; biri olmasa, öteki de olmazdı; ama bu eytişimin bağıntısında, geleceğe hangisi dönük-se, o kazanır.

1923 Aydınlanma devriminin en şaşılması atılımlarından biri kadın hakları kapsamındadır. 1924’te Şeriye Vekâletini kaldırıp halifelîği yıkan **Mustafa Kemal**, 1926’da “*Medeni Kanun*”la Orta Avrupa hukukunu Anadolu’ya nasıl getirebiliyor?.. Kadını şeriatın penceresinden kurtararak yurttaşlık bilincinin eşit bireyine dönüştürmek üzere gerekli yasayı nasıl çıkarabiliyor?.. 1930’lu yıllarda, seçme ve seçilme haklarını kadınlara tanıyan kararlar Meclis’te nasıl yasalaşabiliyor?..

Kadına dönük devrimlerin gizemi nerede?..

Şu dörtlükte mi:

Bektaşî kimsenin malın çalamaz

İbadet etmekçün tembel kalamaz

Bir kadın üstüne bir daha alamaz

Boşamaz oldukça zevcesini sağ

Çöl şeriatında kadın, imam olamaz, halife seçilemez, minarede ezan okuyamaz; ikinci sınıf yaratıktır, çuvala girmeden sokağa çıkamaz, mahkemede tanıklık etse yarım insan sayılır; kadının miras hakkı erkeğin yarısıdır, koca karısını pata küte dövebilir.

Ya Bektaşilikte erkek kadını istediği zaman pataklayabilir mi-..

Bu sorunun yanıtı, Bektaşî mizahında şiirsel bir dille veriliyor:

Hey erenler, hey gaziler

Avrat bizi döğeyazdı

Çekti sakalım kopardı

Bıyığımı yolayazdı.

.....

Aldık avradın hasını

Çektik değneğin yasını

Başımda kırdı su tasını

Kafacığım yarayazdı.

.....

Kaygusuz 'um der ki nidem

Başım alam nere gidem

Ben bu avradı ne edem

Bizi köyden kovayazdı.

Kaygusuz Abdal'ın eşinden mizahla yakınması, çağdaş erkeğin esprisine benziyor. Gerçekten Bektaşî töresinde ve Alevi geleneğinde kadına el kaldırılmıyor, kadın çuvala sokulmuyor, kadın yaşama katılıyor, saygı görüyor; ya "ana" oluyor, ya "bacı" ya da "eş!.." Bu üç sözcük, kadının toplumdaki yerini belirliyor. Kaç göç de yok

Bektaşilik ve Alevilik'te; ama kadının insanlaşmasına katlanamayan yobazlar, bu nedenle çirkin söylentiler çıkarıyorlar.

Her şey 1923 Aydınlanma devriminin Anadolu toprağında dayanaklarını bulduğunu gösteriyor. Mustafa Kemal, yalnız Bektaşî ve Alevî'de değil, Anadolu'nun Sünnî Müslümanında çöl şeriatını aşan bir öz bulduğundan laiklik devrimini devletin temeline oturtmuştur.

Şimdi devrimi tersine çevirip kadını çuvala sokarak devleti de dinsel bağınazlığa alet etmek istiyorlar; bu yolda epey yürüdüler.

Ama, siz sonuca bakın!..

Anadolu'da, çöl şeriatına teslim olacak bir halk yaşamıyor.

17 Ağustos 1995

Pir Sultan Yaşıyor mu?..

Sivas'ın toprağını sıksan tarih fışkırır, kentin yazgısı **İsa**'dan önce iki bin yılından başlıyor; çağlar boyunca o gelmiş bu gitmiş; uygarlıklar ve kültürler Sivas'ta üst üste katmanlaşmış, biri silinmeden öteki yazılmış... Ama Sivas rahat yüzü görmemiş!..

Göreceğe de benzemiyor.

Osmanlı padişahı buyurmuş, Sivas'ta on binlerce Alevinin kellesinden tepe yapılmış...

21'inci yüzyıla yaklaşırken kentin göbeğinde 37 aydın diri diri yakılmış...

Şimdi Sivas yine gündemde...

Yöredeki Alevi köyleri boşaltılıyor; köylü, çoluk çocuk gurbet yollarına düşüyor...

Neden?..

Artık herkes neden sorusunun nedenini biliyor; Anadolu'ya ateş düştü...

Sivas'ta bir zaman, biri '*Kara Kadı*', öteki '*Sarı Kadı*' diye anılan iki kadı varmış; **Pir Sultan Abdal** da köpeklerine kadınların adlarını koymuş...

Kadılar Pir Sultan'ı Sivas'a çağırıp sorguya çekmişler; Pir Sultan:

– *Benim köpeklerim sizden iyidir; siz haram yersiniz onlar yemez, isterseniz deneyelim...*

Kentin hacıları hocaları, bir kap haram, bir kap helal yemeği önce kadıların önüne koyarlar; kadılar ayırım gözetmeden yemekleri silip süpürürler. Bu kez sınav köpekler için yapılır; köpekler helali yer, harama ilişmezler. O günden beri Sivas'ta bir özdeyiş geçerlidir:

"İyi köpek, kötü kadıdan üstündür."

Sivas'la Hafik arasında Sofular Köyü'nden Hızır adında biri, Pir Sultan'a varıp yedi yıl kapısında hizmet ettikten sonra der ki:

– *Bana himmet et, bir makama geçeyim.*

Pir Sultan:

– *Hızır sana himmet ederim, büyük adam olursun, sonunda beni astırırın.*

Hızır yemini billah eder, antlar içer; Pir Sultan destek verir. İstanbul'a giden Hızır, bir zaman sonra Sivas'a vali olup makama geçer; yoksul halkı ezer, haram yer, namus gözetmez. O sırada Sivas'taki koca başlı 'Kör Müftü' Şah'ın adını ananların dilini kestireceğini, Ali'yi sevenlerin öldürüleceğini bildiren bir fetva çıkarır. Pir Sultan fetvayı dinler mi!.. Sonunda Hızır Paşa, Pir Sultan'ı astırır.

Ertesi sabah halk arasında konuşmalar başlar, biri ötekine der ki:

– *Hızır Paşa, Pir Sultan'ı astırmış.*

Öteki:

– *Olamaz, ben onu bu sabah Koçhisar yolunda Seyfebeli'de gördüm...*

Biri atılır:

– *Olamaz, ben Malatya yolunda Kardeşler Gediği'nde Pir Sultan'ı gözlerimle gördüm...*

Bir başkası:

– *Kardeşler yanlısınız var, ben Pir’i Yenihan yolunda Şahna Gediği’nde gördüm...*

Kenarda duran biri:

– *Hayır, o bu sabah Tavra Boğazı’ndaydı...*

Ahali merak eder...

Kalabalık hep birlikte Pir Sultan’ın asıldığı meydana giderler, darağacında hırkasını görürler; söylenceye göre asıldıktan sonra Pir Sultan hiçbir şey olmamış gibi yürümüş gitmiş, Horasan’a, şeyhinin yanına varmış...

Gerçek mi?..

Gerçek olmasa, Pir Sultan’ın darağacında ipe çekildikten sonra hırkasından sıyrılıp yola düştüğünü aradan dört yüzyıl geçmesine karşın ben bu köşede nasıl anlatabilirdim?..

Kimi söylence gerçekten daha gerçek olabiliyor, Pir Sultan bugün içimizdedir.

12 Şubat 1996

Esrrara Pişen Lokma...

On bir ayın sultanı mübarek ramazan bu yıl da geldi geçti.

Bugün bayram!..

Peki, nasıl geçti ramazan?..

Devletin televizyonu ile birlikte bütün kanallarda iftarla yatılıp sahurla kalkıldı. Bir yanda çengi çalgı, gerdan göbek, öte yanda baklava börek!.. Politikacılar, her Allahın günü iftar yemeği verdiler...

İftar yemeklerinde bol bol dedikodu yaptılar, hasımlarının kuyusunu nasıl kazacaklarını konuştular; fitne ile fücür, zeytinyağı lahana sarması, imambayıldı, vezirparmağı, kadingöbeği, siyaset tuzağı, partici iftirası, koalisyon çamuru, acılı yalan dolan, ekşili zehir zıkkım, mübarek ramazan boyunca sofralardan hiç eksik olmadı.

Peki, bu ne biçim ramazan?..

Bu ne biçim iftar sofrası?..

Bu ne biçim sahur?..

Davula tokmağı vur!..

Oruç, Müslüman ruhunu fitne ile fesattan arındırmak için tutulmaz mı?..

Televizyonlar da Müslümanlık yapayım derken İslamı siyaset çamuruna buladılar.

Bir sürü saçlı sakallı adam ve az da olsa taife-i nisadan eksik etek, bir yandan oruç tutarlarken yürekleri düğüm düğüm, sabah akşam ne düşündüler:

– *Nasıl bir numara yapayım da karşımdakine unutamayacağı bir kazık atayım...*

Oysa oruç naziktir...

Bozulabilir...

Nasıl bozulur?.. Sabah dişlerini fırçalarken diş macununun tadı damağına yayılırsa vallahi de billahi de oruç bozulur.

Kalbini temiz tutacaksın...

Cinsi münasebet yasak...

Ya siyasi münasebet?..

Oruç, Yahudi ve Hıristiyan göreneğidir, **Hazreti Muhammet** Hicret'ten sonra Yahudilerin yaptığı gibi “aşura” gününde oruç tutulmasını buyurmuştu; Hicret'in ikinci yılında Müslümanlara ramazan orucunu getirdi.

Ama her Müslüman, ramazan orucunu tutmaz...

Alevininki başkadır...

Bektaşinin başı oruçla hoş değildir; Baba Erenler ramazan ayında da içer...

Kaygusuz Abdal'ın şu dörtlükleri, yiyip içmenin ötesinde bir anlamı vurguluyor:

Esrara pişen lokma

Karnımız aç, tez olsa

Kahvaltıya yüz tavuk

Üç yüz elli kaz olsa

Üç kişi idik handan

Karnımız açtı dünden

Üç araba buğday undan

Bir kabaca somun olsa

*Pişse gelse felte felte
Otursak yesek tarta tarta
Seksen bin pişmiş yumurta
Üç ölçecik tuz olsa*

Renkli medyanın televizyonlarında fitne ile fücurun kaynatıldığı zengin iftar sofralarını izleyen milyonlarca yoksulun duygularını Kaygusuz Abdal dile getiriyor.

Ramazanda iftar sofrası kurduk; ama iftar sofrasında hükümet kuramadık...

İnşallah bayramda kurarız...

Bir ay boyunca oruca, iftara, sahura fitne karıştıranlar, bayramda öpüşüp koklaşmalı!..

Şeker Bayramı, yoksula da zengine de kutlu olsun.

20 Şubat 1996

Günümüzün Köpekleri

Hafta sonu bir Çorumlu ile tanıştım, Cumhuriyet okuruymuş, dedi ki:

– *Abi sana leblebi yollayacağım..*

– Neden?..

– *Çorum'un leblebisi ünlüdür.*

Ne diyelim:

– Eyvallah...

Bir fıkra anlattı Çorumlu...

Alevi mahallesinde dolaşırken bakmış, bir kadın, altı yedi yaşındaki çocuğunu çağırıyor:

– *Osman... Osman!..*

Aleviler, bilindiği üzere, Hasan, Hüseyin, Haydar gibi adları severler de Osman'ı tutmazlar. Bizimkinin garibine gitmiş, merak etmiş, çocuğun anasına sormuş:

– *Osman adı nerden geliyor?..*

Kadın:

– *Bir oğlum oldu, adını Hasan koydum, öldü; ikinci çocuğuma Hüseyin dedim, öldü. Bu üçüncüsünün adını Osman koyayım da ölürse, bizden eksilmesin dedim...*

Kara mizahın böylesi ancak Anadolu'dan çıkar; dünyada eşi menendi yoktur...

Bektaşî köyünde cami yokmuş; bizim imamlar paralı devlet memuru ya, köye cami yaptırmak için tutturmuşlar; köy halkı dayanamayıp 'ever' demiş; sonra da bir sorun çıkmış:

– *Camiyi nereye yapalım, aşağı mahalleye mi, yukarı mahalleye mi?..*

– *Aşağı mahalleye olsun!..*

Törenle temel atılmış; ama yukarı mahalleliyi bir düşüncedir almış:

– *Aşağı mahalleye yatırım yapılıyor, biz açıkta kaldık, ne yapalım...*

Mahallenin ileri gelenleri, camiye yaptıranlara başvurup demişler ki:

– *Minaresini de bizim mahalleye dikin!..*

Çorum'un ünlü bir Koyun Baba'sı var ki söylenceleri dilden dile dolaşüyor. Koyun Baba her gün bir kez koyun gibi melermiş, sanı buradan kaynaklanıyor; üç köpeği varmış: Kara Kadı, Ala Kadı, Sarı Kadı. Bağdat Kadısı yöreden geçerken köpeklerin adlarını duyunca bozulmuş, padişaha başvurmuş. Padişah, Koyun Baba'yı çağırıp sormuş:

– *Köpeklerine neden bu adları koydun?..*

Koyun Baba:

– Kadılar haram helal bilmezler, benim köpeklerim haram yemezler...

Padişah denemeye karar vermiş. Yirmisi helal, yirmisi haram kırk kap yemeği köpeklerin önüne koymuşlar. Hayvanlar helal yemekleri yiyip ötekilere dokunmamışlar.

Koyun Baba kendisini padişaha şikâyet eden Bağdat Kadısı'na şöyle bir bakmış, adam sizlere ömür...

Çağ değişti, günümüzün köpekleri sürekli haram yiyorlar; ye babam ye!..

Üstelik günümüzde Koyun Baba da yok..

Ama koyun çok...

4 Haziran 1996

“Enelhak...”

William Shakespeare yaşadı mı? Söylendiğine göre 1616’da Straford’da öldü, kentin kilisesine gömüldü. Kimi edebiyat tarihçileri de böyle bir adamın yaşamadığını, **Francis Bacon**’ın o güzelim oyunları ‘*Şekspir*’ adıyla yazdığını ileri sürüyorlar; ama öyle de olsa, böyle de olsa, Şekspir varlığını sürdürüyor, hayatımızı etkiliyor.

Geçmiş yüzyıllardan bize kalan yapıtların çoğunun sahibi bilinmeyenlerle donanmıştır. Nerede doğmuş? Nasıl yaşamış? Doğum yılı? Ölüm yılı? Ansiklopedilerde böyle yazıların ve ozanların doğum ve ölüm yılları belirtilirken soru işareti konur. **Homer**’s da bunlardan biri!.. Ozanın yaşamı bir soru işareti; ama yapıtları binlerce yıldan beri yaşıyor. Ya **Ömer Hayyam**? Hangi yılda öldü bu köca ozan? Bilinmiyor. Ancak şu dizelerine bakın:

Bir ekmek kapısı aç bana

Bir geçim yolu bulayım

Kula kulluk etmeden

Yaşamı söylencelerle bezenmiş bir şair de **Nesimi**’dir. Nesimi’nin nerede doğduğu, nerede öldüğü, hangi zaman diliminde yaşadığı belli de söylencesinin gizemindeki gücü tanımlamak güç!..

Nesimi, Bağdat'ta doğmuş..

Halep'te öldürülmüş.

Neden?

Galileo Galilei neden engizisyon mahkemesinde yargılandı? Zamanın iktidarına ters gelen gerçeği dile getirdiği için değil mi? *"Dünya evrenin merkezi değildir, güneşin çevresinde dönüyor"* demek, kilisenin otoritesine karşı gelmektir. Zamanın egemeni öfkelen-di; Galileo, zoru görünce sözünden döndü, canını kurtardı.

Ya Nesimi?

Asıl adı **Seyid İmameddin** olan Nesimi'nin, yaşamı soru işaretleriyle dolu; ama belli olan ne? Şairimize göre *"İnsan Tanrı'dır, insanın dışında Tanrı yoktur. Bu yüzden kendini bilen, varlığının özünü kavrayan her insanın derin coşkunluk içinde 'ben Tanrıyım' anlamına gelen 'enelhak' demesi gerekir. İnsan komuşan bir Kur'an'dır, tasavvuf diliyle 'Kur'an'ı natiktir. Kendini bilen, varlığının derinliğinde saklı sırları, olgunlukları kavrayan bir insan için en yüce ibadet, insana tapmaktır; özünün sonsuzluğundaki anlama saygı göstermektir."*

Doğu'nun "*hümanizma*"sını insan sevgisinde dile getiriyor büyük şair Nesimi, şeriatçının dünya görüşüne karşı çıkıyor; ama zamanın Memluk Sultanı **Nasirüddin Ferec**'in otoritesine de karşı çıkmış oluyor. Çünkü Galileo gibi Nesimi de din devleti düzeni içinde yaşamaktadır; bu ortamda ne hoşgörü vardır, ne fikir özgürlüğü...

Tarihin saatinde akrep ile yelkovan 15'inci yüzyılı gösteriyor...

Sultanın buyruğu üzerine Bağdat'ta derisi yüzülerek öldürülüyor Nesimi...

Derler ki:

Nesimi'nin yandaşları, sevgili şairin cesedini almak için infaz meydanına vardıklarında, kimseyi görememişler; çünkü Nesimi yüzülen derisini kaftan gibi sırtına alıp dalgalandıra dalgalandıra yürümüş gitmiş...

Bağdat'ın 12 kapısındaki gözlemciler doğrulamışlar; Nesimi, 12 kapıdan birden çıkarak bilinmeyen bir yöne doğru yürümüş...

O günden bu yana her Alevi'nin sırtındaki giysi, biraz da Nesimi'nin yüzülen derisidir.

Yüzyıllar boyu bu kaftanın öyküsü kuşaktan kuşağa aktarılmış...

Söylence ne denli inanılmaz da olsa, şair Nesimi, Galileo Galilei gibi, fikir özgürlüğü tarihinin bir sayfasına adını yazdı:

'Enelhak' diyerek...

25 Haziran 1996

Yobazın En Büyük Düşmanı: Müslüman!..

Adam gek gek geçirir gibi Allah'ın ya da peygamberin adını ağzına alıyor...

Niçin?..

Yalan için..

Dolan için..

Üçkâğıt için..

Çıkar için..

Koltuk için..

Allah'ı ve peygamberi aşağılık dünyasal çıkarları için kullanmaya kalkışıyor...

Müslüman Allah'ına tapınır. İyiliğin, doğruluğun, güzelliğin, dostluğun ardındadır inanmış kişi, çıkarların peşinde değildir, kötü-lüklerden uzaklaşmaya çalışır, hırslarından arınmıştır, dünya malına tamah etmekten çekinmiştir...

Siyaset bataklığında kulaç atmaktan başka marifeti olmayan herif, her dakika başında Müslümanlık taslamaya kalkışsa da Müslüman mıdır?.. Tek ayak üzerinde, binbir yalanı doksan dokuzluk tespîh çeker gibi art arda dizen herif-i naşerif, nasıl Müslüman olabilir?..

İslamı koltuk hırsı için kullanan kişinin Müslümanlığına kim inanabilir?..

Bir Müslüman bir hırsız suçüstü yakaladı.

Ve dedi ki:

– *Sen bana istediğim çıkarı sağlarsan, ben de senin hırsızlığımı örtbas ederim...*

Peki, bu adam Müslüman mı?..

Olabilemez...

Müslümanlık yağmur olup gökten yağsa, rahmetinin bir damlası bu adama düşmez.

Çıkar hırsıyla gözü dönmüş ne kadar politikacı varsa Müslümanlık taslıyor. Müslümanlığı siyasette koltuk sevdasının ideolojisi-ne dönüştüren bir sürü herif, bu ülkede yaşayan milyonlarca Müslümanın ensesinde boza pişiriyor.

Bunlardan biri dedi ki:

– *Bizim en büyük düşmanımız Müslümanlardır..*

– Nasıl?..

– *Tanrı'sız ya da dinsiz olanlar, Türkiye'de bir avuç bile değildir, bunları önemsemek yanlış bir stratejidir; onları korumaya almak, hoşgörülü sayılmaya yarar...*

– Eeeee?..

– *Ama Müslüman olup da dini siyasete alet etmek istemeyen Müslümanlar var ya...*

– Evet..

– *Bizim asıl düşmanımız onlar!..*

– Niçin?..

– *Çünkü çoğunluk onlarda!.. Biz azınlıyız, sesimizin çok çıktığına bakma!..*

– Peki ne olacak?..

– *Vallahi benim pek umudum yok!.. Müslümanların çoğunluğu*

laiklik ilkesine bağı kaldıkça, biz bu Müslümanlarla başedemeyiz, gün geçtikçe zamirimiz ortaya çıkar...

Müslümanlık taslayıp Müslümanların tepesinde tepinenlerin korkusu bu!..

Anadolu Müslümanı, ister Sünni olsun, ister Alevi, çöl Müslümanı değil!.. Bir buçuk milyar nüfuslu İslam okyanusunda, Müslümanlık değişen coğrafyaya göre rengini saptıyor; ne İran'daki, Suudi Arabistan Müslümanlığına benziyor; ne de Endonezya'daki İslam, Kazakistan ovalarındaki Müslümanlıkla bir sayılıyor.

Anadolu Müslümanı çöl şeriatına teslim olmayacak!.. Çöl şeriatının Türkiye'deki kökü dışarıda politikasını, Anadolu Müslümanı onaylayamaz. Osmanlıda bile bedevinin goygoyuna pabuç bırakmamış Anadolu Müslümanlığı, laik Türkiye Cumhuriyeti'nde Müslümanlık taslayan üçkâğıtçıların buyruğuna giremez.

28 Haziran 1996

Zümrüdüanka

Simurg bir masal kuşu; kutsal Elburz dağının tepesinde, abanoz ve öd ağaçlarından yapılmış bir yuvada yaşarmış...

İran'da düşlerin kuşu Simurg...

Araplar Simurg'a Anka kuşu diyorlar...

Türkler Zümrüdüanka.

Hafız-ı Şirazi 14'üncü yüzyılda yaşamış; İsfahan'da doğmuş, ama **"Dante'nin Floransa'yı sevdiği kadar"** Şiraz'ı severmiş. Ne var ki bu güzelim kentte rahat yüzü görmemiş; Hafız'ın yaşadığı yıllarda Şiraz, o padişahın elinden bu şahın eline geçmiş, 1353'te **Şah Mubarizettin** içkiyi yasaklamış...

Esrar içmeye başlamış Hafız...

Bir şiirinde diyor ki:

"Yut o yeşil esrar hapını; kim bir arpa kadar yutarsa, dalgaya düşer de Simurg'u bile şişe geçirir..."

Yut o sofyi marifet deryasına atan hapı! Sofi ondan bir zerrecik yer, yüzlerce sarhoşluğa düşer; bir tanecik yutar, yüzlerce Simurg tutar..."

Hafız kafayı bulunca, çilingir sofrasına Zümrüdüanka kuşunu meze yapıyor.

Şah Mubarizettin öldükten sonra yerine geçen **Şah Şuca** ehl-i keyf imiş, içkiyi serbest bırakıp meyhaneleri de açtırınca Hafız bayram etmiş...

14'üncü yüzyıldaki İran'da Hafız-ı Şirazi'nin yazdığı şu dizele-
re şaşmaz mısınız:

*"Eğer Müslümanlık Hafız'ın Müslümanlığı ise vay!..
Bugünün ardında bir yarın varsa vay!.."*

Aradan altı yüzyıl geçti; 21'inci yüzyıla 3 kala, bir İran'ın hali-
ne bakın...

Bir de Türkiye'nin durumuna!..

"*Haydarilik*" 12'nci yüzyılda İran'da **Seyit Kutbettin Haydar**'ın kurduğu tarikattır; "*On İki İmam*"a bağlanır; tarikatın kuru-
cusu Kutbettin Haydar'ı **Şah Sincan** şiirle anlatıyor:

"Kuru yerde oturmuş bir rint gördüm..

Ne küfür kaydındaydı, ne İslam..

Ne dünya umurundaydı ne din..

Ne hakla mukayetti, ne hakikatla..

Ne tarikata bağlıydı, ne yakıyne..

Her iki âlemde de bu iş kimin harcı?.."

İslamda bir geçmiş var, tasavvufta hoşgörölü; bir bugün var,
Türkiye'de Müslümanın tepesine çıkmak istiyor yobazlık!..

9 Şubat 1997

Yunus'tan Şeriat Dersleri...

Yunus Emre'den bir şiir:

*Evvel kapı **Şeriat**, emri nehyi bildirir
Yüya günahlarını, herbir Kuran hecesi*

*İkincisi **Tarikat**, kulluğa bel bağlaya
Yolu doğru varanı, yargılaya hocası*

*Üçüncüsü **Marifet**, can gönül gözün açar
Bu mani sarayının, Arş 'a değin yücesi*

*Dördüncüsü **Hakikat**, ere eksik bakmaya
Bayram ola gündüzü, Kadir ola gecesi*

*Bu **Şeriat** güç olur, **Tarikat** yokuş olur
Marifet sarplık durur, **Hakikat**'tır yücesi*

Alevi köyünde cami yoktur..

Hoca da yoktur.

Niçin?..

Çünkü Alevi Kuran'ı bilir, **Hazreti Muhammet'**i tanır, **Hazret Ali'**yi sever; cami yerine cemevinde ibadet eder, namaz kılmaz, ramazanda oruç tutmaz, hacca gitmez bir Müslümandır. Alevilik evrene bakışında görüş açısını öylesine genişletmiş ve derinletmiştir ki şeriat bu kapsamda gerçeklik okyanusunun dalgalarında yüzen bir küçük gemi gibi kalır.

Ne diyor Yunus:

Şer ile hakikatın

Vaşfını aydın sana

Şeriat bir gemidir

Hakikat deryasıdır

Türkiye'de 25-30 milyon Alevi yaşıyor, Sünni mezhebinin şeriatını Alevinin inancından üstün mü görelim?.. Her Alevi köyüne cami dikip, her Alevi mahallesine devlet memuru imam mı atayalım?..

Yunus Emre der hoca

Gerekse bin var hacca

Hepisinden iyice

Bir gönüle girmektir

.....

Yetmiş iki millete

Bir göz ile bakmayan

Şer'in evliyasıyla

Hakikatta asidir

(Şer = şeriat)

Şeriatçı saldırıları, İslam dünyasında yeni değildir; Yunus'a da saldırdılar.

İşte ozanın yanıtı:

Şeriat oğlanları

Nice yol keser bana

Hakikat denizinde

Bahri oldum yüzerim

Yunus 13'üncü yüzyılın ikinci yarısıyla 14'üncü yüzyılın başında yaşayan Anadolu şairi, Türkçeyi yücelten büyük ozan, hoşgörü kültürümüzün bir anıtıdır.

Şeriatçı, yalnız laik Türkiye Cumhuriyeti'ne düşman değildir; Osmanlıdaki bütün yenilik hareketlerine karşı çıkmış softalığın simgesidir. Bugün Yunus gözlerini açıp dirilse 21'inci yüzyıla 3 kala Türkiye'deki *'irtica'*ya şaşar kalırdı.

13'üncü yüzyılda şeriatçının yobazlığına karşı çıkan Yunus'a selam!..

23 Şubat 1997

Müftü ile Kadı

Çoğu sözcük gibi 'şeriat'ın da çeşitli anlamları var; zaman ve mekân içinde, bir sözcük, değişik kavramları vurgulayabilir. Şeriat kimi dönemlerde ve yerlerde Müslümanlıkla eşdeğerde sayılmıştır; ama temelde ve özde 'İslam' ile 'şeriat' bir değildir; ayrımı, tarih sürecinde gerçekleşmiştir.

Konuyu daha iyi kavrayabilmek için üç noktayı vurgulamakta yarar var:

1) *Türk ile Türkçü ayrımı..*

2) *Kürt ile Kürtçü ayrımı..*

3) *Şeriat ile şeriatçı ayrımı yapılmadan bu konular her tür aldatmacaya açıktır.*

Türkçülük Türkün şoven akımlara kendini kaptırmasıyla ortaya çıktı; Kürt, ille de Kürtçü olmak zorunda değildir; ırkçılığa dönük şovenliğin çağdaş milliyetçiliği aştığı alanda Türkçülük ya da Kürtçülük yapılabilir.

Atatürk, Türkçülüğü yasaklamıştır.

Kürtçülük bölücülüğü öngörür.

Ya şeriatçılık nedir?..

Şeriatın gerçek anlamı “*Kuran’a dayanan İslam hukuku*” tanımında vurgulanır.

Şeriat, dünyanın hiçbir ülkesinde tam anlamında uygulanamıyor. Osmanlı İmparatorluğu’nda eşini aldatan kadın zina suçunu işledi diye ‘*recmedilmedi*’, yani taşlanarak öldürülmedi; Suudi Arabistan dışında çoğu Müslüman ülkede hırsızların eli kesilmiyor; uyuşturucu suçlusunun kafası kılıçla koparılmıyor; hayatın gücü şeriatın uygulanmasına karşı duruyor.

Yunus Emre, şiirlerinde şeriata karşı olduğunu açıkça dile getirir.

Alevi, şeriata karşıdır.

Şeriatın iki yanı vardır.

Bir yanı hukuktur..

Öteki inanç!..

Osmanlıda İslam şeriatının yargı yanını ‘*kadı*’, inanç yanını ‘*müftü*’ sözcükleri simgelerdi.

Kadı yargıçtı, karar verirdi..

Müftü hocaydı, fetva verirdi..

Bugün Türkiye Cumhuriyeti’nde müftüler görev başındadır; ama kadı yoktur.

Neden?..

Osmanlıda şeyhülislam, Hanefi mezhebine göre fetva verecek müftüleri ülkenin her yanına atar, ancak öteki mezheplerin yaygın olduğu Mekke, Medine, Kudüs ve Kahire gibi yörelerde Şafii, Maliki, Hanbeli müftüleri de görevlendirirdi.

Kadı, İslam devletinde yargı görevini yürüten devlet görevlisidir; sözde şeriata göre ahkâm keser, yani İslam hukukunu uygulamaya çalışırdı. 1839 Tanzimat Fermanı ile açılan dönemden sonra ‘*Şeriiye Mahkemeleri*’nin görevleri kısıtlandı; kurulan ceza, ticaret, hukuk mahkemelerinin başına ‘*hâkimler*’ atandı.

Cumhuriyet devriminden hemen sonra, 1924 yılında Şeriiye Vekâleti ile birlikte bütün Şeriiye Mahkemeleri kaldırıldı

Kadı tarihe gömüldü...
Müftü işbaşındadır.

Tüm dünya işlerini dine bağlayan şeriat, Osmanlı devletinde kısıtlandıkça, şeriatçılar ayaklandılar; bu olgu, yalnız Cumhuriyet dönemine özgü değildir.

Şeriatçı Osmanlıdan kalmadır; Cumhuriyet ilan edilmeseydi yine dini politikaya alet edecekti; bugün televizyonda, gazetede, tenhada, kalabalıkta söylüyor:

– Ben şeriatçıyım!..

Oysa Müslümanlık, çağa ayak uydurmak yolunda, Osmanlı döneminde şeriattan kopmuştu. Günümüzdeki şeriatçılar, Osmanlıdan da geridedirler. Bugün Anadolu Müslümanı kesinlikle diyor ki:

Müftü'ye evet... Kadıya hayır!..

20 Mart 1997

Kara Koncoloslar...

Anadolu Müslümanlığı güleryüzlüdür; bu toprağın kültürü **Nasrettin Hoca**'yı yarattı, Bektaşî Babası'nı üretti, **Yunus Emre**'yi doğurdu...

Peki, güncelde bunca kara yobaz nereden çıktı?.. Bunca kuru softa nereden türedi?..

İran bugün kapkara bir ülke; ama geçmişte böyle miydi?..
Ömer Hayyam ne diyordu:

*"Ben kadehten çekmem artık elimi
Tutmam senin kitabını, minberini
Sen kuru bir softasın, ben yaş bir sapık
Cehennemde sen mi daha iyi yanarsın, ben
mi?.."*

Müslümanlığın iki yorumu var; birisi güleryüzlü, öteki çatık kaşlı; birisi zebani edebiyatıyla insanı korkutur, öteki hoşgörü meleğinin kanatlarıyla ruhu okşar...

Hayyam'dan bir dörtlük daha:

*"Bir elde kadeh, bir elde Kuran
Bir helaldir işimiz, bir haram
Şu yarım yamalak dünyada*

Ne tam kâfiriz, ne tam Müslüman”

Ömer Hayyam, **Humeyni** döneminde yaşasaydı, Ayetullah ne yapardı?.. Belki de **Salman Rüşdü** gibi Hayyam için de ölüm fetvası çıkarırdı.

Hafız-ı Şirazi 14’üncü yüzyılda yaşamış; şair, bugünkü iran mollasının yobazlığına ters düşüyor; daha o çağda kendi kendisiyle alay etmesini biliyor:

“Eğer Müslümanlık Hafız’ın Müslümanlığı ise vay!..

Bugünün ardında bir yarın varsa vay!..”

Hafız, adı üstünde, Kuran’ı ezbere okuyordu; ama softalıkta kararlıp kurumamış, rindin özgür yaşamında serpilip açılmıştı:

“Kuru yere oturmuş bir rind gördüm;

Ne küfür kayındaydı, ne İslam..

Ne dünya umurundaydı, ne din..

Ne hakla mukayetti, ne hakikatle..

Ne tarikata bağlıydı, ne yakıyne..

İki âlemde de bu iş kimin harcı?..”

İslamın geçmiş kültüründe inançlı insanın sureti böyle gülümserken, 2000 yılının eşiğinde kapkara suratlarıyla yaşamı karanlık-laştıran yobazları kimler türetiyor?.. Neden kutsal dini politikaya alet ederek özgürlüğün tepesinde **Damokles**’in kılıcı gibi sallandırıyorlar?..

Ömer Hayyam’ın hoşgörüsüne bakın:

“Gül verme istersen, diken yeter bize..

Işık da vermezsen, ateş yeter bize..

Hırka, tekke, post, most olmasa da olur,

Kilise çanları bile yeter bize.”

Bu dünyanın mirasçıları, bugün başımıza ekşiyen kara koncolar mıdır?..

17 Mayıs 1997

Cümbüş Var...

Bektaşî ile softa, bir kervanda birlikte imişler. Konaklama sırasında softa demiş ki:

– *Namaz kılayım..*

Bektaşî:

– *İmanım, demiş, kervan toparlanıyor, sünneti bırak da yalnız farzı kıl!..*

Softa, baba erenlerin öğüdünü tutmuş; ama ertesi sabah da sitem etmiş:

– *Dün bana sünneti kıldırmadın, gece rüyama peygamber efendimiz girdi.*

Bektaşî:

– *Ulan, demiş, daha ne istiyorsun?.. Farzı da bırak, rüyana Allah girsin.*

Tövbe estağfurullah, biz İslamcı medyanın rüyasına ne sebeple girdik?.. Hayırdır inşallah, her sabah dinci gazeteleri açıyoruz, çarşaf çarşaf yayınlarla birlikte, boy boy resimlerimiz yayımlanıyor. Öfkelenmişler bize; sanki **Necmettin Erbakan** Hoca'yı iktidar koltuğundan biz düşürdük.

Yok canım...

Hoca, **Şaibe** Hanım'ın tuzağına düştü, kendi ayacaklarıyla tıpış tıpış Çankaya'ya tırmanıp Mühendis Mektebi'nden beri tanıdığı **Süleyman** Bey'e mührü teslim etti.

Kimse Necmettin Hoca'nın şakağına tabanca dayamadı, alnına mavzeri doğrultmadı.

Bu işte benim ne suçum olabilir?..

Necmettin Hoca bana sorsa "*Sen şeytana uy, Şaibe'ye uyma*" diye öğüt verirdim. Şaibe'ye kim yaklaşmışsa, yandı gülüm keten helva!.. Bu hanım kendi partisinin bile köküne kibrit suyu ekiyor.

İslamcı basın bir yaygara koparıyor, ama nafîle borusunu üflüyor. Milli Gazete, Akit, Yeni Şafak gibi cerideler, yalnız bana değil, dinci basın dışında kalan gazetelere, patronlara, yazarlara veryansın ediyorlar. Çoğu altı kaval üstü şışhane suçlamalarla nereye varmak istiyorlar?..

Sözgelimi, Cumhuriyet gazetesini 12 Eylül'ü desteklemekle nasıl suçlarsın?..

12 Eylül'de bu gazetenin tutuklanmadık ya da gözaltına alınmadık gazetecisi kaldı mı?.. Yıllarca hapislerde yatan ve işkence tezgâhlarından geçirilen Cumhuriyet yazarları mı 12 Eylül'ü desteklediler?..

Baba erenler dergâhın kapısında çubuğunu tüttürüyormuş, sokaktan bir cenaze geçmiş...

– *Kim bu?*..

– Tamburi Esat Efendi..

Biraz sonra bir cenaze daha..

– *Ya bu kim?*..

– Kanuni Arif!..

Arkadan bir cenaze daha..

– *Peki, ya bu?*..

– Gazelhan Rıfat Efendi..

Bektaşî keyiflenmiş:

– *Desene bu akşam ahirette cümbüş var!..*

İslamcılar yanlış yoldalar.

REFAHYOL’u kimse düşürmedi.

Kendi düşen ağlamaz.

“Kendi gitti, ismi kaldı yadigâr” deyip REFAHYOL’a bir fatiha okumaktan başka çare yok!.. Ham ervahlığın da âlemi yok!.. Dinciler ağlıyorlar; ama bu kez öteki dünyada değil, bu ülkede cümbüş var.

27 Temmuz 1997

Pazarlık...

İslam ille de softalık, mollalık, yobazlık, karakoncolosluk değil; cuma namazından çıkınca sağa sola saldırmak, onu bunu korkutmak da değil...

Bugün pazar...

İşte pazarlık birkaç Bektaşî fıkrası...

Mahalleli Bektaşî'ye dayatmış:

– *İlle de camiye gideceksin..*

– *Gitmem!..*

– *Neden?..*

– *Ben öyle her gün beş vakit evine gidip de yukardakini sizin gibi rahatsız edemem...*

Yıkanması için kendisini uyaran dostuna Bektaşî'nin yanıtı ünlüdür:

– *Kitabın yazdığına göre Allah insanı topraktan yarattı, suyla pek oynamaya gelmez, çamurlaşırız.*

Su yerine rakıyı yeğleyen Bektaşî babası, ölüm döşeğinde bir bardak su isteyince, sormuşlar:

– *Hani sen suyu sevmezdin?..*

Bektaşî:

– *İnsan ölürken düşmanıyla bile barışmalı...*

Bektaşî kasabaya giderken, dağ yolunda, arabanın tekeri uçuruma kaymış. Baba Erenler arabaya omuz vermiş, ama olmuyor; bizimki seslenmiş:

– *Yetiş ya Hüseyin..*

– *Yetiş ya Hasan..*

– *Yetiş ya Ali..*

– *Yetiş ya Muhammet..*

Ancak durum değişmiyor, araba kayıyor, sonunda Bektaşî boşverip bırakırken bağırması:

– *Çekilin, bari altında kalmayın!..*

Adamın birinin devletteki işi bir türlü çıkmıyormuş, sonunda ahdetmiş:

– *Ey Allahım, şu işim olursa, eşeğimi sırtıma alıp Beyazıt Kulesi'ne çıkacağım...*

Herifin işi olmuş, ama bu kez kara kara düşünmeye başlamış, koskoca eşeği sırtında Beyazıt Kulesi'nin tepesine nasıl çıkarır?.. Sonunda derdini Bektaşî'ye açmış...

Baba Erenler sormuş:

– *Sen sigara içiyor musun?..*

– *Hayır..*

– *Rakı?*

– *Hayır..*

– *Çapkınlık, kadın, kız?..*

– *Hayır...*

– *Öyleyse eşeği aşağıda bırak, sen kuleye çık, yeminini yerine getirmiş olursun.*

Adamın biri akşam vakti Bektaşî'nin kapısını çalmış...

– *Kim o?..*

– *Tanrı misafiri..*

Baba Erenler aşağı inip herifi elinden tutmuş, caminin kapısına götürmüş:

– *İmanım, demiş, sen bize yanlış gelmişsin, Tanrı'nın evi burası, o seni ağırlasın!..*

Cuma namazından çıkıp “*Sekiz yıllık temel öğretimi istemezük*” diye hır çıkaranlara bakıyorum...

Nafile namazı kılıyorlar.

Bektaşî'ye sormuşlar:

– *Tanrı her şeye kadirdir, söyle bakalım, bir dikiş iğnesinin deliğinden bir deveyi nasıl geçirir?..*

– *Vızır vızır geçirir, ya iğnenin deliğini büyütür ya deveyi küçültür; başka yolu var mı?..*

Evet, bu işin başka yolu yok.

3 Ağustos 1997

Yüzde 99.9...

Bir laf moda oldu:

– *Bu memleketin yüzde doksan dokuzu Müslümandır.*

Kimi siyaset simsarı, lafı daha da şişirmek için açık arttırmaya girişiyor.

– *Bu memleketin yüzde doksan dokuz onda dokuzu Müslümandır.*

Eeee.. ne olmuş?

Bu hesap üzerine ahkâm yürütmeye kalkışan herifi naşerif, Müslümanlığı pazarlayıp kutsal dini piyasaya sürerek siyasada bir üçkâğıt açacaktır.

“*Bu ülkenin yüzde 99’u Müslüman...*”

Peki, bu laf daha önce var mıydı?

Nasıl olsun ki!..

“*Sevr Haritası*”nı aç da bak!.. Anadolu benek benek dünyanın bütün dinlerine ve mezheplerine açılıp saçılıyor!.. Dört iklim ve iki cihanda ne kadar inanç varsa, bu topraklarda cemaati var. Ortodoks, Katolik, Protestan, Gregoryen, Sünni, Alevi, Süryani, Yezidi, Musevi, Mecusi, vb... Mütareke yıllarında İngiliz generali kılıcını Der-

saadet'te şaklatırken, Avrupa'nın egemenleri önlerine Anadolu haritasını açmış, nerede Hristiyan daha çok, nerede Müslüman daha az diye inceleme yapıyorlardı. Bugün **Atatürk**'e sövmek için yarışa giren sözde Müslümanlar, o günlerde ortaya çıkıp şöyle konuşabilirler miydi:

– *Türkiye'nin yüzde 99'u Müslüman!..*

Sevr Antlaşması geçerli olsaydı, bugün nasıl konuşulacaktı:

– *Anadolu'nun yüzde 70'i Hristiyan!..*

Emperyalizm bu topraklarda Müslümanın soyunu tüketecekti; ama kara yobaz oturup kalkıp **Mustafa Kemal**'e şükredeceğine küfüranı nimet yolundadır.

Hem ne demek “*Türkiye'nin yüzde 99'u Müslüman?..*”

Müslüman var, Müslüman var; kelime-i şهادet getiren Tanrı kulu tornadan mı geçiriliyor?.. İslamın torbasına elini atıp numara çeksen, tombala oyunu solda sıfır kalır. Müslüman Müslümana benziyor mu?.. Alevi de Müslüman, ama Sünni ile zıt kardeşler gibi değil mi!..

Peki, Sünniye ne demeli?

Ya softaya?..

Ya mollaya?..

Ya mürteciye?..

Ak-pak saygıdeğer müminle, üçkâğıtçı kara yobazı eşdeğerli mi tutacağız?..

Dinci ile dindar bir mi?..

Ham ervah ne diyor:

– *Türkiye'nin yüzde doksan dokuz onda dokuzu Müslümandır!..*

Sanki bütün Müslümanlar koyun sürüsüne dönüşüp mürtecinin çobanlığında şeriatçılığın ağılına doluşacaklar!..

Laik Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan halkın yüzde doksan dokuz onda dokuzu Müslüman olsa da, inanç özgürlüğü açısından,

hakkı yüzde doksan dokuz onda dokuzun dışında kalan yurttaşla eşittir. Müslümanlık bu ülkede yaşayan için bir ayrıcalık değil...

Demokrasi çoğunluğun inancına ve keyfine göre yönetilen bir toplumda var olamaz; demokrasi, hukukun, insan haklarının ve temel özgürlüklerin geçerli olduğu yerde var olabilir.

5 Ağustos 1997

Eğitimde Kıyamet!..

Kimileri ortalığı telaşa veriyorlar:

– *Bu yıl eğitim karışacak!..*

– *Sekiz yıllık eğitimin altından kalkabilecek durumda değiliz!..*

Öğretim altüst olacak!..

Bektaşî'ye haber vermişler:

– *Kıyamet yakın...*

– *Kıyamette ne olacak?..*

– *Dünyanın altı üstüne gelecek...*

Baba Erenler kafasını kaşımış:

– *Gelsin imanım, demiş, belki bu dünyanın altı üstünden iyidir...*

Şu köşedeki karpuzcu kim?.. Öğretmen!..

Şu taksi şoförü?.. Öğretmen!..

Şu pazarcılık yapan adam?.. Öğretmen!..

Evlere temizliğe giden şu bayan?.. Öğretmen!..

Öğretmen horlanıyor, öğretmen aşağılanıyor, öğretmen eziliyor; paralı okullar varsıllara hizmet ediyor; yoksul çocukları öğre-

timden dışlanıyor; milli eğitimi imam-hatip militanları kuşatıyor; ayrıcalıklı okullara çocuklarını sokmak için veliler kararlar bağlıyor; dershaneler ve özel öğretmenler küçükleri yarış tayları gibi yetiştiriyor; Anadolu'nun batısında eğitim piyasası Amerikan Doları'na bağlanırken, doğusunda okulların kapısına kilit vuruluyor; şeriatçılar Öğretim Birliği Yasası'nı çiğnemiş, medrese öğretimini hortlatmışlar; imam-hatip okulları Refah Partisi'nin arka bahçesi olmuş, dinci militan yetiştiriyor; devletin okullarında sınıflar üst üste binmiş, sefertası yöntemiyle dersler veriliyor; Bakanlık tam keşmekeş içinde; yasalarıyla, programlarıyla, genelgelerıyla, kararlarıyla eğitim dünyası yaz-boz tahtasına dönüşmüş, kimse ne yapacağını bilmiyor; öğretim düzeni diye bir şey kalmamış, eğitim dünyası yozlaşmış, din öğretimi Sünni softaların tekeline verilmiş, öğretmenliğin onuru ayaklar altına alınmış, tozdan dumandan ferman okunmuyor; dünyada eğitim bilgisayar çağına geçmiş, bizim çocuklar kara tahta başında tebeşir tozu bile yutmaya hasret..

Güneydoğu'da okul ve öğretmen yüzü görmeden büyüyen çocuklarımızın sayısı kaç?.. İstanbul'da özel öğretmenlerle özel kolejlere hazırlanan çocuklarımızın sayısı kaç?.. Çocuğunu doğru dürüst bir okulda okutmak için milyarları gözden çıkaran zavallı anaların babaların sayısı kaç?..

Eğitimde bir düzen mi vardı?..

Düzensizlik mi?..

8 yıllık eğitim yüzünden kıyamet kopacaksa kopsun...

Bektaşî'nin dediği gibi:

– *Öğretim düzensizliğinin altı üstüne gelirse belki daha iyi olur!..*

10 Ağustos 1997

Zamanımızın Zulmü...

Martin Luther, 1513'te Wittenberg Üniversitesi'nde ders verirken tedirgin mi tedirgin!.. İnandığı öğretiyeye kişiliğini bir türlü sığdıramıyor; dört yıl sonra *Reform*'unu başlatacaktır.

Papa 10'uncu Leo, Reform'un öncüsünü cezalandırdıktan sonra ne oluyor?.. Saksonyalı **Friedrich**'in ünlü Wartburg Şatosu'nda saklanan Luther, İncil'i Almanca'ya çevirmeye başlıyor; ardından büyük savaşlar kopacak, Hristiyanlar sarsılacak, '*Aydınlanma*'nın ilk ışınları alacakaranlıkta belirecektir.

Luther 1513'te Wittenberg Üniversitesi'nde derslerine başlarken **Yavuz Sultan Selim** tahtta ilk yılını dolduruyordu. Sultan babasını öldürtmüş, ardından bütün kardeşlerinin ve yeğenlerinin köküne kibrit suyu ekmiş, öfkelenдикçe de sadrazamlarını boğdurtmuştu.

Luther 1517'de Reform'unu açıklarken, Yavuz Mısır seferinde **El Mütevekkil**'den aldığı halifeliliği padişahlığına ekliyordu.

Osmanlı'nın yazgısı değişmiş, dinsel devlet niteliği mühürlenmişti. Avrupa'da laikliğin ilk tohumları atılırken Anadolu'da devlet Sünnileşiyordu.

Yavuz Farsça şiir yazardı...

Divanı var.

1514'te Çaldıran'da Yavuz'un karşısında yenilgiye uğrayan **Şah İsmail** de şiir yazardı.

Yavuz'un mahlası '*Selimi*' idi; Şah İsmail'ininki 'Hatayi'dir; bugün bile Anadolu'da *Hatayi*'nin şiirleri elden ele dilden dile dolaşır.

Şah İsmail de zalim bir hükümdardı; ama kan dökücülükte Yavuz'la yarışabilir miydi?..

Geçenlerde Türkiye'ye gelen Profesör **İren Melikof** bu konunun uzmanıdır; ona sordum:

Dedi ki:

"- *Zaman zalimdi.*"

Kısa tümce *Z* ile başlayan iki sözcükten oluşuyordu; ama yalın yapısında hem tarih bilincini saydamlaştırıyor, hem bilimsel bir gerçeği vurguluyordu:

"*Zaman zalimdi.*"

Aradan yaklaşık beş yüzyıl geçmişti...

Bugün zaman daha mı az zalimdi?..

16'ncı yüzyılın gaddarlığı 20'nci yüzyılın acımasızlığı yanında sütün çıkmış ak kaşık gibidir. Avrupalı iki dünya savaşında 50 milyon insanı yok etti; Türkiye'de bugün akan kan duruyor mu?..

Peki, '*eski*' ile '*yeni*' arasındaki fark ne?

16'ncı yüzyılda ne insan hakları vardı, ne temel özgürlükler, ne Birleşmiş Milletler, ne de Avrupa Birliği!.. Sultanların yaptıkları doğa sayılır, padişah ve krallar Tanrı vergisi yetkilerini kullanmış olurlardı; buna göre Yavuz'un ve Şah'ın anlaşılabilir özürleri vardır.

Ya bugün Anadolu'da canlara kıyan canavarlara ne söylenebilir?

Günümüzde zaman zalim değil...

Peki kim zalim?..

Bu çağın insanı mı?

İnsanoğlu tarihin abece'sini öğrendikten sonra sonuncu harfe
takılıp kalmış...

Zamane zulmü başka nasıl açıklanabilir...

23 Eylül 1997

Ayna...

Geçenlerde (8 Eylül 1997) bir gazetemizde (Radikal) **Rahibe Teresa** üzerine (Washington Post'tan aktarılmış) bir yazıyı okurken şu satırların altını çizmiştim: *"Rahibe, medyanın yarattığı bir kişilik olmadı hiçbir zaman. Teresa, tüm dünya için çözülmesi zor bir bulmaca gibiydi. Onun 1974'teki bir röportajda yer alan şu sözleri tüm dünyanın aklını karıştırmaya yetiyordu: 'Her insanda Tanrı'yı görüyorum.'*"

Yazıyı okurken bu satırların altını çizmek gereğini neden duydum?..

Karşıdevrimci der ki:

"1923 Devrimi bizim toplumun geçmiş kültürüyle bağlarını kopardı."

Gerçek mi?..

Düşünelim...

İngiliz için **Şekspir** neyse, bizim için **Yunus Emre** o değerdedir; ikisi üzerine de tartışma sürüyor. Ne zaman yaşadılar?.. Gerçekten yaşadılar mı?.. İkisinin de hayatı giz perdesi altındadır; ikisi de toplumlarını etkilemişler; ama, ne zaman?..

Şekspir'den üç yüzyıl önce Anadolu'nun alacasında bir yıldız gibi parlayan Yunus Emre'nin ışığını Türkiye ancak Osmanlı'yı devirdikten sonra Cumhuriyet devrimiyle yakalayabildi; **Burhan Toprak** ile **Fuat Köprülü** şairimizi bilimsel yöntemlerle bize tanıttılar.

Peki, Yunus'u okuyan kişi Rahibe Teresa'nın **"Her insanda Tanrı'yı görüyorum"** sözüne şaşırabilirmi?..

Anadolu tasavvufu, Aleviliği, Bektaşiliği bu felsefe üzerine yükselmiyor mu?..

"Aynaya baktım yüzüme

***Ali** göründü gözüme..."*

Ama siz şu işe bakın ki Amerikalı gazeteciye göre Rahibe Teresa **"Her insanda Tanrı'yı görüyorum"** deyince tüm dünyanın aklı karışmış...

Yok canım...

Ancak Alevilik-Bektaşilik coğrafyasını yeryüzü atlasından çıkardınız mı bu söz yerine oturur.

Cumhuriyet devrimi *'Aydınlanma'*nın ışığında toplumca bilinçlenmedir; biz bu güzelliği *'devlette Sünni egemenliği'*yle gölgeledik; laiklik düşmanlığı, Anadolu'da mezhep kavgasının ürünüdür. Geçmiş kültürümüzle gerçek bağlarımız da 1923'ten sonra kuruldu.

Yunus ne diyor:

Beni bende demen bende değilim

Bir ben vardır bende benden içeri

Teresa'nın içindeki ben, Rahibe'yi **"her insanda Tanrı'yı görecek"** insanlık sevgisine eristirmişti; Anadolu insanı bu duyguyu geçmişten değerli bir miras gibi yüreğine işlemiştir.

Peki, bu kavga ve düşmanlık neden?.. O zaman Yunus'un deyişini tersine çevirmek gerekmez mi:

"Bir sen vardır sende senden dışarı."

Dostluğun, sevginin, kardeşliğin yasası, '*biz bize olmak*' değil midir?..

25 Eylül 1997

Koltuğun Derisi...

Çevre Bakanımız **İmren Aykut**, hayvan haklarını savunmak için sanatçıları topluyor; Hürriyet'teki köşesinde **Bekir Coşkun** bu girişimi desteklemiş:

"Sanatçılar uygarlığın öncüleridir; bu kez şarkılarını hayvanlar için söylesinler.. İnsanoğlundan merhamet bekleyen kediler için, kuşlar için, geyikler için, sincaplar, ceylanlar için söylesinler..."

Bekir Coşkun'un yazısında "*ceylanlar*" sözcüğünü görünce aklıma geldi; aynı gazetenin birinci sayfasını çevirdim, ilginç haberi yine okudum:

"Meclis'te yenilenen Genel Kurul Salonu'nda 650 milyon değerindeki koltukların ceylan derisinden yapılmasına bazı milletvekillerinden çok sert tepki geldi." (Hürriyet, 20 Aralık 1997)

Ünlü bir özdeyiş vardır: "*Ne kadar yüksek koltukta oturursan otur, kıçınla oturursun.*"

Milletvekilinin kıçıyla ceylanın derisi parlamento koltuğunda buluşunca ne olacak?..

Kafa aynı kafa oldukça, ister ceylan derisi üzerine otur, ister öküz derisi üzerine... İstersen faili meçhul cinayetlerde öldürülen insanların derisini yüzüp döşemelik yaparak koltukları kaplayabilirsin.

Peki, yazık değil mi ceylanlara?..

Fransız yıldızı **Brigitte Bardot** bir ara derileri için öldürülen fok yavrularını kurtarma kampanyası açmıştı, Batı'da hayvanseverler, kürk giyen kişilere sokaklarda saldırmaya başlamışlardı. Dünyanın her yanında çevreciler hayvanları korumaya çabalıyorlar; ama, insanoğlunun canavarlığı yüzünden doğadaki hayvan türlerinin köküne kibrit suyu ekiliyor.

Meclis'teki koltukların ceylan derisiyle döşendiğine ilişkin haber doğru mu?..

Doğruysa, yandı gülüm keten helva!..

Pir Sultan Abdal der ki: "*İyi köpek, kötü kadıdan üstündür.*"

Hızır Paşa, Pir Sultan'ı bir gün yemeğe çağırır. Pir yemeklere elini sürmez. Hızır Paşa nedenini sorunca:

- *Sen, der, yoldan çıktın, yetimlerin ahını aldın, haram yedin, senin yemeklerini benini köpeklerim bile yemez.*

Paşa öfkelenir, Pir Sultan Abdal'ın köpeklerini getirtir, köpekler ziyafet sofrasındaki yemeklere burun kıvrırlar, yemezler.

'Koca başlı koca kadı

Sende hiç din iman var mı?..

Haramı helali yedin

Sende hiç din iman var mı?

Fetva verir yalan yulan

Domuz gibi dağı dolan

Sırtına vururum palan

Senin gibi hayvan var mı?

.....

Pir sultanım zatlarımız

Gerektir şöretlerimiz

Haram yemez itlerimiz

Bu sözümde yalan var mı?"

Ne yazık ki Pir Sultan'ın itleri geçmişte kaldı; şimdiki köpekler yerken Avrupa'dan gelen mamanın markasına bakıyorlar.

İt, köpek, domuz, yılan kılığındaki insanlara gelince, cümlesinin kursakları tıkabasa haram doludur; bunlar "*hayvan hakları*" bir yana, "*insan hakları*"nı çiğnemekten bıkıp usanmayan zamane çetelerinin üyeleridir.

21 Aralık 1997

Anadolu Laikliğinin Kökeni?..

Voltaire hem zaman hem de uzam içinde bize çok uzak gibi görünüyor.

Ama çok yakındır...

Ve günceldir.

Ne yazık ki sık sık **Voltaire**'e sığınmak zorundayız; sıkıştığımız zaman anarız...

Hazret ne demişti:

"Fikirlerinize katılmıyorum, ama fikirlerinizi söylemek hakkınızı somuna dek savunacağım."

Demokrasi yolunda gide gide bir arpa boyu yol aldığımız için, 18'inci yüzyıl '*Aydınlanma Devrimi*'nin Anadolu'daki kavgasını yaşıyoruz; o devrimin dünya çapındaki adları Fransa'da **Voltaire**, **Rousseau**, **Diderot**; İngiltere'de **Locke**, **Hume**; Almanya'da **Herder**, **Kant** değil miydi?.. Ya Türkiye o sırada ne yapıyordu?.. Osmanlı mışıl mışıl uyuyor muydu?..

Bektaşî babalarından kimileri, o günlerde Fransa'da volta atıyorlardı; bunlardan **Fazıl Bey**'in **Voltaire**'le dostluğu Batılı kaynaklarda vurgulanıyor.

İnanılacak şey mi?.. Baba Erenler'in Voltaire'le alıp veremediği nedir?..

Gerçi Bektaşinin sınıfsallığı aşan dostlukları vardır; dinleri mezhepleri sollayan hoşgörüsü cabasıdır; bizimki ne padişah tanır, ne sadrazam, ne vezir!.. Başkaldırıdan değil, benimsediği felsefeden doğan kalenderlik, cümle makamın sifıra sıfır elde var sıfır olduğu yolunda Bektaşiyi bilinçlendirmiştir.

Ancak iş bu kertede kalmıyor; Bektaşî, Jön Türkler ve İttihatçılar döneminde ülkenin siyasal yaşamında öncülük mü ediyor?.. Voltaire'in dostu Fazıl Bey'in Türkiye'ye dönüşünde kimi Bektaşî tekelerinde *'Aydınlanmacılık'* üzerine gelişmeler olduğu söyleniyor. Birbiriyle çelişen iki şey, usla inanç bir tekkenin kubbesi altında buluşabilirler mi?.. Bu sorunun yanıtını araştırmakta yarar var.

Voltaire kilise şeriatına karşıydı, Fazıl Bey cami şeriatına uzak duruyordu; ortak noktaları bu muydu?..

İnsanın neye güldüğüne ilişkin incelemelerden çıkan sonuçlar, mizahta eleştirel aklın varlığı konusunda birleşiyorlar. İnançtan mizah çıkmaz; kulluk *'tevekkül'* le özdeştir, dinsel öğretinin kalıplarında aklını eritmiş bir softanın zekâ şimşegiğini kullanıp mizah yapması olanağı var mı?..

Anadolu Müslümanlığının iki ünlü mizahçısı, eleştiri oklarını kuru softaya çevirmişler; **Nasrettin Hoca** ve Baba Erenler; ikisi de, Sünni olsun, Alevi olsun, tüm Anadolu Müslümanlığının benimsediği filozof kimliğini taşırlar. Kızılbaş, Bektaşî Babası'na bayılır da Anadolu Sünnisi Baba Erenler'e sırt mı çevirir?.. Halkbilim her ikisinin de Anadolu'da dilden dile dolaştığını söylüyor.

Anadolu Müslümanlığı, inancın derinliğinde aklın ışınlarını gizleyen kendine özgü bir yapıya sahip. Aklın ışığı, eski çağlarda Anadolu uygarlıklarında uç vermişti. İslamın bu coğrafyaya özgü oluşu-

munda, Alevilik ve Bektaşilik, geçmişin özelliklerini değerli bir miras gibi korudu; çöl Müslümanlığının yobazlığına teslim olmadı.

Sanayi devrimini gerçekleştirememiş bir tarım ülkesinde, '*Aydınlanma Devrimi*'nin yürürlüğe girebilmesinin temelinde bu halk tabanı var.

Mustafa Kemal'in laik cumhuriyeti, su üstüne yazılmış bir yazı değil; toplumsal koşulları inceden inceye hesap edilerek taş üstüne hakkedilmiş bir kitabedir.

11 Ocak 1998

Eş'eb!..

Geçen hafta bir mizahçı tanıdım, adı **Şuayıp**, lakabı **Eş'eb**. Pe-ki, nasıl tanıdım?.. **Franz Rozenhal**'in "*Erken İslam'da Mizah*" adlı kitabı (Çeviren Prof. **Ahmet Arslan**, İris Yayınları) Eş'eb'i ta-nıtıyor, hem de çevresiyle birlikte...

Eş'eb'in yaşadığı dönemde "Medine sosyetesini" vur patlasın, çal oynasın; al takke, ver külah!.. Hazreti **Ali**'nin oğlu **Hüseyin**'in kızı **Sukeyne (Sakine)** bu ortamda "*güzel, nükteli, espriyeye meyilli, aynı zamanda iffetli*" bir kadın; "*evi şairlerle ve Kureyş aristokrasi-sinden kişilerle dolup taşan*" Sukeyne "*birçok kez evlenmiş, son ko-caları kılıbıkmış...*"

Sukeyne, Eş'eb'i himayesine alıyor.

Eş'eb, Halife **Osman**'a uzak, Ali'ye ve soyuna yakın bir gırgır kişi; şarkı söylüyor, pantomim yapıyor, zamane palyaçosu gibi orta-lıkta dolaşıyor, dileniyor, açgözlü olmakla övünüyor, hem kendini, hem çevresini eğlendiriyor.

İslam'ın erken çağında toplumun güleryüzünü Eş'eb vurgulu-yor; bizim asık suratlı yobazlar, bugün bile Eş'eb'in mizahına hoş-görüyle bakamazlar.

Adamın biri Eş'eb'e takılmış:

- *Babanın gür bir sakalı vardı, oysa seninki seyrek!.. Sen kime çektin?..*

Eş'eb yanıtlamış:

- *Anneme!..*

Herif şaşmış kalmış, çekmiş gitmiş.

Eş'eb bir gün namazını kısaltmış...

Cemaatten biri sormuş:

- *Neden kısalttın?..*

Eş'eb:

- *Ancak onu yapabildim, demiş, çünkü içine ikiyüzlülük karışmamış bir namazdı.*

Sukeyne, Eş'eb'e eşyasını taşıması için güçlü bir deve verilmesini emretmiş. Ancak kâhyası zayıf bir deve vermiş. Sukeyne, durumunu sorduğunda Eş'eb demiş ki:

- *Bu deve semerini bile taşıyamaz, yükünü nasıl taşıyacak?..*

Eş'eb bir hadise aktarırken demiş ki:

- **İbni Ömer'den naklen Nafi bana, Hazreti Muhammet'in şöyle dediğini söyledi:** “Kendisinde iki özellik bulunan insan Tanrı'nın seçilmiş dostları arasındadır.”

Sormuşlar:

- *Bu iki özellik nedir?..*

Eş'eb:

- *Nafi birini unutmuştu, ötekini de ben unuttum.*

Eş'eb'e en güzel şarkının hangisi olduğu soruldu.

- *Tavadaki yağın cızırtısı...*

- Peki, en zevkli zaman hangisidir?..
- *Harcayacak paran olduğu zaman!..*

Eş'eb açgözlülüğü ile övünürdü, bir gün soruldu:

- *Hiç kendinden daha açgözlü birini gördün mü?..*
- *Evet, diye yanıtladı Eş'eb, benim kuzum bir gün dama çıktı, gökkuşağını gördü, bir yonca demeti sanarak onu yakalamak istedi, aşağı düşüp boynunu kırdı.*

Bir adam Eş'eb'den kendisine borç para vermesini ve onun geri ödeme tarihini de ertelemesini istedi.

Eş'eb:

- *Benden iki şey istiyorsun, onlardan birini yerine getirsem olur mu?..*
- *Olur.*
- *Öyleyse geri ödeme tarihini erteliyorum.*

*“Ben dünyanın en talihsiz adamıyım, **Osman**’ın katledildiği gün doğdum, **Hüseyin**’in öldürüldüğü gün sünnet oldum”* diyor Eş'eb anlatıyor:

“Kızım saklamam için bana bir dinar verdi. Onu önümdeki seccadenin altına koydum. Bir süre sonra kız geldi ve benden dinarını istedi. Ona ‘Seccadeyi kaldır, eğer dinarın doğurmuşsa, çocuğu al, dinarı bırak’ dedim. Dinarın yanına bir dirhem koymuştum. Seccadeyi kaldırdı ve dirhemi aldı. Birkaç gün sonra geldi. Seccadeyi kaldırdı. Bu kez dinarı göremeyince sordu. Ben ‘Dinarın öldü’ diye yanıtladım. Ağlamaya başladı. Bunun üzerine ona, ‘Dinarın doğurduğuna inanıyorsun da öldüğüne neden inanmıyorsun’ dedim.”

Nasrettin Hoca’nın ünlü “kazan-tencere” öyküsü demek ki Eş'eb'den esinlenmiş...

*“Erken İslam”*da Medine yaşamı sonradan iki kola ayrılıyor; biri yobaz mı yobaz, asık suratlı ve bağınaz, öteki güleç mi güleç, neşeli, hoşgörölü...

Anadolu’da bugün ikisi de var.

17 Mart 1998

Yağıyor...

Yurdun her yanından gericilik konusunda mektuplar yağıyor. Hele Gaziantep'ten üstüste gelen yazılar dikkati çekici. Adımıza yollamak zahmetine katlandıkları ilerici Anadolu gazetelerine bakıyoruz... Mesele bunlardan "Maraşın Sesi" adeta imdat bayrağı çekmiş feryat ediyor.

Çevrenin taassubundan boğulacak hale gelmiş ileri fikirli vatandaşların hangi birinden söz açalım!

Bugün için birini seçtik: Bir İmam-Hatip Okulu öğrencisini... Anadolu'nun orta yerinde ve bu devletin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okulunda yetişen bu çocuğumuzun mektubunu olduğu gibi yayınlıyorum. Üstüne katılacak bir kelime bile fazladır:

"Ağabeyciğim,

Önce kendimi takdim edeyim (Adını ve adresini açıklamayacağım). Maruzatım işte:

Ağabey, gerek sınıfımızda gerek okulumuzda bendenizle konuşan çok nadirdir. Sebep: Cumhuriyet gazetesi okuyorum.

Cumhuriyet gazetesini kimler okur?

- Komonistler (!)...

Çarşıda rastladığım arkadaşla selam verdiğimde yüzüme nefretle bir nazar atfeder, yürüyüşünü de hızlandırır, geçer gider. İşin kestirmesi, benim selamımı da almazlar.

- Neden o?

Neden olacak, ben ‘Mason’ selamı veriyormuşum da ondan.

- Mason selamı nasılmış ki?

- ‘Esselâmünaleyküm’ demeyip de, başınızı biraz eğerek selam vermek yok mu, işte bu Mason selamı.

Esas işin içyüzü, bendeniz her Türk ve Türk genci gibi Atatürk’ü ziyade severim, seviyorum, seveceğim de... Ancak insanlık duygusu hiç olmayan insanlar öyle büyük bir dâhiyi sevmeyiz. Mademki ben-de insanlık duygusu vardır. Öyleyse sevmeye ve övmeye mecburum.

Bana bütün sınıf, bir arkadaş müstesna dargın. Yalnız dargın da değil, imkân dahilinde olsa vücudumu hemen yerle bir edecekler.

Sebebi: Atamı seviyormuşum.

- ‘İmam-Hatip Okulu’nda Atatürk’ü seversin ha! Vay hain vay! Atatürk diye sevdiğin adam bizim hilâfetimizi yıktı, İslamın sembolü olan fesimizi yırttı. Önderlerimizi astırttı. Medreseleri kaldırdı. Hanımlarımızı kızlarımızı açtı. Bu millete yaptığı yetmiyormuş gibi bir de Allahlık davasında bulundu. Her il ve ilçeye bir putunu yaptırttı. Bu milleti bu sefer de putuna taptırıyor.’

İşte Atatürk hakkında görüşleri mübarek ve ehli cennet kişilerin... ehli cennet kişiler Atatürk’ü seven bir edebiyat hocalarının evinin camını kırarak içeriye taşlar yağdırdılar. Bütün arzuları gazi olabilmek tabii...

Başka bir hocaya da bıçak çektiler.

Günde bir hâdiseler... Vallahi ağabey, bunların içinde yaşamak için yüreğin çatal çatal olması lazımdır.

Hani siz bir makalenizin sonunda ‘Bu memlekette de bir gün sabah olursa’ diyordunuz. Öyle sabahın olmasını beklemek de çok tahammül ister doğrusu... Ne çare bekleyeceğiz.

Ah ağabey, ah! Geçen gün sınıfa girdiğimde dona kaldım. Sonra sıcaklıkta eriyen donmuş sıvılar misali, ağladım, ağladım, boşaldım.

Neden ağlamayayım, sınıfta bulunan Atamın portresine hakaretler, tebeşir atmalar, insanlığa yakışmayan havlamalar vs... Şikâyet etmek istedim, şahit bulamam ki, üstelik bir de beni suçlu çıkartırlar.

Benimle aynı sırada oturan arkadaşına da ‘Onunla konuşmayacaksn’ diye şantaj yapmışlar. Arkadaş konuşuyor tabii... Şimdi zavalı arkadaşım da kimsecikler konuşmuyor. Üstelik oturduğumuz sırayı durmadan kirletiyorlar.

Bir sabır, iki sabır, en son idareye bildirdik. Bize ilaç olarak gene sabrı tavsiye ettiler.

Yalnız talebe arkadaşlar olsa kusurlarına bakılmaz. Arkadaşlar müridândandır, asıl büyük şeyhleri var işin içinde...

Eeee... Ağabey sizde mi sabır tavsiye edeceksiniz?”

İşte böyle... Mektubu okuyun, okuyun düşünün. Eğer bu hikâye bir tek mektupla kalsa doğruluğundan da şüphe edebilirdik. Ama deliller o kadar çok ki ve o kadar aynı noktada buluşuyorlar ki doğruluğuna yüzde binbeş yüz inanıyoruz.

18 Mart 1964

Geleceğin Örekesi?..

Fransız Meclisi'nde sözde Ermeni soykırımı hortlatılınca, bellek tazelemek için, vaktiyle okuduğum kitapları elden geçiriyordum; Kâmuran Gürün'ün "Ermeni Dosyası" (Bilgi Yayınevi) adlı yapıtında şu satırların altını çizdim:

"1945'te savaşın sona ermesini müteakip haziran ayında yeni Ermeni Katolikosu seçimi münasebetiyle dünya Ermeni kuruluşlarının Erivan'da yaptıkları toplantıda Kars - Ardahan konusu ortaya çıkarıldı. Konu barış konferansına getirilmeye çalışıldı. (...) Musevi katliamını başlatmak için Hitler'in Türkiye'deki Ermeni katliamını örnek gösterdiğini yaymak istediler. (...)

Batı ile Doğu blokları arasında detente (yumuşama) döneminin başladığı 1960'lardan itibaren münferit çabalar birleşmeye, 24 Nisan tarihlerinde gittikçe adedi artan ülkelerde törenler düzenlenmeye, anıtlar dikilmeye başlandı. 1966'da konu Birleşmiş Milletler'e getirilmek istendi.

Kıbrıs sorunu ortaya kriz halinde çıkınca Ermenilerle Rumlar arasında gizlenmeye gerek dahi görülmeyen ve İstiklal Harbi'ndekine benzer bir işbirliği kuruldu."

Emekli Büyükelçi Kâmuran Gürün değerli bir araştırmacı yazardır.

Kitabının ilk basımı 1983...

Aradan 15 yıl geçmiş..

Son yıllarda çeşitli ülkeler Fransız Meclisi'nin sözde Ermeni soykırımına ilişkin kararına benzer kararlar almışlar:

Rusya 14 Nisan 1995..

Kanada 23 Nisan 1996..

Yunanistan 26 Nisan 1996..

Avustralya 17 Nisan 1997..

Belçika 8 Ekim 1997..

Yine değerli bir emekli büyükelçi ve Milliyet yazarı Şükrü Elekdağ, son yazısında, Ermeni Parlamentosu'nun 23 Ağustos 1991'de onayladığı 'Bağımsızlık Bildirisi'nin 11'inci maddesini anımsatıyor:

"Ermenistan Cumhuriyeti, Osmanlı Türkiye'si tarafından 1915'te Batı Ermenistan'da işlenen soykırım suçunun uluslararası alanda kabul edilmesi için sürdürülecek çabaları destekleyecektir."

Erivan gücü yettiği için Azeri toprağının yüzde 20'sini işgal etti. "Batı Ermenistan" dediği Anadolu toprakları için ne düşünüyor?..

Kâmuran Gürün'ün kitabında altını çizdiği gerçeği yinelemekte yarar var.

"Kıbrıs sorunu ortaya kriz halinde çıkınca Ermenilerle Rumlar arasında gizlenmeye gerek dahi görülmeyen ve İstiklal Harbi'ndekine benzer bir işbirliği kuruldu."

Bir süreden beri bu işbirliğine bir üçüncü ortak katıldı:

Kimdir o?..

PKK!..

Sevr Antlaşması'yla Anadolu'yu paylaşıp çeşitli devletler kurma heveslenenler bugün yine güçbirliği yapıyorlar.

Peki, biz ne yapıyoruz?..

Sözde İslamcılık adına irtica bayrağını açanlar, orduya saldırıyorlar; “gaflet ve dalalet” içinde bulunanlar, Meclis’te birbirinin ayağının altına karpuz kabuğu koymakla siyaset yaptıklarını sanıyorlar; Ali Kemalistler “Türkiye Cumhuriyeti’nin işi bitti” diye dümtek tutuyorlar; Amerika’da “fütürologlar” bu yolda bakla falı açıyorlar.

Hiç merak etmeyin..

Anadolu halkının tarihşel birikimi bütün kumpasları boşa çıkarcak gizil güçleri taşıyor.

İhanet ittifakında buluşanlar ham hayalin sarhoşluğundadırlar...

Tam “amaca ulaşıyoruz” derken görecekle, yanlış hesaplarının örekesi olacak!..

17 Haziran 1998

“Enel-Hakk’ın Hakkı”, tarihten kovulmuş bir büyük kitlenin son 36 yılının öyküsünü içeriyor. Alevi-Bektaşî toplumunun kör kuyulardan yükselen çılığına “Penceresi”ni ardına kadar açan **İlhan Selçuk**, resmi ideolojiyle aynı paralele düşen aydın duyarsızlığına yüz vermeden, popülizme (halk dalkavukluğuna) saplanmadan 1962’den beri yazdıklarıyla bir projektör işlevi gördü. Konuya aklın aydınlığıyla halk sevgisi ve hak savaşçısı olarak yaklaştı. Bu alanda dağarcığında olanı olmayanı ortaya saçaan günümüzün “modern çerçi”lerin yanında **İlhan Selçuk**’un yazılarıyla verdiği 36 yıllık mücadele, “zor zamanlarda konuşmak” diye tanımlanabilir. Alevi-Bektaşîlerin, kanla yazılmış tarihinin yanı sıra, beslendiği tasavvuf pınarlarından, sanatından ve mizahından esintilerin yer aldığı bu kitapta Mansur’un, Nesimi’nin, Pîr Sultan’ın ve Hatayî’nin, kısacası “Enel-Hakk” deyip de dar’a çekilenlerin hakkı sorgulanıyor.

Miyase İlknur

98.34.Y.0298.052

ISBN 975-7720-39-9

9 789757 720393